

João

A²wān³txi³khai³su² jah¹la², ka³tɛ³na² si³yxau³tāu³su² nxe³jau³su²

1 ¹Txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²na² A²wān³txi³khai³su² jah¹la² yxau³ta¹hxai²hē¹-
la². A²yen³kxa² yū²nxa³ha²kxai³ a²nū²a² yū²nxa³ha²kxai³ nxe³tāu³u¹tai²na²
jah¹la² so¹lxi³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²wān³txi³khai³su² Jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²-
wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³sxā³ A²wān³txi³khai³su²
Jah¹la² sa²kxai³lu² yxau², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ yxau², txa²wā¹si³-
kxā³nāu³u¹tai²na² nxe³ya³yhu¹ta¹hxai²hē¹la². A²wān³txi³khai³su² Jah¹lain²txi³,
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³ain²txi³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³A²nxe³jah¹la² hxi²ka²
a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². A²yen³kxa² we¹txa³kxe³-
su² wā¹ko³kxe³su² ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁴A²wān³txi³khai³su² Jah¹la² sa²kxai³lu²
ka³tɛ³na² si³yxau³tāu³su² tāu³a² sa²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²
sa²kxai³lu¹ ka³tɛ³na² wi¹tāu³a¹ ũ³hū¹nhē³lha²kxai³, tih³na² wain³tih³na² so¹-
lxi³ wi¹tih³na² so¹lxi³ i³yau¹ū³nē³lha²kxai³, nxe³sxā³ sa²ha²te¹kxi²nē³jut³sū³nxe²
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te²ki³na¹xai²na¹ sa²hau³ko³tɛ³ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³sxā³
sa²ha²te¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³nxa³ju³ta² sa²ha²tet¹sa²tɛ³na³la². Nxe³kxan²-
ta² hxi²kan¹txi³ a²ta³a² hxi²ka², ka³nxa³ta² a²wa³kxē³yah³la² hxi²ka², ko³nxe³ti³
kai³si¹nhē³jah¹la² hxi²ka², wxa²nū¹li²nxa³wa². Ha³lo²a² nxe³jut³sū³na³la².

⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-
jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³kxe³su² jah¹la² ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹ha³lo²ai²na² wxā³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Wxā³nū²la² sa²ha²te¹-
kxi²nē³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ũ³yhe³ka¹tɛ³te³lhxā³
wxā³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ Sū³na² sa²yxo²wet¹si¹nhē³jau³nū³-
su² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². ⁸Hai³txi³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²la³
sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ sa²ha²te¹kxi²nē³-
jah¹la² ũ³yhe³ka¹tɛ³te³lhxā³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². ⁹Yxā¹ta¹
kwē¹ta²na² sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹lo²khai³xa², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹-
kxi²nē³jah¹lo²su² jah¹la², txa²wā¹ha³lo²ai²na² ā³wxā³te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰⁻¹¹A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na² yān³-
tai²na² wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². Yxā¹ta¹ kwē¹ta²na² ha³lo²ai²na²
wxā³ye²yhain¹kxan²ti³ hxi²kan¹kxan²ti³ ha³lo²an¹tū³ka³txi³la³ hāi¹nxe³sxā³
wā³txi³nū¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxan²ti³ a²ka³lxa¹ta² sxi²ha² ā³-

wxã³ye²yhain¹kxan²ti³ a²ka³lxa¹ti³su² te²la³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³la³ha²kxai³
ã³yo²o³tũ²ain¹to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 12 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³na³ki²
on³tãu³su² tãu³a¹ ã³yo²o³tũ²yah³lxi³ka³tũ³ sa²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

—~A²nxe³tãu³su² tãu³a¹ yxo²ha³kxa¹ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wẽ³ha³-
lxi²la¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² hxi²kan¹txi³ i³wẽ³ha³lxi³lo³tain¹jau³su²
yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Sũ³na² wẽ³ha³lxa² wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³ju³ta²sa¹:
Hãi¹nxe³sxã³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³kxe³su² te²nãu³xa² so¹lxi³ Sũ³na² wẽ³-
ha³lxin³te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² hxi²kan¹khai¹nxe³kxan²ti³ a²wẽ³sa²
we¹kxa² yuh³xai²nãn¹te² wẽ³sa² so¹lxi³ wet¹lsa²kxai³, a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³a¹
wẽ³nhi²nha²kxan²ti³ yuh³xai²nãn¹te² wẽ³sa² so¹lxi³ wet¹lsa²kxai³, in³txa²
txu¹ha² ten³nha²yu³kxan²ti³ yuh³xai²nãn¹te² wẽ³sa² so¹lxi³ wet¹lsa²kxai³
te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³sxã³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³kxe³su² te²a² a²nũ²a² Je³su²-
jah³la² sa²we¹tain¹te²su² te²nãu³xa² so¹lxi³ wẽ³ha³lxi³lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ A²wãn³txi³khai³su² jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²-
jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ha³lo²ai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹nũ²ain²ti³
wen¹nũ²la² a²nũ²khai³su² wen¹nũ²la² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na² wxã³-
ta¹hxai²hẽ¹la². Jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³ya³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²
a²yã³li³nãu³xa² a²ye³na² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I²ain¹ju³ta²su¹: A²wãn³-
txi³khai³su² jah¹lai²na² wxi²kin³ti³ton³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹wi³na²
si³yxau³jah¹lo²khai³xa² a²ki³lha³lxa² hãi¹nxe³te²a², hãi¹nxe² we¹kxe³su²
te²a² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³khaix¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²-
kxai³lu¹ kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³ a²ya³la³lyau³tũ³
a²si³yxau³tãu³su² nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² i³kaix¹sxã³, Je³su²jah³la² hxi²-
kan¹khaix¹ju³ta² i³yau¹ũ³nhẽ³te³lhxã³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹ sa²sen³sai¹sa²sxã³
hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹, yãn³ta² yũ³sa²nxa³hĩ¹nu¹ta²na² yxau²xai³jah¹-
lo²su² ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Jah¹lai²na² kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³-
ha²kxai³ kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kĩ³na¹xai²na²
whãi²na¹, sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Jã¹nxe³ju³ta²sa¹ Moi³se²ah³-
lu¹ta²na² Sũ³na² wã²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jah¹lu¹ta²na² Sũ³na² wãn³txa² i³kwa³na³nẽ³jau³xu¹ta²na² tẽ³nũ²-
la² txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹ta²na² i³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
te²la¹wa². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Sũ³na² a³lxi²nẽ³kxe³su² i³yau¹ũ³nhẽ³-
lha²kxai³ Sũ³na² yen³nãu³a¹ ã³wa²sut¹sxã³ yxau²xai³la³kxi²nẽ³jau³nũ³su²
ya²la³lyau³xan²tũ³ i³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². 18 Jã¹nxe³jau³-
su² Sũ³na² Si³yxau³tãu³la³ hxi²kan¹txi³ yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³kĩ³na¹xai²na²
i²kĩ³jah¹lo²sxa³wa². Yxãn¹ta¹, A²ta²ha² hãi¹nxe³te²a² so¹lxi³, Txa²wã¹wi³na²
A²ta²ha² so¹lxi³ a³lxi²khaix¹nxe³kxe³su² te²a² so¹lxi³ yxau²xai³ya³nhẽ³-
lain¹sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxa²ye³ka¹tũ¹nhẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²wân³txi³su² i³yau¹ũ³jau³su²

19Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³la¹ Be³tãn²ya³thi³na² he¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa² wã³nxin¹te² nũ³ka³-txi³su² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa², Le³vi²ta³ nũ³ka³txi³su² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² Je³-ru³sa³lê²thi³nãn¹te²nãu³xa² hi²sen³kxai³lu² i³sa²si¹hã³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³te² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³-ha¹txain¹ta¹hxai²hê¹la². I³ha¹txain¹sxã³ i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxãi²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² ta³nxa² a²nũ²a² ã³su² ta³nxa² nhĩn¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hê¹la². 20Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wai³wain³ki²txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ti³he¹nxê²nxa³wi¹. Hai³txi³ Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²txã³wi¹, txai²li¹. Ta¹hxai²hê¹la². 21Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wxãi²na² E³li²ah³la² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³-ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ti³hex¹te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ju¹ta² Moi³se²ah³lu¹ta²na² kxã³nhxi¹nu¹ta²na² e³ain¹jau³xa² a²nũ²a² wxã³nũ¹nhê³jah¹lo²nu³su² e³kxi²ta¹-hxai²ti²ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hê¹la². Yxãn¹ta¹:

—~Ti³hex¹te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

22Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Îh¹nxe³ju³tan¹nũ²su²khai³nhĩn¹ji¹wi¹? Î³wa²lũ³xi²sa²si¹nhê³li¹. Sa¹nhĩn¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² i³sa²si¹hã³sain¹sĩn¹tũ³ka³txa² i³wa²lũ³xain¹-nha¹txai²li¹. Îh¹nxe³kãi³jah¹lo²sa²nhĩn¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hê¹la².

23Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txai²li¹ ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a² ai³sxã³ i³ye³kxi²-jah¹lo²sa¹wi¹. Î³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

“A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu³ ã³wxã³-tĩh³na²nũ³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hê³li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² wxa²e¹nãu³ai²-na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hê¹li¹.”

Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxi¹nãu³u¹ta²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² Sũ³na² wãn³-txa² i³hen³txi³jah¹lu¹ta²na² jau³xau³hxai²têx¹ta² nxe³ta¹hxai²hê¹li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

24-25Nxe³nxa²ha¹te¹ wxã³yain¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ fa³ri³se²a² ye²te²-nũ³ka³txa² i³sa²si¹hã³kxe³nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxet³si¹lxi¹. “Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²su² te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: “E³li²ah³lo²su² te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: “Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³, nhĩ¹lxi¹.

Nhĩn¹kxai²nã²tu³, ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²-sai¹yhu¹ju³ta² kã³nhĩn¹ji¹wi[?] Ta¹hxai²hẽ¹la².

26-27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² i³wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

—~Txai²li²i³yau³xa² so¹lxi³ a²nũ²a² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹to³ha¹wi¹. Yxã¹-ta¹ jah¹la² wxa²nũ³kã³txi³nã³a¹ yxau²xai³ya³nx2ti³jah¹la², txã²si³yo³na¹ wxã³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Jah¹la² i²ain¹yah³lxi³te²sxã³lxi¹. A²nxe³jah¹la² sa²sen³-sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³te²sa²jau³su² jah¹lai²na² wã²la² yu³hẽ²ta³lxi³nha²ka³lo³a² hai³txi³ txai²li² hxi²kan¹txi³ sa²yo²thu¹nha²sxã³ sa²yu³-ta²la³kxi²te²nũ³nhũ³te²txã³wi¹, hxi²kan¹jah¹lo²sin²nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³kã³txã² ã³tĩ³xain¹tũ³kã³txã² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hi¹-na¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sxi²je³na² Be³tãn²ya³thĩ³na² Jor³tãu²yau³xa² a²yan¹yo²ha³ti³nhãn¹je³na² yxau³sxã³ a²nũ²a² ã³xa² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²-sai¹yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹ wãn³txai²na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lo²su² i³yau¹ũ³jau³su²

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ã³n³tĩ³yhain¹nxa²-ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³-ũ¹nhẽ³kxah¹lo²su² na³li¹. Ye³jen¹na² ya³lu²kxi²nẽ³tu¹wi¹. Txa²wã¹ko³nxe³ti³kã³ki³ju³ta² ã³wa²su¹te³txai²li¹. Ka³yxuh³xa² hũ³sxã³ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²la¹l¹. O³ve²a² Wẽn³sa² i³ya²lu¹ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ye³jen¹na² a²nũ²-a² ã³xa² i³ya²lu¹tain¹tu¹wi¹, jah¹lai²na²su¹. 30 A²nxe³jah¹lai²na², ha³la³je³nai³tã² i³ye³kxi¹nx2ta¹ta¹ti²ti¹. Na¹te³nah¹lxi¹: “Txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lo²nũ³su² sa²sen³-sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹, yãn³ta² txai²na² a³li³la¹nhxa³hi¹nu¹ta¹na² yxau²xai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.” Nxe³nx2ta¹ta¹ti²tu³wi¹. 31-34 “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹xã¹.” Na¹ta¹ kxãn³su² a³la³kxi²sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹. Yxã¹-ta¹ kwẽn¹ta¹na² a³la³kxi³na¹nhai¹. Ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah¹la² a²hxi²kan¹ju³ta² ye³kan¹sxã³ a³la³kxi²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹: Kxã³nxi³tã² Txa²wã¹sũ³-na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³sa²sxã³, a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹te³lhxã³ i³sa²si¹hã³sa²hẽ³li¹. I³sa²si¹hã³sa²sxã³ i³ye³kxi²sa²te²an¹jau³kxai³la¹: “A²hxi²-kan¹khaix¹jah¹lo²nũ³a² ye³kan¹txã²hẽ³li¹. Ye³ka¹nĩn¹ju³ta²nũ³a²sa¹: Ye³jen¹nãu³a¹ Txa²yãu³ka³jxah³la² Wi¹hlin¹jah¹la² a³ka³nxi²xi²sxã³ kwa³sxa³hũ³sxã³ a³ka³nxi²-xi²ka³tũ³ a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ ã³ka³la³ki³wẽ³kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxe³su² jah¹la² sa²kxai³lu² kwa³sxa³hũ³sxã³ ã³ka³la³ki³wẽ³kxi²kah¹lo²su² jah¹la² sa²-kxai³lu² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. Te²a² ye³kan¹txã²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³ wxa²nũ³kã³txi³ i³nxai²na² sa²hau³ko³nx2ti³sxã³ Txa²yãu³ka³jxah³la² ã³nxũ²kwai³wi¹ti³hi¹txã²lxi³tu¹wi¹.” Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txã² i³sa²si¹hã³-sa²te²an¹jau³su², sain¹na²hẽ³li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txã² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wãn³txi³kxai³la¹, ã³h¹ i³ye³te²an¹jau³kxai³la¹: —~Sain¹na²hẽ³li¹. Sain¹ka³tũ³ta¹ ha³lo²a² nxe²xai³nũ²la², hã²wxãn³-txã³ ten³sa²ka²la¹sxã³ i²a¹hẽ³li¹. I²a¹tãu³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah³la²

kwa³sxa³hũ³sxã³ a³ka³nxi²xi²ka³tũ³, Je³su²jah³lai²na² a²ka³la³ki³nãu³ai²-
na² sa²kxai³lu² ã³ka³la³ki³wẽ³kxain¹na²hẽ³li¹. Ju¹ta² i²a¹hẽ³li¹. Ĩ²a¹ka³tũ³:
“Hã³xã¹, Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹xã¹.” Nxe³jau³xai²na²
a³la³kxi²na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²hxi²kan¹khaix¹nxe³ju³ta²
ye³ka¹na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³ i³ye³kxi²nx2ta¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na²
hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²ta²hai²la¹i¹.
Ya³nx2ta¹i¹.” Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²wi¹lhi¹na² a²sa³wi³ha³lxi³lo³jau³su²

35-36 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
yxau², a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² yxau³yai¹ni², nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ ai³sxã³ wxa²ha³nãu³hain¹na³na¹. Nxe³te²i³, Jo³ãu² Ba³tis²jah³-
lai²na² sa²kxai³lu² ten³sa²yxõ²ka²la¹nha²tãu³ ĩ²ju³tan¹jau³kxai³lu¹:

—~Jah¹la² wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³ũ¹-
nhẽ³kxah¹lo²su² na³li¹. O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²la¹i¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 37-38 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a²
wãn³txai²na², ain³kxi²te³na¹ ã³na¹yah³sxã³, Je³su²jah³la² aun³ti² ĩ³hi¹-
txai³li²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³te³na¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ã³yxõ²o²tã³xi²sxã³ ten³sa²wa²nha²tãu³, ĩ³hi¹txai²ya³jah¹lo²nãu³xai²na² ĩ²-
tãu³, ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Yã¹te² ã³ten³sxã³ ĩ³hi¹txai³lxi²sa¹hin¹ji¹? Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹-
hxai²hẽ¹la². Te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩ¹ti¹la³ta³ yxau³nhĩn¹ji¹? Ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xa²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 39 Te³nah¹lxi¹:

—~Wxã³sxi²sa²hẽ³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na² ã³yãn³-
wa²su¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³ka³tũ³ ai³sxã³ Je³su²jah³la² sxi²ha² yxau³thĩ³na²
ĩ²ya³sxã³, ã³yã³sũ²na³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 40 Nxe³ju³ta²na² ha¹lin¹jah¹lo²-
nãu³xai²nãn¹jah¹la², a²ĩ³lxa² Ān³tre²ah³la², Si³mãu² Pe²jah³la² a²lon³yah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la², Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹-
hxai²hẽ¹la². Ain³kxain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwẽn¹ta²kxai³lu¹ Ān³tre²ah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³sxã³, a²-
lon³yah³la² Si³mãu²ah³lan²tũ³ ãn³ten³sxã³, ã³ya³nã³ti³xi²yhu¹te²ka³ka¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹-
lo²nũ³su² jah¹la² ĩ³ha¹txi²sĩ¹na¹li¹. Ān³tre²ah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Ain¹ka³tũ³ a²lon³yah³lai²na² tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a³ya³txi¹xi²ya³ta¹-
hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Si³mãu²ah³lai²na²
wi¹wi¹nxe² ĩ²ain¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxãi²na², Si³mãu²ah³lo²si¹lxi¹. Jo³ãu²ah³la² tah²si¹lxi¹. Yxãn¹-
ta¹ Se²fah³lo²su² ĩ³yĩ¹li²nhãn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²ĩ³lxi²na²,
Se²fah³lo²su² nxe³te²ĩ³lxain²txi³, Pe²jah³lo²su² nxe³te²ĩ³lxain²txi³,
ka³na³ka³na³te²si³yxau³tãu³a¹ so¹lxi³ te²ju²hẽ³la². ĩ³yĩ¹li²nha²jau³xa² a²si³-
yxau³tãu³a¹, Tah³lxi³hũ³jah¹lo²su², nxe³te²ju²hẽ³la².

Je³su²jah³la²kxai³ Fi³li²pah³la² Na³ta³na³e²lah³la² i³kaix1so¹ain¹jau³su²

43-44 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu¹:

—~Ka³li³le²a²ko³xa² ā³nxai³la¹tū¹xā¹. Nxe²xai³te²i³ Fi³li²pah³lai²na² ne³kxau²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Fi³li²pah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thi³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Ān³tre²ah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thi³na² yxau³-jah¹lo²su² ha²kxai³, Pe²jah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thi³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ Fi³li²pah³lai²na² a³ya³ti²te²an¹jau³kxai³lu²:

—~Ā³si³tē³la³kxi²sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 45 Nxe³te³na² Fi³li²pah³lai²na² sa²-kxai³lu² ai³sxā³ Na³ta³na³e²lah³la² sa²kxai³lu² i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² a³ti²si¹na¹li¹. Je³su²jah³lo²su² na³li¹. Na³sa³re²thi³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Jo³se²ah³la² tah²yah³lo²su² ha²kxai³ nx2na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tain²txi³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² wxā³nū¹nhē³jah¹lo²nū³su² na³li¹.” Nxe³ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ Txa²wā¹sū³-na² wān³txa² i³hen³txi³nū³kā³txu¹tain²txi³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² wxā³nū¹nhē³jah¹lo²nū³su² na³li¹.” Nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²ti³ai²ti¹ti¹. Ū³wha²li¹la³kxi²-nē³kxah¹lo²su² Je³su²jah³lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 46 Ta¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Ko³nxe²nx3nhai¹. Na³sa³re²thi³na² ton¹tū³kā³txa², a²nū²a² wi¹-lhin¹te²la³ yū³te²la¹ku², nxa¹nhai¹. Na³ta³na³e²lah³lai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tē³na¹ Fi³li²pah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ā³wxā³sxi²txa²sa³ku¹. Ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxe³nxa²ha¹te¹ Na³ta³-na³e²lah³lai²na² ā³wxā³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, ten³sa²ka²la¹sxi²sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²su² wxā²na³li¹. Ta²ko¹ta²kon¹txi³ i³ye³kxi²-nīn¹nha²jah¹lo²sxa³i¹. I³sa³e² nū³kā³txi³khai³yah³lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxe³te³na¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Īh¹nxe³ju³ta² i²sa²te²sin¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—~Fi³li²pah³lai²na² i³kaix1txa²nxa³hī¹na¹, ha³lu³ha³lu²ka³ta² yū³hē³na¹ yxaun¹nhī¹na¹, i²nxa²ha¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². 49 Nxe³-nxa²ha¹te¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²ta²-si¹lxi¹. I³sa³e² nū³kā³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³kat³si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 50 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~“Ha³lu³ha³lu²ka³ta² yū³hē³na² yxaun¹nhī¹na¹ i²nxa²ha¹li¹.” Nxe³nxa²ha¹li¹. Nxe³nxa²ha¹jau³xai²na² so¹lxi³ ain³kxi²san¹ka³tu³ yxo²i²sa¹lxi¹. Yxo²i²sa¹-nha²kxai³ a²yen³kxa² ā²la² nū³kxūn³khai¹nxe³ju³ta² i²in¹tu¹wi¹. 51 A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yxan¹nāu³a¹ oh³si³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ ā³nxū²kwai³-hā¹isxā³, oh³xan¹ta² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu¹ ka³nxi²xi²sxā³ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² yxau³na¹tāu³a¹ ka³nxi²xi²sxā³ a³ya³ti², wā³li² ka³la³xi², jā¹nxe³to³hi², nxe³kxi²sain¹to³tu¹wi¹. Nxe³kxi²sain¹-ju³ta² wxāi²na² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Ka²na³thi³na², in³txa² txu¹ha² wa²ko³li²nyha¹jau³su²

2 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³, nū¹ā¹thi³na² a²i³lxa² Ka²na³thi³na², Ka³li³e²a²ko³xa² nxū²kwai³ye³lan¹thi³na² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³a¹ a²nū²a² txu¹ha² wa²ko³li²ta¹hxai²hē¹la². Wa²ko³li²ju³tan¹te²ka³-ya³tu³txi¹ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² yain³txa² i³yai³ni², yain³txa³yau³xa² i³na², nxe³te³lhxā³ ka²la¹tain¹sxā³ i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²-hā³ka³nū²la³ he¹yain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². 2 Ain¹ka³tu³, a²wa³kxēn³yah³la² sa²kxai³lu² i³yain³te³lhxā³, Je³su²jah³lain¹txi³ i³ka²la¹ti², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³-xain²txi³ whāi²na¹, i³ka²la¹ti² yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³te³na¹ i³yai³nain¹te³na¹ a²yain³txi³yau³xa² hxan³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Hxan³kxain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³-lai²na² a²hā³ka³nū²su² te²kxai³lu¹ a²ki³lha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A²yain³txi³yau³la³ hxan³kxain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ta¹: 4

—~Hā³ka³nāi³. Nxe³sa¹nxi¹. I³kwā³na³sa²sān²txa³hē¹ni¹. Txa²ha³lo²a² hau³ko³-nxa³xi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hā³ka³nai²na² wān³txi³kxai³lu¹, sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² wān³txa² a²ten³jau³jau¹xai²na² i³ye³kxi¹nx²ti³kxai²nān²tu³ sa²yo²we¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³ju³ta², kwa³ta¹la² tah³lxēn³su², nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ye²ta¹hxai²hē¹la². Kāin¹khai¹nxe³tēn³su² tam³bo²-rē³tēn³yā¹nxe³tēn³su², i³yau³xa² Ju³te²a² nū³ka³txa² wxa²hī³la³kxi²nha²jau³nū³su² wxē³tēn³su² ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, sxi²ha² a²wa³kxēn³yah³la² a²sa³wi³ha³lxi²na² i³kwā³na³te³nah¹lxi¹:

—~I³yau³xa² ū³whi¹sai¹sxā³, tē¹nai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³nē¹ne³ki¹jah¹lxi³hē¹li¹.

Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ ā³nē¹ne³ki¹ki¹khai¹lain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Ain¹ka³tu³ta¹:

—~Tē¹nai²nān¹jau³xa² ū³whi¹sai¹jah³lxi³sxā³, i³yai³nain¹tū³ka³txai²na² wxa²hau³ko³jah¹la², tē³sxā³ ū³hū¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹-hxai²hē¹la². Nain¹ka³tu³ sxi²hai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu², jā¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 9 Ain¹ka³tu³, i³yai³nain¹tū³ka³txai²na² wa²hau³ko³-jah¹lai²na² a²yau³xai²na² i³na²sain³tāu³:

—~Yain³txi³yau³xa² wi¹jau³xai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, i³-yau³xa² so¹lxi³ Je³su²jah³la² sa²yat¹sxā³ sa²we¹jau³su², ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ju¹tai²na² a³la³kxain¹nxa³kxe³su² wxa²hau³ko³jah¹lai²na² i³-na²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², a²sxi²ha² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² so¹lxi³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²hau³ko³jah¹lo²su² te²-kxai³lu¹, i³ye³sxā³ a²wē³sai¹yah³la² i³kaix¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxet³sā¹lxi¹. A²yain³txi³yau³xa² wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹i¹. A²nū²a² ā³-xa² o²la³kxain¹jut³su² nxe³te³nah¹lxi¹: A²wi¹lhīn¹khai¹xa² a²yain³txi³yau³xa² wi¹khai¹nxe³jau³xa² ū³hū¹nē³sān²ka³tu³, hā²wxān³txa³, kāin² i³na²nū²la², ā³ta³lo³hē²ti²jau³xan²tu³, kū³we²ki²la² o³nxa³jau³xan²tu³, i³na²te³lhxā³ ū³hū¹nē³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ wxāi²li² nxe²nxā³lxi¹. A²yain³txi³yau³xa² wi¹-khai¹nxe³jau³xa² ūh³wxe³sā²nīn¹ka³tu³, hā²wxān³txa³ kwēn¹tai²na² so¹lxi³ wi¹khai¹nxe³jau³xai²na² ū³hū¹sa¹nhīn¹te¹ni²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Ka²na³thi³na² Ka³li³le²a²ko³xa² nxū²kwai³ye³lan¹-thi³na² yxau³sxā³ nū³kxūn³txi³ kāi³ju³ta²na², nū³kxūn³ ā³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Kāi³ain¹te³na¹, Je³su²jah³la² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²i², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² yxo²i²i² nain¹ta¹hxai²hē¹la².

12 Nū²la², ye³jen³nāu³a¹ Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa² a²sa³wi³ha³-lxi³nāu³xa² ain¹sxā³ Ka³far³na³ū²thi³na² tē³li³yhu¹sxā³ aun³ti² si³ka³la³hxi²sxā³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ o²la³kxi²jau³su²

13 Nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³yān³ki³nū²kxi²xi²sxā³ i³yain³yah³lxi³ju³ta² ha³lo²a² yau³son³ye²ta¹hxai²hē¹la². Yān³ta²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ā³-wa²to²hi²sxā³ nū³kxūn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu² sa²wa²lha²so¹xi²sxā³ ain³kxi¹xi²te³lhxā³ i³yain³yah³lxi³to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³-na³kxa² a²i³lxa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², ha³lo²a² yain³te³lhxā³ ah³lxi³je³na³kxa³, yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lē²thi³na² wa²li³nhē¹ka³tu³, Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Ain¹ka³tu³ ka³yxuh³xa² ū³yho²hain¹tū³ka³txa² yxau³sxā³, po¹na² ū³yho³hi², o³ve²-a² ū³yho³hi², kwa³sxa³xa² ū³yho³hi², nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² i²ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² ū³yho³hi²ki³ta³ka³lo³nū³a² sa²yat¹sxā³ o²la³kxi², nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² i²ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². 15 I²ain¹tāu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ hu³kxē¹ha² wē³sa² so¹sxā³, ka³yxuh³xa² i³si³wxai¹ki³tū³nha²nū³a² sa²xu³kxi²sxā³ we¹ta¹hxai²hē¹la². Wet¹sān²-nū²la² a²nū²a² nū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ i³yo²la²tā³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³yxuh³xa² yxo²ha³kxa¹ i³yo²la²tā³ha³lo²sai¹xi², ū³yho³hi²ki³ta³ka³lo³a² sa²ya¹tū³-ka³txa² yxau³ain¹ta³ka³lo³a² nū³kxūn³txi³ wxa²wa²yat¹sa²tā³si³ka³la²kā¹kxai¹ni², ū³yho³hi²ta³ka³lo²ai²na² wxa²sa²tā³yxu¹kā³kxai¹ni², yain¹ta¹hxai²hē¹la². 16 Nxe³ka³-tū³ka³sxa³xa² ū³yho³hi²tū³ka³txa² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— I²sah¹lxi³sā²lxi¹. A²yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²so¹sxā³ ha³lo²-a² wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wi³na² sxi²ha² ā³yat¹jah³lxi¹lxi¹. Thi³nā³xa² ū³yho³hi²yah³lxi¹thi³na² i³ya¹kxah¹lxi¹lxi¹. Hxai²kxi²ai¹jā¹nxe³yah³lxi³-txa³hē¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³ju³ta², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² i²ain¹ka³tū³, Txa²wā¹-sū³na² a²ha³teh³nxā³nxān¹jau³xa² sa²wa²lho²xi²sxā³ ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

— ~Txa²wi³na² sxi²ha² a³lxi²khaix¹sa³nhai¹, i³ya²lut¹l¹sain¹kxa²-ha³ta³nxān²ti³nū¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹l²a² sa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ain³kxi¹xi²te³nah¹lxi¹:

— ~Nxe²na³na¹. Je³su²jah³lai²na² nxe³jau³xau³hxai²tēx¹l² jā¹nxe³sxā³ a²-wī³na² sxi²ha² a³lxi²khaix¹jah¹lo²su² na³na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa² wān³txi³-kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ū³sa²nū¹xain¹jau³xa²sa¹:

— ~Īh¹te²ta³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha²kxai³ kāi³in¹thi²li¹? Wā³nxin¹sxā³ kāi³ju³ta² kāi³sxā³ ū³hū¹sa²si¹nhē³li¹, wxa²hxi²ka¹nhūn¹ju³ta² ū³yhe³-

kat1sa²sĩn¹sax3ku¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxī¹:

—~Txa²wā¹sũ³na² sxi²hai²na² sa²nai¹hxat3jah³lxin¹kxai²nān²tu³, ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³, sxi²ha² ta²hĩ³na² sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³kã³txa² ā³nhai¹tũn³te²nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Kwa²nhi¹lxī¹. Ye³ko³ Txa²wā¹sũ³na² sxi²hai²na² kāin²yāx1sĩn¹na³-lai². Nxe³thĩ³na² ton³ki³ju³ta²sa¹: In³txa² wē³sa² a³li³la¹hi¹na¹ sxi²hai²na² ton³ān³si³wxē³ki³kxai²nān²tu³, hau³hau³kon³sxā³ wē³sain²txi³ to¹ni², sxi²hain²txi³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² to³ni², nxe²xai³ki³kxai²nān²tu³ta¹ hu³, hā²wxān³txa³ wē³sai²na² a³li³la¹jah¹lain²txi³ yah³lo¹ni², sxi²hain²txi³ ta³lu²ni² nxe³hĩ³nx2na³li¹. Jā¹nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³, Je³su²-jah³la² i³nxa²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxā³ wa³ko³nĩn¹kxai²nān²tu³, ton³ta³lun²ti³he¹nxe³sĩ¹nxān³tho³li¹. Ki³han³nhī¹lxī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txa² hāi³jau³xa² i³ye³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa²sa¹:

—~Txa²nũ²ai²na² Txa²wā¹sũ³na² sxi²hũ³na³li¹. Na¹kxai²nān²tu³ ya³lu²na¹kxai²nān²tu³, ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³, ka³ten³su² i³-sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, a²si³yxau³tāu³a²su¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xa² hāi³jau³xai²na², a²nũ²a² ain³kxi²te²su² te²nũ³kã³txa² ā³ne³wxē³ain¹ta¹hxai²-nxa³hē¹la². 22 Yxān¹ta¹ kxā³nxũn³tāu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta³lun²tāu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² wān³txai²na² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ ha³teh³nxā³nxān¹-jau³xai²na² yxo²r²i², Je³su²jah³la² wān³txai²na² yxo²r²i² ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la², a²nũ²a² a²ē¹nān¹jau³xa² a³la³kxi²jau³su²

23Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², Je³ru³sa³lē²thi³na² Je³su²jah³-la² yxau³hī¹na², yxau³sxā³ wā³nxĩn¹sxā³ kāi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² i²ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²r²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

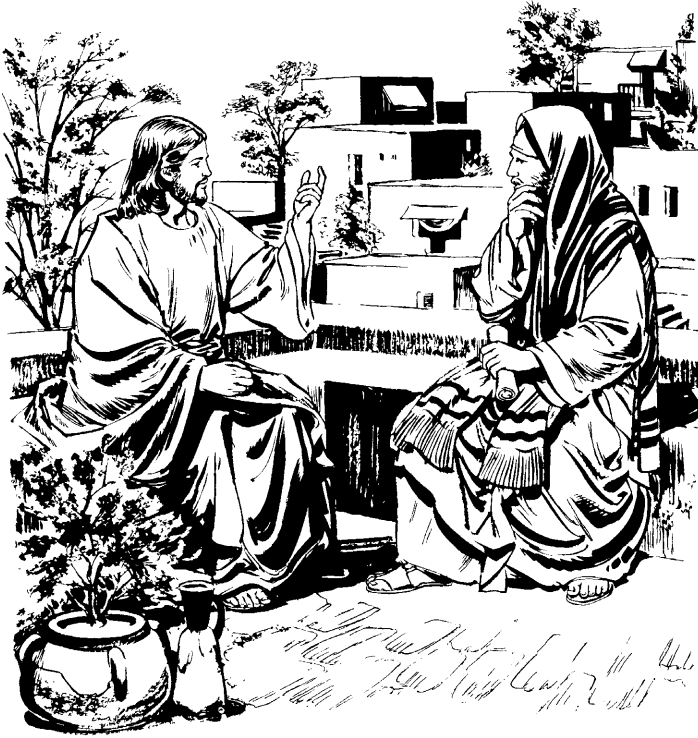
24-25 Ain¹ta¹ Je³su²jah³la² a²ē¹nāu³a¹ wi¹ko³nha²sxā³ a³la³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Tũ¹ka³txai²na² yxo²i²ũ¹hain¹nxa³lho³na¹. Na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹-āu³txi³ a²ē¹nān¹jau³su² jau³xa² wā²nxũh¹ a³la³kxi²ta³lu²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³na¹xā¹. Nxe³na¹jut3su², hai³txi³ a²nũ²a² ā³xa² i³hen³txi³sa²ju³ta³la³ yũ³sa²-nxa³kxan²ti³ a³la³kxi²khai¹nxe³hĩ³na¹nhā¹, txai²lā¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Ni³ko³tē²yah³la² i³ye³kxi²nyhu¹jau³su²

3 1Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² a²r³lxa² Ni³ko³tē²yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Fa³-ri³se²a² nũ³kã³txi³sain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³la² Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³su² ta¹hxai²hē¹la². 2Nxe³nxa²ha¹te¹ Ni³ko³tē²yah³lo²su² te²-kxai³lu¹, ka³nxah³ti³na² wxā³sxā³, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Nxet3sã²lxī¹. Hxi²kan¹txi³si¹lxī¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹-ũ³sa²nhĩn¹jah¹lo²si¹lxī¹. Nxe³te³lhxā³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹

(João 3.2)

ĩ³sa²si¹hã³nxa²kxah³lo²sin¹tai¹. Nxe³te²sin¹jau³su², wxãi²na² yxau³ye²-
sa²sin¹sxã³, wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ye²sa²si¹nhxai¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹ju³ta² Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ yxau³ya³nxa²kxe³su² wã³nxĩn¹sxã³ kãi³si¹nhxai¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
Sũ³na² yxau³ya³nxa²nxa³kxai²nãn²tũ³ hxi²kan¹nxa²hĩ³nx2nxa³i¹. Wã³nxĩn¹-
sxã³ kãi³in¹kxu¹jã¹nxe³te²la³, hxi²kan¹txi³ kãi³hĩ³nx2nxa³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

3Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Ĩne³ka²sai¹. Wãn³txi³khai³xa² i³ye³kxi²nxa²ha¹l¹. “Sũ³na² wẽn³su² na¹tũ¹xã¹”
Nĩn¹kxai²nãn²tũ³ ãh¹ a³li³la¹sxã³ ton¹txa²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ãh¹ a³li³la¹sxã³ to¹nxãn³-
kxai²nãn²tũ³ hai³txi³ Sũ³na² wẽn³su² ti³he¹nxe²nxãn³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

4Nxe³to³ta¹ Ni³ko³tẽ²yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Kõ³nxe²nxãn³nhai¹. Ĩh¹nxe³te²sin²ta²ku², nxa²ha¹nhai¹. Yah³-
lon¹sa³nhai¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ãh¹
a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Kõ³nxe² txa²hã³ka³na² e¹nãu³a¹ ã³wa²lih²xi²sxã³
ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ãh¹ a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—Ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹-
lhin¹jah¹la² ã³nxũ¹kwai³wih¹nxa²ha²kxai³, nĩn¹kxai²nãn²tũ³, ãh¹ a³li³la¹nhĩn¹ju³ta²

yū³hī³nx2na³li¹. Nīn¹kxai²nān²tu³, Sū³na²wēn³su²hī³nxa¹lxi¹. Ta¹, nxe²nxān³kxai²-nān²tu³, Sū³na²wēn³su²ti³hex1h3³nx2nxa³lxi¹. 6-7 “Āh¹ ton¹txa²hē³li¹.” Ye¹nxa²ha¹li¹. Nxe³na¹jau³xai²na²i³wā³txa³kxi²nha²txa³hē¹li¹. Jā¹nxa¹jau³su²txa²wā³sū³na²so¹lxi³a³li³la¹nhē³kxai²nān²tu³, yuh³xai²nān²te²a²so¹lxi³yxau²xai³lhj³ki³tā³li¹. Yxān¹ta¹Txa²wā³sū³na²Yāu³ka³jxah¹la²wi¹lhin¹jah¹la²we¹tē³kxai²nān²tu³, a²nū²a²tah²-lxi³wi¹we¹tē³lhj³nx2na³li¹. 8 Jā¹nxa¹jau³su²it3ti³su²a²ten³tāu³a¹sa²xit3te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ka³tu³it3ta²nxon³jau³xa²ain³kxi²te²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹a²si³yxau²tāu³la³ko³-nxe³te²sxā¹lxi¹. “Īh¹nū¹la³ta³ai³te²la¹ku².” Īh¹nū¹la³ta³wxā³te²la¹ku².” Nxe³te²si¹lxi¹. Jā¹nxe³jut3sū³nxe²Txa²wā³sū³na²Yāu³ka³jxah¹la²wxa²we¹tē³ju³ta²te²yā¹nxe³te²-hū³te²lxi³wxa²we¹tē³te²ju³hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ko³nxe³te²sxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹Ni³ko³tē²yah³lai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

—~A²yen³kxai²na²i³ye³kxin¹kxai²na², ĩh¹nxet3sxā³yū³hī³te²sin²ta²ku², nxa²ha¹nhai¹. 10 Nxe³nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxāi²na²I³sa³e²a²nū³ka³txa²a²hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹hxi²kan¹-te²xa³lhū³nxe²a²yen³kxai²na²ā³ne³wxe³te²sxā³lxi¹. 11 A²ya³la³tu³wān³txi³tu³e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ha³lo²a²e³kxi¹nxa²ha¹kxai²na²a³la³kxi²khaix1sī¹na¹ha²kxai³, ĩ²ta³lun²sī¹na¹ha²kxai³nxe³sī¹nhxai²na¹hē³li¹. Nxe³na¹kxe³a²so¹lxi³e³kxi¹-nx2ti³sī¹na¹i¹. Nxe³nx2ti³sī¹na¹ta¹ten³ti³he¹yxah³lxi³sī¹nxā³lxi¹. 12 A²yen³kxa²yuh³xai²nān²te²yen³kxa²so¹lxi³i³ye³kxi²ya³nx2ta¹i¹. Na¹ta¹ain³kxi²yxau²xai³-ti³he¹nxe³syah¹lxa³lxi¹. Jā¹nxa¹kxai²nān²tu³ha³na³ka³lxi³oh³nāu³u¹taī²nān²te²yen³kxai²lē¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³ain³kxi²yah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. Nxe³nx2ta¹nhai¹. 13 Jā¹nxa¹jau³su²hai³txi³a²nū²la³oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ĩ³-ka³la³sxā³ĩ²ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹Txai²na², Txa²wā³sū³na²Hxi²kan¹txa²Si³yxau²tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²so¹lxi³, ĩ²to³hxai²na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³kwēn¹taī²na²ĩ³ka³nxī²xi²sxā³yuh³xai²nān¹ko³xai²na²wxā³ye¹nx2ta¹i¹.

14 Kxā³nhxi¹nu¹taī²na²I³sa³e²nū³ka³txa²ha³lo²a²a²nū²a²yxau²xai³lai¹nxa³-ko³xa²ho²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³hī¹nu¹taī²na²Moi³se²ah³lu¹taī²na², txih³xa²yāu³ka³txa², kwa³thi³la²we¹kxa², tē³sxā³hi³sa³ka³txa²kī³txi³ū³-kū¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nū²a²wīx3txa²ĩ³te²a²ten³sa²tā³kxai²nān²tu³ĩ³we²nxī²si¹hain¹jau³su², ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ju¹tau³hxai²tēx1jā¹nxe³sxā³, Txai²na²Txa²wā³sū³na²Hxi²kan¹txa²Si³yxau²tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²hi³sa³ka³-txa²ū³kūt1sain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa²ĩ³hxi²kī¹la³kxi²sa²sxā³ū³kūt1sain¹tu¹wi¹. 15 Sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³a²nū²a²a²ten³te²su²te²an²tu³, yxo²ĩ²sain¹kxai²-nān²tu³, te²nān²tu³Txa²wā³sū³na²ĩ³xan³txi³ju³ta²yxau²sa²tē³ai¹nxa³kxe³su²ka³tē³na²wi¹tāu³su²tāu³a¹yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na²wān³txa²nxe³ta¹hxai²hē¹la². 16 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²Txa²wā³sū³na²Hi²sen³kxai³lu²a³lxi²nē³-na³la². A²nū²a²yuh³xai²nān¹tu³ka³txi³ki³nāu³xai²na²whāi²na¹, Txa²wā³sū³na²Hi²sen³kxai³lu²a³lxi²nē³na³la². A³lxi²nē³jau³su², A²ta²hai²na²hāi¹nxe²wet1sa²-te²na²ĩ³sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³a²nū²a²a²ten³te²su²te²ĩ³nxān²tu³, yxo²ĩ²in¹kxai²nān²tu³, Txa²wā³sū³na²ĩ³xan³txi³ju³ta²yxau²sa²tē³nxān³tho³la². Nxe³te²ĩ³nxa²kxai³, Txa²wā³sū³na²ĩ³xan³txi³ju³ta²yxau²sa²tē³nxān³kxe³su², ka³tē³na²wi¹tāu³a¹hāi¹nxe²yxau²sa²tē³in¹tu¹wa². 17 Jā¹nxe³te²lhxā³, Txa²wā³sū³-

na² Si³yxau³tāu³a¹, ha³lo²a² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² A²ta²hai²li² Je³su²jah³lan²tu³
i³sa²si¹hā³na²hē³la². Nxe³ju³ta²sa¹, hai³txi³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te² i³nxa²na²,
ko³nxe³te²la³ i³yi¹li²si¹nx2ti³jau³la³, wxā³hī³nxā²nxa³wa². Yxān¹ta¹ wxa²ko³nxe³ti³
kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹kxi¹nx2ti³te³lhxā³ wxā³na²hē³la².

18 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² Je³su²jah³la² yxo²i²te²su² te²an²tu³, hai³txi³ Sū³na²
Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³te²la³ i³yi¹li²kxah³lo²su² hī³nx2nxa³wa². “Ko³nxe³-
thin¹te²si¹lxī¹.” Sū³na² wān³txi³la³, ai¹nhī³nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹, a²nū²a²
Je³su²jah³la² yxo²i²xa³kxai²nān²tu³, te²lē¹ Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³te²la³
i³yi¹li²kxe³su² yxau²xai³lhī³nx2na³la², kwēn¹tai²nah¹lxī¹ Sū³na² Ta²hai²na²
hāi¹nxe³te²na² sa²yxo²ā³ha²kxai³la². 19 A²ko³nxe³te²la³ i³yi¹lain¹ju³ta²sa¹:
Je³su²jah³la² A²ha²te¹jah¹lai²na² ha³lo²a² ko³xai²na² wxā³sxā³ yxau³yain¹to³-
kxan²ti³, A²ha²te¹jah¹lai²na² te³nai¹nxa³kxe³tu³, hāi¹nxe³sxā³ a²ka³nxah³ju³ta²
so¹lxī³ te³nain¹na³la². Ko³nxe³ti³ kāi³ain¹to³ha²kxai³, ain¹na³la². 20 A²nū²a²
i³lxī³thī¹nxa³te²su² te²an²tu³, ha³lo²a² a²ha²te¹ju³ta² yxo²kwīn¹kxain¹jau³su²
hāi³a² yxau³yain¹na³la². A²ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta², a²nū²a² ā³xa² i²ain¹kxa²-
yan³ti³su², ain¹na³la². 21 Yxān¹ta¹ a²nū²a² wain³txi³ kāi³to³te²su² te²an²tu³,
a²ha²te¹ju³ta² wxā³sxā³ yxau³sxī²yxau²xai³lain¹na³la². Ain¹sxā³ Txa²wā¹sū³-
na² sa²yxo²wet¹sxā³ wain³txi³ kāi³ain¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tē³lain¹na³la².

Je³su²jah³la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² nxe³nyha¹jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³-
ha³lxī³nāu³xa² tē³ain¹sxā³ whāi¹na¹ Ju³te²a²ko³xa² ā³wi¹hain¹ka³tu³, kan²txi³
yxau³ain¹ka³tu³, a²nū²a² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 23-24 Hau³-
hau³kon³sxā³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² ha³lo²a² yu³tā³lxī³ yxau³sxā³ a²nū²a²
ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nū¹ā¹, E³nāu²je³na² Sa³li²thī³na² un²ta³-
kxi²nxa³je³na², i³yau³xa² kāin² yū³jen³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ nū¹ā¹ Jo³āu²
Ba³tis²jah³lai²na² yxau³sxā³ o²la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³-
txa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Yān³tai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na²
sxī²ha² kan²thī³na² ū³tū¹kxain¹sā²nxa³hī¹na¹ ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa²
sa²kxai³lu² Ju³te²a² in³txa² sa²kxai³lu² i³yi²lho¹kxi²yhu¹sxā³ i³ye³kxi²yhain¹ta¹-
hxai²hē¹la². I³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
a²yen³nāu³a¹ i³wi¹lhin¹nē³nha²si¹hain¹ju³ta² i³ye³ i³yi²lho¹kxi²yhu¹sxā³ i³ye³-
kxi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³ain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi¹nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹
wxā³sxā³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ha³la³je¹nai³tā² Jor³tāu²yau³xa² a²yxo²-
ha³tih³nāu³a¹ yxaun¹nhīn¹nai³tā² in³txa² he¹ye¹nxa²sīn¹tai¹ti²ti¹.
A²nxe³jah¹lai²na², a²i³lxa² Je³su²jah³la², i³ye³kxi²sa²nhīn¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹
a²hī¹nai²na² Je³su²jah³lai²na² a²nū²a² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹-
sīn¹na³li¹. Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ān³si³te³la³kxain¹sīn¹na³li¹.
Yxān¹ta¹ wxāi²na² ā³si³te³la³kxi¹nxain¹sī¹nxa³i¹, hī¹na²su¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Hã³xã¹, Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khai¹nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ki³na¹-
xai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na¹: “Hxi²ka¹na¹xã¹.” Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
hã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹tai²na² hxi²kan¹txi³lox3tẽ³ju³ta² so¹lxi³
hxi²ka¹nhĩ³ki³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³lox3tẽ³lxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ hxi²-
kan¹txi³he¹nxe³hĩ³ki³sxa³i¹. 28Na¹ha²kxai², txai²li¹ hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²txã³i¹. Yxãn¹ta¹, Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo²kxah³lo²khai³jah¹la² a²ne³hẽ³txa² yxau³si¹sain¹jau³su² i³sa²si¹hã³-
sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai² wxã³ain¹ju³ta²nũ³a² a²ha³tã³nxa² ain³sxã³ e³ya³nx2ta¹i¹.
Jã¹nxe³te³lhã³ i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Ya³nx2ti³to³hxai²na¹tai²ti¹. 29Na¹ha²kxai²
txa²yxau³xai²la¹jut3sũ³ju³ta² e³ya³nx2ta¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu³: a²wẽ³sã¹yah³la²,
a²sxe³xa³ka³lxa² wa²kõ³li²yhu¹kxai²nãn²tu³, a²wẽ³sã¹ah³lai²na² so¹lxi³, txu¹-
hai²na² a²wa²kxẽ³yah³lo²la³ hĩ³nx2na³li¹. Jah¹la² kãin² i³ka³li³hĩ³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã³su² te²an²tu³, a²wẽ³sã¹ah³lai²na² a²ya³lxa²khai³su² te²an²tu³,
hai³txi³ a²wa²kxẽ³yah³lo²su² hĩ³nx2na³li¹. Hã¹nxe³sxã³ a²ya³lxa² hĩ³nx2na³li¹.
“Hã¹nxe³sxã³ a²wẽ³sã¹ah³lai²na² ã³nhxi²nũ¹te³lhã³ nxa¹nhã¹.” Nxe³jah¹lo²su² hĩ³-
nx2na³li¹. A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu³ a²wẽ³sã¹yah³la² wãn²txa² kãin² ka³lih³jau³xa²
ain³kxain¹kxai²nãn²tu³, te²ya¹nxe³sxã³ i³ka³li³khai¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. “A²wẽ³sã¹-
ah³lai²na² txu¹ha² wa²kõ³li²yhu¹sxã³ kãin² i³ka³li³nhã³na¹. Nxe³ha²kxai² txai²li²
te²ya¹nxe³sxã³ ka³li³sa²nũ³nhã¹.” A²ya³lxa² a²e¹nãn¹jau³su² nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Jã¹nxe³jut3sũ³nxẽ². Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²wẽ³sã¹ah³lo²hũ³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³-
li¹. Hxi²kan¹khai¹jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹ txai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²na¹xai²na²
hã¹nxe³sxã³ a²ya³lxa²hũ³jah¹lo²sa¹i¹. Hxi²kan¹jah¹lo²txã³i¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa², txai²na¹xai²na² ain³kxai¹na¹kxai²nãn²tu³
ã³ka³li³khai¹nxe³sa³nhai¹. A²ya³lxa²hũ³lo²su² i³ka³li³khai¹ya³kxa²ya¹nxe² nxe³na¹-
nhai¹. 30Nxe³ju³ta². Je³su²jah³la² so¹lxi³ hxi²kan¹kã²non³sxã³ yxau³xai³sa²tẽ³tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ txai²na¹xai²na² hau³hau³kon³sxã³ hxi²kan¹kã²nxa³ton³sxã³ yxau³xai³sa²-
tẽ³a¹tu¹wi¹. Ju¹ta² wain³na³li¹. Nxe³ha²kxai² ka³li³sa³nhai¹.

Oh³nãu³a¹ ka³nxi²xi²sxã³ wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²su² nxe³jau³su²

31Nxe³ha²kxai² jah¹lai²na² oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxi²xi² wxã³nũ¹nhẽ³-
jah¹lai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹ta²si³yxau³khai³jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
ã³xa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ki³sxa³i¹. A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
yxau³sxã³ ton¹tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³su² ki³tã³li¹.
Ki³sa²kxai² yuh³xai²nãn¹jau³xa² so¹lxi³ e³tũ³ka³txi³su² ki³tã³li¹.

32Yxãn¹ta¹ oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxi²xi² wxã³nũ¹nhẽ³te²su² te²an²tu³, oh³nãu³-
a¹ ha³lo²a² i²ta³lu²ni², ain³kxi²ta³lu²ni² nxe³jah¹lo²sain¹na³li¹. Nxe³jau³xa² so¹lxi³
i³hen³txi³nẽ³lain¹na³li¹. Nxe³nẽ³lain¹jau³xai²na² hai³txi³ a²nũ²a² ã³xa² ain³kxi²te²la³
ka³lxa²ai¹nxa³wi¹. 33Yxãn¹ta¹ i³hen³txi³nẽ³lain¹jau³xai²na² a²nũ²a² i²te²hũ³te²su²
te²an²tu³, sa²yo²we¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²su² kxai²nãn²tu³, “Txa²wã¹sũ³-
na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹. A²ya³la³tu³ jau³tu³ wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹.”

Nxe³jau³xai²na² sa²ye³ka¹tē³lhi³nx2na³li¹. 34-35Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³-
a¹ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹. “Txa²ki³lha³lxa², a²i³lxa² Je³su²jah³la² i²sa²si³hā³a¹tū¹xā¹.
A³lxi²khai¹na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³ Txa²yāu³ka³jxah³la² yxo²ha³kxa¹, kāin² ū³hū¹-
khai¹lai¹na¹xā¹. Kwa² i²ta²ta²nax3kxain¹nxa³lho³nā¹. A²nxe³jah¹la² txa²wān³txa²
so¹lxi³ e³tū¹xā¹. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ kāin² hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹xā¹.” Sū³na²
Si³yxau³tāu³a¹ nxe³nha²ta¹hxai²hē¹li¹. 36Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²an²-
tū³: “Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² yxo²i²a¹xā¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nān²tū³
ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹: “Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² sa²yxo²-
ā³a¹xā¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²lē¹. Hai³txi³ ka³ten³nāu³la³ i²ai¹nxa³lho³li¹.
“A²nxe³jah¹la² an³ta³kxai¹na¹nhā¹. An³ta³kxai¹na¹ju³ta² so¹lxi³ yxau²sa²tē³ain¹tū¹xā¹.”
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su² nxe³hi³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sa³ma³ri³tā²nān¹ta¹ka³lxa² e³kxi²nyhu¹jau³su²

4 1Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² a²ne³nxē³na² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Je³su²jah³la² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ a²sa³wi³ha³lxi³lo³ti², ka³lxa¹txi³
i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhu¹i², ain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ Jo³āu² Ba³tis²-
jah³lo²la³ a²nū²a² a²sa³wi³ha³lxi³lot3sxā³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhu¹kxe³la³
ka³lxa²nxa³wi¹. Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 2Nxe³yān¹ta¹, a²ya³-
la³tū³ Je³su²jah³la² a²kxā³nxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txi³su² te²a² so¹lxi³, a²nū²a²
ā³xa² hxi²ka² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ Je³su²jah³lo² hxi²ki³-
la³, a²nū²a² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 3Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a²
nū³ka³txa² a²ne³nxē³na² ain³kxain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la² ain³kxi²sxā³ a³la³-
kxi²ka³tū³, Ju³te²a²ko³nāu³a¹ ā³na¹sxā³ wa²li³ta¹hxai²hē¹la². Wa²li³ka³tū³, nū³ā¹
Ka³li³le²a²ko³xa² a³wā³li²te³lhxā³ ai³ta¹hxai²hē¹la². 4Nxe³ka³tū³, ka³nxū³nxān¹-
ko³xa² Sa³ma³ri²a²ko³xa² ā³ha³tih³sa²sai¹sān²te³lhxā³ ai³ta¹hxai²hē¹la².

5A²nxe³ko³xa² ā³nxai³ka³tū³, Si³ka³thi³na², Sa³ma³ri²a²ko³xai²na² nxū²kwai³-
ye³lan¹thi³na² yau³so³nxī²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nai²na² kxā³nxi¹nu¹ta²kxai³
Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³ yxau³ta³ko³u¹ta²kxai³ un²ta³kxi²nxa³thi³su² ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³ko³u¹ta²kxai³ Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³ yxau³sxā³, a²ki³lha³lxa² Jo³se²ah³la²
ū³si³wxē³no³tū¹hain¹ko³su² ta¹hxai²hē¹la². 6Nxe³thi³nai²na² Si³ka³thi³nai²na²,
kxā³nxu¹ta²kxai³ i³yau³xē¹na² po²su²tē³na² u¹khai¹nxe³tē³na², Ja³ko²ah³lu¹-
tai²na² ū³sxā³ we¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹,
u²lxā³nxai³nxa²ha¹te¹, ai³hxi²tha³nha²ka³tū³ i³yau³xē¹nai²na² a²yxō²ka³teh³xa²
ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³kat3sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la².

7Ā³wxe³tē³na¹, txu¹ha² Sa³ma³ri²a²ko³xan¹ta¹ka³lxu³su² te²kxai³lu¹ tī³-
xi²ta¹hxai²hē¹la². Ū³whi¹sai¹te³lhxā³ tī³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~i³yau³xa² ū³hū¹sē¹ni¹. i³na²te³lhxā³ nxa¹nhi¹. Nain¹ta¹hxai²hē¹la². 8Nxe³-
hi¹na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
Yain³txa² yo³hi²sxā³ so¹kxi²te³lhxā³, sxi²jen³nāu³a² aun³ta² hxa³nain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² so¹lxi³ nū¹ yxau³ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³ma²ri²a²thi³nã¹ta¹ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹
Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxã²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³yah³lo²si¹lxi¹. Txai²lê¹. Nxên²nxa³i¹. Sa³ma²-
ri²a²thi³nã¹ta¹ka³lxu³sa¹l¹. Nxe³ki³sa²kxai³, ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i³yau³xa³
i³na²kxi²sa²te³lhxã³, nĩn¹ji¹wi¹? Hai³txi³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³ i³nxa² Sa³ma²ri²a²
nũ³ka³txi³na¹xai²na² wi¹li³we¹yhu¹ki³ju³ta³la³ yũ²nxa³l¹. Ta¹hxai²hê¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxet³sã¹nxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² a²yen³kxa² wi¹te²a² ũ³hũ¹-
nxa²ti³ten³na³ni¹. Ta¹, ã³ne³wxe²nxã³nxi¹. Hai³txi³ wxã²li² i²sa²te²sã³nxi¹.
i²sa²te²sin¹kxai²nãn²tũ³, i³yau³xa² i³na²kxi¹nxa²te³lhxã³ nxe³na¹te³na¹-
xai²na², i²sa²te²sin¹kxai²nãn²tũ³, Sũ³na² yen³kxa² a³la³kxin¹kxai²nãn²tũ³
i³ye³kxi²sa²hĩ³nxã¹nxi¹. “i³na²te³lhxã³ ũ³hũ¹sê¹li¹.” Nxe³sa²hĩ³nxa¹nxi¹. San¹-
kxai²nãn²tũ³, Sũ³na² i³yau³khai³xa² ũ³hũ¹nxa²hĩ³na¹xĩ¹. A²nxe³jau³xai²na²
i³nãn¹kxai²nãn²tũ³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lhĩ³nxã¹nxi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hxi²kan¹jah¹lãi³. i³yau³xa² u¹khai¹nxe³sxã³ si³hê³ta³ni¹khai¹nxe³ha²kxai³,
wxã²na² kwa²ta³lên³ta³ ũ³whi¹sai¹ki³tên³ta³ yũ³nxãn²nxa³ha²kxai³, nxe²-
na³li¹. Nxe³kxa²yu²su², ih¹nũ¹la³ta³ Sũ³na² i³yau³khai³xai²na² ũ³whi¹sai¹sxã³
ũ³hũ¹sa²hĩ³nxãn¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. 12 Kxã³nhtĩ¹nu¹ta²na² Ja³ko²ah³lu¹ta²-
na², txa²sũ³nu²su² sin¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jah³lo²nu¹ta²na² wxa²xu³sxã³
i³yau³xê¹na²na² wet¹sxã³ ũ³hũ¹sain¹sin¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xai²na²
jah¹lu¹tain²txi³ i³na²ha²kxai³, a²wê³ha³lxĩ³nãu³xu¹tain²txi³ i³na²kxai¹nha²kxai³,
a²ka³yxuh³nãu³xu¹ta²na² a²wã²lo³tain¹kxe³nãu³xu¹tain²txi³ i³na²kxai¹nha²-
kxai³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ja³ko²ah³lu¹ta²na² hxi²kan¹khaix¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Nxe³kxan²ti³ a²wi¹lhĩ¹na², “i³yau³xa² ũ³whi¹sai¹na¹tũ¹xã¹.” Nain¹kxai²nãn²tũ³,
hã¹sxã³ i³yau³xê¹na² wxa²xu³sãn²sxã³ ũ³whi¹sai¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
wxã²na² a²la² hxi²kan¹khaix³nhĩ³nxãn¹te²la¹ku², nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—~i³yau³xai²na² ũ³whi¹sain¹jau³xai²na² i³nãn¹kxai²nãn²tũ³, hã²wxãn³txa³
ya³lxu¹xi¹nxa²tũ¹xĩ¹. 14 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² i²li³te²su² te²an²tũ³, Sũ³na² i³yau³-
khai³xa² ũ³hũ¹ai¹na¹jau³nũ³a² i³na²kxi²sain¹kxai²nãn²tũ³, a²ê¹nãu³nũ¹na²
i³na²wxe³nha³kxi²sain¹kxai²nãn²tũ³, i³nũ³sa³la³la³kxi³hũ³jau³la³ hã¹inxe²
kon³jau³hũ³nxe² yen³kxi³hai¹nhĩ³nx2na³ni¹. A²ê¹nãu³a¹ yen³kxi³hai¹nhĩ³-
nx2na³ni¹. A²nxe³jah³lo²su² kxai²nãn²tũ³, ya³lxu²xi²ti³he¹nxa³ha²kxai³,
ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ ai¹nhĩ³nx2na³ni¹. Ta¹hxai²hê¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³jau³xai²na² ũ³hũ¹sê¹li¹. San¹kxai²nãn²tũ³, ya³-
lxu¹xi²sa²nxa³kxe³su² ũ³whi¹sai¹xi²te³lhxã³ ã³wxã³ti³hex¹ltoh³nxa³lho³li¹.
Nxe³te³lhxã³ nxa¹i¹. Ta¹hxai²hê¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~i³txu¹ni¹. Nĩn¹ka³tũ³, wxa²wê³sã¹ah³la² i³kaix¹son¹ka³tũ³, te²a²
wxã²na² wã³li¹ja³hê¹ni¹. Ta¹hxai²hê¹la².

17Nxe³to³ta¹:

—~Txa²in³txi³la³ yũ³te²txã³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 18Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²-jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²wãn³txai²na² a²wẽ³sã¹yah³la² yũ³nxa²nxa³jau³xai²na² wãn³txi³khai¹-xai²la¹xĩ¹. A²wẽ³sã¹a² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³kin¹jah³la², tẽ³sxã³ yxau²xai³li¹nhẽ³ni¹. Tẽ³sxã³ yxau²xai³lhxã³ ã³to³hi¹nhẽ³ni¹. Nĩn¹ka³tũ³, a²ha² kwẽ¹ta¹na² tẽ³in¹jah¹lai²-na², hai³txi³ wxa²wẽ³sã¹sxa³xĩ¹. Nxe³ha²kxai³ wãn³txi³tũ³ i³ye³i¹nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Hxi²kan¹jah¹lai³. Hĩ¹na² i²a¹i¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² a²wãn³txa²i³hen³txi³jah¹lo²su² ye¹lxi¹. 20Jã¹nxa¹jau³su², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³wi¹-lxon³kxi²si¹ki³ju³ta² i³yau¹ũ³sẽ¹li¹. Ĩh¹ti¹la³ta³ o²la³kxi²hĩ³ki³te²la¹ku², nha¹nhai¹. Nxe³ju³ta²su¹, kxã³nhxi¹nu¹ta¹na² txa²sũ³nũ³nãu¹xu¹ta¹na² wã³la³ka³txai²na² so¹lxi³ o²la³kxain¹to³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹, wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³ i³nxai²na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² so¹lxi³ i³ye³kxi²yah³lxi³-to³hin¹ta¹ti²ti¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³wi¹lxon³kxi²si¹ki³ju³ta²su¹. Yah³lxi¹nha²kxai³: “ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹ki³ju³su² o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nha¹kxai²-nãn²tũ³, ĩh¹ti¹la³ta³ wain³txi³ o²la³kxi²hĩ³nha¹te²la¹ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

21Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxet3sã¹nxi¹. Txa²wãn³txai²na² yxo²i²sẽ¹ni¹. Ha³lo²a² hau³kon³tẽ³na³-ni¹. Nxe³tãu³a¹: “Txa²wã¹wĩ³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹ki³ju³la³ o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, hai³txi³ wã³la³ka³ta²nãu³ai²na² so¹lxi³ o²la³kxah¹lxa³nha²-kxai³, hai³txi³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² so¹lxi³ o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³, yah³lxin¹tũ¹xĩ¹. Yxã¹ta¹, ha³lo²a² i²li³jut3sũ³ju³ta² he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, nxe³yah³lxin¹tãu³a¹ sa²wai³wait3sxã³ Txa²wã¹wĩ³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹yah³lxin¹jau³la³ o²la³kxah¹-lxin¹tũ¹xĩ¹. 22Yxã¹ta¹, kwẽ¹ta¹na² Sa³ma³ri³tã²na² nũ³ka³txi³ i³nxai²na²: “Txa²wã¹wĩ³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹ki³ju³su² o²la³kxi²si¹na¹xã¹.” Yah³lxin¹kxan²ti³, hai³txi³ Txa²wã¹wĩ³na² wi¹li²tũ³ka³txi³sah²lxa³nxi¹. Yxã¹ta¹, txa²nũ³ka³txi³-na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na² Txa²wã¹wĩ³na² wi¹li²tũ³ka³txi³su² si¹na¹xĩ¹. Nxe³si¹na¹ju³ta²sa¹: Txa²wã¹wĩ³na² a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹-lo²su² jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³jah¹lo²su² na³ni¹. A²nxe³jah¹la² wxa²ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² ha³lo²an¹tũ³ka³txi³ i³nxai²na² a²ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹-ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³tu¹xĩ¹. Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na² Txa²wã¹wĩ³na² wi¹li²tũ³ka³txi³si¹na¹xĩ¹. 23Yxã¹ta¹ ha³lo²a² hau³kon³tũ¹xĩ¹. A²ha¹kwẽ¹ta¹na¹ hau³kon³na³ni¹. Nxe³kxai²nãn²tũ³: “Txa²wã¹wĩ³na² wain³txi³ wi¹lxo³kxi²ti³hi¹ta¹tũ¹xã¹.” Nxe³ki³kxai²nãn²tũ³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ wi¹lain³nha²sxã³ wi¹lxo³kxi², wãn³txi³tũ³ wi¹lxo³kxi² nxe³ki³kxai²nãn²tũ³, wain³txi³ wi¹lxo³-kxi²ti³hit¹hĩ³ki³tã³ni¹. Jã¹nxe³sxã³, wain³txi³ o²la³kxi²ti³hi¹ki³kxai²nãn²tũ³ Txa²wã¹wĩ³na² ten³nẽ³kxe³su² hĩ³nx2na³ni¹. 24Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹, Txa²-wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ txa²wã¹ye³na² i²ki³kxah³lo²su² nxa³xĩ¹, txa²wã¹sĩ³na² yũ³nxa³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Nxe³kxan²ti³, ka³tẽ³na² a²si³yxau³tãu³su² ha²kxai³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ i²ta¹lu²nẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³, nx2na³na¹. Nxe³ha²-kxai³: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lxon³kxi²txai²lã¹.” Nxe³ki³kxai²nãn²tũ³,

txa²wã¹ē¹nāu³a¹ whāi²na¹ wi¹lain³nha²sxã³ wi¹lxo³kxi², wãn³txi³tu³ wi¹lxo³kxi²
nxe³si¹ki³jau³su² o²la³kxi²ya³sa³ni¹. Ju¹ta² so¹lxí³ wain³na³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² te²a², a²i³lxa²
Me³si²ah³la², wxã³nū¹nhē³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² so¹lxí³ ā³ne³wxe³sa³nhai¹. Wxã³-
nū¹nhē³kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹tū³nhē³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹.

—~Txai²na², i³ye³kxi¹nxa²ha¹te³na¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27Nxe³hī¹na¹, i³ye³ta³lu²nxa³hī¹na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³wa³li² tū³xi²sxã³
Je³su²jah³lai²na² txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²yhu¹ju³ta² i²ain¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³-
lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² i³wã³txain¹kxan²ti³ kōn³ton³ti² yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Yā¹te²ta³ ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³jau³xa² i³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³:

—~Ī¹nxe³kxa²yan²ti³ta³ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxai¹nīn¹ji¹ku¹, nxe³-
nxa²nha¹nhai¹. Nxe³jau³xa² i³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la².

28Nxe³te³na¹, txu¹ha³ka³lxai²na² a²kwa³ta³lē³na² ā³sxã³ sxi²yhe³na² i³xi²-
ka³tu³, a²nū²a² sxi²yhe³nai²na² yxau³ain¹tū³ka³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxí¹:

29—~Ne³ka²ki²sah¹lxí³sa¹lxí¹. Nū¹ā¹ in³txa² yxau²na³li¹. A²nxe³jah¹la², txa²si³-
to¹na¹tāu³su² tāu³a¹ kái¹to¹ha¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ i³tih³nxe³sain¹na²li¹. Wxã³sxã³
i²jah¹lxí³hē¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹-
lo²sin²ta²i¹, jah¹lai²na²su¹. Ta¹hxai²hē¹la². 30Nxe³te³na¹, tū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu²
sxi²yhe³na² aun³ti² wa²li³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² a³ya³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

31Nxe³nxa²ha¹te¹ a³ya³tain¹nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²-
kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹te³nah¹lxí¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ī³yain³txa²si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

32Yxān¹ta¹:

—~Txa²yain³txi³la³ i³yai³na¹tū³la³ yū²na³li¹. Yxān¹ta¹, ā³ne³wxe³yah²-
lxa³lxí¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hē¹la².

33Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² e³lain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~A²nū²a² ā³xa² yain³txa² tē³sxã³ ũ³hū¹ain¹te²tān²ku², ki³nhai¹.
Nēn³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

34Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxí¹:

—~“Ī³yain³sxã³ ũ³kxi²sa³nhā¹.” Na¹kxai²nān²tu³, ka³li³sa²hī³nx2na³-
li¹. Ju¹ta² yā¹nxe³sxã³ Txa²wi³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹la² a²ē¹nāu³a¹ au³txi³
te³nain¹jau³su² sa²yxo²we¹tai¹na¹kxai²nān²tu³ Txa²wi³na² wa³ka³li³yu³ta²
ta³lu²na¹kxai²nān²tu³, ka³li³sa²hī³nx2na³li¹. “Ī³yain³sxã³ ũ³kxi²sa³nhā¹.”
Na¹ke³la³te²kxai³, ju¹ta² yā¹nxe² ai³sxã³ ka³li³sa²hī³nx2na³li¹.

35Jā¹nxa¹jau³su², wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³yah³lxin¹-
te³nah¹lxí¹: “Ī³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tã³tū¹tāu³a¹ so¹lxí³, ka³ya³txa² kan¹tāu³a¹
wxa²nāu²so¹jah³lxí³hē¹li¹.” Nxe³yah³lxí¹lxí¹. Yxān¹ta¹, txa²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³-
kxi¹nx2ta¹jau³xa² sa²kxai³lu¹: “Ta¹wi¹. Ha³na³ka³lxí³ ten³sa²ka²la¹sxã³ ha³lo²ai²na²
i²sa²sai¹jah³lxí³hē¹li¹. A²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² wxã³ain¹na³li¹. Txa²wãn³txa²

te³nain¹jau³su²wxã³ain¹na³li¹. Wãn³txi³khaix³tu³ĩ³yau¹ũ³hain¹ki³kxai²-
nãn²tu³, tũ¹kã³txai²na² ye³jen¹na² sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, ha³lo²a²
kãu³ki³jut³sxan³tai¹. Hau³kon³khai¹nx²na³li¹. Ka³ya³txa² kan¹ta³lun²sxã³ĩ³si³-
sa³te³kxi²na³na¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³, tũ¹kã³txai²na² sa²yo²wet¹lsa²te³lhxã³,
nxe³sain¹ju³ta³nũ³a² hau³kon³na³li¹.” 36 Jã¹nxa¹jau³su², yain³txa² wxa²nãu²so¹te²su²
te²an²tu³, a²yo³ha² yũ³tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ ka³lih³tu¹wi¹. Jã¹nxe³jut³sũ³nxe²,
a²nũ²a² sa²yo²wet¹lsi¹hain¹yah³lxin¹jau³nũ³su² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
a²nxe³tũ³kã³txa² sa²yo²wet¹sain¹tũ³kã³txi³nũ³a², ka³te³na² wi¹tãu³a² yxau²-
xai³lain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu³, wxã²na² sa²kxai³lu² ka³lih³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yain³txa² wxa²nãu²so¹te²su² te²a² ka³li³hain¹kxa² yã¹nxe² yah³lxin¹tu¹wi¹.

37 Txa²wã¹ki³na¹xai²na² Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ki³jut³sũ³na³-
li¹. A²wi¹lhĩ¹nãn²tu³ txa²sa³wi³ha³lxĩ³su² te²an²tu³, txa²wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³ye³sxã³ a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³hain¹sãn²kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³ a²si³yo³nãn²-
tã³ txa²sa³wi³ha³lxĩ³ ã³su² te²kxai³lu¹, te²yã¹nxe³sxã³ txa²wãn³txa² wi¹jau³xa²
ãh¹ ĩ³ye³sxã³ ĩ³yau¹ũ³hain¹to³kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, nxe³-
kxai²nãn²tu³, ain³kxain¹tũ³kã³txai²na² sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²
jut³sũ³nxe² txa²sa³wi³ha³lxã² a²wi¹lhĩ¹na² txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³sxã³
a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³hain¹sãn²tũ³kã³txa² yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹tũ³kã³txi³hũ³tũ³-
kã³txi³sai¹nha²kxai³, hã²wxãn³txa³, ha³na³ka³lxĩ³ txa²sa³wi³ha³lxĩ³ ã³su²
te²a² sa²kxai³lu¹, ãn³ta³lo³hêt¹sxã³ txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² ãh¹ ĩ³-
yau¹ũ³hain¹ka³tu³, ain³kxain¹tũ³kã³txa² sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a²
sa²wi³ha³lxĩ³ ã³xa² ã³ta³lo³hêt¹sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa² e³te²su² te²nũ³kã³txa²
ka³ya³txa² kan¹ta³lun²te²ki³a² wxa²nãu²so¹tũ³kã³txi³hũ³tũ³kã³txi³sai¹nha²kxai³
nxai¹nhĩ³nx²na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, txa²sa³wi³ha³lxã² yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹-
te²hũ³te²ain²txi³ ĩ³ka³li³hi², ha³na³ka³lxĩ³, txa²sa³wi³ha³lxĩ³ ã³xa² ka³ya³txa²
kan¹ta³lun²te²ki³a² wxa²nãu²so¹te²hũ³te²ain²txi³ ĩ³ka³li³hi², nxe³hĩ³nx²na³li¹.
Ha³lo²a², nxe³jut³sũ³na³li¹. Nxe³ju³ta²na², Sũ³na² wãn³txa², kxã³nxãn¹jau³xa²
ã³si³wxẽ³no³tẽ³jau³xu¹tai²na², nxe³te³nah¹lxĩ¹: “A²nũ²a² yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹i²,
a²nũ²a² ã³su² te²an²tu³, yain³txa² wxa²nãu²so², ain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Nxe³jau³xai²na², a²ya²la²lyau³tu³ jau³xai²la¹i¹. 38 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², Sa³ma³-
ri³tã²na² nũ³kã³txai²na² txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxĩ³hẽ³li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. A²nxe³tũ³kã³txai²na², kxãn³su²
a²nũ²a² ã³lxĩ³tũ³kã³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxãn¹-
ta¹, kwên¹tai²na² so¹lxĩ³ ha³lo²a² hau³kon³yain¹na³li¹. Ain¹ka³tu³, wxa²wãn³txa²
ain³kxi¹nx²tain¹ka³tu³, sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³, wxa²nũ³-
kã³txai²nãn²tu³, a²wi¹lhĩ¹na² o²la³kxah¹lxan³kxan²ti³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² a²nũ²a²
nũ³kã³txai²na² sa²yo²wet¹sain¹ju³ta³nũ³a² a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹-
ju³ta² jut³sũ³nxe², a²nũ²a² ka³ya³txa² wxa²nãu²so¹te²hũ³nxe² a²yain³txa²ki³a²
ũ³whĩ¹xa³kxan²ti³ wxa²nãu²so¹te²hũ³nxe², yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ³la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nãu³kxai³lu¹, a²nũ²a² ka³lxã¹tũ³kã³txa² Si³ka³thĩ³-
nai²na² yxau³ain¹tũ³kã³txa² ãn³yã³nhai¹tũn³tũ³kã³txi³su² te²kxai³lu¹, Je³su²jah³la²

sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² ha³la³je¹na² txu¹ha³ka³lxai²-
na² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹jau³xa² sa²kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³lai²na², txa²ha³lo²a² txa²wē³son³ti³na¹hi¹nān²tu³ kāi³-
xi²yxau²xai³la¹ju³ta² hu³, yo²ha³kxa² nūn²ta¹ i³ye³kxi²tū¹li³ū³sa³na²li¹.
Txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², a²nū²a² nū³-
ka³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

40 Ain¹ka³tu³, Sa³ma³ri³tā²na² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
i³ha¹txain¹ka³tu³, i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

—~Kan²txi³, txa²sxi²ha² yxau³ya³sa²sān²si¹nhē³li¹. Yhain¹ka³tu³, Je³su²-
jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ye³ha¹li¹ a³lan²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

41 Yain¹ka³tu³, ha³na³ka³lx¹ Si³ka²thi³nai²na² wā³kon³tū³ka³txa² ān³-
yā³nhai¹txe³nūn³tū³ka³txa² ka³lxa¹nūn³tū³ka³txa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
wān³txa² ain³kxain¹ka³tu³, sa²yo²we¹tain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³te³nah¹lx¹, tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

—~Nxe³3sān²si¹nxi¹. Hi¹na² sa²yo²we¹tain¹nha¹x¹. Je³su²jah³la² a²yo²wān³-
txi³khai³xa² ain³kxain¹nha¹ka³tu³ sa²yo²we¹tain¹nha¹x¹. Kxān³su², wxa²wān³txa²
so¹lx¹ ain³kxi¹nxa²to³nha¹ta¹ti²tu¹ni¹. Yxān¹ta¹, hi¹na² wxa²wān³txain²txi³ ain³kxi²,
Je³su²jah³lai²na² wān³txain²txi³ ain³kxi², nxe³sa²sin¹jau³su² wi¹wi¹nxe² sa²yo²-
we¹tain¹nha¹x¹. Nha¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² na³na¹. Yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² ko³nxe³thin¹-
ki³ju³ta² sa²wa²su²te³jah¹lo²su² na³na¹. Jau¹xa² a³la³kxi²nha¹x¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹jah¹la² ki³lha³lxa² i³we²txi²jau³su²

43 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ a³lan²ti³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² wa²li³ka³tu³
ha³lo²a² Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

44-45 Nxe³te³nah¹lx¹:

—~Txa²wa¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²na², a²ha³lo²khai³xa² ā³-
wih¹sxā³ i³xi²kxai²nān²tu³, a²ka³lxa¹ti³khai³xa² i³wet¹lsi¹nyhain¹jau³la³
yū³ai¹nxa³i¹. Jāx¹sain¹nūn³na³li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹sxā³, Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wih¹ka³tu³, Ka³li³le²a²ko³xan¹tū³ka³txa² sa²-
kxai³lu² i³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². I³sa²nēn¹kxain¹ju³ta²na²sa¹:

—~Je³su²jah³lai²na² wi¹kāi³jah¹lo²su² na³na¹. Ha³la³je¹nhi¹nai³tā², a²-
nū²a² yo²ha³kxa¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² ān³yān³ki³nū²kxi¹xain¹sxā³ i³yai³ni²,
Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ka²li¹te³lhxā³ o²la³kxi², ain¹ta¹ti²tu³na¹. Nxe³hi¹-
nai³tā² Je³su²jah³lai²na² yxau³ya³nhē³lain¹sxā³, ha³lo²a² nū³kxūn³ju³ta²
so¹lx¹ kāi³ya³nhē³lain¹ta¹tu³na¹. I²ta³lun²ki³ta¹tu³na¹. Wi¹kāi³jah¹lo²su²
na³na¹. Ka³li³le²a²ko³xan¹tū³ka³txai²na² wān³txa², nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹sxā³, Je³su²jah³lai²na² i³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxi²yhe³na² Ka²na³thi³na² ā³-
wih¹xi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³ai²na², ha³la³je¹nhi¹nai³kxai³ Je³su²jah³la²
i³yau³khai³xa² ā³sa²yāt¹sxā³ yain³txi³yau³ wi¹khaix¹jau³xa² sa²wet¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³thi³nāu³a¹, hī¹na² ā³wih¹xi²ka³tū³, a²nū²a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²-hē¹la². Ka³far³na³ū²thi³na², Ka²na³thi³nai²na² kū³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thi³na² yxau³jah¹lo²su², ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²ki³lha³lxa² i³ton³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

47 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wi³nai²na² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—~Hī¹na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²na¹nhā¹. Je³su²jah³la² he¹-na³na¹. Ju³te²a²ko³xa² a³li³ka³tū³ Ka³li³le²a²ko³xai²na² he¹na³na¹. Ī²sxā³ i³ye³kxai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹ka³tū³ a²wi³nai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³-ha¹txi²sxā³ kāin² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wē³sa² ya³lu²saun³kxi²sa²na³li¹. Kan³si²sxā³ i²sxā³ we²txi²sxū³-xi²sē¹li¹. A²wi³na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu², i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A²yen³kxa² nū³kxūn³te²a² i²yah³lxan³kxai²nān²tū³ yxo²i²sah¹lxin¹-ju³ta² ten³ti³hex¹yah³lxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

49 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hī¹na² kan³sxā³ wxā³sē¹li¹. Kāu³kxi²txa³hē¹li¹. Txa²wē³sa² ya³lu²kxi²sa²ju³ta²yān³txi³su², na¹nhai¹.

50 Yxān¹ta¹:

—~Ā³nxi³xi²txu¹li¹. Wāi³lxa² wi¹we²nxi²sxā³ wi¹yxau³ye³nx²na³li¹, hī¹na²su¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², a²wi³nai²na² sa²kxai³-lu¹ ain³kxi²ka³tū³ ā³nxi³xi²te³lhxā³ nxe²xai³ta¹hxai²hē¹la². 51 Ai³ka³tū³, tih³na² kan³si²ka³tū³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na² sxi²ha² yxau³sxā³ a³li³ain¹te²nāu³xa² sa²kxai³lu¹, i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²wē³sa² wi¹we²nxi²sxā³ ka³ten³ti³ yxau³na²li¹.

Nain¹ta¹hxai²hē¹la².

52 Ain¹ka³tū³, a²hxi²kan¹jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wā³txi³sxi³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³hī¹nai³tā¹ we²nxi²lhai¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lū³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Sūn²ta³tai³tā² u³je³na³ka² ā³ni²lā³ni²hī¹nai³tā² wē³sa² i³sū²kxi²sxā³ i³-we²nxi²khaix¹sīn¹na²hē³li¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

53 Nxe³ju³ta², a²wi³nai²na² ain³kxi¹xi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Hā³xā¹. Sūn²ta³tai³tā² te²yā¹nxe³hī¹khai³xai³tā², ti¹kxai²na² son³txi³-ai³tā², Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxi²sain¹na²hē³na¹. “Ā³nxi³txu¹li¹. Wxa²wē³sa² we²nxi²sxā³, ka³ten³ti³ yxau²na³li¹.” Sain¹na²hē³na¹. Wain³na³na¹. Je³su²-jah³la² yxo²i²a²xā¹. A²wi³na² a²ē¹nān¹jau³la³ i³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²wi³nāin²txi³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²i², a²sxi²ha² ya³lxi³hain¹tū³ka³txain²txi³ yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² Si³-yxau³tāu³a¹ yxo²i², ain¹ta¹hxai²hē¹la².

54 Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² nū³kxūn³txi³ kái³ain¹ju³ta², Ju³te²a²-ko³xa² wa²li³sxā³ Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wih¹sxā³ yxau³hī¹na¹ kái³ain¹ju³ta¹, ā³ta³lo³hē²ti²sxā³ nū³kxūn³txi³ kái³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

ĩ³ye³na² a²yxo²ka³teh³nāu³a¹ yxau³jah³la² i³we²txi²jau³su²

5 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ kwēn¹ta²kxai³lu¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³yā³nū¹tain¹sxā³ i³yai³ni², Sū³na² i³wā³nxin²kxi², nxe³ain¹je³nāu³wa³kxa² hau³kon³ye²-ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³te³lhxā³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lē²thi³na² wā²ka³la³sxā³ a³li³nhē¹ta¹hxai²hē¹la². ²A²nxe³thi³nāu³a², sxih²yxo²a² o³ve²a³ nū³ka³txa² ā³wi²xi²ta³yxo²a² yū³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³yxo²a² a²yxo²ka³teh³-nāu³a², i³ye³na² a²i³lxa² Be³te³sa²ta²yau³xa² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³nai²na² a²yxo²ka³teh³nāu³a², sxi²ha² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ thi³na² yū³ta¹hxai²hē¹-la². ³A²nxe³thi³nāu³a¹, a²nū²a²nāu³xa² i³ton³tū³ka³txa² ye³han³tū³ka³txa², su³kan²ta³kxi²tū³ka³txa², txa²wā¹nū²ai²na² whāi²na¹ kan²ta³kxi²tū³ka³txa² sxa²ho³hain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Sxa³sxā³ wah³nxe² sxa³na¹nhā¹. Na¹kxai²nān²tū³, ha³lo²a² Sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ wā²nxūh¹ i³yī¹li²nū¹nhē³ju³ta² hau³kon³na³na¹. Nxe³kxai²nān²tū³, Sū³na² a²sa³wi³sa² oh³xan¹jah³la² a³ka³nxī²xi²sxā³ wxā³nū²la² i³yau³xai²na² sa²ta³kāu³-ta³kāu³nxe²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tū³, a²nū²a² i³ton³te²su² i²li³te²su² te²an²tū³ ā³nxai³lhxā³, a²nū²a² ā³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³ne³ka²ta¹sai³sxā³ ā³nxai³kxai²nān²tū³, i³yau³xa² ā³nū¹nha²na³na¹. A²nxe³jah³lo²su² kxai²nān²tū³, we²nxī²ta³lu²nai¹nhī³-nx2na³na¹. Kxān³su² te²yā¹nxe³to³hxai²na²hē³na¹. Jā¹nxe³nē³tū¹xā¹. Nxe³tāu³a¹, i³yau³xa² ā³nū¹sa²sxā³ we²nxī²sa²ju³ta², txai²li² ten³sa³nhā¹. A²nū²a² i³ton³tū³-ka³txa² wān³txa², a²e¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nha²sxā³, nxēn³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ sxa²ho³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵A²nxe³tū³ka³txai²na², in³jah³la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hxi²ka² hxa³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²li³ki³sxā³ nxe³ko³xa², kan²ta³kxi² sxa²xai³kwē³kon³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³la² a²nū²a²nāu³xai²na² nxū²kwai³ye³-ye³lo³tāu³a¹ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ yau³son³ye²ka³tū³, sxa³yain¹jah³la² i²i², a³lu²txi³ i³ton³ju³ta² ā³ne³wxe², ai¹nha²-kxai³ i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—~We²nxī²ti³ten³khai¹nxe³nxa²ji¹wi¹? Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe³nxa²ha¹te¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe²3sā¹lxi¹. We²nxī²txi³ ten³khaix¹sa³nhai¹. Na¹-ha²kxai³ yxau³sxā³ i³yau³xai²na² ān³ta³kāu³ta³kāu³ju³ta²nū³a² wah³nxe³to³ha¹li¹. We²nxī²sa²txai²li¹. Na¹ta¹ a²nū²a² i²sa³te²la³ yū²nxa³i¹. Sa²nxa³kxe³su², i³yau³xai²-na² ā³ta³kāu³ta³kāu³kxai²nān²tū³, hai³txi³ a²nū²a² sa²ha³lxo¹so¹sa²sxā³ i³ye³na² ū³nhū¹sa²te²la³ yū³sa²nxa³kxe³su², ā³nxai³lhxā³ ā³nū¹a¹tū¹xā¹. Nxe³na²te²i³, a²-nū²a² ā³xa² so¹lxi³ ā³ne³ka²ta¹sain¹sxā³ i³yau³xa² ā³nū¹ain¹ka³tū³, we²nxain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ txai²na² ā³nū¹sa²sxā³ we²nxī²sa³ju³ta³la³ yū³sa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~i³sa²yxau³sxā³ wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² sa²sot¹sxā³ ā³nxai³txu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹Ai¹nha²kxai³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu² kwēn¹ta²kxai³ we²-nxī²ta³lu²ni²ka³tū³, a²sxa³ka³lo³a² wā²nxūh¹ sa²so¹sxā³, a²yu³kxa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na¹, Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³-txa² i³ye¹nxī²yhain¹to³ju³ta² ti³wa³ki³lon³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹,

Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² wãn³txi³-
kxai³lu¹, in³txa² we²nxi²jah¹lai²na² i²sxã³ i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Hi¹na² sa²ba³to³ nxe³ki³tã³li¹. Ki³sa²kxai³, ha³ya³kxa² wxa²sxa¹ka³-
lo³ai²na² tẽ³sxã³ ã³nxai³sĩn¹txa²hẽ¹li¹. On³sxã³ kã³i³xa³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Yxã¹ta¹, i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~A²nũ²a² i³we²txi²sa³jah¹la² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Wxa²sxa¹ka³lo³ai²na²
sa²so¹sxã³ ã³nxai³txu¹li¹.” Sain¹na²li¹. In³jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ih¹te²ta³ i³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹? “Wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³ ã³nxai³sẽ¹-
li¹.” Nxe³nxain¹te³nũ¹ta¹li² ih¹te²khaix³ta³ i³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Yxã¹ta¹, we²nxi²jah¹lai²na², Je³su²jah³la² a²i³lxa² a³la³kxi²ta¹hxai²-
nxa³hẽ¹la². Nxe³ju³ta²sa¹: Ha³la³je¹nĩn³kxai³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
ã³yã³ki³nũ²kxai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² hã³a² i³ha²li²si³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³ha²kxai³, we²nxi²jah¹lai²na² sa²-
kxai³lu² ko³nxe² i³yi¹li²hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nãu³kxai³lu¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ Txa²wã¹-
sũ³na² sxi²ha²nãu³a¹ he¹ain¹tãu³kxai³lu¹, in³jah³lai²na² i³ha¹txain¹ka³tũ³,
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hi¹nai²li² wi¹lain³kxi²nhãn¹nhai¹. Nĩ¹nha²kxai³, a²wẽn³txa³ ko³nxe³-
ju³ta³la³ kã³i³xi²sxã³ yxau²xai³txa³hẽ¹li¹. Kã³in¹kxai²nãn²tũ³, ha³lo²a² ã²la²
khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta² a³ya³tin¹kxa²yã³ti³su² ya³nxa²ha¹i¹. Je³-
su²jah³lai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ka³tũ³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu² a³li³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²-
hã¹i¹tũn³te²nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~I³we²txi²sa³jah¹la² a²i³lxa², Je³su²jah³lai²na² i³we²txi²sa³hẽ²li¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta²
i³we²txi²ju³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hã¹i¹tũn³te²nãu³xa² sa²kxai³-
lu¹ kã¹n² i³xã³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³xã³ta¹nha²kxai³, Je³su²jah³la²
khãuh³lxa³tain¹ju³ta² te³ni², Je³su²jah³la² i³su²lhã³te³lhã³ o²la³kxi², ain¹-
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³si¹hain¹jau³su², Je³su²jah³la² a³ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wĩ³na² wa³kon³na²wi¹. Ha³ya³kxa² wa³kon³ti³he¹xai¹nxa³wi¹.

Ai¹nha²kxai³, Txai²na² sa²kxai³lu² wa³kon³nũ³na¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Ain¹nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhã¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³-
lu² Je³su²jah³la² i³su²lhã³ti³ten³khaix¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jau³xa²sa¹:

—~Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² sa²yo²ã³sxã³ wa³kon³nãn³khi³.

Nain¹jau³su²: “Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Txa²wĩ³nai²la¹i¹.” Ain¹na³li¹. Ain¹-
sxã³ te²yã¹nxe³te²lox³nha²sxã³ ã²la² ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kã³i³nãn³khi³.
Nain¹jau³su², i³su²lhã³te³lhã³ ã²la² ten³khaix¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai¹nxe³jau³su²

¹⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹,
i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—A²ya³la³tu³ wān³txan²tu³ i³ye³ya³nx2ta¹l. Hai³txi³ A²tah²na¹xai²na² a²-
yen³kxa² nūh¹ kái³a¹ju³ta² yū²nxa³i. Hxi²kan¹txi³ nūh¹ kái³sa²hxi²nxa³hē¹li.
Na¹ha²kxai³, hāi³sxā³ Txa²wi³na² yen³kxa² kái³ju³ta² so¹lxi³, A²tah²na¹xai²na²
i²sxā³ kái³a¹l. Txa²wi³na² kái³ju³ta² ha³kxa¹ kái³hxi²so¹ya³nx2ta¹l. ²⁰Jā¹nxe³jau³-
su², Txa²wi³na² a²ē¹nān¹jau³xa²sa¹: “Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³,
a²yen³kxa² kái³a¹ju³ta² ha³kxa¹ i³yau¹ū³ai¹nhxai²na¹hē³na¹.” Sa²na³li¹. Nxe³sa²-
ju³ta², hī¹na² i³ton³jah¹la² we²txi²ye¹nx2ta¹te¹ni²ti. Ye¹nx2ta¹ha²kxai³, a²yen³kxa²
nū³kxūn³te²a² kái³ya³nx2ta¹te¹ni²ti. Yxān¹ta¹, ye³jen¹na² a²yen³kxa² ā²la² nū³-
kxūn³khai¹nxe³te²a² ka³lxa¹te²a², Txa²wi³na² i³yau¹ū³sa²tu¹wi¹. Sa³kxai²nān²tu³,
kái³ya³nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ju³tai²nān²tu³, wxa²nū³ka³txai²nān²tu³, i²yah³lxin¹-
kxai²nān²tu³: “Nū³kxūn³khai¹nx2nxān³ko¹. Jā¹nxūn³nxa³ko¹.” Wxāi²kxai³
yah³lxin¹tu¹wi¹. ²¹Jāx1nha¹ju³tai²nān²tu³ta¹, txa²nū³kxūn³nha¹ju³tai²nān²tu³ta¹:
Txa²wi³na² hxi²ka², a²nū²a² ya³lu²kxan²ti³, hxi²kan¹txi³ i³we²ti¹xi²sxā³ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²ye²ha²kxai³, ka³ten³su² we²txi²jah¹lai²la¹l. Jā¹nxe³sxā³ A²tah²na¹-
xai²na² a²nū²a² a²te³na¹kxa² so¹lxi³, ya³lu²ju³ta² ka³ten³txi³ we²txi²jah¹lo²sa¹l.
²²Jā¹nxa¹jau³xai²nān²tu³ta¹, txa²hxi²kan¹txi³ ha³lo²a² wā²nxū¹hain³nha¹ju³tai²-
nān²tu³ta¹: A²nū²a² ha³lo²ai²na² yxau³ai¹nh¹na² kái³yxau²xai³lain¹ju³tai²nān²tu³,
Txi²na² A²tah²na¹xai²na², yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² wā²nxū¹h²sxā³ wā²nxū¹hain³-
nha¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, kái³ain¹kxa² yā¹nxe³sxā³, wi¹lhin¹te²nū³ka³txa² wi¹lhin¹sxā³
i³y¹li²na¹ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ i³lxi³thi¹nxa³tū³ka³txa² i³lxi³sxā³ i³y¹li²nxa³-
ha²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe²xai³lai¹na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, Txa²wi³na²
hxi²kan¹txi³lot3sa²sxā³ ha³lo²a² wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹, Txa²wi³-
na² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Txi²li² hai³txi³ a²nū²a² kái³yxau²xai³lain¹ju³ta²
i³y¹lain¹nxa³lho³na¹. Yxān¹ta¹, Txa²tah²hai²na² so¹lxi³ i³y¹lain¹tū¹xā¹.” Sain¹na³-
li¹. Sai¹nha²kxai³, ha³lo²a² hxi²kan¹txi³ wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. ²³Na¹ha²kxai³
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³sa²nēn¹kxi²sain¹tu¹wi¹. Txa²wi³na² i³sa²nēn¹kxain¹kxa²
yā¹nxe³sain¹tu¹wi¹. Ju¹ta² Txa²wi³na² ten³na³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² i³li³te²nān²tu³,
A²tah²na¹xai²na² i³sa²nēn¹kxi²sai¹nxa³kxai²nān²tu³, te²yā¹nxe² Txa²wi³nāin²txi³
i³sa²si¹hā³sa²jah¹lain²txi³ i³sa²nēn¹kxai¹nh¹nx2nxa³i¹.

²⁴A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹l. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²-
tu³, txa²wān³txa² ain³kxi², Txa²wi³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta¹na² yxo²i²i²,
nxe³sain¹sīn¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a²lhun³tu² yxau²xai³lain¹na³-
li¹, kwēn¹tai²nah¹lxi¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, wi¹wi¹nxe² kwēn¹tai²na²
ya³lu²tāu³a¹ a³li³ā³ya¹ka³tu³, ka³ten³nāu³a² sa²kxai³lu² ā³sa²ha³ti³sa²sai¹sxā³
yxau³ain¹na³li¹. A²nxe³jah¹la², yxan¹nāu³a¹ hāi¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹sxā³ i³y¹lain¹nha¹-
tu¹wi¹. A²hī¹na², kái³ yxau²xai³lain¹ju³ta², ain¹nha¹tu¹wi¹. ²⁵A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³
i³ye³kxi¹nx2ta¹l. A²nū²a² ko³nxe³ti³ kái³ain¹te²su² te²an²tu³, ya³lu²te²hū³sxā³
Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ha³lo²a² hau³-

kon³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ a²nū²a² ya³lu²te² yā¹nxe³tū³ka³txai²nān²tu³, Txa²wān³txa² Sū³na² Tah²na¹xai²na² wān³txa² ain³kxi²sain³kxai²nān²tu³, a²ha¹ ain³kxi²sain³te²a² whāi²na¹ tah²lxi³ka³ten³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Kwēn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. 26 Nxe³ju³ta² Txa²wī³na² ka³te³na² six3ka³ti³yah³lo²khai³xai²la¹i¹. Nxe³te²sa²kxan²ta¹ ai¹nha²kxai³, A²tah²na¹xai²na² ka³te³na² si³ka³ti³na²kxa² ya¹nxe³te²su² te²yā¹nxe³sxā³ ti³hit¹lsa³na²hē³li¹. 27 Jā¹nxa¹jut3su² Txa²wī³na² i³ye³kxi²sa²te²nah¹lxi¹. “Wxāi²na² a²nū²a² Tah²si¹lxi¹. Nxa²ha¹i¹. Nxa²ha¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹i¹.” Txa²wī³na² sa³na²hē³li¹. Sa³ha²kxai³ Txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nū²yxō²ha³kxa¹ kái³yxau²xai³lain¹ju³ta² wā²nxū¹hain³nha²sxā³ i³yī¹lai¹na¹tu¹wi¹. Txai²na² a²nū²a² Tah²sa¹i¹. Txa²wī³na² Tah²nūm³sa¹i¹. Na¹ha²kxai³ ai¹na¹tu¹wi¹.

28 Txa²wān³txai²na² i³ye³kxi²nx2ta¹jau³xai²na², i³wā³wā³txi³yah¹-lxi³txa³hē¹li¹. “Īh¹nxe³jau³ta³ e³ji¹ku¹.” Sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Ha³lo²a² nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ a²nū²a² e³la² ya³lu²hāin¹kxi²te²su² te²a² txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³ ka³ten³su² a³li³ain¹tu¹wi¹. 29 A³li³ain¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² wi¹lhin¹sxā³ kái³ain¹te²nū³ka³txa² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² i³lxi³thi¹nxa³txi³ kái³ain¹te²nū³ka³txa² ha³na³ka³lxi³ ka³-ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³, Sū³na² i³hi³txain¹ju³ta² ā³yul¹kā³ain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tē³jau³su²

30 Txai²li² hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² nxū¹hi²sxā³ kái³te²txā³xi¹. Yxān¹ta¹, Txa²wī³na² wān³txa² ain³kxi²so¹sxā³ wā²nxū¹hain³nha²sxā³ i³yī¹lai¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³ wain³txi³ wā²nxū¹hain³nha¹i¹. Na¹ha²kxai³ hai³txi³ txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ te³na¹jau³la³ o²la³kxi²te²txā³i¹. Yxān¹ta¹ Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²nu¹tai²na² te³nain¹jau³xa² so¹lxi³ o²la³kxi²te²sa¹i¹.

31 Txa²yen³kxa² i³yau¹ū³nx2ti³te³lhxā³ na¹i¹. Wān³txa² so¹lxi³ e³kxi¹-nx2ta¹i¹. Yxān¹ta¹: “Wxa²wān³txa² wān³txi³sxa³i¹.” Nxe³sah²lxin¹nhai¹. Nxe³na¹jau³xai²na² nūh¹ txai²na² so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² ā³xa² i³ye³yxō²nū¹sai¹nxa³kxe³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²-tu³ i³wā³ti³sah¹lxi³hī³nxa¹lxi¹. 32 Yxān¹ta¹, a²nū²a² ā³jah¹la² txa²yen³kxa² i³hen³txi³nxa²lxi³si¹sain¹jau³su² e³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² wān³txa² i³ye³-kxi¹nx2ti³ye²sain¹jau³xa² wān³txi³khai³xai²la¹i¹. 33 Jā¹nxa¹jau³su², Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² i³ye³sxā³, txa²yen³kxa² i³yau¹ū³nx2ti³na²hē³li¹. Nxe³jut3su², ha³la³je¹nai³tā² wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³sa²si¹hā³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²-ti¹. A²nxe³tū³ka³txa² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² wān³txa² ain³kxain¹tai¹ti²ti¹. 34 Yxān¹ta¹ a²nū²a² i³ye³yxō²nū¹si¹sain¹jau³su² yū³sa²nxa³kxan²ti³ wain³txi³ e³a¹wi¹. Na¹ta¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³ye³sxā³ txa²yen³kxa² i³yau¹ū³-nx2ti³na²hē³li¹. Ya³nx2ta¹i¹. Nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi¹xi²si¹nx2ta¹jau³su² wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²sut¹si¹nx2ta¹jau³su² e³kxi¹nx2ta¹i¹.

35 Jā¹nxa¹jau³su², Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² wi¹sa²ko²ko²kxi²ne³te²hū³nxe² yxau²xai³la³kxi¹nx2tain¹to³tai¹ti²ti¹. Nxe³nx2txai¹nha²kxai³, jū¹nxe² kxān³su² wxa²-sa²ki³kxi¹nx2tain¹ju³tai²na² wi¹lxon³kxi² yxau²xai³la³kxain¹yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹.

36 A²nxe³jah¹la², txa²yen³kxa² i³yau¹ü³nx2ti³tai¹ti²ti¹. Na¹ka³tü³ Jo³äu² Ba³tis²jah³-
lai²na² wän³txa² hxi²kan¹ju³ta² yü²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Txa²i²na¹xai²na² ha³lo²a²
käi³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Txa²wi³na² wa³ka³li³yu³ta² käi³ta³lun²si¹sa²jau³su² i³sa²si¹hã³-
sa³na²hẽ³li¹. Nxe³si¹sa²jau³su² käi³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Ya³nx2ta¹ha²kxai³ Txa²wi³na²
i³sa²si¹hã³sa²jau³xa² wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. Jo³äu² Ba³tis²jah³lai²na² wän³txa²
txa²yen³kxa² i³yau¹ü³nx2ti³kxa² yã¹nxe², txa²kãi³a¹ju³ta² ä²la² hxi²kan¹khai¹nxe²
wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. 37 Jã¹nxe³jut3su², Txa²wi³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na²
i³ye³sxã³ sa²wxi²kat1sa³na²hẽ³li¹. Txa²wi³na² sa²wxi²kat1si¹sa²jau³xai²na² i³ye³-
kxi¹nx2ti³si¹sain¹to³nha³hẽ³li¹. Yxã¹ta¹, wxa²nü³ka³txi³ i³nxai²na² Txa²wi³na²
wän³txa² ain³kxah¹lxa³nha²kxai³, Txa²wi³na² i²yah³lxa³nha²kxai³ yah³lxi³hxai¹-
nhẽ³li¹. Yah³lxin¹kxan²ti³ i³ye³kxi¹nx2ti³jah¹lai²la¹i¹. 38 Wxa²nü³ka³txi³ i³nxai²na²,
hai³txi³ Txa²wi³na² wän³txi³la³ wxa²e¹nãu³a¹ au³txi³ ä³wih¹ti³he¹nxe³nx2ti³xa³i¹,
Txa²wi³na² i³sa²si¹hã³sa²kxah¹lo²su² na¹xai²na² sa²yxo²wet1sah¹lxa³nha²kxai³lu¹.
39-40 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nü³ka³txi³ i³nxai²na², Sü³na² ha³teh³nxã³nxã² kxã³-
nxai³tã² tũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na², käin² o²la³kxah¹lxi³to³hin¹tai²ti¹.
“Txã¹lxĩ³xai²na² a³la³kxi²ki³kxai²nãn²tũ³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹ a³ya³ti²ki³tũ³xã¹.”
Nxe³yah³lxi³to³hin¹tai²ti¹. Yxã¹ta¹, nxe³ta³nxã³nxai²nãn¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Ka³te³na² wi¹tãu³a¹ a³ya³ti²na¹tũ³xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, Sü³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²a², wxã³sxã³ i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ³li¹.” Ta¹hxai²hẽ³li¹!
Nxe³ha²kxai³, wxa²yu³ta², wxã³sah¹lxin¹ke³la³te³kxai³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ü³yen³.
kxi¹nx2ti³hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹ wxã³ti³he¹yah²lxan³tai²ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ ka³te³na²
wi¹tãu³a¹ ü³yhen³kxi¹nx2ta¹ju³ta² yü²nxã³i¹.

41 Txa²i²li² a²nü²a² wi¹lhin¹si¹sa²jau³la³ yxo²kwain³sa²nxa³nhai¹. 42 Na¹ta¹,
wxa²e¹nãn¹jau³la³ i²ta³lun²nx2ta¹i¹, Txa²i²li². Wxa²e¹nãu³a¹ au³txi³, hai³txi³ Txa²-
wã¹sü³na² Si³yxau³tãu³a¹ a¹lxĩ²ti³hex1yah³lxi³to³hxa³lxi¹. 43 Yah³lxi¹nha²kxai³,
Txa²wi³na² i³kwa³na³sa³ha²kxai³ wxã³sxã³ yxau³ya³nx2ta¹i¹. Ya³nx2ta¹kxa²ha³-
tã³nxã²txi³ en²syah¹lxin¹tai²ti²ti¹. Nxe³yã¹ta¹, a²nü²a² ä³lxĩ³te²su² te²an²tũ³, nü¹h¹
hxi²kan¹txi³lo³nha²jah¹lan²tũ³ wxã³ya³nx2ti³kxai²nãn²tũ³, te²su² ten³yah³lxi³-
hĩ³nxã¹lxi¹. 44 Wi¹lhin¹si¹nhyah¹lxin¹jau³xa² so¹lxĩ³ ten³kxi²nhyah¹lxi³to³hi¹lxi¹.
Yah³lxin¹kxe³su², wi¹lhin¹si¹ye²yhu¹jau³su² wxa²yxo²a² so¹lxĩ³ e³yah³lxi¹lxi¹. Yah³-
lxin¹ta¹, Sü³na² Si³yxau³ka³txa² ka³na³ka³nat3so¹lxin³jah¹la² wi¹lhin¹si¹nx2ti³jau³la³
ten³kxah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, kō³nxe² Sü³na² Si³yxau³ka³jah¹la²
sa²yxo²wel¹jah¹lxan³tho³li¹. 45 Txa²i²li² wxa²e¹nãn¹jau³su² yuh³lxa³kxi²nhyah¹-
lxin¹jau³su² a³la³kxi²na¹nhai¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah¹lai²na²
i³ye³sxã³ Txa²wã¹sü³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹ kō³nxe³thin¹si¹nhe³jau³la³
i³ye³kxain¹tũ³xã¹. Jã¹nxe³te³lhxã³ txã²nãn³khi³ ki³nã³hã³.” Wxa²e¹nãu³a¹ sah¹lxi³-
hxai¹nhe³li¹. Jã¹nxe³sah¹lxi³txa³hẽ³li¹. Hai³txi³, txai²la³ kō³nxe³thin¹si¹nx2ta¹jau³la³,
Txa²wi³na² i³ye³kxain¹nxã³lho³li¹. Yã¹ta¹, a²nü²a² ä³xa² Mo³ise²ah³lo²nu¹tai²-
na² on³si¹nx2txai¹nxã³jau³su² e³na³li¹. Nxe³ju³ta², wxa²e¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:
“Wi¹lhin¹sxã³ yxau³xai²ki³tũ³xã¹. Mo³ise²ah³lo²nu¹tai²na² a²wän³txa² o²la³kxi²,
a³la³kxi², to³ki³tã³na¹. Ki³sa²kxai³, ki³tã¹xã¹.” Yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Jã¹nxe³yah³lxi³-
txa³hẽ³li¹. Mo³ise²ah³lu¹tai²na² on³si¹nx2txai¹nxã³jau³xa² e³na³li¹. Wxa²nü³ka³txi³

ĩ³nxai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² sa²yo²ã³yah³lxi¹nha²kxai³
 nx2na³li¹. 46Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹, kxã³nhxi¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹lain¹jau³xa², Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²-
 hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³ta² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai²ti²ti¹.
 Yxãn¹ta¹ sa²yo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. A²nxe³jau³xa² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
 wãn³txai²na² sa²yo²wel¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ txa²wãn³txain²txi³ sa²-
 yo²wet1sah²lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxi¹. 47Yxãn¹ta¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
 sa²yo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Ain¹yah³lxin¹kxai²lẽ¹, hai³txi³ txa²wãn³txi³la³ sa²-
 yo²wet1sah²lxin¹ju³ta² yũ²nxa³i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² ũ³yhai²ta³lxain¹jau³su²

6 1Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, ĩ³ye³na²
 Ka³li³le²a²ye³na² a²ĩ³lxi³ã³xa² Ti³be³ri²a³ti²ye³na² ã³yo²ha³ti³sai¹ta¹hxai²-
 hẽ¹la². 2Ain¹ka³tũ³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

—~Je³su²jah³la² nũ³kxũn³txi³, a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² ĩ³we²txi²na³na¹.

Nxe³ju³ta² ĩ²ti²ten³sa³nhã¹. Ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3Ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wã³la³ka³txa² txi²ta³lo³kxa² wa²-
 li³nhẽ¹ta³nũ²ti²sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whã²na¹ ã³wxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4Nxe³hi¹na², Pas²kwa²tũ³xa² ĩ³yai³nain¹ju³ta³nũ³a² yau³son³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³je³na³kxa² Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³, kxã³nhxi¹nu¹-
 ta²kxai³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ju³tu¹ta²kxai³

sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain¹kxi¹xi²te³lhxã³ o²la³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³-
 na³kxa² hi¹na² yau³son³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²

te²kxai³lu¹ ten³sa²ka²la¹sxã³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txai²na² wxã³yain¹tũ³kã³-
 txai²na² ĩ²ain¹ka³tũ³, ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³la² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ĩ¹ti¹la³tã³ yain³txi³nũ³xa² ũ³yho³hi²sxã³ so¹kxi²ki³te³ji¹wi¹? A²nũ²a²

kã²li³tũ³kã³txai²na² ũ³yhai¹tain¹ki³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹-
 hxai²hẽ¹la². 6Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—~Ha³lo²a² a³la³kxi²na¹nhã¹. Txa²kã³a¹ju³ta³nũ³a² a³la³kxi²na¹nhã¹.

Yxãn¹ta¹, Fi³li²pah³lai²na² ĩ³wã³txai¹na¹tũ¹xã¹. Jah¹lai²na² ye³kan¹txi³

yo²ĩ²sa²tã³nxa², sa²nxa³tã³nxa², nxe³sa²ju³ta² ĩ³wa³ka³nxe³sxã³ ĩ²a¹tũ¹xã¹.

Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³lai²na² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7Nxe³nxa²ha¹te¹, Fi³li²pah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—~A²yain³txi³nũ³xa² hxi²kan¹txi³ ũ³yho³hxi²sxã³ so¹kxi²ki³sxa³lho³li¹.

Nxe³ju³ta², a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na², kwẽ³kxa² hã¹nxe³ti³xa²

wa³ko³ni² yxau²xai³lhxã³ wa³kon³sa²tẽ³na¹kxai²nãn²tũ³, hxi²kan¹txi³ ũ³-
 yho³hin²nxa³lho³li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txai²na² yain³txa² jũ¹nxe³tũ³xa²

he³la³ko³ ũ³hũ²xai³ki³txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8Nxe³ain¹tãu³, a²sa³wi³sxa² a²ĩ³lxa² ã³tre²ah³la², Si³mãu² Pe²jah³la²

a²lon³yah³la² te²wãn³txi³kxai³lu¹:

9—~Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. In³txa² wẽn³su² na³li¹. A²nxe³jah¹la² yain³-
 txi³nũ³xa² nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ², ai³na² ha¹li¹ yũ², nx2na³li¹.

Yxã¹ta¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²la¹i. Wi¹lhith¹sxã³ yain³txai²na² ũ³hũ²-xai³ki³kxe³su² te²la¹ku¹, na¹nhai¹.

10 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² wã³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe²nxa³i¹. ã³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³-ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³xa², ha³lo²a² si³sa² au³nũ¹lhi²ko³xa² kãin²ko³xa² ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ in³txi³nũ³ka³txa² wã³lĩ³kha³lhon¹tũ³ka³txa² 5.000 nxe² wã³lĩ³kha³lhon¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² ã³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 ã³wxe²xai³ain¹ka³tũ³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², a²yain³txi³nũ³xai²na² sa²so¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³wi¹lxo³kxi³ki³jau³xa² i³ye³ta³lun²ka³tũ³, a²nũ²a² ã³wxe³yain¹-tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³te²hũ³nxe² ai³na² ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxe³sxã³, a²nũ²a² wã³lĩ³kha³lhon¹tũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ũ³ki¹lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³ki²ta³lu²nain¹te²ka³ka¹:

—~A²yain³txa² a²wã³kon³kxa²kxai³, wxa²sa²wxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Kwa²-ã³n³tĩ¹kxi²nẽ³lha³ta¹. Je³su²jah³lai²na² wã³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Jã¹nxain¹te²ka³ka¹, yain³txi³nũ³xai²na² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³-tũ³xai²na² wxa²sa²so¹xi²nũ³sxã³ ha³ti²a² hxi²ka² hxa³n³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũ³tẽ³na², ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² wã³txi³kxai³lu¹, ha³lo²a² nũ³-kxũ³ju³ta¹na² i²ain¹ka³tũ³, i³ye³kxi² nxe² ka³li³yhain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²ya³la³tũ³, Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹ta¹na² wã³txa² i³hen³txi³nẽ³jah¹la² Sũ³na² hxi²ka² i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah³lai²la¹i. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Ain¹ka³tũ³:

—~Je³su²jah³la² i³a¹tũ¹xã¹. Hxi²kan¹txi³lot³si¹kxi³jau³su² i³a¹tũ¹xã¹. A²nũ²a² ka³-lxa¹tũ³ka³txai²na² a²e¹nãu³a¹ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² wã²nxũ¹ a³la³kxi²kxe³su², wã²nxũ¹ wa²li³sxã³ wã³la² kĩn³ka³ta² wa²li¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² i³ye³na² a²ne³ka³na²ha² wxã³jau³su²

16-17 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³yo²ka²nxah¹ti³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² i³ye³na² ka³nain¹ka³tũ³, ka²no¹a² hãu¹ta³ka³lo³a² kan³sxã³ ã³wi¹-hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, Ka³far³na³ũ²thi³na² ã³yo²ha³ti³sai¹te³lhxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxah¹hain¹kxan²ta², Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³-kxan²txa¹, ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nũ²la², kãin² sa²it³ti², i³ye³na² kãin² sa²ta³kãu³hi², yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nũ²la², u²lxũ³kwa³lxĩ¹nha² ai³nũ²la², a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txi³su² te²kxai³lu¹, ten³sa²tã³ain¹tãu³, Je³su²jah³la² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³na² ne³ka³nah²nãu³a¹ ti³ne³wxe³yxau³xai³sxã³, ka²no¹ai²na² ã³tũ³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². O²khaix¹nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

—~I³nxe³khai³hĩn³te²la¹ku², ki³nhai¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Yxã¹ta¹:

—~Txain²txi³na¹we¹. Ha³ya³kxa² yuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹le¹. Je³su²jah³la² i³-kaix¹tain¹jau³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹ i³ye³sxã³ Je³su²jah³-
la² ka²no¹ai²na² ã³wi¹hũ³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ka³tũ³, Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ã³wi¹hũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, a²ha² kwẽ¹ta²na² ha³lo²-
a² ã³yo²ha³ti³sai¹sxã³ a³ya³tain¹ko³nũ³a² a³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ã³te³nain¹jau³su²

22-24 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹, a²si³yo³nã¹tũ³ka³txa² sa²-
kxai³lu² i³ye³nai²na² a²yo²ha³tih³nãu³a¹ hã¹nxe³sxã³ yxau³tũ³ka³txa²
sa²kxai³lu¹ kã²li³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ã³te³nain¹ta¹hxai²-
hẽ¹la². Nxe³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² ã³h¹ i²ti³ten³sa³nhã¹. Ti¹ai²na² sũn²ta³tai³tã² Je³su²jah³lai²tã²
yxau³ye²nẽ³lhã³ yain³txi³nũ³xa² ũ³hũ¹nhẽ³tai¹tu³na¹. A²nxe³tũ³xa², Txa²wã¹-
sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³wi¹lxo³kxi²sã²sxã³ ũ³hũ¹nhẽ³tũ³xai²na², i³yain³sxã³
ũ³ki²ki³tai¹tu³na¹, ti¹ai²na²sã¹. Yxã¹ta¹, hĩ¹na² Je³su²jah³lain²txi³ he¹ai¹nxa³-
ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³ain²txi³ he¹ai¹nxa³ha²kxai³, ain¹na²na¹. Ĩ¹nũ¹ai²la³tã³
he¹ai¹nhĩ³te²la¹ku², ai¹na¹nhã¹. Sũn²ta³tai³tã², ka²no¹a² ka³lo³ka³na³ka³nat³sxã³
so¹lxi³ a³li³sxã³ ã³yo²ha³ti³sai¹ain¹na²hẽ³na¹. A²nxe³ka³lo³ai²na² a²sa³wi³-
ha³lxi³nãu³xa² so¹lxi³ a³li³ain¹na²hẽ³na¹. Hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³, ka²lo¹ai²na²
ã³nxai³ai¹nxa³hẽ³na¹. Ĩ¹nũ¹ai²la³tã³ yxau³ain¹te²la¹ku², ã³yo²ha³tih³nã¹thĩ³-
na² Ka³far³na³ũ²thĩ³na² yxau³ain¹te²la¹ku², ai¹na¹nhã¹. Yxã¹ta¹, kwẽ¹ta²na²
ka²no¹a² kã²nka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹ yũ³nẽ³na³na¹. Nũ¹ã¹, Ti³be³ri²a³ti²thĩ³na² a³-
li³sxã³ ti¹ai²na² ã³wi¹hũ³nẽ³lain¹ka³lo³a² nin²ju²na¹. A²nxe³ka³lo³ai²na² kan³sxã³
ã³wih¹sxã³ ã³yo²ha³ti³sai¹na¹tũ¹xã¹. Nũ¹ka³nãu³a¹, Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ã³nxai³-
sxã³, Je³su²jah³la² ã³te³nxĩ²na¹tũ¹xã¹. Kã²li³tũ³ka³txai²na² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tũ³, te²yã¹nxe³sxã³ ka²no¹ai²na² kã²nka³lo³ai²na² kan³sxã³ ã³yxu¹kxã³-
wi¹hain¹ka³tũ³, ã³yo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² yain³txi³nũ³hũ³nxe² yxau³ya³nhẽ³jah¹lo²su² jau³su²

25 Ain¹ka³tũ³, yxan¹yo²ha³tih³nãu³a¹ Je³su²jah³la² i³ha¹txain¹ka³tũ³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lã³i³. Ĩ¹nxe³hĩ¹nai³tã² wxã¹thai¹li¹? Kã²li³tũ³ka³-
txai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ĩ¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ ã³ten³sah¹lxin¹ji¹? A²ya³la³tũ³ wãn³txi³tũ³ e³kxi¹-
nx2ta¹i¹. Sũn²ta³tai³tã² Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩ¹ju³ta² kã³ya³nx2ta¹tai²ti¹.
Ju¹ta² i²yah³lxin¹tai²ti²ti¹. Yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩ¹ju³ta²
ye³kan¹yah³lxa³nha²kxai³. “Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
tãu³lo³jah¹lo²su²na³na¹.” Sah²lxa³nha²kxai³, hã¹nxe³sxã³ kwa² yain³txi³nũ³xa²
so¹lxi³ ũ³ki¹khai¹yxah³lxin¹kxa² yã¹nxe³te³lhã³ ã³ten³sah¹lxi¹lxi¹. 27 Ne³ka²-
sah¹lxi³sa¹lxi¹. A²yain³txi³nũ³xa² ã³ten³yah³lxin¹tũ³xa² wa³su³txi³ ã³n³khot³sxã³
hxn³tũ³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ³xai²na² so¹lxi³ wa³kon³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹,
yain³txi³nũ³xã³xa² a²yain³txi³nũ³khai³xa² hxn³ti³he¹nx2nxa³tũ³xa², kxã¹nxa²

ha³ta³nxã²txi³ yxau²sa²tẽ³tũ³xa², yũ³nũn³na³li¹. A²nxe³tũ³xai²na² i³yain³yah³-lxin¹kxai²nã²tũ³ a²ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³a²yain³txi³nũ³khai³xai²na² wa³kon³jah³lxix³hẽ¹li¹. Nxe³tũ³xai²na², txai²na² Sũ³na²A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³-si¹nx2ta¹jau³su² Txa²wi³nu²khai³xa² hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² wxa²ye³ka¹nx2ti³ai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ti³ten³sa²sĩn¹-nhai¹. Nha¹kxai²nã²tu³, ih¹nxet3sxã³ kãi³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~“Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ti³ten³sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²nã²tu³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²na¹xai²na² sa²yo²wet1sah¹lxix³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nã²tu³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta² kãi³yah³lxix³hĩ³nxax¹lxix¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³nxa²ha¹te¹, kãi²li³tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~A²yen³kxa² wã³nxĩn¹ju³ta² kãi³ũ¹sa²sĩnhẽ³li¹. Ju¹ta² i²nha¹kxai²nã²tu³ sa²yo²wet1txa²nha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², yã¹te² wa³ka³li³yu³ta² kãi³jah³lo²sa²nhĩn¹-ji¹wi¹? 31 Jãx1nha¹jau³su², kxã³nhxi¹nu¹taix²na² txa²sũ³na²nãu³xu¹taix²na² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau²xai³lxa³ko³xa² yxau²xai³lain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³hi¹nu¹taix²na², yain³txi³nũ³xa² ma²na³tũ³xa², Moi³se²ah³lo²nu¹taix²na² ũ³hũ¹ain¹to³ta¹hxai²ti³-ai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³xu¹taix²na², i³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ju³tu¹taix²na², Sũ³na² ha³teh³nxã³nxã² ũ³wha²li¹jau³xa²sa¹: “Yain³txa² oh³nãu³u¹taix²nã²tũ³xa², i³yain³si¹hain¹jau³su² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³-xau³hxai²tẽx¹ jã¹nxe³sxã³ kãi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ta¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hi²sen³su² so¹lxix³ a²yain³txi³nũ³xa², ma²na³tũ³xa², ũ³hũ¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Hai³txi³ Moi³se²ah³lo²nu¹taix²-nã²ta³ ma²na³tũ³lxa³ ũ³hũ¹nx2ti³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³xu¹taix²na² wxa²sũ³na²nãu³xu¹taix²na² Ju³te²a² nũ³ka³txix³ i³nxu¹taix²na² i³yain³yah³lxix³-to³hxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹, hai³txix³ oh³nãu³u¹taix²nã²tũ³khai³su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ khon³sxã³ hxi³nxũ³su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹, kwẽn¹taix²na² Txa²wi³nu¹taix²na² ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa², ã²la² wi¹khai¹nxe³tũ³xa², a²yain³txi³nũ³khai³xa² oh³nãu³u¹taix²nã²te² yain³txix³khai³su², ũ³hũ¹nx2ti³na³-li¹. 33 A²nxe³tũ³xa² a²yain³txi³nũ³khai³xa² Txa²wi³nu¹taix²na² ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa², oh³nãu³a¹ i³sa²si¹ka³ti²nũ¹nx2ti³ha²kxai³, ka³nxix¹nũ¹nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, nxe³tũ³xai²na² ha³lo²an¹tũ³ka³txix³ i³nxai²na² i³yain³yah³lxin¹kxai²nã²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, kãi²li³tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãix³. A²yain³txi³nũ³khai³xai²na² wa³su³txix³ãn³si³wi¹-wi¹sã³ ũ³hũ¹sa²tẽ³kxi²sa²to³sĩnhẽ³li¹. Ten³khaix¹sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxix¹:

—~Txai²na² yain³txi³nũ³khaix3hũ³nxe², ã²la² wi¹khai¹nxe³tũ³hũ³nxe²
 yxau³ya³nx2ta¹i¹. Nxe³ya³nx2ta¹jut3sũ³ju³ta¹, “Heh³sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²-
 nã²tu³, yain³txi³nũ³xa² i³yain³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nã²tu³,
 ũ³ki²sxã³ i³ka³li³hi², ka³ten³su² yxau²xai³li², yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Jã¹-
 nxe³jut3sũ³nxe², wxã²na² wxã³sxã³ sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nã²tu³,
 ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nã²tu³,
 wxa²yxau²xai³lyah³lxin¹jut3sũ³ju³ta¹ heh³nxa²lxi³xa³ha²kxai³, ya³lxu¹-
 nxa²lxi³xa³ha²kxai³, yah³lxin¹jut3sũ³nxe², wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe²,
 ka³lih³khai¹nxe², ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

³⁶Yxã¹ta¹, wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² wã³nxĩ¹ti³ kã³ya³nx2ta¹ju³ta² ha³ta³-
 nxã²txi³ wxa²ye³na² i²sah¹lxin¹kxa²ha³ta³nxã²txi³ sa²yo²wet1sah¹lxa³lxi¹.
 Ya³nx2ta¹i¹. ³⁷A²nũ²a², Txa²wĩ³na² wxa²sa²hait1sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹sain¹kxe³su²te²a²
 yxo²ha³kxa¹ ã³si³tẽ³la³kxi² wxã³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² i²te²hũ³te²a²
 ã³si³tẽ³la³kxi² wxã³sain¹kxai²nã²tu³ i³sa²si¹wha²lxain¹nxa³lho³li¹. ³⁸Nxe³ju³ta²
 Txai²na² oh³nãu³a¹ ka³nxĩ³xi²sxã³ wxã³ya³nx2ta¹i¹. Na¹tẽ³na¹xai²na¹, txa²e¹-
 nãu³a¹ yxo²kwai³na¹jau³su² e³kxi²nha¹jau³su² kã³ite²txã³i¹. Yxã¹ta¹, Txa²wĩ³na²
 i³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹ta¹na² te³nain¹tãu³lai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³jau³xa² sa²wai³-
 wait3sxã³ kã³ite²sa¹wi¹. ³⁹Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta¹na² ten³ju³ta²sa¹:
 A²nũ²a² ũ³hũ¹sa²te²nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ yxan¹nãu³a¹ yuh³xai²nã¹ta³ko³xai²-
 na² hxnã³tãu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti¹hi¹tain¹si¹sa²jau³nũ³su² te³ni², hai³txi³
 ka³na³ka³na³te² he³la¹ko³ tau³ton³sxã³ ã³ti¹kxi²sa²si¹hxa³jau³nũ³su² te³ni²
 Txa²wĩ³na² nx2na³li¹. ⁴⁰A²nũ²a² nũ³ka³txa², Sũ³na² Tah²na¹xai²na² yxo²sa²sxã³
 sa²yo²wet1sain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lain¹ju³ta²,
 Txa²wĩ³na² te³ni², yxan¹nãu³a¹ yuh³xai²nã¹ta³ko³xai²na² hxnã³tãu³a¹ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²si¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a² Txa²wĩ³na² te³ni², nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴¹Ain¹ka³tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²-
 kxai³lu² i³we¹ta¹nxa³jau³su² i³he³son³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

—~Txai²li², yain³txi³nũ³khaix3hũ³nxe² oh³nãu³a¹ kã³nxa² wxã³-
 ya³nx2ti³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³jau³xai²na². Je³su²jah³la² wã³nxai²na²,
 i³we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². ⁴²I³we¹ta¹nxa³te³nãh¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² a²nũ²so¹lxin³na³li¹. Jo³se²ah³la² a²ki³lha³lxai²la¹i¹.
 A²wĩ³na² i²i², a²hã³ka³na² i²i², nxe³te²sa²ki³tã³li¹. Ain¹ki³sa²kxai³, ih¹nxe³-
 jau³xa²yan³ti³ta³ wã³nxai²na² oh³nãu³a¹ kã³nxa² wxã³ya³nhẽ³jau³xai²na²
 e³kxi²nẽ³te²sin²tã³? Ju³te²a² nũ³ka³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴³Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wã³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nãh¹lxi¹:

—~Ha²ya³kxa² i³wet1sah¹lxan³jau³xa² i³he³son³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. ⁴⁴A²nũ²a²
 kwa²to³to³lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sa²jah¹la² yũ²nxa³i¹. Nxe³ju³ta² i³sa²si¹hã³sa²jah¹-
 la² Txa²wĩ³nai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wĩ³nai²na² i³kaix1tain¹kxe³su²te²a²so¹lxi³
 ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹tu¹wi¹. ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹kxai²nã²tu³ yan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na²
 ne³ki³son³tãu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti¹hi¹ta¹na¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ Txa²wĩ³na²
 hi²se³na² te³nai¹nxa³kxe³su²te²la³ ã³si³tẽ³la³kxi²sai¹nxa³lho³li¹. ⁴⁵Jã¹nxa¹jau³-
 su²e³a¹i¹. Ha³teh³nxã³nxã¹jau³xu¹ta²kxai³lu¹, kxã³nhxi¹nu¹ta¹na²a²nũ²a²Sũ³na²

wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹ta²kxai³lu¹, ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹-
sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²ya³la³lyau³tu³ i³yau¹ū³hain¹tu¹wi¹.”
Kxā³nxu¹ta²nān¹jau³la³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³
kwēn¹ta²nān²tū³, Txa²wī³nai²nān²tū³ a²ya³la³lyau³tu³ i³yau¹ū³nx2ti³na³li¹. Yah³-
lxin¹kxai²nān²tū³, Txa²wī³na² wān³txai²na² ain³kxi², ā³ne³wxe², nxe³yah³lxin¹te³su²
te² i³nx² so¹lxi³ ā³si³tē³la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. 46 A²nū²a² yuh³xai²nān¹te²la³ hai³txi³
Txa²wī³na² i²te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹, Txai²na¹xai²na² Txa²wī³na² a²yen³nāu³a¹
i²yxau³na¹ju³ta² wxā³na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² so¹lxi³ Txa²wī³na² i²te²sa¹li¹.

47 Jā¹nxa¹jau³su², a²ya³la³tū³ wān³txi³tū³ e³ya³nx2ta¹i¹. A²nū²a² sa²yxo²wet¹lsain¹-
te²su² te²an²tū³ a²ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau³xai³lain¹tu¹wi¹. 48 Nxe³na¹ju³ta², txai²na²
yain³txi³nū³khaix3hū³nxe² yxau³ya³nx2ta¹i¹. Sa²yxo²wet¹lsah¹lxin¹kxai²nān²tū³,
heh³nx2ti³xa³jut3sū³nxe², wi¹wi¹nxe² yxau³xai³lyah¹lxin¹tu¹wi¹. 49 Jā¹nxa¹jau³su²,
wxā³sū³na²nāu³xu¹ta²na² ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³xai³lai¹nxa³ko³nāu³u¹ta²na²
yxau³xai³lain¹tāu³u¹ta²na², yain³txi³nū³xa² ma²na³tū³xa² i³yai³nain¹to³kxa²-
ha³tā³nxān²txi³, hāi¹nxe³sxā³ ya²lun¹txi³hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. 50 Yxān¹ta¹
oh³nāu³u¹ta²na² ka³nx²nū¹nx2ti³tū³xa² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nxe³tū³xai²na², a²nū²a²
i²li³te²la³ i³yain³kxai²nān²tū³ ya³lu²nx3tho³li¹. 51 Txai²na² yain³txi³nū³hū³nxe²
oh³nāu³u¹ta²na² ka³nx²i³xi²sxā³ a³ti¹nx2ta¹i¹. Nxe³tū³xai²na², a²nū²a² i²te²hū³te²su²
te² i³nx² i³yain³kxi²sah¹lxin¹kxai²nān²tū³, a²ka³ten³yu³ta² so¹lxi³ yxau³xai³lha²-
tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tū³xa² ũ³hū¹nx2ta¹tū³xai²na² txa²sī³nai²la¹i¹. Txa²sī³nai²na²
yuh³xai²nān¹tū³kā³txi³ i³nxai²na² whāi²na¹ ũ³hū¹nx2ta¹i¹. A²ka³ten³yu³ta² yxau³-
xai³lyah³lxi³sih¹nx2ta¹jau³su² ya³nx2ta¹i¹. Ta¹hxai²hē³la².

52 Nxe³jau³xai²na² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² sa²-
kxai³lu² ain³kxi²yah³lxi³ka³tū³ i³xān³ta³kxah¹lxi³ta¹hxai²hē³la². Ain¹ka³tū³
ā³kwa³lxi²wi²kxi² i³wā³txa³kxi²nhah¹lxi³te³nah¹lxi¹:

—~Ko³txi³hi¹ki³sxa³nhai¹. Īh¹nxet3sxā³, Je³su²jah³lai²na² a²sī³na², i³-
yain³si¹nhē³jau³su² ũ³hū¹nē³lain¹te²la¹ku¹, ki³nhai¹. Yah³lxi³ta¹hxai²hē³la².

53-54 Nxe³nx²ha²te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²ya³la³tū³ wān³txi³tū³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txai²na², Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-
yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹i¹. Na¹te³na¹xai²na¹, a²nū²a² a²ten³te²su² te² i³nxai²nān²tū³,
txa²sī³nai²na² i³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na², nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tū³,
ka³te³na² wi¹tāu³a¹ hi¹na² yū³nx2ti³ha²kxai³, yxan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² hxn³tāu³a¹
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹nx2ta¹ha²kxai³, nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, txa²sī³nai²na²
i³yain³yah³lxan³kxai²nān²tū³, txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na²yah³lxan³kxai²nān²-
tū³, hai³txi³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū³nx2ti³xa³lho³li¹. 55 Wxāi²na² yain³txi³nū³xa²
wi¹tū³xa² i³yai³ni², i³yau³xa² wi¹jau³xa² i³na², yah³lxin¹kxai²nān²tū³, ũ³ki²sxā³
ka³lih³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹, ha³lo²a² ā²la² wi¹te²a² yū²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹:
Txa²sī³nai²na² yain³txi³khai³su² ha²kxai³, txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na²ki³jau³khai³su²
ha²kxai³, nxe²na³li¹. A²nxe³te²a² i³yai³ni², i³na², nxe³kxi²sah¹lxin¹kxai²nān²-
tū³, te²yā¹nxe³sxā³ ān³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ kāin² i³ka³lih³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹.
56 A²nū²a², txa²sī³nai²na² i³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na², nxe³sain¹te²su²
te²an²tū³, ā³nū²ti²sa²sxā³ nxū²kwai³yxau³sai¹nha²kxai³, nxū²kwai³yxau³ai¹-

na¹ha²kxai³, ya³sai¹nhĩ³nx2na³li¹. 57 Jā¹nxa¹jau³su², Txa²wi³nu¹tai²na² ka³te³na² si³ka³ti³lyah³lai²la¹i. A²nxe³jah³la², i³sa²si¹hā³sa³na²hē³li¹. Sa³ha²kxai³, Txa²wi³na² a²ka³ten³yu³ta² ũ³hũ¹sa²kxa² so¹lxi³ yxau²xai³to³ha¹i. Nha¹ha²kxai³, te²yā¹nxe³sxā³, a²nũ²a² txa²sĩ³na² i³yain³kxi²sain¹kxai²nān²tu³, txa²ka³te³na¹ju³ta² ũ³hũ¹ai¹na¹kxa² so¹lxi³ ka³ten³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 58 Kxā³nhxi¹nu¹tai²na², wxa²sũ³nũ²nāu³xu¹-tai²na² ma²na²tũ³xu¹tai²na² so¹lxi³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ain¹to³kxan²ti³, hāi¹nxe³sxā³ ya²lun¹ti²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, txa²sĩ³nai²na² oh³nāu³-u¹tai²na² ka³nxi³xi²nũ¹nx2ti³tũ³xai²la¹i. Hai³txi³ ma²na²tũ³xa² yā¹nxe³tũ³sxa³i¹. Yxān¹ta¹, ā²la² wi¹khai¹nxe³tũ³xai²la¹i. A²nxe³tũ³xai²na², a²nũ²a² i³yain³kxi²sain¹-kxai²nān²tu³, hxa³nxa³kxe³su² ka³ten³su² so¹lxi³ yxau²xai³sa²te³ain¹tu¹wi¹.

59 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la², sxi²ha² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nũ²-kxain¹thĩ³na² yxau³sxā³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³far³na³ũ²thĩ³na² nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na² yxau³yain¹sxā³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Je³su²jah³la² wān³txa² ka³ten³yau³la²na³li¹. Nxe³jau³su²

60 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxain¹tũ³ka³txa² ā³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² wān³txai²-na² ain³kxain¹ka³tũ³, i³xan³ta³kxain¹sxā³ i³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² wān³txa² an³txi³si¹nhē³jau³xai²la¹i. On³jau³sxa³i¹. Ain³kxa¹sah¹lxi³txa³hē¹li¹.

61 Ain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la² a²ē¹nāu³a¹ wā²nxūh¹ a³la³kxi²nũ²la², ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² an³ta³kxain¹jau³xa² i³hē³son³kxi²yhain¹jau³xa² wā²nxūh¹ a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tũ³, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² i³xan³ta³kxi²sah¹lxin¹tā²-na³li²? 62 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ye³jen¹na² i³sa²yxau³sxā³ i³na¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² kxān³su² yxau³na¹tāu³u¹tai²na² ka³la³xi²sxā³ i³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³ i³na¹ju³ta³nũ³a² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ih¹nxet3sxā³ kāi³yah³lxi³te³lin¹-ji¹? 63 Jā¹nxa¹jau³su² e³a¹i. Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² so¹lxi³ a²ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ũ³hũ¹nx2ti³jah¹lai²la¹i. Yxān¹ta¹, txa²wā¹sĩ³na² so¹lxi³ a²ka³te³-na² wi¹tāu³a¹ yũ²nxa³i¹. Ya³nx2ta¹i. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, txa²wān³txa² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² Yāu³-ka³jxah¹la² yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹.

64 Yxān¹ta¹, wxa²yu³ta² ā³yā³nhai¹jah³lxin¹tũ³ka³txa² yxo²i²sah²lxa³-lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²wi¹lhi¹nān¹ju³tai²na² ta²nũ² a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la². A²nũ²a² yxo²i²ai¹nxa³te²su² te²a² a³la³kxi², ye³-jen¹nāu³a¹ ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yũ³jah¹lo²nũ³a² a³la³kxi², ta¹hxai²hē¹la².

65 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wi³nai²na² i³kaix1tai¹kxe³su² te²a² so¹lxi³, wxā³sxā³ ā³si³tē³la³kxi²-sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ i³kaix1tai¹nxa³ke³la³te²kxai³, te²la³ wxā³ti³hex1sai¹nxa³lho³li¹. Ye¹nx2ta¹ten¹ti¹. Kwēn¹tai²na² yxo²i²sah¹lxan³ju³tai²na², ha³la³je¹nhi¹ni³na² a³la³-kxi²ye¹nx2ta¹li¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³ ye¹nx2ta¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

66Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ nxe³hi¹nān¹te²tu³ ān³si³tē³la³kxain¹tū³ka³-txa² ā³nhai¹tūn³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ā³na¹sxā³ ha³ya³kxa² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 67Nxa²-ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, a²sa²wi³ha³lxi³khai³xai²na² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²nū³ka³txe² i³nxai²na² ā³na¹sah¹lxi³nūn³te³lin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

68-69Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³māu² Pe²jah³la² i³wā²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. A²nū²a² ā³lxi³te²la³ ān³si³tē³la³kxi²sīn¹nxa³lho³li¹. Wxa²wān³txai²na² so¹lxi³ ka³ten³yau³la³ sīn¹na³li¹. Nha¹ha²kxai³ yxo²i²-nxa²nha¹nhai¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su² nhi¹lxi¹. Jau¹xai²na² yxo²i², a³la³kxi² si¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

70Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wā²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²yu³ta² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² i³nxai²na² i²sxā³ sa²so¹nxa²lxa¹ta¹ti²ti¹. Na¹kxa²ha³tā³nxān²ti³, wxa²nū³-ka³txi³nāu³ai²na² ka³na³ka³na³tin¹te²a², a²ta³hū³te²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

71Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a²su¹: Ju³ta²sah³la², Si³māu²ah³la² Ki³lo²ko³xa² yxau³nū¹jah¹la² a²ki³lha³lxa², i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²-nxe³jah¹lai²na² Ju³ta²sah³lai²na² ye³jen¹su² ko¹ko¹xa² hxi²ka² Je³su²jah³la² ā³yū³hū¹te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la²:

—~A²sa²wi³ha³lxi³su² na¹xā¹. Hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sa²tū³-ka³txi³su² na¹xā¹. Ain¹kxa²ha³tā³nxān²txi³, i³kox¹ko¹son²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²wā³tā³nāu³xa² e³kxi²nyhain¹jau³su²

7 1Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² so¹lxi³ yxau²xai³to³-ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ Ju³te²a²ko³nāu³a¹ yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² i³su²lhā³ti³ten³-ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxa²yan³ti³su² ta¹hxai²hē¹la². 2-3Nxe³hi¹na², Ju³te²a² nū³ka³txa² sxi²ha² wē³sa² sa²ton³sxā³ yxau³sxā³ i³yain³yah³lxi³te³lhxā³ nxe³je³na³kxa² yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²-jah³la² a²wā³tā³nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ai³nhxu¹lxi¹. Ju³te²a²ko³nāu³ai³tā² ai³nhxu¹lxi¹. Nhīn¹kxai²nān²tu³, wā³nxīn¹ti³ kāi³in¹ju³ta² wxa²sa²wi³ha³lxi³nāu³xa² i³yau¹ū³txain¹si¹nhē³-li¹. 4“A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yxowet¹sa³txai²lā¹.” Nhīn¹kxai²nān²tu³, hāi³a² yxau³sxā³ kāi³sīn¹txa³hē¹li¹. E³lē³na² yxau²xai³sxā³ kāi³je¹-txain¹si¹nhē³li¹. 5Nxe³jau³xai²na², a²wā³tā³nāu³xa² yxo²i²ai¹nxa³jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

6-7Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe²nxa³wi¹. Txa²hxi²ki³li³la³ hau³ko³nxa³i¹. Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txa² hxi²ki³la² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹tū³ka³txai²na² yxo²-kwīn¹kxi¹nx2txai¹nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ Txai²li² yxo²kwīn¹kxi²sain¹na³li¹, a²ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³tih³nxai¹na¹ha²kxai³lu¹. 8-9Wxāi²na² ai³jah³-

lxi³sxã³ ã³yãn³kxi²nũ²kxi¹xi²sxã³ i³yain³ja¹hain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yãn¹ta¹, Txa²li² ain²nxa³lho³li¹, txa²hxi²ki³li³la³ hau³ko³nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yhain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² kan²txi³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sxi²ha² wẽ³sa² sa²ton³sxã³ yxau³yah³lxi³jau³su²

10 Yxau³ta¹, a²lon³ti³tãu³xa² ai³kxa² si³yo³nãn²tũ³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² hãi³txen³su² ai³sxã³ ã³yãn³ki³nũ²kxi²yhain¹tũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³hi¹na², Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² ã³n³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³te³nain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Ĩh¹ti¹la³ta³ he¹ain¹ji¹, Je³su²jah³la²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Ain¹sxã³, a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka³txai²na² kãin² i³he³son³kxain¹jau³kxai³lu¹:
—~Wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. A²nũ²a² kwa² ha²ya³kxa² ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² wãn³txa² nxe³ha²kxai³:

—~Nxe³nxa³i¹. Jah¹la² wãn³txa² a²nũ²a² ã³xa² tih³na² wi¹tih³na² ã³na¹sxã³ ko¹tih³na² so¹lxi³ ã³kex³te³lhã³ e³sĩn¹na³li¹. Ĩ³we¹ki³jau³sa²si¹nxa³i¹. Kwa² ha²ya³kxa² ka³lxa²nũ³nxa³tũ³ka³txa² wãn³txa² nxe³ha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nain¹ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² e³lẽ³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ju³te²a² nũ³ka³txa² yuh³lxi³yhu¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³ka³txa² i³yai³-nxai³lain¹ju³ta² i³yai³nã³wi³ti³lox³ta¹nhi¹na¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² ã³wih¹ka³tũ³, wãn³txa² wi¹jau³xa² hxi²kan¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu², Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² i³wã³txi³sxã³ i³hxi²ka¹ta¹nxa³ha²kxai³, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na², hai³txi³ ha³teh³nxã³yu³ta³la³ o²la³kxi²ki³kxa² yã¹nxain¹hxai²nxa³te³nai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³, wã²nxũh¹ a³la³kxi²na³li¹. Ĩh¹-nxe³khai³nxe³sxã³ a³la³kxi²khai³nxe³sxã³ i³ye³ain¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Wãn³txai²na² i³yau¹ũ³nx²ta¹jau³xai²na², hai³txi³ txa²wãn³txi³khai³-sxa³i¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wi³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹la² wãn³txai²la¹i¹.

17 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²nãn²tũ³, “Txa²wã¹wi³na² a²e¹-nãu³a¹ au³ti³ te³nain¹jau³su² jau³xa² so¹lxi³, sa²yo²we¹ti³ten³sa³nhã¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, a²hxi²ki³lxa² a³la³kxi²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, txa²wãn³txai²nãn²tũ³ i³yau¹ũ³nx²ta¹jau³xai²-nãn²tũ³ Txa²wi³na² Si³yxau³tãu³a² wãn³txi³khai³xa², nxe³kxai²nãn²tũ³ ha³na³ka³lxi³ ain³nha²sxã³ a³la³kxi², kwa² txa²e¹nãn¹jau³khai³xa² so¹lxi³ nxe³kxai²nãn²tũ³ ha³na³ka³lxi³ ain³nha²sxã³ a³la³kxi² yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

18 Nxe³ju³ta², wã²nxũh¹ Txa²li² hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³ i³ye³kxi¹nx²ta¹ke³-la³te²kxai³, wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³nũ³su² ten³hĩ³na¹i¹. Yxãn¹ta¹, Txa²li² hai³txi³te²txã³xi¹. Txa²wi³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta¹na² wi¹lhin¹si¹sain¹jau³xa² so¹lxi³ ten³sa³nhai¹. Na¹ha²kxai³, wi¹lhin¹ki³lxo³nha²sxã³ e³jah¹lo²txã³i¹. Wãn³txi³-khai³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx²ti³to³ha¹i¹. 19 Jã¹nxa¹jau³su² kxã³nhxi¹nu¹ta¹na² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³kwa³na³nx²tain¹jau³xa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²tain¹ta¹-

hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³kxa²ha³tã³nxã²ti³ wxa²nũ³ka³txi³ i³nxã² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²ã³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Hãi¹nxe³sxã³ i³hã³nũx³sah¹lxi¹lxi¹. Ìh¹nxe³-kxa²yã³ti³tã³ su²lhã³sah²lxun¹yah³lxin¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁰Nxe³nxã²ha¹te¹, ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kõ³nxe³te²yã³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³nxã²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³e³wen¹nhi¹lxi¹. A²nũ²a² i³su²lhã³nxã²ti³ten³te²la³ yũ³si¹nxã³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

²¹Nxe³nxã²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe²nxã³i¹. Ì³wã³txa³kxi²nhyah¹lxi¹lxi¹. Txa²wã³nxi¹na¹ju³ta² ye³-ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hãi¹nxe² i³ye¹nxi¹to³ki³ju³ta² kãi³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Kãi³ya³nx2ta¹ha²kxai³ i³wã³txi³sxã³ i³xã³ta³kxi²sah¹lxi¹lxi¹. ²²⁻²³Txa²wãn³txa² wi¹li¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nxi¹nu¹tai²na², Moi³se²ah³lu³tai²na² i³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. In³txa² wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹nx2ti³jau³su² i³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “In³txa² wẽ³sa² a³li³lah¹kxai²-nãn²tũ³, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹ a³la²ni²ka³tũ³ ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³tã³a¹, wẽ³sai²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹, ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxin¹ju³ta² hai³txi³ Moi³se²ah³lu³tai²nãn²tã³ ã³si³wxe³ain¹-ta¹hxai²nxã³hẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lu³tai²na² hãi¹nxe³sxã³ ain³kxi¹xi²yah³lxin¹te³lhxã³ i³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹, kxã³nxi¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³la² yũ³ti³-hẽ¹nxa³hi¹nũ¹tai²na² wxa²sũ³nũ²nã³xu¹tai²na² kãi³ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yah³lxi³nha²kxai³, “A²hxi²ki³li³yu³ta² ã³nha³ko³tã³na¹. Hi¹na² wẽ³sa² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²na³na¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, kwẽ¹na²txai³, ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Yah³lxi³nha²kxai³, “A²hxi²ki³lxa² hau³-kon³na³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tũ³, “Sa²ba³to³ nxe³ju³ta² i³ye¹nxi¹to³ki³ju³ta²la²na³na¹.” Yah³lxin¹kxa²ha³tã³nxã²txi³, in³txa² wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxi¹hxain¹tai¹-ti²ti¹. ã³n³kã³ũ³kã³ũ³la³kxah¹lxi³hxai²nxã³tai¹ti²ti¹. Moi³se²ah³lu³tai²na² a²wãn³txa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹nx2ti³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²ã³yah³lxin¹kxa²yã³txi³su² yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Ju¹ta², wi¹kãi³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹, txai²na¹-xai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³tai²na² a²nũ²a² i³ton³jah¹la² sa²we²txi²sxã³, txa²wã¹nũ²na² whãi¹na¹ sa²we²txi² ta³lu²na¹na¹tai¹ti²ti¹. Nxe² kãi³a¹ju³ta², ã²la² wi¹ju³ta², ã²la² wã³nxĩ¹ju³ta² kãi³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ya³nx2ta¹ha²kxai³, ìh¹nxe³kxa²yã³-ti³tã³, i³xã³ta³kxi²sah¹lxin¹ji¹wi¹? ²⁴Jã¹nxã¹jau³su², wxa²nũ³ka³txi³ i³nxãi²na² txa²hxi²ki³li³la³ txa²kãi³a¹ju³ta² a³la³kxi²yah³lxa³lxi¹. Yah²lxan³kxan²ti³, kõ³nxe³-thin¹te²la³ i³yĩ¹li²sah¹lxi¹lxi¹. Jã¹nxe³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Ju¹ta² wai³nxã³i¹. A²nũ²a² ã³xã², a²hxi²ki³lxa² kãi³ain¹ju³ta² a³la³kxi²ta³lun²yah³lxan³kxai²nãn²tũ³, kwa²to³-toh³lxi³, kõ³nxe³thin¹te²la³ i³yĩ¹lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ju¹ta², wai³nxã³i¹. Yxã¹ta¹: “A²nũ²a² ã³xã², a²hxi²ki³lxa² kãi³ain¹ju³ta², wain³txi³ i³yĩ¹lai¹na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹-kxai²nãn²tũ³: “Ye³ka¹ka¹nha² i²sxã³ a³la³kxi²ta³lu²nain¹sxã³ i³yĩ¹lai¹na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, wain³txi³ i³yĩ¹lain¹yah³lxi³hĩ³nxã¹lxi¹. Jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³täu³lo³jah¹lo²sain¹ji¹?

25Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³ru³sa³lê²thi³nãñ¹tũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² wã²nxũh¹ i³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² i³su²lhã³lhu¹nain¹kxah³lo²nũ³su² ta²lu¹li¹. 26Ain¹kxa²ha³ta³nxãñ²txi³, e³lê³na² e³ti²tu³wi¹. Ta¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² kon³to³nxe² yxau²xain³tain¹na³li¹. Nxe³ain¹ka³tũ³: “Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² Si³yxau³täu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³täu³lo³jah¹lo²su² na³na¹.” Nxe³jau³xai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³nũ³ka³txa² a³la³kxi²sxã³ kon³ton³tain¹ji¹ku¹, ki³nhai¹. 27Yxãñ¹ta¹, ti³hex1te²sxa³yu²hê³li¹. Je³su²jah³lai²na² yxau³sxã³ to¹nain¹ko³xa² i²ta³lun²ki³tã³li¹. Yxãñ¹ta¹, Sũ³na² Si³yxau³täu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³täu³lo³jah¹lo²nũ³su² jah¹la² wxã³ya³nhê³kxai²nãñ²tũ³, yxau³sxã³ to¹nain¹ko³nũ³a² i²ti³he¹nxe³hĩ³ki³sxa³i¹. Ta¹hxai²hê¹la².

28Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãñ¹thi³na² yxau³sxã³ kãin²kait¹sxã³ i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² i²sah¹lxi³te²jah³lin¹ji¹wi¹? Na¹ju³ta², hai³txi³ kwa² hxi²kan³ti³lo³nha²sxã³, Txai²li² wxã³hĩ³nã²nxa³i¹. Yxãñ¹ta¹, a²ya³la³tũ³ a²si³ka³ti³yah³lu¹tai²na² i³sa²si¹hã³sa³ha²kxai³, wxã³na¹hê³li¹. A²nxe³jah¹lu¹tai²na² i²ain¹te²jah³lxa³lxi¹. 29Yxãñ¹ta¹, Txai²li² i²ain¹te²sa¹i¹. Jah¹la² txa²si³yxau³na¹täu³u¹tai²la²na³li¹. I³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, i²ain¹te²sa¹i¹. Ta¹hxai²hê¹la².

30Nxe³sxã³ i³sxã³ sa²so¹ti³te³nain¹ta¹, hxi²ka¹nxa³to³tain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la², Je³su²jah³la² a²hxi²ki³lxi³la³ A²wi³na² i³yi¹li²nũ¹ju³ta² hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³la². 31Ain¹ka³tũ³, ãñ³yãñ³ni²la³kxã¹ain¹nũñ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩñ¹ju³ta² ka³lxa¹ju³ta² kãi³sĩñ¹na³li¹. Sũ³na² Si³yxau³täu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³täu³lo³jah¹lo²su² sĩñ¹na³li¹. A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³täu³lo³txa³ke³la³te²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³täu³lo³ke³la³te²kxai³, wxã³ya³nhê³ke³la³te²kxai³, te²su² hxi²kan¹txi³ a²hxi²ki³la² ã²la² wã³nxĩñ¹ju³ta³la³ ã²la² ka³lxa¹ju³ta³la³ kãi³ya³nhê³lhĩ³nx2nxa³i¹. Ta¹hxai²hê¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² Je³su²jah³la² i³sa²so¹te³lhxã³ i³kwa³na³jau³su²

32Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txa² wãñ³txai²na², Je³su²jah³la² a²hxi²ki³lxa² kãi³ju³ta² i³he³son³ti³sxã³ i³ye³lain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²yhain¹ta¹hxai²hê¹la². Yhain¹ka³tũ³, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩñ¹te² si³yxau³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² whãi²na¹ nũ²la², po³li²sa² nũ³ka³txa² i³kaix¹sxã³ i³sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² i³sa²so¹sxã³ ã³wa²la¹sah¹lxi³sĩ¹nhê³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

33Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Jũ¹nxe² kxãñ³su² yxau³ya³nx2ta¹ka³tũ³, hã²wxãñ³txa³ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. I³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² yxau³täu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. 34Na¹kxai²nãñ²tũ³,

ã³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³ta³nxã²txi³ a³ti¹xi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³ i³-
hi²txi²sa²sxã³ ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

35-36 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² e³kxi²yhu¹ah³lxi³te³nah¹lxí¹:

—~ Ìh¹nũ¹la³ta³ ã³nxi³te³lhxã³ nain¹ji¹? Ìh¹nũ¹la³ta³ ã³nxi³ai¹nha²kxai³,
hxi²kan¹txi³ i³hi²txi²sxã³ i³ha¹txi²xain¹kí³sxa³jau³la³ e³ain¹ji¹? Nũ¹ã¹ ha³lo²-
a² wa³ka³li³ko³u¹tai²na² Kre²ka² nũ³ka³txa² yxau³ain¹ta³ko³xu¹tai²la²na³li¹.
A²nxe³ko³xu¹tai²na² txa²wã¹nũ³ka³txi³su² te²kí³na¹xai²na² ã³nha¹tain¹nũ³tũ³-
ka³txa² ã³yã³kwa³li²wi²kxi²sxã³ yxau³ya³yhai¹nha¹. Nũ¹ka³nã¹ta³ko³nãu³a¹
ã³nxi³si¹jau³nũ³su² e³ji¹ku¹, ã³yã³kwa³li²wi²kxain¹tũ³ka³txu¹tai²na² ta³nxa²
ã³nxi³sxã³ i³hen³txain¹te³lhxã³ e³ji¹ku¹, Kre²ka² nũ³ka³txi³khai³xu¹tai²na²
ta³nxa² i³hen³txain¹te³lhxã³ e³ji¹ku¹, kí³nha¹. Jah¹la² wã³txa², “Ãn³ten³sah¹-
lxin¹kxa²ha³ta³nxã²txi³, i³ha¹txi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³ i³hi²txi²sa²sxã³
ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.” Nxe³ain¹jau³xai²na² ih¹nxe² a²si³yxau³tãu³khai³su²
ji¹ku¹, kí³nha¹. A²nũ²a² nũ³ka³txai²na² wã³txa², ta¹hxai²hê¹la².

Ì³yau³xa² wi¹jau³xa² ka³wã³lxa² wxa²ê¹nãu³a¹ ha³li³-
kan³nih¹nx2ti³ti³hũ³ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

37 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ã³yã³ki³nũ²kxi²yhain¹sxã³ i³yain³ye²-
yhain¹ju³ta², i³yain³ ne³ki³so³te³lhxã³ hxi²kan¹khai¹nxe³te² a³la²ni²tãu³a¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³sa²yxau³sxã³ kãin² i³kaix1te³nah¹lxí¹:

—~ A²nũ²a² i²te²hũ³te²su² te²i³nxã²tũ³: “Yã³lxu²sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²nã²-
tũ³, wxã³sxã³ i³na²kxi²sah¹lxí³hê¹li¹. 38 Sa²yxo²wet1sah¹lxin¹kxai²nã²tũ³, i³yau³xa²
wi¹jau³xa² i³na²wx³nhyah¹lxin¹kxai²nã²tũ³, nxe³jau³xai²nã²tũ³, hxa³ya³-
nx2ti³xa³lho³li¹. Yah³lxin¹kxai²nã²tũ³ wxã¹na² ya³lxu²yah³lxa³nha²kxai³, a²nũ²a²
ã³xa² ya³lxu²te²su² te²a² i³na²kxi¹nx2txai¹nha²kxai³, yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹-
kxai²nã²tũ³, nxe³jau³xai²na², hxa³nxa³jau³xai²na², wi¹jau³xai²na² ka³wã³lxa²
ka³lxa¹jau³xa², wxa²ê¹nãu³a¹ ha³li³kan³nih¹nx2ti³ti³hũ³nxe² nxe³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.
A²nũ²a² ã³xa² ya³lxu²te²su² te²a² i³na²kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹jau³su² ya³nx2ta¹-
i¹. Wã³txai²na² Sũ³na² ha³teh³nxã³nxã¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³
wã³txi³khai³xai²la¹i¹. Sa²yxo²wet1sah¹lxin¹kxai²nã²tũ³, wxã³sxã³ yxau³xai³-
lyah³lxin¹ju³ta², nxe³jau³xau³hxai²têx1 ja¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

39 A²nxe³ jau³jau³xai²na², Je³su²jah³lai²na² e³jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na²
A²yãu³ka³jxah¹la² ã³nxũ²kwai³yxau³kxi²nê³ju³ta³nũ³a² e³ta¹hxai²hê¹la². Je³su²-
jah³lai²na² wã³txa² yxo²i²sxã³ yxau³xai³kí³te²su² te²na² whã¹na¹ Txa²wã¹sũ³na²
A²yãu³ka³jxah¹la² ã³nxũ²kwai³yxau³kxi²nê³ju³ta³nũ³su² ta¹hxai²hê¹la². Nxe³hí¹na¹,
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² ù³hũ¹nê³lxa³hí¹na¹, Je³su²jah³la² wã³txai²na²
e³ta¹hxai²hê¹la². Yxã¹ta¹, ye³jen¹nãu³a¹, Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²-
sxã³ oh³nãu³a¹ ka³la³xi²tãu³a¹ wxi²kin³ti³to³tain¹ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³tũ³, Jũ¹nxe²
ye³jen¹nũ³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ù³hũ¹nê³ta¹hxai²hê¹la². Yxã¹-
ta¹, yã³tai²na² ù³hũ¹nê³lxa³hí¹na¹, wã³txai²na² Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hê¹la².

A²nũ²a² nũ³kã³txa² i³yo²nũ¹yhai¹nxa³jau³su²

40 E³ka³tu³ta¹, a²nũ²a² ã³yã³nũ²kxain¹tũ³kã³txai²na² ã³nhai¹tũ³tũ³kã³-txa² nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tu³, e³te³nah¹lx¹!:

—~Jah¹lai²na², Sũ³na² i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³jah¹lo²khai³sin²tai¹. Ai¹nha²kxai³.

41-42 A²nũ²a² ã³lx¹i³tũ³kã³txa² i³ye³te³nah¹lx¹!:

—~Jah¹lai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³txa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tãu³lo³jah¹lo²sin²tai¹. Ain¹ta¹, a²nũ²a² ã³lx¹i³te²nãu³xa² e³te³nah¹lx¹!:

—~Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³la¹sxã³ ton¹jah¹-lai²la¹i¹. Yxã¹ta¹ Sũ³na² ha³teh³nxã³nxã¹jau³su² te³nah¹lx¹!: “Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² jah¹la², Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²sa³wit³su² ha²kxai³, te²su² Be³lẽ²thi³na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ton¹kxu¹-jã¹nxe³thi³na² ton¹jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Hai³txi³, Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²la³ Ka³li³le²a²-ko³xa² a³li³la¹te²sxa³jai¹ti²ti¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Yhain¹ka³tu³ yxo²nũ¹yhai¹ju³ta³la² yũ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 44 Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² i³te³lhxã³ ain¹ta¹, hai³txi³ hxi²ki³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² yxo²ai¹nxa³jau³su²

45 Nxe³hĩ¹na¹, so³ta²to² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² i³sxã³ so¹ai¹nxa³kxe³su², aun³ta² wã³lain¹ka³tu³ wã³nxĩ¹te² si³yxau³kã³-ta³nãu³xa² i³xi²ye²yhu¹ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² i³xi²ye²yhu¹ha²kxai³ nxe³ye²yhai¹nũ²la²:

—~Ĩh¹nxe³ju³ta²yã³ti³tã³ i³sxã³ so¹sxã³ tẽ³ain¹yah²lxan³kxe³su², hãĩ¹-nxe³sxã³ aun³ta² wã³lxa²xĩ³xi²yah³lxin¹thi²li¹? Fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² wãn³txa², wã³nxĩ¹te² si³yxau³kã³ta³nãu³xa² wãn³txa², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxe³ta¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹!:

—~Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxain¹nha¹jau³xan²tu³, hxi²kan¹txi³ a²nũ²a² so¹lxin³ke³la³te²kxai³ e³hĩ³si¹nxa³i¹. So³ta²to² nũ³kã³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

47-49 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹!:

—~Jah¹la² ki³han³jau³xa² yxo²yah³lxĩ³nũ³nhĩ¹tan²ta²? ĩ²sah¹lxĩ³si¹nhẽ³li¹. Fa³ri³se²a² nũ³kã³txi³na¹xain²txi³ yxo²ĩ²nha¹te²la³ yũ³ti³hex¹sĩ¹nxa³ha²-kxai³, a²hxi²kan¹txi³nãu³xain²txi³ yxo²ĩ²ain¹te²la³ yũ³ti³hex¹sĩ¹nxa³ha²kxai³, nha¹nhai¹. Nxe³ta¹, a²nũ²a² nũ³kã³txai²na² ha³nxe¹khin¹tũ³kã³txai²na² ha³teh³-nxã³nxa² ã³ne³wxe³ti³he¹nxe²nxa³tũ³kã³txai²na² so¹lxĩ³ yxo²ĩ²ain¹na³li¹. Te²su² khãuh³lxa³thin¹tũ³kã³txai²la¹i¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50-51 Ain¹ka³tu³, Ni³ko³tẽ²yah³lo²su² te²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txain²txi³ nxe³te²su² te²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³ ka³nxah³ta² Je³su²jah³la² ĩ²te³lhxã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kwẽ¹ta²kxai³ i³ye³te³nah¹lx¹!:

—~Je³su²jah³la² ko³nxe³te²la³ kwa²lox³ki³ten¹tu³wi¹. Hai³txi³ wãn³txa² e³ain¹jau³xa² ain³kxi²ki³sxa³ha²kxai³, ha³lo²a² kãĩ³ain¹ju³ta² i²ki³sxa³ha²-

kxai³, nxe³ki³kxe³su² i³lxi³thin¹si¹ki³sxa³jau³su² kwa² ox3ki³ten¹tu¹wi¹.
Nxe³ki³ju³ta² wi¹te²sĩ³lxi²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Yxã¹ta¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kwa²nhi¹lxi¹. Ìh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, Je³su²jah³lai²na² ten³nxa²sĩ¹ji¹?
Je³su²jah³lai²na², Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³, hxi²-
kan¹txi³hex1jah¹lo²sxa³i¹. Wxã²na² Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²nũ³sĩ¹ji¹?
ĩ²sa²si¹nhẽ³li¹. Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²nũ³ka³txa², hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txa² i³hen³txi³hẽ³jah¹la² yũ²nxa³i¹. Hai³txi³ ka³na³ka³-
na³te² he³la³ko³ yũ²nxa³i¹. Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa², wi¹wi¹nxe² i²txa²si¹nhẽ³li¹.
Nhĩ¹kxai²nãn²tu³, nxe³nha¹jau³xai²na² wxa²ye³ka¹nhat¹si¹nhẽ³li¹. Fa³ri³se²a²
nũ³ka³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 53 Ain¹ka³tu³, i³ye³ a³na¹ain¹ka³tu³, ha³-
na³ka³lxi³ sxi²lho³ta² ai³thi³na² aun³ti² i²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha² kō³nxe³ti³ kãi³ta¹ka³lxa² i³so¹ain¹jau³su²

8 1 Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² a³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹, Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹-
thi³na² a³wi²xi²ka³tu³, a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ a³wa³nxẽ²kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na²
a³wxe³yain¹sxã³ Sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3-4 Nxe³nxa²ha¹te¹,
ha³teh³nxã³nxa² hoh³lxi³su² nũ³ka³txa² a³nhai¹tũn³tũ³ka³txa², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
a³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² nũ²la², txu¹ha² so¹sxã³ nxe²te²a² whãi²na¹ a³wi²kxain¹ka³tu³,
a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² a²nxũ²kwai³ye³la³nãu³a¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³
txu¹ha³ka³lxa¹na² ùh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ûh³wxe³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹, fa³ri³-
se²a² nũ³ka³txa² wãn³txa² Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe²3sã¹lxi¹. Txu¹ha³ka³lxa¹na² ha³la³je¹nhĩ¹nĩ³na²
in³txa² wa³ka³lxa² kwa² sxa³te²su² te²a² ù³whĩ¹ti³sĩ¹na²li¹. A²nxe³ta¹ka³-
lxa¹na² kō³nxe³ti³ kãi³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² i³so¹sxã³ te³sxã³ wxã³si¹na¹li¹.
Kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su² sĩ¹na³li¹. Ìh¹nxe³ kãi³nha¹lhon³ku² nha¹hẽ²li¹.

5 Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹ta¹na² ù³wha²li¹la³kxi²ne³jau³xa²sa¹:

“Tah³lxa³ka³ta² so¹sxã³ a³nan³sxã³ txu¹ha² kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa¹na² a³-
ya²lu¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Moi³se²ah³la² wãn³txa² sĩ¹na¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹,
wxã²na² Je³su²jah³la² i³nxai²na² ìh¹nxe² kãi³si¹na¹ju³ta² i³ye³kxi²sa²sĩ¹-
te³lin¹ji¹? Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³jau³xai²na²,
ta²ko¹ta²kon¹jau³xai²na², fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² i³ye³ain¹sxã³:

—~Je³su²jah³la² kō³nxe³ti³ e³txai²lã¹. Nxain¹jau³su², i³wa³ka³nxe³sai³-
nain¹te³lhxã³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yã¹ta¹, Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a³si³ka³tã³wxe³sxã³, kĩh³nxa² wxa²wha²li¹lhẽ¹jain¹ta¹hxai²-
hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² ãh¹ i³ye³ye³lin³tain¹to³tãu³:

—~Ìh¹nxe³ju³ta³ kãi³kxi²ki³te³ji¹? I³yau¹ũ³sa²si¹nhẽ³li¹. Nxe³ain¹to³tãu³,

7-8 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³sa²yxau³yain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Wxa²nũ³ka³txi³nãu³xai²na² kuh³lxa³txi³ kãi³ti³he¹nxe²nxã³jah¹lo²su² te²
i³nxa², tah³lxa³ka³ta² a²wi¹lhi¹nãn¹ka³ta² sa²so¹sxã³, txu¹ha³ka³lxa¹na² a³nan³-
jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ ãh¹ ãn³si³ka³tã³wxe³sxã³ kĩh³nxa² ãh¹

wxa²wha²li¹lhēn¹jain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na² wān³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³, a²hxi²kan¹ta² a²wi¹-lhī¹na² ta²nū², tah³lxa³ka³ta² ā³na³nxa³kxe³su² hāi¹nxe³sxā³ wa²li³yhu¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³ a²wā³kon³tū³ka³txai²li² ha³na³ka³lxi³ ka³na³ka³nat3sxā³ ai³lxa² wa²li³i², ā³la³te²la³ ha³na³ka³lxi³ ka³na³ka³nat3sxā³ ai³lxa² ā³to³hi², jā¹nxe², jā¹-nxe² nxe³ka³tu³, wax3ta³, ai³lxa² ā³sxā³ in²hxan³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Kuh³lxa³txi³ kâi³jah¹lo²sa¹xā¹. Nxain¹jau³su², Je³su²jah³la² wān³txa² ain³kxi¹xain¹jau³su², hāi¹nxe³sxā³ ai³lxa² ā³sxā³, in²hxan³kxain¹ta¹hxai²-hē¹la². Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² so¹lxi³ yxau², txu¹ha³ka³lxai²na² so¹lxi³ sax3nūn³sxā³ yxau², nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³-lai²na² sa²kxai³lu¹, āh¹ i³sa²yxau³sxā³, i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³nxī¹. A²nū²a² in²hxan³kxi¹nxai¹nīn²ju²ni¹. I³ya²lu¹txa²te³lhxā³ nxe³nxain¹tū³ka³txa² in²hxan³kxi¹nxai¹nīn²ju²ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Yxān¹ta¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. I³ya²lut1sain¹te³lhxā³ nxe³tū³ka³txa² yū²nxa³i¹. Txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²-na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Hai³txi³ Txai²li² i³ya²lu¹txa²lxa¹ju³ta³nū³la³ ten³sa²nxa³nhi¹. I³txu¹ni¹. Nīn¹kxai²nān²tu³, āh¹ kō³nxe³ti³ kâi³sxā³ yxau²xai³txa³hē¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

“Txai²na² ha²te¹te²hū³jah¹lo²sa¹i¹.” Nxe³jau³su²

¹²Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, a²nū²a² nū³ka³txa² āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txai²na² Sū³na² yen³kxa² i³ya²u¹ū³nx2ti³jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, sa²-yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ a³la³kxi², ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³li² yah³lxin¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ ha²te¹te²hū³jah¹lo²sa¹i¹. Na¹te³na¹xai²na², ān³si³tē³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, hai³txi³ a²ta³a² ha³lo²la³ ka³nxah³jut3sū³ju³ta³la³ yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³, hai³txi³ kō³nxe³ti³ kâi³sxā³ yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³, yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²-tu³, hāi¹nxe³sxā³ ha²te¹jut3sū³ju³ta² so¹lxi³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ so¹lxi³, yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³tū³ka³txa² wān³txi³-kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹jau³xa²sa¹:

—~Wā²nxūh¹ wxāi²na² so¹lxi³ e³nhi¹lxi¹. A²nū²a² ā³xa² i³ye³yo²nū¹nxa²nxa³-kxe³su² e³nhi¹lxi¹. Nhī¹nha²kxai³, wān³txi³khai³xa² e³sīn¹nxā³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe²nxa³i¹. Txai²na², a²nū²a² ā³xa² i³ye³yo²nū¹sa²nxa³kxe³su² e³a¹kxan²-ti³, wān³txi³khai³xa² e³a¹i¹. Na¹ha²kxai³, txa²si³yxau³na¹tāu³a¹ i²nha², yxan¹nāu³a¹ i³te³lhxā³ na¹tāu³a¹ i²nha², te²sa¹i¹. Nxe³te³sa¹jau³su², wi¹la³la³kxi²te³sa¹jau³su², wān³txi³tu³ e³a¹i¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² txa²si³yxau³na¹tāu³a¹ i²sah¹lxa³nha²kxai³, yxan¹nāu³a¹ i³te³lhxā³ na¹tāu³a¹ i²sah¹lxa³nha²kxai³, nxe³sah²lxin¹tū³ka³txi³-su² syah¹lxi¹lxi¹. ¹⁵Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na², txa²e¹nāu³a¹ au³txi³ e³a¹jau³la³

a³la³kxi²sah¹lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹. Sah²lxan³kxan²ti³wã²nxũh¹wxãin²txi³on³-
 si¹sah¹lxan³jau³su²ain³sxã³e³kxi²sah¹lxi¹lxi¹. Yxã¹ta¹, txain²txi³, a²nũ²a²ã³xa²
 i³lxi³thi¹nxa³te²la³ox3tain¹te²txã³i¹. 16Na¹kxan²ti³, i³lxi³thi¹nxa³te²la³ox3tai¹-
 na¹ke³la³te²kxai³: “i³lxi³thin¹te²sxã³lxi¹.” Nai¹na¹ke³la³te²kxai³, wã³txi³su²
 so¹lxi³e³kxai¹nhĩ³na¹i¹. Hai³txi³ki³ha³nhĩ³nxã²nxa³i¹. Na¹ha²kxai³, txa²wĩ³na²,
 i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²whai²na¹ain³nha²ya³sa²na³li¹. Ya³sa²ha²kxai³, wain³-
 txi³ox3ja³sain¹na³li¹. Hai³txi³Txai²na²so¹lxi³nũ¹hain³nha¹ju³ta³la³yũ²nxa³i¹.
 17Nxe³ju³tai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na²ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã²
 wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na²a¹la³kxi²yah³lxin¹jau³xa², nxe³te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²a²
 yxau²xai³ju³ta², a²nũ²a²ha¹li¹i²sxã³i³we²txi²yhain¹jau³xa²i³ye³kxi²nẽ³kxai²-
 nãn²tu³, nxe³jau³xai²na²so¹lxi³wã³txi³khai³xai²la¹i¹. Yxo²ĩ²yhu¹ki³jau³sin²tai¹.
 Yxã¹ta¹, a²nũ²a²ka³na³ka³na³jah¹la²so¹lxi³, ha³lo²a²i²sxã³i³ye³kxi²nẽ³-
 kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²na²so¹lxi³yo²ĩ²yhu¹ki³jau³nũ³su²te²sin²ta²ku²
 nxe³hĩ³ki³tã³li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. 18Ju¹ta²yã¹nxe³sxã³, Txai²na¹xain²txi³
 txa²yen³kxa²i³yau¹ũ³nx2ta¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na²i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tain²-
 txi³i³yau¹ũ³nx2ti³nũ³nha²kxai³, nxe³ya³nx2ti³to³nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³,
 ha¹lin¹te³na¹xai²na²i³we¹txi²yhu¹nha¹jau³xai²na²wã³txi³khai³su²sin¹na³li¹.
 Yxo²ĩ²yhu¹ki³jau³su²sin¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²nũ³ka³txai²na²wã³txi³kxai³lu¹, i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:
 —~Ĩh³nũ¹la³tã³wxa²wĩ³na²yxau³sĩn¹te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la²wã³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na²Txain²txi³i²sah¹lxi³te²sxa³nha²kxai³,
 Txa²wĩ³nain²txi³i²yah³lxi³te²sxa³nha²kxai³, nxe³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Ĩ²-
 sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, Txa²wĩ³na²i²yah³lxi³nũ³nhĩ³te²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la²i³ye³sxã³, Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹
 sxi²ha²yuh³xai²nãn¹thĩ³nãu³a²yxau³sxã³, kwa³ta³lẽ³na²kãin²tẽ³na², Ju³te²a²
 nũ³ka³txa²ũ³yho²hi²ki³ki³nũ³a²ũ³hã¹ain¹tẽ³na²u²lxi³yxau²nxa³sxã³i³ye³-
 jau³xai²na², a²nũ²a²yo²ha³kxa¹i³yau¹ũ³te³lhã³i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³jau³xai²na²Ju³te²a²nũ³ka³txa²a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²i³xan³tain¹-
 ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, i³sxã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²hxi²ki³lxa²
 A²wĩ³na²i³yi¹li²nũ¹je³na²hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³ta¹hxai²hẽ¹la².

—~Ã³nxi³na¹tãu³a¹ã³si³tẽ³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹. Nxe³jau³su²

21Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wã³txi³kxai³lu¹, ãh¹i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 —~Ye³jen¹na²i³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, ãn³te³nxi²sah¹lxin¹kxa²ha³tã³-
 nxãn²txi³a³ti²sah¹lxan³tho³li¹. Yah³lxin¹ka³tu³, wxa²ko³nxe³ti³kãi³yah³lxin¹ju³ta²
 sa²wa²su¹nyhah¹lxan³kxe³tu³, hãi¹nxe³sxã³ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ã³nxi³na¹tãu³a¹
 wxa²yu³ta²hxi²kan¹txi³ã³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22Yxã¹ta¹, Ju³te²a²nũ³ka³txa²wã³txi³kxai³lu¹:

—~Jah¹la²e³jau³xa², “i³na¹tãu³a¹hxi²kan¹txi³ã³si³tẽ³la³kxi²-
 sah²lxan³tho³li¹.” Sĩn¹ten¹tu³wi¹. Nxe³jau³xai²na²a²si³yxau³tãu³a¹
 ko³nũ¹ki³sxa³nhai¹. Ĩ³ya²lu¹nha²te³lhã³e³ji¹ku¹ki³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wã³txi³kxai³lu¹:

—~Wxa²si³yxau³yah³lxin¹täu³a¹ ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²la²na³li¹. Yxän¹ta¹txa²si³yxau³na²täu³a¹ oh³nän¹ko³xu¹tai²la²na³li¹. Wxäi²na², ha³lo²ai²na² yuh³xan¹tü³kä³txi³sah¹lx¹lx¹. Yxän¹ta¹ Txai²li² ha³lo²ai²na² yuh³xai²nän¹te²sin²nxa³i¹.
 24 Na¹ha²kxai³, oh³nän¹jah¹lo²na¹xai²na² hxi²ka¹na¹jau³xa² i³ye³kxi¹nx2ta¹ten¹ti¹.
 “Wxa²ko³nxe³ti³ käi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su². Ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹ten¹ti¹.” Yxän¹ta¹, “Txa²ko³nxe³ti³ käi³a¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nha²ti³ten³sa³nhä¹.” Yah³lxin¹kxai²nän²tu³: “Je³su²jah³lai²na² Txa²wä¹sü³na² Si³yxau³täu³a¹ txa²ko³nxe³ti³ käi³a¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nha²sa²kxah³lo²su²na³na¹.” Nxe³sah¹lx¹hē¹li¹. Sah²lxan³kxai²lē¹. Häi¹nxe³sxä³ wxa²ko³nxe³ti³ käi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su² ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nü³kä³txa² wän³txi³kxai³lu¹:

—~Ïh¹ju³tan¹nü²su² nhin¹te²sin²tä³? Ta¹hxai²hē¹la². Yxän¹ta¹ Je³su²jah³la² wän³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lx¹i¹:

—~Nxe²nxa³i¹. Txa²si³yxau³na²täu³a² kxä³nxai³tä² i³ye³kxi¹nx2ta¹tai²ti²ti¹. Na¹ka³tü³, a²wi¹lhän¹nän¹jau³xai²na² ye³ka³lxa¹txi³ i³ye³ya³nx2ti³to³hxai²na¹tai²ti²ti¹.
 26 Jä¹nxa¹jau³su² wxa²ko³nxe³ti³ käi³yah³lxin¹ju³ta² i³tih³nxe³nx2ta¹jau³nü³a² käin² wä³kon³na³li¹. Nxe³jau³xai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nän²tu³ wän³txa² so¹lx¹i³ i³ye³kxi¹nx2ti³h³na¹i¹. Yxän¹ta¹ i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹tai²na² a²ya³la³lyau³tü³ jau³tü³e³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²na¹ka³tü³, a²nü²a² ha³lo²an¹tü³kä³txai²na² äh¹ i³hen³txain¹to³ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27 Yxän¹ta¹ hai³txi³ Ju³te²a² nü³kä³txi³la³ ä³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³jah¹la² a²i³lxa², Ju³te²a² nü³kä³txa² a²hxi²kan¹txi³näu³xa² ä³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

—~Txa²wi³na² i³sa²si¹hā³sa³na²hē³li¹. Je³su²jah³la² wän³txa², yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², kwēn¹tai²na² ha³tä³nxän²txi³, hai³txi³ Ju³te²a² nü³kä³txa² a²hxi²kan¹ti³näu³xa² ä³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 28 Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹i¹:

—~Nxe³jah³lx¹isä²lx¹i¹. Txa²hxi²k¹la² kwēn¹tai²na² ä³ne³wxe³nx2ti³xa³i¹. Yxän¹ta¹ ye³jen¹näu³a¹ sa²ka²la¹hēt¹lso¹sa²sxä³ i³hxi²k¹la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³täu³a¹ ä³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹jau³nü³a²sa¹: “Je³su²jah³lai²na², Sü³na² Si³yxau³täu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³täu³lo³jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³ wä²nxüh¹ hxi²kan¹txi³lo³nha²sxä³ wä²nxüh¹ o²la³kxi²jah¹lo²sxa³i¹. A²wi³na² wän³txa² i³ya¹ü³hain¹jau³xa² so¹lx¹i³ sa²wai³wait³sxä³ e³jah¹lo²su² na³li¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nän²tu³ txa²ha³lo²a² ä³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 29 Na¹ha²kxai³ i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹tai²na² whäi²na¹ yxau³ya³to³ha¹i¹. Nül¹ yxau³ye²na¹ju³ta²yan³ti³su², Txa²wi³na² ä³na¹sa²ju³ta² yü²nxa³i¹, a²yen³kxa² i³ka³li³si¹hai¹na¹jau³su² sa²wai³wait³sxä³ käi³to³ha¹ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 30 Nxe³nxa²ha¹te¹, Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹nxa²ha¹te¹, a²nü²a² ka³lxa¹tü³kä³txa² hi²sen³kxai³lu¹ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nü³kä³txa² a²hxi²kan¹txi³näu³xa² ä³nhait¹lso¹tü³kä³txa² wän³txi³kxai³lu¹, i³ye³lain¹te³nah¹lx¹i¹:

—~Je³su²jah³lai²na², Txa²wä¹sü³na² Si³yxau³täu³a¹ i³sa²si¹hā³kxah³lo²sin²tai¹. Wän³txa² so¹lx¹i³ e³jah¹lo²sin²tai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² a²-hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³nhait¹so¹tū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

—~Txa²wān³txa² jau¹xai²na² a²lhun³tu² sa²wai³wait³sxā³ sa²yxo²wet¹sa²-te³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, txa²sa³wi³ha³lxī³nāu³khai³sah¹lxī³hī³nxa¹lx¹.

32 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³khai³nxe² ā³ne³wxex³yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lū³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²yu³tai²na², Ju³te²a² nū³ka³txi³na¹xai²na² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ne³-tah²nāu³su² nha¹i¹. Hxi²kan¹nha¹i¹. Nha¹ha²kxai³, hai³txi³ a²nū²a² i²li³te²su² te²a² i³kwa³na³sain¹sin¹ju³ta² wa³ka³li³lot³sxā³ yxau²xai³ti³hex¹si¹nhxain²nxa³hē³li¹.

Wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³tū³ka³txi³su² si¹nhxai²na¹hē³li¹. Nha¹ha²kxai³, ih¹nxe³-kxa²yan³ti³ta³: “Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹tu¹wi¹.” Sa²nhīn¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. A²nū²a² a²te³nīn¹kxa² ko³-nxe³ti³ kái³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxī³hī³nxa¹lx¹. Hxi²kan¹txi³ ā³na¹yah³lxī³hī³nx²nxa³lx¹.

A²nū²a² yxo²ha³nxe¹lxī³txi³su² te²a² i³kwa³na³nx²ti³ju³ta³lot³sxā³ yxau²-xai³yah³lxin¹jut³sū³nxe² yxau²xai³yah³lxī³hī³nxa¹lx¹. Hai³txi³ wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³ti³hex¹yah³lxī³nx²nxa³lx¹, ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ti¹.

35 Jā¹nxa¹jau³su², sxi²ha² a²nū²a² yxau³ju³ta²sa¹: a²wa³kxēn³yah³la² a²ta²ha² so¹lxī³, kan²txi³ a²wa³kxēn³yah³la² sxi²ha² yxau³ya³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ā³xa², a²wa³-kxēn³yah³lai²na² kwa² wa³ka³li³yu³ta³lo³kxe³su² te²a², kan²txi³ yxau²nxa³lho³li¹, hxi²ka¹nxa³ha²kxai³lu¹.

36 Jā¹nxa¹jau³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxī³to³hi¹lx¹. Yxān¹ta¹, A²tah²na¹xai²na² hxi²kan¹txi³na¹xai²na² wxa²wa²su¹txa²lxa¹kxai²nān²tu³ wa²su¹wa²sun¹khai¹-

nxe³sxā³ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Hai³txi³ wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah²lxan³tho³li¹.

37 Wxa²nū³ka³txa², A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²-nāu³sah¹lxin¹ti²ti¹. Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, i³su²lhā³sa²ti³ten³yah³lxī³lx¹. Txa²wān³txa² yxo²i²sah²lxan³kxe³su² yah³lxī³lx¹. 38 Nxe³ju³ta², txa²wān³txa² i³ye³-kxi¹nx²ta¹jau³xa², a²yen³kxa² Txa²wi³na² i³yau¹ū³sa²kxa² so¹lxī³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Te²yā¹nxe³sxā³, wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² kái³yah³lxin¹ju³ta², wxa²sū³na² i³yau¹-ū³nx²ti³ju³ta² so¹lxī³ kái³yah³lxī³to³hi¹lx¹. Ta¹hxai²hē¹la².

39-40 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lx¹:

—~Nxe²nxa³i¹. A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² txa²sū³nu²su² sīn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²-ti¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³sah¹lxī³lx¹. Yah³lxin¹kxan²ti³, sa²-yxo²we¹tain¹yah³lxī³hxai²nxa³nhē³li¹. Sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ wi¹kái³yah³lxī³hī³nxa¹lx¹. Wxa²kái³yah³lxin¹ju³ta² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² kái³-ain¹ju³ta² yā¹nxe³sxā³ wi¹kái³yah³lxī³hī³nxa¹lx¹. Yxān¹ta¹, yah³lxī³to³hxa³lx¹.

Ā³lxi³yah³lxi³lxi³. Ī³su²lhā³sa²ti³ten³yah³lxi³lxi³. Txai²na², a²ya³la³tu³ wān³txi³tu³:
 “Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³kxi²so¹na¹jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxā³nxe³nx2ta¹xā¹.”
 Na¹ta¹ i³su²lhā³sa²ti³ten³yah³lxi³lxi³. Ju¹ta² yā¹nxe³ju³tan²ta³, hai³txi³ A³bra³āu²-
 ah³lu¹tai²nān²ta³ ten³ta¹hxai²nxa³hē³li¹. Yxān¹ta¹, wxa²nū³ka³txai²na² wxa²sū³na²
 ā³yah³la² kái³jut3sū³nxe² yxau³xai³yah³lxi³lxi³. 41 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³ka³-
 txai²na² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 —~Ti³he¹nxe²nxa³i¹. Txa²nū³ka³txai²na², hai³txi³ a²nū²a² wa³ka³lxa² a²-
 wē³ha³lxi³su² ti³hex1sīn¹nxa³i¹. Txa²wī³na² ka³na³ka³na³jah¹lo²su² sīn¹na³li¹.
 Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ oh³nāu³u¹tai²nān¹jah¹la² txa²wī³nu²su² sīn¹na³li¹.

42-43 Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxa²wī³nu²su² ke³la³te²kxai³, a³lxi²sah¹-
 lxi³hī³nxa³lxi¹. Yxān¹ta¹, sah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Txa²si³yxau³na¹tāu³su² tāu³a¹,
 Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³la²na³li¹. Nū¹ā¹, yxau³na¹ka³tu³, a³i¹sxā³ ko¹xai²na²
 wxā³na¹hē³li¹. Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³sa²na²hē³li¹. Hai³txi³, txa²ē¹nāu³a¹ wā²nxūh¹
 i³ye³kxi²nha²sxā³: “Wxā³na¹tū¹xā¹.” Nxe³sxā³ wxān²nxa³hē³li¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na²
 hai³txi³ txa²wān³txi³la³ ā³ne³to³nx2ti³to³hxa³i¹, ain³kxi²ti³ten³sah¹lxa³nha²kxai³lu¹.
 44 Wxa²sū³nu²khai³xa², Sa³ta³na²jah¹lo²la³ sū³nu²lo³jah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹jau³-
 su², wxa²sū³nai²na² a²ē¹nāu³a¹ kō³nxe³ti³ kái³ti³ten³na³li¹. Jā¹xah³lxin¹jau³su²,
 kái³yah³lxi¹lxi¹. A³nxe³jah¹la² Sa³ta³na²jah¹la², txa²wā³si³kxā³nāu³u¹tai²nān²tu³
 ha²ya³kxa² a²nū²a² i³su²lhā³ai¹nxa²hē³li¹. Hai³txi³ a²ya³la³tu³ wān³txa² e³-
 ti³he¹xai¹nxa²hē³li¹, a²wān³txa² wi¹le³jau³la³ a²ē¹nāu³a² yū²nxa³ha²kxai³lu¹.
 Ī³ye³ki³ha¹kxi²ne³kxai²nān²tu³, a²ē¹nāu³a² a²kō³nxe³ti³ e³jau³su² sa²sai¹nha²sxā³
 e³kxi²ne³na³li¹, ki³han³ta² a²si³yxau³tāu³khai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. 45 Yxān¹ta¹
 Txai²na² a²ya³la³lyau³tu³ jau³tu³ so¹lxi³ e³to³ha¹i¹. Na¹ha²kxai³ wxāi²na² sa²-
 kxai³lu² yxo²ta²sah¹lxi³to³hxa³lxi¹. 46 Txai²li² wi¹lhin¹jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³,
 wxa²nū³ka³txa² hxi²kan¹txi³ txa²kō³nxe³ti³ kái³a¹ju³ta³la³ a³ya³ti²kxi²sah¹-
 lxa³tho³li¹, yū³sa²nxa³ha²kxai³lu¹. “A³ya³ti²na¹xā¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³,
 ū³yhe³kat1sah¹lxi³hē³li¹. Yxān¹ta¹, kō³nxe³ju³ta² yū³sa²nxa³kxai²nān²tu³, wān³txa²
 so¹lxi³ e³a¹kxai²nān²tu³, ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yxo²ta²sah¹lxi³to³hxa³nji¹? 47 Nxe³-
 ju³ta², wxa²yu³ta²na²: “Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wē³ha³lxi³su² nha¹xā¹.”
 Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, Sū³na² wān³txa² ain³kxain¹yah³lxi³hī³nxa³lxi¹. Yxān¹ta¹,
 wxāi²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wē³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹. Yah³lxin¹jau³su² Sū³na²
 wān³txa² ain³kxain¹yah³lxi³hxi²nxa³nhē³li¹. Ta¹hxai²hē³la².

Je³su²jah³la² A³bra³āu²ah³la², nxe³jau³su²

48 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹:
 —~Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³: “Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wē³ha³lxi³-
 sah¹lxa³lxi¹.” Sa²nhi¹ji¹? Wxāi²na² kō³nxe³thin¹tū³ka³txi³sa²nhi¹lxi¹.
 Sa³ma³ri³ta²na² nū³ka³txi³sa²nhi¹lxi¹. Kō³nxe³te²na² yāu³ka³txa² nxū²-
 kwai³wxe³nha²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. Wān³txi³su² e³sīn¹nxa³ji¹? Ta¹hxai²hē³la².
 49 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹.

—~Txa²nxũ²kwai³nāu³a¹, hai³txi³ ko³nxe³te² yāu³ka³txi³la³ yũ³sa²nxa³i¹. Na¹ha²kxai³ Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹si¹ha¹jau³xa²e³a¹i¹. Yxān¹ta¹ wxāi²li² on³si¹-sah¹lxan³jau³su² i³ye³kxi²sah¹lxi³to³hi¹lxi¹. ⁵⁰Na¹ta¹, wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³su² yũ³sa²nxa³kxan²ti³ Txai²li¹ wi¹na³li¹. Txa²wĩ³na² ka³na³ka³na³jah¹la² wi¹lhin¹-si¹sa²jau³xa²e³na³li¹. Jā¹nxe³ha²kxai³, jah¹la²e³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a²nũ³ka³txi³ i³nxai²na², Je³su²jah³la² wi¹lhin¹si¹yhah³lxin¹jau³su²e³jah¹lxi³hē¹-li¹.” Txa²wĩ³na²nxe³nx2ti³na³li¹. Nxe³nx2ti³ha²kxai³, nxe³si¹sah¹lxin¹jau³su²i³ye³kxi²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹te²la³ i³yī¹li²nx2ti³hī³-nx2na³li¹. Yxān¹ta¹, sah¹lxan³kxai²lē¹. i³lxi³sxā³ i³yī¹li²nx2ti³hī³nx2nxa³i¹. ⁵¹A²ya³la³tu³e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a² txa²wān³txai²na² sa²yxo²wet¹sain¹kxai²-nān²tu³, hai³txi³ ya³lu²ain¹ju³ta³la³ a³ya³ti²xai¹nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵²Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Hā³xā¹. A²ta³a² nxũ²kwai³yxau³nxa²sīn¹na³li¹. Nxe³nxa²sī¹nha²kxai³, e³-nhī¹lxi¹. “A²nũ²a², Txa²wān³txa² sa²yxo²wet¹sain¹kxai²nān²tu³ ya³lu²ain¹ju³ta³la³ a³ya³ta¹nxa³lho³li¹.” Nhi¹lxi¹. Nhin¹jau³xai²na² a²ta³a² wān³txai²la¹i¹. Ne³kxa¹sa²sī¹-nhē²li¹. A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² ya³lu²ju³ta² a³ya³ti²ha²kxai³, a²nũ²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nē³tū³ka³txain²txi³ ya³lu²ju³ta² a³ya³ti²sxā³ ya²lun¹ti³hxa³-nai¹nha²kxai³, nxe³sīn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ki³ha³nhi¹lxi¹. ⁵³A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na², txa²sū³nū¹ta¹na² ya³lu²jah¹lu¹ta¹na² kāin²khai¹xain¹sīn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Wxāi²na² ā³sen³sai¹nhin¹ji¹? Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nē³tū³ka³txa² ya²lun¹ti³hxa³nain¹nūn³sīn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ih¹nxe³ju³tan¹jah¹lo²su² nhin¹ji¹? “A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² ā³sen³sai¹na¹ha²kxai³, Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa² i³-hen³txi³nē³tū³ka³txa² ā³sen³sai¹na¹ha²kxai³, na¹xā¹.” Nhin¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txai²li², kwa² wxi²kin³ti³to³nha¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹. Kwa² wxi²kin³-ti³to³nha¹kxai²nān²tu³, txa²wān³txi³la³ i³wā³txi³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ i³wā³txi³sah¹lxi³hī³nxa³lxi¹. Yxān¹ta¹, Txa²wĩ³nu¹ta¹na² wxi²kin³-ti³tot³sa²jah¹lu¹ta¹na³li¹. A²nxe³jah¹lu¹ta¹na² wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² i³ye³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³nu²su² sīn¹na³li¹.” Yah³lxi³hxi³nhē³li¹. ⁵⁵Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, i²ain¹yah³lxi³te²sxā³lxi¹. Yxān¹ta¹, Txai²li² Txa²-wĩ³nu¹ta¹na² i²ain¹te²sa¹i¹. Na¹kxai²nān²tu³: “i²te²txā³i¹.” Nxe³na¹kxai²nān²tu³ ki³ha³nhī³na¹i¹. Ki³han³yah³lxin¹kxa² yā¹nxe³jah¹lo²su² hī³na¹i¹. Yxān¹ta¹, Txai²li² Txa²wĩ³na² i²i², Txa²wĩ³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ti² nxe³jah¹lo²sa¹i¹. A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³e³a¹i¹. ⁵⁶Jā¹nxa¹jau³su², wxa²sū³nū¹ta¹na² A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na², txa²hxi²kī³la² i²i² txa²wxā³na¹ju³ta¹na² i²i², kxā³nhxi¹nāu³u¹ta¹na² i²sa³na²hē³li¹. Nxe³sa³ha²kxai³ ka³lih³kxi²khaix¹na²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁷Nxe³ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kwa²nhi¹lxi¹. Yah³lon¹te²sxā³lxi¹. Wxa²yxaun¹ju³ta² A³bra³āu²ah³lu¹-ta¹na² i²lxa²nxa³hēn³khi³, nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³a¹i¹. Kxã³n³xu¹ta²na² A³bra³ã³u²ah³lu¹ta²na² ton¹ti³he¹nxa³hi¹nũ¹ta²na² yxau³to³ha¹i¹, Txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

5⁹Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² sa²kxai³-lu¹ tah³lxa³ka³ta² so¹sxã³:

—~Je³su²jah³la² ã³na³na¹tũ¹xũ³. Kxe³sxa³n³thai¹le¹. Je³su²jah³-la² hã³a² i³ha²li¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³a¹ wa²li³ã¹sxã³ ha³lo²a² ã³waix3txi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Ye³han³sxã³ wen¹jah¹la² Je³su²jah³la² ye³we²txi²jau³su²

9 ¹Nxe³nxa³ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² whã¹na¹, ã³nxi³ain¹te³na¹, in³jah³la² ye³han³jah¹la², a³li³la¹hi¹-nũ¹ta²na² ye³han³sxã³ wen¹jah¹la², i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ²Nxe³ka³tu³ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wã³txain¹te²an¹jau³kxai³la¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lã¹i³. Jah¹la² ih¹nxe³ju³ta² ye³han³sxã³ a³li³la¹sĩn¹-te²sin²ta¹? Jah¹la² ta³nxa², a²wi³nu²su² ta³nxa² a²hã³ka³nũ²su² ta³nxa², a²ko³nxe³ju³ta² kã³ai¹nha²kxai³, jah¹la² ye³han³sxã³ a³li³la¹sĩn¹te²sin²ta¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Nxe²nxa³i¹. A²wi³na²la³ ta³nxa², a²hã³ka³na²la³ ta³nxa², a²wẽ³sa²la³ ta³nxa², hai³txi³ ko³nxe³tu³ kã³ai¹nha²kxai³ ye³han³si¹hain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nũ³kxũn³khaix1ju³ta² ye³we²txi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² nũ³kxũn³ju³ta²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹-tu¹wi¹. Jã¹nxe³te³lhxã³, kxã³nãu³ai³tã² jah¹la² ye³han³sxã³ a³li³la¹nha²hẽ³li¹. 4-5Na¹ha²kxai³, hi¹na² wa³ko³na¹tu¹wi¹. Txai²na¹xai²na² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²-na² yxau³na¹tãu³a² sa²ha²te¹jah¹lo²hũ³nxe² yxau³yai¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³, hi¹na² ha²te¹jut3sũ³nhĩ¹na¹ wa³ko³na¹tu¹wi¹. Txa²wi³nu¹ta²na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²-na² a²wa³ka³li³yu³ta² wa³ko³na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹, Txa²wi³na² yxau³tãu³a¹ ã³nxi³na¹tu¹wi¹. Txai²na² ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na² ã³nxi³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹, yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² ka³nxa³jut3sũ³ju³ta² yxau³ain¹-tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹, hxi²kan¹txi³ wa³kon³kĩ³sxa³lho³li¹. Jã¹nxe³kxa²yan³ti³su², a²hi¹na²na², ha³lo²a² ha²te¹jut3sũ³nhĩ¹na²na² wa³ko³na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

6-7Nxe³ka³tu³, wãn³txai²na² i³ye³ta³lun²ka³tu³, yuh³xa² i³ka³su³hã¹ka³-tu³, a²nũ³xa² wxa²we¹ka³tu³, ye³han³jah¹la² a²ye³na² wxa²sa²ye³to¹ka³tu³, i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~I³txu¹li¹. ĩn¹ka³tu³, i³ye³na² a²i³lxa² Si³lo³e²ye³na² wxa²ye³hi³-lxi³nhã¹nhu¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te² i³lxa² a²si³yxau³tãu³khai³xa², i³sa²si¹hã³kxe³su² nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² sa²kxai³lu² i³te³na¹, wxa²ye³hi³nha²ka³tu³, wi¹ i³ye³ten³nha²sxã³ ten³sa²tã³ta¹-hxai²hẽ¹la². 8-9Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² we²nxi²nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² in³txai²na² i²sxã³ i³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³, a²nũ²a² kxãn³su² i²ain¹to³tũ³ka³txai²na² kwẽn¹ta²na² i²sxã³ i³ye³i², ã³nũ³-

ka³txa² in³txai²na² a²sxi²ye³na² kxã³su² yxau³kxi²yhain¹tũ³ka³txan²ta³
kwẽ¹ntai²na² i²sxã³ i³ye³i², nxe² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² sa²kxai³lu², kxã³su² ye³han³jah¹lo²sin²tai¹? Kxã³su² a²yen³-
kxa² so¹te³lhxã³ hã¹nxe³sxã³ i³yai³nxũ³hain¹to³jah¹lo²sin²tai¹? Nxe³nxa²ha¹te¹,
ha³na³ka³lxi³, a²nũ²a² ã³nũ³tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hã³xã¹. Jah¹la²khai³xai²la¹i¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³na³ka³lxi³, ã³nũ³-
tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe²nxa³i¹. Yxã¹ta¹ nxe³jah¹lo²hũ³na³li¹. Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹-
ta¹, ye³han³jah¹lo²nũ¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ye³han³sxã³
we²nxi²jah¹la² i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹nxet3sxã³ wxa²ye³na² i³ye³we²txi²nhãn¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹¹Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~In³txai²na², a²i³lxa² Je³su²jah³la², wxã³sxã³ a²nũ³xa² wet1sxã³
wxa²ye³to¹lhain¹na²li¹. Sain¹ka³tũ³, i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹. “Î³txu¹li¹. Î¹-
kxai²nãn²tũ³, Si³lo³e²ye³na² wxa²ye³hi³nha¹sẽ¹li¹.” Sain¹na²li¹. Sain¹ka³tũ³,
txai²na² sa²kxai³lu² i³na¹ka³tũ³ wxa²ye³hi³lxi³nha¹li¹. Na¹ka³tũ³, txa²wã¹ye³-
nai²na² whã²na¹ i³ye³ten³nha¹li¹. Ye³han³jah¹la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

¹²Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ye³we²txi¹nxa²jah¹lai²na², ih¹ti¹la³ta³ yxau³ain¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxã¹ta¹:

—~Ko³xain¹nxa³nhai¹. In³txai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² kãin² i³wã³txain¹jau³su²

¹³⁻¹⁴Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² a²nũ³xai²na² wet1sxã³ in³txai²na²
i³ye³we²txain¹ju³ta², Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa² wa³kon³ti³-
he¹nxain¹to³hxa³je³na³kxa² i³ye³we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², in³txa² ye³han³sxã³ a³li³lah¹jah¹lai²na²
tẽ³sxã³, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² a²yen³nãu³a¹ ã³yo²-
o³tũ¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁵Nxe³te³nah¹lxi¹, ãh¹ i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹nxet3sxã³ i³ye³ten³nhãn¹yu²lhai¹li¹? Fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~A²nũ²a² hi²sen³su² a³lũ³nũ³xai²na² wxa²ye³to¹lhain¹na²hẽ³li¹. Sai¹-
nha²kxai³, wxa²ye³hi³nha¹ka³tũ³, i³ye³ten³nha¹hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² i²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na², hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³-
kxah³lo²sxa³i¹, Sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hã¹nxe³sxã³ i³ye¹nxĩ²to³ki³ju³ta²
sa²yo²ã³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, fa³ri³se²a² nũ³-
ka³txa² i²li³tũ³ka³txa² ã³lxi³tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² wi¹lhĩ¹jah¹lai²la¹i¹. Î³lxi³thi¹nxa³kxai²-
nãn²tũ³, hxi²kan¹txi³ wã³nxĩ¹khai¹nxe³ju³taĩ²na² kãĩ³ai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.

Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹sxā³, hai³txi³ i³wi¹lhi²nxain¹ju³ta³la³ yū³ti³hex¹lain¹-
ta¹hxai²nxa³hē¹la². 17 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
in³txai²na² ye³han³sxā³ we²nxi²jah¹lai²na² āh¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~“Je³su²jah³lai²na² i³ye³we²txi²sa³hē¹li¹.” Nhi¹lxi¹. Nhi¹nha²kxai³,
jah¹lai²na² ih¹nxe³ju³tan¹nū²su² h¹nhi¹te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa²
i³hen³txi³nē³jah¹lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

18-19 Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
In³txai²na² kxān³su² ye³han³sxā³ yxau²xai³ju³ta², ā³ne³to³hai¹nxa³ha²-
kxai³, ha³la³je¹nīn³kxai³ i³ye³we²txi²ju³ta² ā³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³,
Ju³te²a² nū³ka³txa² ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nxa³kxe³su², a²wī³na² i³kaix¹so²,
a²hā³ka³na² i³kaix¹so², ain¹ka³tū³, i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na², wxa²ki³lha³lxa²sīn¹te²la¹xā³? “Ye³han³sxā³ a³li³la¹jah¹-
lai²la¹i¹.” Ya³nhi¹lxi¹. Ya³hxin¹jau³su², ih¹nxe³3sxā³ wi¹ten³sa²tā³sīn¹ji¹wi¹,
hī¹na²su¹? Ta¹hxai²hē¹la².

20-21 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wī³na² a²hā³ka³na² wān³txi³kxai³lu¹,
i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na², txa²wēt³su² sīn¹na³li¹. Ye³han³sxā³ a³li³la¹sīn¹na²hē³li¹.
Jau¹xai²na² so¹lxi³ ā³ne³wxe³nha¹nhai¹. Yxān¹ta¹, ih¹nxe³3sxā³, kwēn¹tai²na²
wi¹ten³sa²tā³te²sin²ta²ku², ih¹nxe³te²tā³ ye³we²txain¹te²sin²ta²ku², si¹na¹nhai¹.
Nxe³jau³xa² kō³txi³hex¹sīn¹nxa³nhai¹. Jah¹lai²na² in³txai²la¹i¹. Wēn³sxa³i¹.
Nxe³te²na² i³ye³kxi²sxā³ i³hau³ko³txa²lxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³jau³xai²na², a²wī³na² a²hā³ka³na² wān³txai²na², fa³ri³se²a²
nū³ka³txai²na² yuh³lxi³khaix¹nēn³tain¹jau³su² i³ye³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²-
wī³nai²na², a²hā³ka³nai²na² a²ē¹nāu³a² yuh³lxain¹jau³xa²sa¹:

—~I³hen³txain¹kī³sxa³lho³na¹. “Je³su²jah³lai²na², Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² na³li¹.” Nxe³kī³kxai²nān²tū³, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²kī³thi³na² ū³nhū³sa²tā³ha³lo²sa¹nē³lhī³-
nx²na³na¹. Nxe³ju³tai²na², fa³ri³se² nū³ka³txa² wā²nxū¹hain³nhai¹te³nai¹ti²tu³na¹.
Jā¹nxēn³kxa²yan³ti³su² i³hen³txain¹kī³sxa³lho³na¹. A²wī³na² a²hā³ka³na² a²ē¹-
nān¹jau³su², ta¹hxai²hē¹la². 23 Nain¹jau³su², i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kō³sīn¹nxa³nhai¹. Jah¹lai²na² wēn³sxa³i¹. I³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
A²wī³na² a²hā³ka³na² wān³txa² fa³ri³se²a² nū³ka³txa² yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ti¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹
ān³ta³lo³hēt¹sxā³ in³txa² ye³han³jah¹lai²na² i³kaix¹tain¹sxā³ ū³h³yo¹tu³-
nha²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ye³we²txi²nxa²ju³ta², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ so¹lxi³ sa²nēn¹-
kxi¹txain¹si¹nhē³li¹. Yxān¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² i³lxi³thin¹jah¹lo²sxa³i¹.
Sa²nēn¹kxi²sīn¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Yxān¹ta¹, in³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta³nxa², i³lxi³thi¹nxa³jah¹lo²su² ta³nxa², nxe³yah³lxin¹jau³su², ko³nxe²nx2ti³nxa³nhai¹. Yxān¹ta¹, kxān³su² ye³han³sxā³ yxau³hxai²na¹hē³li¹. Hī¹na² wi¹ten³sa²tā³a¹nhai¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³ ā³ne³wxe³na¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Īh¹nxe³ju³ta² kāi³kxi¹nxain¹sīn¹thai¹li¹? Īh¹nxe³sxā³ ā³ye³wex2nhīn¹-thai¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

27 Yxān¹ta¹, in³jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Jau¹xai²na² i³hen³txi³nx2ta¹te¹ni²ti¹. Yxān¹ta¹ ain³kxi²sah¹lxan³-te¹ni²ti¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ āh¹ ān³ta³lo³hē¹ti² ne³ka¹te³lhxā³ ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? “Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su² sī¹na¹tū¹xā¹.” Yah³lxi³nū³nīn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

28-29 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹, yxo²an³ta³ti³ on³sih¹xa³jau³su² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² a²sa³wit3su² nhī¹lxi¹. Txa²nū³ka³txai²na² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² a²sa³wi³ha³lxi³su² sī¹na¹i¹. Kxā³nhxī¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³ye³kxi²sīn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, Je³su²-jah³lai²na² ĩh¹nxe³ju³tu¹ta¹nān¹te²nū²su² te²sin²ta²ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

30-31 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² txa²ye³na² ye³we²txi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³kxan²ti³: “Īh¹nxe³ju³tu¹ta¹nān¹te²nū²su² te²sin²ta²ku².” Yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹: “Īh¹nxe³-ju³ta²yan³ti³ta³ i³wā³txa³kxi²yah³lxin¹ji¹ku¹.” Ye¹nx2ta¹i¹. Ī³ne³ka²sah¹lxi³hē¹li¹. A²nū²a² wi¹lhin¹jah¹lo²su² kxai²nān²tū³, “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sa²-nēn¹kxi²na¹xā¹. Sa²yxo²hau³ko³ta¹xā¹.” Nxe³kxai²nān²tū³, a²nxe³jah¹la² wān³txa² so¹lxi³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³kxai¹nhī³nx2na³li¹. Yxān¹-ta¹ ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² wān³txi³la³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ ain³kxi²txi³hex¹jau³sxa³i¹. 32-33 Jā¹nxa¹jau³su², Je³su²jah³lai²na² txa²ye³nai²na² whāi²na¹ ye³we²txi²sa³na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³, wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na² wān³txa², Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³kxi²na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ye³we²txi²sa³na²-hē³li¹. Je³su²jah³lai²na² ān³si³wxe³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³sin²tai¹. Nxe²nxa³ke³la³te²kxai³, hxi²kan¹txi³he¹xai¹nhī³nx2nxa³i¹. Hxi²kan¹txi³ sa²-hau³kot3sai¹nhī³nx2nxa³i¹. Jā¹nxa¹jau³su², txa²wā¹ha³lo²a² ko¹xai²na², ān³si³wxe³hī¹nu¹ta¹nān²tū³ta¹, kxān³su² nxe²xai³ka³tū³ta¹, hai³txi³ a²nū²a² ye³han³sxā³ a³li³la¹jah¹lo²su² ye³we²txi²ju³ta³la³, yū³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹-ti²ti¹. Yxān¹ta¹, kwēn¹ta¹na² so¹lxi³, Je³su²jah³lai²na² ye³we²txi²sa³na²hē³li¹. Jah¹lai²na², wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhī¹lxi¹. Yān³ta¹na², wxa²hā³ka²ē¹nāu³a¹ a³li³la¹xan³-ta³lxa² ko³nxe³ti³ kāi³nhīn¹nū²hē³li¹. Nhī¹nha²kxai³, ye³han³sxā³ a³li³la¹jah¹lo²su² nhī¹lxi¹. Ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhī¹lxi¹. Wān³txai²na² i³tih³nxe³sa²nhīn²te²ji¹khi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹. Nxe³ain¹ka³tū³, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³-ka³txa² ā³nū²kxain¹thī³na² ũ³nhū³sa²tā³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nũ²a² ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³tũ³kã³txi³su² i³yau¹ũ³jau³su²

35 Nxe³ju³ta², ũ³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹xain¹ju³ta²na² a²ha³tã³nxa², Je³su²-jah³lai²na² ain³kxi²te³na¹, i³ha¹txi²ka³tũ³ i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² yxo²i²in¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹jah¹lo²tan³te²la¹xã³? Yxo²i²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²na² i²sa¹lxi¹. Nxe³te²na¹xai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹jah¹lo²na¹xai²na², Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yxo²i²nxa²ha¹nhai¹. Ain¹sxã³: “Je³su²jah³-lai²na² hxi²kan¹khai¹nx²na³nã¹. Ye³ka¹na¹nhã¹, hĩ¹na²sã¹.” Ain¹ka³tũ³, ã³ka³tih³wxe³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²na¹xai²na² wxa²ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ka³tũ³, txa²wãn³txa²wi¹-jau³xai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹to³ha¹l. Ai¹na¹ka³tũ³, txa²wãn³txai²na² sa²yxo²wet¹sain¹tũ³kã³txa² yũ², ha³na³ka³lxi³ sa²yxo²wet¹sai¹nxa²tũ³kã³txa² yũ², nxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wã²nxũ¹hain¹nha¹ain¹tu¹wi¹. Nain¹ju³ta²sa¹: A²nũ²a² nxe³te²hũ³te²la³: “Ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³la¹xã¹. Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²sa²nxã³nhã¹. Yxãn¹ta¹, ten³khai¹lxa³nhã¹.” Nxe³te²-su² te²an²tũ³, sa²yxo²wet¹sain¹kxai²nãn²tũ³, wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tũ³, wi¹ten³sa²tã³te²hũ³nxe² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ã³su² te²hũ³te²la³: “Wãn³txi³khai¹lxa³ wi¹la³la³kxi²na¹nhã¹. Wi¹ten³sa²tã³te²-hũ³na¹xã¹.” Nxe³te²su² kxai²lẽ¹. Sa²yxo²ã³sain¹tũ³kã³txi³su² hĩ³nx²na³li¹. Te²lẽ¹. Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²nxa³kxe³su², hã¹nxe³sxã³ ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³-tũ³kã³txi³su² hĩ³nx²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nũ³kã³txa², kwa² yxau³yain¹tũ³kã³-txa² ka³lxa²nxa³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²nũ³kã³txai²na² ha³tã³nxãn²txi³ ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³tũ³-kã³txi³sa²nũn³sĩn¹te³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe²nxa³i¹. “Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³na¹xã¹.” Yah³lxi¹hxai¹nhẽ³li¹. Nxe³ju³ta²su¹: “Ye³han³te²hũ³na¹xã¹. Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²nhã²nx³nhã¹.” Yah³lxin¹ke³-la³te²kxai³, kō³nxe³te²la³ i³yi¹li¹nx²ta¹ju³ta³la² yũ¹nx²ti³hĩ³nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹, wxa²yu³ta² yah³lxi¹hxai¹nxã³nhẽ³li¹. “Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³nha¹nhai¹.” Yah³lxi³-hxai¹nhẽ³li¹. Yah³lxin¹kxai²lẽ¹. Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²yah³lxan³kxe³su², wxa²kō³nxe³ju³ta² so¹lxi³ yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³, Txai²li² kō³nxe³te²la³ i³yi¹li¹nx²ta¹ha²kxai³, nx²na³li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

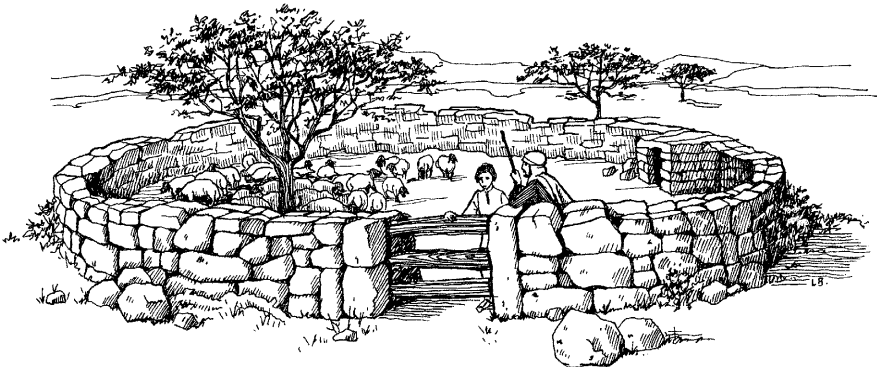
O³ve²a² nũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³su² i³yau¹ũ³jau³su²

10 ¹⁻²Nxe³nx²ha¹te¹ nxe³hĩ¹na² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², wã³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³sxã³ ha³lo²a² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² yxau²xai³ye²yhu¹ju³ta³la³ i³yau¹ũ³nẽ³te³lhxã³ i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

—~Txa²sa³wi³ha³lxi³nã³xa² ka³yxuh³xa² o³ve²a² nũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³su² ha²kxai³, Txai²na¹xai²na² o³ve²a² a²wa³kxẽ³yah³lo²hũ³jah³lo²sa¹ha²kxai³, nx2na³li¹. Nxe³jau³xai²na² i³ye³sxã³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. O³ve²a² a²wa³kxẽ³yah³lo²su² nxe³kxai²nãn²tũ³: “O³ve²a² sxi²ha² ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxai²nãn²tũ³, wain³txi³ sxih²yo²a² so¹lxi³ ã³wi¹hĩ³-nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²su² te²a² o³ve²a² kã³sa²no¹jah³lo²su² te²a², hã¹nxe³sxã³ hã¹a² yu³tã³lxi³ i³ka³la³sxã³ sxi²ha² ã³wi¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, a²wa³kxẽ³yah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxih²yo²a² so¹lxi³ ã³wi¹hai¹nhĩ³-nx2na³li¹. 3 “Ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.” Nain¹kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a² ã³xa² sxih²yo²a² yxo²i²jah³la² sa²yo²than²kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Ain¹nũ²la², a²wa³kxẽ³yah³lai²na² a²o³ve²a² i³kaix1tain¹kxai²nãn²tũ³, a²wa³kxẽ³na² a²yo²wãn³txa² a²o³ve²ai²na² ain³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²wa³kxẽ³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²o³ve²a² nũ³ka³txai²na² ka³na³ka³nat3sxã³ yau³ã³lxi³ i³yĩ¹li²xai³ain¹sxã³, i³kaix1tai¹-nha²kxai³, ã³ne³ka²ta¹sxã³ ã³ne³tẽ³ain¹sxã³ wa²li³ai¹nhĩ³nx2na³li¹. 4 Tũ¹ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ wa²li³ta³lu²nain¹ka³tũ³, a²wa³kxẽ³yah³lai²nãn²tũ³ ã³ne³ka²ta¹sxã³ ai³lai¹nha²kxai³, a²o³ve²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²yon³nãn²tã³ ã³naun³ti² hi¹tai¹nha²kxai³, nxe³ai¹nhĩ³nx2na³li¹. A²wa³kxẽ³yah³la² a²yo²wãn³txa² a²-ne³nxẽ³kxai³ ain³kxain¹sxã³ ã³naun³ti² hi¹tai¹nhĩ³nx2na³li¹. 5 Yxãn¹ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² toh³lxa³ti³su² te²la³ o³ve²a² nũ³ka³txa² ã³naun³ti² hi¹tai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. Hã¹nxe³sxã³ ã³naun³ti²kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. A²nũ²a² toh³lxa³ti³su² te²yo²wãn³txa² ne³nxẽ³kxai³ ain³kxi¹xai¹nxa³kxe³su² ã³naun³ti²kxai¹nhĩ³nx2na³li¹.

⁶Nxe³jau³xai²na² i³yau¹ũ³jau³xai²na², Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²si³yxau³tãu³a¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa² ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

(João 10.5)

—Txai²na² wi¹lhin¹te² wa³kxën³yah³lo²hũ³te²sa¹i¹. Nxe³jau³su²
 7 Ā³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, āh¹
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²ya³la³tũ³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txai²li² o³ve²a² yxau³thi³na² sxih²yo²hũ³te²-
 sa¹i¹. 8 Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² ā³xa² ā³ne³ka²ta¹sain¹sxā³ wxā³ye¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹.
 Wxā³ye¹nx2tain¹sxā³ i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, txa²nũ³ka³txai²na²
 ain³kxai¹nxa³tai¹ti²ti¹. I³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tũ³ka³txa², ko¹ko¹xa² a²o³ve²a² kai³sa²-
 no¹jah¹lo²su² kai³jut3sũ³nxe² i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, txa²nũ³ka³txa²
 ain³kxai¹nxa³sxā³ a²o³ve²a² a²nũ²a² toh³lxa³ti³su² te²yo²wān³txa² ain³kxai¹nxa³-
 jut3sũ³nxe², a²ki³han³jau³xai²na² txa²nũ³ka³txa² ain³kxai¹nxa³tai¹ti²ti¹. 9 Yxān¹ta¹,
 Txai²li² sxih²yo²hũ³te²sa¹i¹. Na¹kxai²nān²tũ³, o³ve²a² sxih²yo²a² ā³wi¹hain¹-
 kxai²nān²tũ³, wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lai¹nhĩ³nx2na³li¹. Wi¹lha²hau³ko³kxe³su²
 te²a² wa²su¹wa²su¹ wa²li³i², ā³yā³wi²hi², jā¹nxe², si³sa² wi¹ju³ta² yain³te¹lhxā³ a³ti²,
 ai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yā¹nxe³te²hũ³nxe², a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tũ³, Txai²na²
 yxo²i³sain¹kxai²nān²tũ³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
 10 Jā¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² kai³sa²no¹jah¹lo²su² kxai²nān²tũ³, sxi²ha² ā³wxā³-
 kxai²nān²tũ³, hāi¹nxe³sxā³ a²o³ve²a² kai³i², i³su²lhā³i² wxa²kho³ti², nxe³te¹lhxā³
 wxā³hĩ³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹, Txai²na¹xai²na² ha³lo²ai²na² wxā³na¹ju³tai²na², txa²-
 ka³te³na² wi¹la¹tāu³a¹, a²nũ²a² ũ³hũ¹te³lhxā³, kāin² ũ³hũ¹te³lhxā³ wxā³na¹hē³li¹.
 Na¹ha²kxai³, wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

11 Txai²li² wi¹lhin¹te² wa³kxën³yah³lo²hũ³te²sa¹i¹. A²wi¹lhin¹te² wa³kxën³yah³la²
 a²o³ve²a² a³li²xhai¹nxe³te²su² na³li¹. Ain¹sxā³, ya³lu²kai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yā¹-
 nxe³te²hũ³nxe², Txai²na¹xai²na² txa²nũ³ka³txa² a³li²xhai¹nxe³te²su² te³na¹xai²na²,
 ya³lu²kxain¹te²su² na¹i¹. Txa²ka³te³na¹yu³ta² ā³na¹tũ³hain¹jah¹lo²su² na¹i¹. 12 Yxān¹ta¹,
 a²nũ²a² o³ve²a² wa³kxën³sxa³te²su² te²an²tũ³, kwa² a²yo³ha² so¹lxi³ yxo²kwain³jau³-
 su² wa³kon³te²su² te²an²tũ³, hai³txi³ a²o³ve²a² ya³lu²kxain¹jah¹lo²su² ti³he¹nx2nxa³i¹.
 A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tũ³: “Hau³xa² ya³son³na³na¹.” Nxe³kxai²nān²tũ³,
 o³ve²ai²na² ā³na¹sxā³ yuh³lxa³txi³ ā³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nān²tũ³, a²si³-
 yo³nān²ta³ hau³xai²na² sa²kxai³lu² ā³wxā³kxai²nān²tũ³, o³ve²a² a³li²sin³sxā³ i³sxā³
 sa²so², sa²tā³ ān³ka³txe²ta³lxai¹ni², nxe³ai¹nhĩ³nx2na³li¹. 13 Jah¹lai²na², kwa² yo³ha²
 so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su² wa³kon³jah¹lai²na² yuh³lxa³txi³ ā³ni³hain¹ju³ta², a²yo³ha²
 so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su², hai³txi³ o³ve²a² a³li²nxa³jau³su², ā³na¹sxā³ yuh³lxa³-
 txi³ ā³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹. 14 Yxān¹ta¹, a²wi¹lhin¹te² wa³kxën³yah³lo²su² te²ain²txi³
 a²o³ve²a² ye³ka¹nai¹nha²kxai³, a²o³ve²ain²txi³ a²wa³kxën³yah³la² ye³ka¹nai¹-
 nha²kxai³ yu³hain¹na³li¹. Jā¹nxe³kxe³hũ³nxe², Txai²na¹xain²txi³ txa²nũ³ka³txa²
 ye³ka¹nai¹na¹ha²kxai³, txa²nũ³ka³txain²txi³ ye³kan¹sai¹nha²kxai³ yu³sain¹na³li¹.
 15 Txai²na² Txa²wĩ³na² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹. Sa³kxa² yā¹nxe², txa²nũ³-
 ka³txa² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹. Na¹ka³tũ³, txa²nũ³ka³txa² a³li²na¹kxe³su²
 na¹ha²kxai³, txa²ka³te³na¹ju³ta² ā³na¹ũ³hain¹sxā³ ya³lu²kxai¹na¹jah¹lo²su² na¹-
 i¹. 16 Na¹ha²kxai³, a²o³ve²a² wa³kxën³yah³la² ka³na³ka³na³jah¹lo²su² nxe³kxan²ti³,
 hai³txi³ o³ve²a² ka³na³ka³na³tũ³ka³txa² so¹lxi³ wāi²lo³tain¹te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹,
 ā³lxi³tũ³ka³txi³nāu³xa² ha³lo²a² yu³tā³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³tũ³ka³txi³-

nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ wāi²lo³tain¹te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², txa²nū³ka³txa² yu³tā³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹, Txa²na¹xai²na² a³lxi²nū³na¹tū³ka³txi³nāu³xai²la¹l¹. A²nxe³tū³ka³txi³nāu³xai²na² sa²so¹ti³ten³sa³-nha¹l. Te²su², txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹nūn³tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tū³, Txa²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³, a³lxi²wau¹nyhai¹nha²kxai³ ya³sain¹tu¹wi¹. Ya³sain¹kxai²nān²tū³, ha³lo²a² yu³tā³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³ain¹tū³ka³txi³su² kxa³ha³ta³nxān²ti³, a²jut¹lso¹lxi³ yxau³jut³sū³nxe² nxe³tū³ka³txi³nū³ai²la¹l¹. Nxe³sxā³, a³hxi²kan¹jah³-lo²na¹xai²na² ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na² so¹lxi³ na¹ha²kxai³, txa²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² txa²ka³lxa¹ti³hū³tū³ka³txi³su² nxe³ha²kxai³, ai¹nhi³na¹l¹.

17 Txa²li², txa²ka³te³na¹yu³ta² hxi²kan¹txi³ ā³na¹a¹kxai²nān²tū³, hā²wxān³txa³ sa²so¹xi²na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tū³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ so¹lxi³ yxau³sa²te³a¹-tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, ā³na¹a¹kxai²nān²tū³, sa²so¹xi²te³lhxā³ ā³na¹sā²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wi³na² a³lxi²sain¹na³li¹. 18 Hai³txi³ a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ txa²ka³ten³yu³ta²la³ sa²so¹kxi²sa²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹. Txa²na¹-xai²na² txa²ē¹nāu³a¹ te³na¹jau³xa² so¹lxi³ hxi²ka¹ka¹nhe²la² txa²ka³ten³yu³ta² ā³na¹a¹ka³tū³, ya³lu²na¹tu¹wi¹. Hxi²kan¹txi³ txa²ka³ten³yu³ta² ā³na¹ū³-sxā³ ya³lu²na¹ha²kxai³, hā²wxān³txa³, hxi²kan¹txi³ sa²so¹xi²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹ha²kxai³, na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²na², Txa²wi³na² a³lxi²sa³-ha²kxai³, i³kwa³na³sa²jau³xai²la¹l¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

19 Wān³txai²nān²tū³, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ain³kxain¹ka³tū³, wi¹ i³-we¹yhu¹xa³kxe³sxu², a²ē¹nāu³a¹ e³kxi²nī¹nha²sxā³ ā³nhai¹tā³yhai¹sxā³ yxau³ye²yhai¹ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³te³nah¹lxi¹, ā³nhait¹lso¹tū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² e³te³nah¹lxi¹: —~Hā³xā¹. Kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³jah¹lai²la¹l¹. Wen¹sxā³ e³jah¹lo²txā³li¹. Ain³kxain¹ya³sah¹lxi³txa³hē¹li¹.

21 Yxān¹ta¹, ā³nhait¹lso¹tū³ka³txa² ā³xa² e³te³nah¹lxi¹: “Nxe²nxa³i¹. Jah¹-lai²na² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹l¹.” E³ain¹jau³xa², hai³txi³ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³jah¹la² wān³txi³sxa³i¹. Jā¹nxe³kxa¹, kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³jah¹lo²su²kxa¹, hxi²kan¹txi³ ye³han³jah¹lo²su² a²ye³na² ye³we²ti²ti³hex¹hī³nx²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² nū³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² e²nain¹jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹, wa³txi²tāu³a¹, ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na¹, Ju³te²a² nū³ka³-txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³yān³ki³nū²kxain¹sxā³ i³yain¹tai¹ni², i³ka³li³hai¹ni², Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ka³li³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi², ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yān³tai²na², Sū³na² sxi²ha² yuh³xai²nān¹thi³nū¹tai²na², ko¹ko¹xa² nū³ka³txa² sa²kho³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txu¹tai²na² ā³h¹ sa²hau³-ko³txi¹xi²ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxu¹tai²na² sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹tai²na², kwēn¹tai²na² a²nū²a² nū³ka³txai²na² ain³kxi¹xi²te³lhxā³ ā³yān³ki³nū²kxi², i³ka³li³hi², i³yain³ti² ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹tai²na² ain³kxi¹xi²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe³tāu³a¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² a²ti²ta³lo³kxan¹thi³na², Sa³lo³māu²yah³lu¹tai²na² ton³-

thi³na² ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hê¹la². 24Nxe³te³nah¹lxi¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² ã³ñki³ka³ti³kxain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxet3si¹lxi¹. Kxã³su² i³wã³wã³ta³kxi²sa²si¹nhxai¹nhê³li¹. Jã¹nxe³sa²sĩn¹-txa²hê¹li¹. Si³ka³ka³kxi² i³ye³kxi²sa²si¹nhê³li¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tũ³: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² na¹xã¹.” Nhĩn¹kxai²-nãn²tũ³, i³wa²su¹wa²su¹sxã³ i³yau¹ũ³sa²si¹nhê³li¹. “Nxe³sa²kxah³lo²sa¹l¹.” Nxe³-sa²si¹nhê³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi²nãu³xa², ta¹hxai²hê¹la².

25Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²lau³ya³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Na¹ta¹, yxo²i²sah²lxan³tai¹. Jã¹nxa¹jau³su², txa²wa³ka³li³yu³tai²na² kã³ya³nx2ta¹ju³tai²na², Txa²wĩ³nu¹tai²na² hxi²kan¹txi³-lot3sa³ha²kxai³ kã³ya³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³, txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² ã³ye³yxõ²nũ¹sa²sxã³ i³yau¹ũ³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. 26Nxe³ya³nx2ta¹kxa²ha³ta³-nxãn²txi³, yxo²i²sah²lxan³tai¹. Wxã²na² txa²nũ³ka³txi³sah¹lxa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³, yxo²i²sah²lxan³tai¹. 27Yxãn¹ta¹, txa²nũ³ka³txa² ha²na³ka³lxin³na³li¹. Txa²wãn³-txa² ain³kxi²sain¹tũ³ka³txi³su² na³li¹. Sain¹ju³ta², ka³yxuh³xa² õ³ve²a² nũ³ka³txa² ain³kxi²sxã³, a²wa³kxẽn³yah³la² a²yxõ²wãn³txa² so¹lxi³ ain³kxain¹kxe³hũ³-nxe², txa²nũ³ka³txa² ain³kxi²sain¹na³li¹. ĩ²lxa²ta³lu²na¹na¹tũ³ka³txi³su² na³li¹. Nai¹nha²kxai³, ã³si³tẽ³la³kxi²sa²tũ³ka³txi³su² na³li¹. 28Ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³-hũ¹ai¹na¹l¹. Na¹ha²kxai³ i³xãn³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta² yxau²sa²tẽ³ti³he¹nxa¹nx3thõ³li¹. Txai²li², txa²nũ³ka³txa² nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³jah¹lo²sa¹l¹. Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³: “Je³su²jah³la² a²sa³wĩ³sxa² sa²so¹kxi²na¹-tũ¹xã¹.” Nxe³kxan²ti³, txa²hxi²ka³nãu³a¹ sa²so¹kxi²sa²nyhain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³l¹. 29Jã¹nxa¹jau³su², txa²nũ³ka³txai²na² Txa²wĩ³na² ũ³hũ¹sa²tũ³ka³txai²la¹l¹. Txa²wĩ³na² hxi²ka²nãu³a¹ yxau³tũ³ka³txi³su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² ko³-nxe³thin¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³: “Je³su²jah³la² a²sa³wĩ³sxa² sa²so¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxan²ti³ Txa²wĩ³na² hxi²ka²nãu³a¹ sa²so¹kxi²nyhain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³l¹. Txa²wĩ³na² kãin² nũ³kxũn³khaix¹jah¹lai²la¹l¹. Ā²la² kãin² nũ³kxũn³te²la³ yũ²-nxa³l¹. Nxe³ha²kxai³, Txa²wĩ³na² nyhai¹nxa³lho³li¹. 30Txai²na² A²tah²na¹xai²na², Txa²wĩ³nãin²txi³te²sa¹l¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la².

31Nxe³te³na¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹, tah³lxa³ka³ta² sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Je³su²jah³la² ã³nan³sxã³ ã³-ya²lu¹te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hê¹la². 32Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³ kã³sxã³ i³-yau¹ũ³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Ĩh¹nxe² kã³a¹ju³ta² i³xãn³ta³kxi²sa²sxã³ su²lhã³sa²te³lhxã³ yah³lxin¹ji¹? Ta¹hxai²hê¹la².

33Nxe³te³na¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Hai³yo¹. Wi¹kã³nhi¹lxi¹. Wi¹kã³nhĩn¹ju³ta²kxai³, su²lhã³nxa²hĩ³sĩn¹-nxa³l¹. Yxãn¹ta¹, wxa²yo²a² ko³nxe³ti³ e³nhi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko³nxe³te²lo³jau³su² e³kxi²nhi¹lxi¹. Wxã²na² a²nũ² so¹lxin³nhi¹lxi¹. Nhĩn¹kxan²ti³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ hi¹nha²nhi¹lxi¹. “Txai²na² txa²-

wi³nāin²txi³te²sa¹i¹.” Nhi¹lxi¹. Nhi¹nha²kxai³, su²lhã³nxa²sī¹na¹ju³ta³nū³a²
wain³na³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² a²-
hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wā²sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ha³teh³nxã³nxa² wi¹-
ko³nha²sxã³ a³la³kxah¹lxi¹lxi¹. Nxe³jau³xai²na²sa¹: “Txi²na¹xai²na² Sū³na²
Si³yxau³te³na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹: ‘Wxa²nū³ka³txi³i³nxai²na², txa²nū³-
ka³txa² a²hxi²kan¹txi³sah¹lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, sū³nāin²jah³lxi¹lxi¹. Ya³nx2ta¹!’
” Txa²wā²sū³na² Si³yxau³tāu³a² wān³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. ³⁵Wān³txi³khai³-
xai²la¹i¹. Hai³txi³ sa²yo²ã³ki³jau³sxan³ta¹. Nxe³ju³ta² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹,
nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²nū³ka³txi³i³nxai²na², txa²wān³txai²na² ũ³hū¹nx2ta¹ta¹ti²ti¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³ sū³nāin²jah³lxi¹lxi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. “Sū³nāin²tain³na³na¹.
Txi²yā¹nxain³na³na¹.” Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹, a²e¹nān¹jau³su², yhain¹ta¹hxai²hē¹-
li¹. ³⁶Jā¹nxa¹jau³su², Txi²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wi³na² Si³yxau³tāu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²kah³lo²sa¹i¹. Nxe³sa²sxã³ yuh³xai²nān¹ko³xai²na²
i³sa²si¹hã³sa³na²hē³li¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wi³na² a²wa²ka³li³yu³ta² kã³te³lhxã³ wxã³-
na¹hē³li¹. Jã¹nxe³sa²ju³tan¹te²ka³ya³tū³: “Txa²wā²sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²tah²sa¹i¹.”
Ya³nx2ta¹i¹. Na¹ha²kxai³, hai³txi³ Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³te²lo³jau³su² e³nxã³i¹.
Ī¹nxe³kxa²yan³ti²tã³: “Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³te²lo³jau³su² e³nhi¹lxi¹.” Sah¹-
lxin¹ji¹wi¹? ³⁷⁻³⁸Txa²kã³a¹ju³ta², Txa²wi³na² kã³kxa²yã¹nxe³sxã³ kã³ya³nx2ta¹i¹.
Na¹kxai²nān²tū³, txa²kã³a¹ju³ta²na² i²sah¹lxi³sxã³ wxa²e¹nāu³a¹ au³txi³ yo²i²sah¹-
lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tū³: “Je³su²jah³la² yo²wān³txa² yo²i²nxa³lho³na¹.”
Yah³lxin¹kxan²ti³, txa²kã³a¹ju³ta² so¹lxi³ i²sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²-
tū³: “Txa²wā²sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ kã³kxa² yã¹xain³na³na¹, Je³su²jah³lo²su¹.”
Nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tū³, ha³lo²a² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. “Sū³-
nāin²txi³na¹xã¹. Txa²wā²sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ nxū²kwai³yxau³na¹ha²kxai³,
nxū²kwai³yxau³sa³ha²kxai³ ya³ha¹xã¹.” Nxe³na¹jau³su² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yxã¹ta¹, txa²kã³a¹ju³ta², Txa²wi³na² kã³kxa² yã¹nxen²nxa³ke³la³te²kxai³, ki³-
ha³nhi³na¹i¹. Na¹ke³la³te²kxai³, txa²yo²wān³txai²na² sa²yo²ã³sah¹lxin¹ju³ta²
wai³nhi³nx2na³li¹. Yxã¹ta¹, nxe²nxa³i¹. Ki³han³jah³lo²txã³i¹. Txa²wi³na² kã³kxa²
yã¹x1jah³lo²sa¹i¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxe³ka³tū³, Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² i³xan³-
ta³kxain¹sxã³ i³sa²so¹te³lhxã³ āh¹ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ta¹
Je³su²jah³lai²na² au³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, ã³ain¹sxã³ Jor³tāu²-
yau³xa² ã³nyxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tū³, nū¹ã¹ ha³lo²a²
a²wi¹lhī¹nhī¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² a²nū²a² i³yau³xa² ũ³hū¹-
kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a¹, kwēn¹ta²na² Je³su²jah³la²
ã³wi¹hain¹sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴¹Ain¹te³na¹, a²nū²a² ka³lxa¹tū³-
ka³txa² ã³ti³yhain¹sxã³ a³ya³txain¹sxã³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² wã³nxin¹khai¹jah³lai²la¹i¹. Jah³lai²na²
a²nū³kxūn³ju³ta², kxã³nxi¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² i³yau¹ũ³-

ta³lun²nê³te³nai¹ti²ti¹. Hai³txi³ Jo³âu² Ba³tis²jah³lai¹tân³tã³, ha³lo²a²
wã³nxin¹ju³ta³la³ kã³ya³nhê³lhi¹nxa³tai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³, wãn³txi³khai³xa²
so¹lxi³ i³ye³kxi²nê³lhxã³ Je³su²jah³lai²na² wã³nxin¹sã³ kã³ju³ta² i³yau³ü³-
nhê³lhin¹te³nai¹ti²ti¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hê¹la².

42 Ain¹kxe³tũ³ a²nũ²a² kã³li³tũ³ka³txa² Je³su²jah³la²
sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hê¹la².

La²sa³ro³jah³la² ya³lu²jau³su²

11 1-2 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²i³lxa² La²sa³ro³jah³la² ta¹hxai²hê¹la². Sxi²je³na²
Be³tãn²ya³thi³na² yxau³jah³lo²su² ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³te²a² a²ha³li³-
ta³ka³lxa² Mar²ta³ka³lxa² yxau², a²ha³li³ta³ka³lxa² ã³xa² Ma³ri²a³ka³lxa² yxau²
nxe³yain¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu², ye³je¹-
nhĩ¹kxai³lu², i³ka³li³sã³ hi³ne³kxa² wi¹lü³tê³kxa² sa²so¹sã³, Je³su²jah³la² a²yu³kxa²
whã²na¹ ü³yhu³to¹la³kxi²ka³tũ³, a²ne³kĩ³sa³nã³a¹ ne³kĩ³sa³lu²kxi²kxe³su² wxa²-
so¹sã³ Je³su²jah³lai²na² a²yu³kxa² ü³yhu³ho³la³kxi², ta¹ka³lu³nũ³su² ta¹hxai²hê¹la².
Yxãn¹ta¹, a²hi¹nai²na¹ ü³yhu³to¹la³kxi²nxa³hi¹na¹, Ma³ri²a³ka³lxa²na² a²lon³yah³la²
La²sa³ro³jah³la², kã³in² i³ton³yain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³hi¹na², Je³su²jah³la² u²-
yxau³yain¹ta¹hxai²hê¹la². 3 Kã³in² i³ton³ju³tan¹te²kã³ya³tũ³ti¹, a²ha³li³ti³nã³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² u²lxi³ i³ye³kxi²ti³hi¹nyha¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. Txa²wã³tã³xai²na² a²lxin¹kxah³lo²su² te²a²
i³ton³kxi²sa³sa²na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la². 4 Nxe³jau³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²-
kxai³lu¹, ain³kxi²sã³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~I³ton³ta¹hê²li¹. Nxe³yãn¹ta¹, hai³txi³ ya³lu²ju³ta² wa³ka³li³yu³-
ta³lot3sã³ yxau²nx3tho³li¹. Nxe³ju³ta², Sũ³na² Si³yxau³jah¹lu¹tain²txi³
wxi²kin³ti³ton³te²la³ ti³hi¹nha²ha²kxai³, txain²txi³ Sũ³na² Tah²na¹xain²txi³
wxi²kin³ti³ton³te²la³ hi¹sa³ha²kxai³, nha¹tu¹wi¹. Nxe³nha¹ju³ta² a²nũ²a²
yo²ha³kxa¹ i²sain¹sĩ¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

5 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Mar²ta³ka³lxain²txi³ a³li², Mar²ta³ka³lxa²na²
a²ha³lĩ³ta³ka³lxain²txi³ a³li², La²sa³ro³jah³lain²txi³ a³li², ain¹to³ta¹hxai²hê¹-
la². 6-7 Ai¹nha²kxai³, wãn³txai²na² La²sa³ro³jah³lai²na² i³ton³ju³ta² a²ha³tã³nxa²
ain³kxi²nha²ka³tũ³, hã¹nxe³sã³ yxau³ta¹hxai²hê¹la². Ye³ha¹li¹ a³lan²ta¹-
hxai²hê¹la². Nxe³nũ²la² ye³ha¹li¹ a³lan²nũ²la² yxau²ta³lun²te²ka³kxah¹lxi¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nã³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ju³te²a²ko³nã³a¹ ã³nxai³ki³kai³ jã¹lyah³sah¹lxi³hê¹li¹. La²sa³ro³-
jah³la² i²ki³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nã³xa²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te²nã³xa²na²
ha³la³je¹nai³tã² su²lhã³nxain¹te³lhxã³, tah³lxa³ka³ta² ã³nan³nxain¹ju³ta² ten³-
khaix¹ain¹to³tai²ti²ti¹. Jã¹nxe³nxain¹kxa²yan³ti³su², nũ¹ã¹ Ju³te²a²ko³nã³a¹
ã³nxai³lin¹ju³ta³nũ³a² wi¹khai¹nxe³hĩ³te²la¹ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

9-10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
i³wa²lü³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹li¹. Txai²li² yuh³lxi³sa²nxā³nhai¹. Txa²ha³lo²a² yut3sū³-ju³ta² i³yau¹ū³nx2ta¹i¹. U³je³na³kai²li², a³li³xi¹nxa²ha¹te¹, i³ha²te¹te²jai¹ti²li¹. A²ha²te¹ju³ta², ā³nxai³ki³kxai²nān²tu³, hxi²ka¹ka¹nhe² ai³lhi²ki³tā³li¹. Hai³txi³ā³sa²tā³yo²thu²kā¹hī³ki³sxa³i¹, txa²wā¹ha³lo²a² ha²te¹ju³ta² wi¹li²ki³sa²kxai³lu¹. Nxe³yān¹ta¹, ka³nxa³hi²nē³na³na¹. Ha²te¹ju³ta² ne³ki³son³na³na¹. Nxe³ki³kxai²-nān²tu³, ka³nxah³ju³ta² ā³nxai³ki³kxai²nān²tu³, ā³sa²tā³yo²thu²kā¹hī³ki³tā³li¹. Ha²te¹ju³ta³la³ yū²nxa³ha²kxai³ ye³ka³nxa³nhē³ha²kxai³, nxe³hī³ki³tā³li¹. Jā¹nxe³jut3sū³nxe² kwē¹ta¹na² Twa²wī³na² a²hxi²ki³lxa² i³yī¹li²nū¹sa²ju³ta² hau³ko³nxa³i¹. Hau³ko³nxa³tā³lxa¹ Txai²na¹xai²na² ha²te¹jut3sū³ju³ta² ā³nxai³-lhi³na¹i¹. Na¹ha²kxai³, hxi²ka¹ka¹nhe² Ju³te²a²ko³nāu³a¹ ā³nxai³la¹tu¹wi¹. Ju³te²a²nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² su²lhā³sa²ti³te³nain¹na³li¹. Sain¹kxan²ti³yuh³lxi³sa²nxā³nhai¹. Txa²wī³na² i³yī¹li²nū¹sa²ju³ta² hau³ko³nxa³tā³lxa², hai³txi³Ju³te²a² nū³ka³txi³la³ hxi²kan¹txi³ su²lhā³sai¹nxa³lho³li¹.

11 Na¹ha²kxai³, txa²wā¹yā³la² La²sa³ro³jah³la², āu³xi²na³li¹. Ju¹ta¹ wxa²yūn³-kxi²te³lhxā³ ā³nxai³la³kxi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

12-13 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lai³. Jah¹lai¹tā² āu³xi²ke³la³te²kxai³ we²nx²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Je³su²jah³lai²na²e³jau³xai²na², La²sa³ro³jah³la² ya³lu²jau³su² i³ye³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²sa³-wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². La²sa³ro³jah³la² āu³xi²sxā³i³ye³nx¹sxā³ nxe³te²an¹jau³xa² so¹lxi³, ain³kxi²nhain¹ta¹hxai²hē¹la². 14-15 Nxe³-nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ sa²wai³wait3sxā³ i³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:

—~La²sa³ro³jah³la² ya³lu²na³li¹. He¹sxi²nxa³kxa²yu³hxa² ya³lu²na³li¹. Nxe³ju³ta² Txai²na² wi¹na³li¹. Ha³lo²a² wā³nxīn¹ju³ta² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yo²i²yah³lxin¹tu¹-wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lxon³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Ju¹ta² ka³li³sa³nhai¹. Yxān¹ta¹ ā³nxai³la³kxa¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Ai¹nha²kxai³, To³me²ah³la² ha¹lin¹tī³xa¹ ton²txi³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²-nxe³jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ā³nxai³ya³sah²lxi³nū³nhē¹li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² ya³lu²kxai²nān²tu³, ya³lu²kxa¹sah¹lxi³nū³nhē¹li¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹khai³jah¹lo²su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, nū¹ā¹ko³xa² Je³su²jah³la² ya³son³nxa²ha¹te¹, wān³txa²La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²nxe³hī¹nai³kxai³ sa²-nū³kxain¹jau³su², ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxe³thi³na² Be³tān²ya³thi³na², a²ha³līn³tī³tāu³xa² ha¹lin¹te²nāu³xa² Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³-ta¹ka³lxu³nāu³xa² yxau³ain¹thīn³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² hai³txi³Je³ru³sa³lē²thi³na² kū³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thīn³su² ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³-ha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³nai²na² a³li³ka³tu³, a²ha³līn³tī³tāu³xa² ai³la³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²lon³yah³la² ya³lu²kxain¹ju³ta²sa²ye³kwē²kxi¹xi²yhain¹te³lhxā³, tū³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³ju³ta², Mar²-

ta³ka³lxai²na², a²wān³txa² Je³su²jah³la² tū³yhai¹jau³su² ain³kxi²te³na¹, sxi²ha² a³li³ka³tu³, ā³ne³kxauh²sxā³ i³ha¹txi²ka³tu³, hau³hau³kon³sxā³ Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² kan²txi³ yxau³ha²kxai³, ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21-22 Ai¹nha²kxai³, Mar²ta³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxāi²na² he¹in¹ke³la³te²kxai³ txa²wā³tā³xa² ya³lu²hī³nx²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, ya³lu²kxa²ha³ta³nxān²txi³, hī¹na² a²yen³kxa² a²te³nīn¹kxa² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³wā³txai¹nīn¹kxai²nān²tū³, te²su² ū³hū¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxa²wā³tā³xai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

24 Yxān¹ta¹, Mar²ta³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Yxan¹nāu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ne³ki³son³tāu³a¹, a²nū²a² yxo²-ha³kxa¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xain¹tu¹wi¹. Nxe³ki³tāu³a¹, txa²wā³tā³xai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²nūn³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² wi¹ko³nha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txai²na², ya³lu²ju³ta² Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹khaix³jah¹lo²sa¹-ha²kxai³, txa²wā¹ka³ten³nāu³a¹ a²si³yxau³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ sa¹xi¹. Txai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹ai¹na¹jah¹lo²sa¹xi¹. Na¹ha²-kxai³, a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³ yxo²i²sa³kxai²nān²tū³, ya³lu²kxan²ti³ ka³ten³sa²tū¹xī¹. 26 Jā¹nxe³jut³su², a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³, yxo²i²-sa³sxā³ yxau²xai³kxai²nān²tū³, te²su² ya³lu²nxa³lho³ni¹. Txa²wān³txai²na² ain³kxi²sa²sxā³ yxo²i²san¹ji¹xi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹. Wxāi²na² Txa²-wā¹sū³na² Tah²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²si¹lxi¹. Txa²ha³lo²ai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² ā³wxā³kxi²sa²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. Jau¹xai²na² yxo²i²nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³nān³jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxai²na² ai³nū²la², a²ha³līn³ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² i³kaix¹ka³tu³, ha³na³ka³lxi³ so¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² he¹na³ni¹. Ī³kaix¹txa²na³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

29 Ai¹nha²kxai³, nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ i³sa²yxau²ā³sxā³ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²te³lhxā³ ā³nxai³ta¹hxai²-hē¹la². 30-31 Nxe³hī¹na¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² sxi²nhāu³a² yxau³yain¹tū³ka³txa², Ma³ri²a³ka³lxai²na² āin²ti³ju³ta² wxa²ye³kwxēn²ki¹xain¹te³lhxā³ yxau³-yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxai²na² i³sa²yxau²ā³sxā³ a³li³ju³ta² i²ain¹ka³tu³, aun³ta² i³hi¹txain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Kwā³kxa² i³nān³te³lhxā³ a³li³sxā³ ai²na³li¹. Ain¹sxā³, i³hi¹txain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a¹ Je³su²jah³la² sxi²yhen³nāu³ai²nān²tā³ a³li³xa³kxe³su², hāi¹nxe³sxā³ ha³lo²a² Mar²ta³ka³lxai²na² i³ha¹txain¹tāu³a¹ he¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

32-33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu¹ ã³nxai³ka³-
tu³ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹, Je³su²jah³la² yu³kxa²
ã³yu³nẽ³ka³la³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²kxã³nxai³tã² wxa²he¹ũ³xi²san¹ke³la³te²kxai³,
txa²wã³tã³xai³tã² ya³lu²kxi²sa²hĩ³nx2nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³,
ta¹ka³lxain²txi³ i³nã³nha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ta¹ka³lxai²na² ã³sa²si³hẽ¹-
yhu¹tũ³ka³txain²txi³ i³nã³nai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ju³ta²
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i²sa²tẽ³kxi²nha²sxã³ i³yat1sai¹kxi²nha²sxã³, au³txi³
a²ẽ¹nãu³a² ain²ti³khaix1ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³te³nah¹lxi¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹ti¹la³ta³ sa²nĩ³kxah¹lin¹thai¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxã³sxi²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² i³nã³nta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Kãin² a³lxi²khaix1nai¹nhxai²na²hẽ³li¹. ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² kũ³we²ki²la² ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² e³te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² a²nũ²a² ye³han³tũ³ka³txa² ye³we²txain¹jah¹lo²su² te³nai¹-
ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²te³lhxã³ nxe³ju³ta² hxi²kan¹txi³
sa²hau³ko³tain¹hĩ³te²la¹ku², hxi²ka¹nxa³te²la¹ku², kĩ³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

La²sa³ro³jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ kãin²
ain²ti³ha²kxai³, sa²nĩ³kxain¹ti³xa² tũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Tah³lxẽ³na² tah³-
lxa³ka³txa² a²ne³tã³lxa² ũ³nhe³tũ¹kxi²wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Tĩ³xain¹ka³tu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Tah³lxa³ka³txai²na², sa²ne³than²kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, Mar²ta³-
ka³lxai²na² ya³lu²jah¹lai²na² a²ha³lĩn³ta³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na² ka³lu²sxã³ ũn³nhai¹. Ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹
a³lan²hĩ¹nai³tã² ya³lu²na²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Hãi¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²i²txain¹yah³lxi³hẽ¹-
li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ya³nx2ta¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

41-42 Ain¹sxã³, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² tah³lxa³ka³tai²na² sa²ne³than²-
kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
sa²yxo²ka²la¹nha²sxã³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Wi³na² nxe³txi¹. Txa²wãn³txai²na² ain³kxi²san¹te¹ni²ti¹. San¹ju³ta² ka³-
lih³khaix1sa³nhai¹. Txa²wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ wxãi²na² ain³kxi²sa²jah¹lo²si¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² ã³nũ²kxi²sxã³ he¹ya³sain¹tũ³ka³txai²na² a²yxo²-
ha³kxa¹, ain³kxi²sa²si¹hai¹na¹jau³su², Wi³na² i³nxai²na² i³si²si¹hã³san¹ju³ta² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ yxo²i²sa²si¹hai¹na¹jau³su², wãn³txai²na² e³a¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Ain¹te³na¹ kãin² i³kaix1te³nah¹lxi¹:

(João 11.44)

—~La²sa³ro³jah³lāi³. Yā²ha³we¹. Wa²li³txu¹le¹. Kxe³sxa³thai¹le¹.

44 A²nū²a² ya³lu²te³nū¹ta²kxai³lu² wa²li³ka³tū³, wā²la²ka³lo³a² sa²hxi²tai³-
kxi²nha²ha²kxai³, sa²yū³tai³kxi²nha²ha²kxai³, a²yen³nāu³a¹ wā²la²ka³lo³a²
sa²ye³wa²lāu¹kxi²nha²ha²kxai³, nxe³sxā³ wa²li³ta¹hxai²hē¹la². A³li³ka³tū³:

—~Sa²ta²lhon¹ta³kxi²sxā³ a²nū² so¹lxi³ ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³nxi³txai²-
li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hāi³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

45 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³lai²na² a²nū²a² ya³lu²te²a² sa²yo²ka³ta³wxe³xi²-
ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txa² Ma³ri²a³ka³lxai²na² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²tū³ka³txa²
ā³nhait¹so¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² i²ain¹ta¹hxai²-
hē¹la². I²ain¹tē³na¹, Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 Yxān¹ta¹, kwa²
ha²ya³kxa² ha¹lin¹te²a² ā³sxā³ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³tū³ka³txa²
i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lai²na² kāi³ju³tai²na² i³hen³txain¹-

ta¹hxai²hē¹la². 47-48 Ain¹ka³tu³ta¹, wā³nxin¹te² si³yxau³ka³khai³nāu³xa² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² whāi²na¹ nū²la², a²hxi²kan¹ti³-nāu³xa² so¹lxi³ ān³yān³ki³nū²kxi¹xi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxet3sxā³ kâi³ki³te³ji¹? Je³su²jah³lai²na² wā³nxin¹sxā³ kâi³ju³ta² ha²ya³-kxa² kâi³ti³he¹te³sxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, hâi¹nxe² ā³ain¹ki³ju³ta² wi¹lxa³i¹. Hâi¹nxe² ā³ain¹ki³kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²tain¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³la² so¹lxi³ sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, ko¹ko¹xa² nū³ka³txa² i³kwa³na³nē³tū³ka³txa² Ro³ma²no³ nū³ka³txa² sa²yo²ā³ya³sah¹lxi³hē¹li¹.” A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nain¹tu¹-wi¹. Jā¹nxain¹kxa²yan³ti³su², ki³nhai¹. Jā¹nxain¹kxai²lē¹. Ro³ma²no³ nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², i³xan³ta³kxi²nē³kxai²nān²tu³: “Ju³te²a² nū³ka³txai²na² sa²yo²ā³-sain¹nān³khi³.” Nē³lain¹kxai²nān²tu³, nū³kxūn³txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sxi²hxain²txi³ wi¹khai¹nxe³thi³nāin²txi³, sun²tā¹hxa³ti², txa²wā¹nū³ka³txain²txi³ sun²tā¹hxa³ti², nxe³nē³lain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³nē³lain¹kxa²yan³ti³su², ha³lo²a² kō³nxe³-khai¹nxe³ju³ta²nū³ai²na² tū³hū¹nē³kxa²yan³ti³su² ki³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

49-52 Yxān¹ta¹ a²nxe³te²a² kwē³kon³tāu³a¹ wā³nxin¹te² si³yxau³ka³khai³xjah¹-la², ka³na³ka³na³jah¹la², Kai³fa²sah³la², a²wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Ta¹wi¹. Kō³nha²sxā³ e³yah²lxa³lxi¹. Wā³nxin¹jau³su² sa²nēn¹nha²-sxā³ e³yah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²a² i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹, a²nū²a² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ ya³lu²kxi²nē³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ki³na¹xai²-na² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² yxau²xai³lhī³ki³tā³li¹. Ju¹ta² wi¹lhī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹, jah¹la² ya³lu²kxi²nē³lxa³kxai²lē¹. Txa²wā¹ki³na¹xai²na² Ju³te²a² nū³-ka³txi³ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ko¹ko¹xa² nū³ka³txa² sun²tā¹hxa³tē³tu¹wi¹. Ju¹ta² wi¹lxa³i¹. Jā¹nxe³ka²yan³ti³su², ya³nx2ta¹i¹. Ā³ne³wxe³yah²lxan³ji¹? Kai³fa²sah³la² a²yo²wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na², Kai³fa²sah³-lai²na² yxo²a² e³kxan²ti³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wān³txi³khai³xa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su²:

—~Txa²wān³txa², wā³nxin¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Kai³fa²sah³la² a²nxū²-kwai³nāu³a¹, ā³nxū²kwai³wxe³nū¹hai¹na¹tū¹xā¹. Ai¹na¹ka³tu³, Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu² a³la³kxi²nxa³kxe³tu³, a²yo²a² so¹lxi³, wān³txai²na² e³tū¹xā¹. Txa²wā¹-sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa²sa¹:

—~Ye³jen¹na² Je³su²jah³lai²na² ya³lu²tū¹xā¹. Ya³lu²kxai²nān²tu³, Ju³te²a² nū³ka³txain²txi³ sa²hau³ko³ti², te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² a²wē³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ ha³lo²a² i²li³ko³nāu³a¹ ān³kax3te²kax3te²nūh¹lxi²kxi²tū³-ka³txain²txi³ ā³yān³sa²ki³nū²kxi² ain¹tū¹xā¹. Jā¹nxe³te³lhxā³ Je³su²jah³la² ya³lu²tū¹xā¹. Kai³fa²sah³lai²na² a²wān³txa² a²si³yxau³tāu³a² ta¹hxai²hē¹la².

53 Nxe³ka³tu³, Kai³fa²sah³lai²na² i³ye³ta³lun²ka³tu³, ain³kxain¹tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹, wi¹li³we¹yhu¹sxā³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ju³ta³nū³a² wain³na³li¹.

Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³, su²lhā³si¹jau³nū³su² i³ne³wa³kon³-nhain¹ta¹hxai²hē¹la². 54 Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ Ju³te²a²ko³xa² e³lē³na² Je³su²jah³lo²la³ āh¹ yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Yxān¹ta¹, ko¹xai²na² ā³ka³tu³ ā³nxai³ka³tu³, ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na², yxo²-

ka³teh³xan¹thĩn³su² thĩ³na² ã³nxai³ka³tu³, sxi²yhe³na² E³fra³i²thĩ³na²
ã³wih¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whã²na¹, yxau³nũ¹hah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

55 Nũ²la², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² yau³son³nũ²la² a²nũ²a² ha³lo²a²
yxau³ain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² aun³ta² ã³-
tũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²an¹je³na³kxa² ã³ni¹li²nxa³hi¹na¹ aun³txa²
ã³tũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxã³ta² a²ko³nxe³thi¹nain¹ju³ta² wxa²han³kxi²-
ti³nha²te³lhxã³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 56 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
Je³su²jah³la² ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na² sxi²-
ha² yuh³xai²nã¹thĩ³na² yxau³sxã³ i³wã³txi³sxã³ i³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—~Ã³yã³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³ i³yain³te³lhxã³ nxe³ki³tãu³nũ³ã¹, Je³su²-
jah³lai²na² wxã³ai¹nhĩ³te²la¹ku² ain¹ki³nhai¹. Ĩh¹nxe³tin¹jau³la³ e³in¹ji¹ku¹,
nxa²ha¹nhai¹. Nxe³yhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxe³ju³tai²na², ha³na³ka³lxi³ wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txa² fa³ri³se²-
a² nũ³ka³txa² ain¹sxã³, i³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² kwa² i²te²hũ³te²su² te² i³nxã²tu³, Je³su²jah³la² he¹tãu³la³
wi¹ko³nha²te²la³ na¹nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nã²tu³, i³hen³txi³sah¹lxi³si¹nhẽ³-
li¹. Je³su²jah³lai²na² i³sxã³ sa²so¹si¹hai¹nhai¹jau³nũ³su² nha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Be³tã²ya³thĩ³na² yxau³jau³su²

12 1 Nxe²xai³nũ²la² Pas²kwa²je³na³kxa² yau³son³nxe³hi¹na¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ a³la²ni²sxã³ ã³n³te²ti²xai²nxa³hi¹na¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³-
lu¹ Be³tã²ya³thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na² La²sa³ro³jah³lo²su²
te²a², ha³la³je¹nai³kxai³ ya³lu²ju³ta² Je³su²jah³la² a²hxi²ka² sa²yo²ka²ta³-
wxe³xi²kxah³lo²su² te²a² a²yxau³thĩn³su², ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹,
a²nxe³thĩ³nã¹tũ³ka³txa² yain³txa² wxa²we¹tain¹sxã³ Je³su²jah³la² i³yain³-
yain¹te³lhxã³ i³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³ka³li³kxi²sxã³ i³sa²nẽ¹kxain¹te³lhxã³
i³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² La²sa³ro³jah³lai²na² i³yain³yain¹nũ³nha²-
kxai³, Mar²ta³ka³lxai²na² a²yain³txa² wet¹sxã³ ũ³ai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
3 I³yai³nai¹nhĩ¹na¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² hi³ne³kxa² ha³nẽ³yau³xa²
wi¹lũ³khai¹nxe³jau³xa² a³lxi²khai¹nxe³jau³xa² Nar²tu³khai¹nxe³jau³xa², tẽ³-
sxã³ Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whã²na¹ ã³yu³ke¹kxi², ta¹ka³lxai²na² a²nẽ³ki³sa³na¹
Je³su²jah³la² a²yu³kxa² i³yu³ya³na³ta³kxi², nxe³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹
sxi²nãu³ai²na² whã²na¹ wi¹lũ³ne³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Yxã¹ta¹, Ju³ta²sah³lo²-
su² Ki³lo²thĩ³na² ton¹jah¹lo²su², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³su² ye³jen¹na² ko¹ko¹xa²
hxi²ka² ã³yũ³hũ¹ain¹jah¹lo²nũ³su² jah¹la²kxai³lu² e³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 E³te³nah¹lxi¹:

—~Hĩ³ne³ka³yau³xai²na² a³lxi²khai¹nxe³jau³xai²la¹i¹. A²nxe³jau³xai²na²
ũ³yho³hi²ki³kxai²nã²tu³, ũ³yho³hi²ki³txã³nxa² kãin²khai¹nxe³txã³nxa²
300 nxe³txã³nxa² so¹kxi²hĩ³ki³tã³li¹. Nxe³ki³kxai²nã²tu³ a²nũ²a² yen³ki³-
txa²khai¹nxe³tũ³ka³txa² ã³yxu¹nũ³ai¹nhĩ³ki³tã³li¹. Yxã¹ta¹ nxe³ki³sxa³wi¹.
Ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³tã³ ã³yxu¹nũ³ain¹ki³sxa³ji¹? Na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Yxã¹ta¹, ki³han³ta¹hxai²hê¹la². Hai³txi³ a²nũ²a² yen³ki³txa²tũ³ka³txa² a³lxi²-
yhu¹si¹jau³su², Ju³ta²sah³la² a²ẽ¹nãũ³a¹ au³txi³ i³ye³kxi²nha²ta¹hxai²nxa³hê¹la².

Yxã¹ta¹, Ju³ta²sah³lai²na² kã³ũ³o¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ju³ta²sa¹:

—~Txa²wã¹ũ³yho³hi²ki³txã³nxũ³a² wi¹wi¹nxe² ũ³hã¹kxi²sa²si¹nhê³li¹.

Ye³jen¹na² a²yen³kxa² ũ³yho³hi²ki³txai²li¹. Je³su²jah³la² wã³txa² i³ye³sxã³
Ju³ta²sah³lai²na² i³ye³kxain¹kxan²ti³, hã¹nxe³sxã³ ũ³hã¹te³lhã³ ũ³hũ¹-
yhain¹txã³nxũ³a², Ju³ta²sah³la² kã³ũ³o¹kxain¹to³ta¹hxai²hê¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wã³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hã¹nxã¹txain¹yah³lxi³hê¹li¹, Ma³ri²a³ka³lxai²na²su¹. Ye³jen¹nãũ³a¹
ya³lu²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tũ³ a²nũ²a² sa²nĩ³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sa²ju³ta²nũ³-
su², a²ha² ka³ten³su² yxau²xai³la¹hi¹nai²na², ta¹ka³lxai²na² txa²nũ²ai²na²
ya³lu²na¹jut³sũ³nxe², hi³ne³kxa² wi¹khai¹nxe³jau³xa² ũ³hên¹ta³kxi²sa²sxã³
sa²hau¹kot³Sye²nx2ti³te¹ni²ti¹. Hã¹nxã¹txain¹yah³lxi³hê¹li¹. 8 Jã¹nxã¹jau³su²,
a²nũ²a² yen³ki³txa²tũ³ka³txa² kan²txi³ yxau³ya³nx2tain¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹, Txi²li²
hai³txi³ kan²txi³ yxau³ya³nx2ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxi³ yxau³ya³nx2ta¹hi¹-
nai²na² ta¹ka³lxai²na² sa²hau¹kot³sain¹ju³tai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

La²sa³ro³jah³la² su²lhã³te³lhã³ jau³su²

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² a²yxau³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxai¹nha²kxai³, wxã³sxi²ain¹-
ta¹hxai²hê¹la². Je³su²jah³lain²txi³ wxã³sxi²i², La²sa³ro³jah³la² Je³su²jah³la²
hxi²ka² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxah³lo²su² jah¹lain²txi³
wxã³sxi²i², nxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la². 10-11 Ain¹ka³tũ³, ya³lu²ju³ta² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²si¹kxah³lai²na² i²ai¹nha²kxai³, ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
ka³lxa¹nũ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³-
ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu¹, wã³nxĩ¹te² si³yxau³ka³txa² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹
La²sa³ro³jah³lai²na² i³su²lhã³te³lhã³ i³ne³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hê¹la².

—~Je³su²jah³lain²txi³ i³su²lhã³i², La²sa³ro³jah³lain²txi³ i³su²lhã³i², ju¹ta² wi¹-
na³li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yxow¹tain¹kxa²yan³ti³su² ki³nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lê²thi³na² ã³wih¹jau³su²

12-19 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²,
Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² i³yain³si¹jau³nũ³su² ã³yã³ki³nũ²kxain¹tũ³ka³-
txi³su², ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
Je³ru³sa³lê²thi³na² yau³son³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxain¹ka³tũ³, he³la³-
nxã³nxa² sa²nãũ²so¹sxã³ i³ne³khau²hain¹ka³tũ³, i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—~I³sa²nên¹kxi²si¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, wxã³i²na² Je³su²jah³lo² i³nxai²-
na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãũ³lo³txa²kah³lo²su² te²
i³nxai²na², wxã³nhil¹li¹. Txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na² I³sa²e² nũ³ka³txi³na¹xai²na²,
Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãũ³su² nhi¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tũ³, Je³su²jah³la²
ju³mên²ta² we³sa² a³ti²sxã³ ka³tih³yau³kxi²sxã³ wxã³yain¹ta¹hxai²hê¹la². Wxã³-
yain¹ju³tai²na², Sũ³na² ha³teh³nxa³nxã¹jau³xau³hxai²têx¹Itã² e³te³nah¹lxi¹:

—Si³âu²thi³na² yxau³tũ³ka³txa² nxe³txi¹. Ha²ya³kxa² yuh³lxi³sê¹li¹.
Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tâu³a¹ wxã³tu¹wi¹. Ju³mên²ta² wên³su²
ka³tĩh³yau³kxi²sxã³ wxã³tu¹wi¹. Ĩ²txa²hê³li¹.

Kxã³nxã¹jau³xa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xau³hxai²têx¹
jã¹nxe³sxã³ hĩ¹na² Je³su²jah³la² wxã³yain¹ta¹hxai²hê¹la². Wxã³yain¹nxa²-
ha¹te¹ a²nũ²a² kãĩ²li³tũ³ka³txai²na² Je³su²jah³la² ĩ³sa²nên¹kxain¹ju³ta²
a²ha³tã³nxa², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ain³-
kxain¹nũ²la² kãĩn² ĩ³xan³txi³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—Ĩ²sah¹lxi³hê¹li¹. Je³su²jah³la² hxi²kan¹ti³hex¹nê³lxa³nhai¹. A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ã³si³tê³la³kxain¹na³li¹. Ā³na¹nê³lain¹sxã³ Je³su²jah³lai²-
na² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tain¹te³ji¹khi³. Na¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la². Yxã¹ta¹,
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nã³xai²na² ha³lo²ai²na² ã³ne³wxe³ain¹ta¹-
hxai²nxa³hê¹la². Ā³ne³wxe³ai¹nxa³ju³ta²sa¹:

—Ĩ²h¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ kãĩ²li³tũ³ka³txai²na² Je³su²jah³lai²na² kãĩn²
ĩ³sa²nên¹kxain¹te²la¹ku², ĩ²h¹nxe³ju³khai³tã³ kãĩ³ain¹ji¹ku², na¹nhã¹.
A²sa³wi³ha³lxi³nã³xa² a²ê¹nã¹jau³su² ta¹hxai²hê¹la². Kwên¹taĩ²na² ta¹-
hxai²hê¹la². Yxã¹ta¹, yxã¹nã³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²sxã³ ka³tên³su²
ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ wxi²kin³ti³ton³te²la³ ne³ti³hi¹nha²tã³a¹ ha³lo²ai²na² ã³-
sa²wa²la³kxi¹xain¹sxã³ ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hai³yo¹. Hĩ¹na² ã³ne³wxe³sa³nhã¹. Je³su²jah³la² Sũ³na² A²-
hxi²kan¹ta² Si³yxau³tâu³lo³kxah³lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Sũ³na²
ha³têh³nxã³nxã¹jau³xa², “Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tâu³a¹ wxã³tu¹wi¹.”
Nxe³jau³xai²na² wain³txi³ ĩ³ye³i², ha³na³ka³lxi³ kxã³nxai³tã² a²nũ²a² kãĩ²-
li³tũ³ka³txai²tã² Je³su²jah³la² kãĩn² ĩ³sa²nên¹kxain¹ju³taĩ³tã² wain³txi³
ĩ³sa²nên¹kxi² ain¹na²hê³na¹. A²sa³wi³ha³lxi³nã³xa² nha²ta¹hxai²hê¹la².

Kre²ka² nũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ã³te³nain¹jau³su²

20Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³hĩ¹na² a²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² Je³-
ru³sa³lê²thi³na² ã³yã³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³ ĩ³yain³yah³lxi³te³lhxã³ Sũ³na²
Si³yxau³tâu³a¹ ĩ³ka³li³si¹jau³xa² ĩ³ye³yah³lxi³te³lhxã³ wxã³yah³lxi³ta¹hxai²-
hê¹la². Yah³lxi³ha²kxai³, Kre²ka² nũ³ka³txa² yau³xã³li³ e³ain¹tũ³ka³txa²
kwa² ha²ya³kxa² ka³la²nxa³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², a²nũ²a² ka³lxa¹khai¹-
nxe³tũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²yhu¹sxã³ ã³ya³lxi²yhu¹sxã³ tĩ³nhaun¹nain¹nũn³sxã³
wxã³ain¹nũn³ta¹hxai²hê¹la². 21A²nxe³tũ³ka³txai²na² Kre²ka² nũ³ka³txai²-
na² sa²kxai³lu² Fi³li²pah³lai²na² a³ya³ti²sxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².
A²nxe³jah¹lai²na², Fi³li²pah³lai²na², Bet3sa³i²ta³thi³na² Ka³li³lê²a²ko³xa²
wi³wi³to³thi³na² yxau³sxã³ tøn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hê¹la². ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Nxet3si¹lxi¹. Je³su²jah³la² ĩ²ti³ten³sa²sĩ¹nhai¹. Kre²ka² nũ³ka³txa²
wãn³txa² ta¹hxai²hê¹la².

22Nxe³te³na¹, Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu² ain³kxain¹sxã³ wxe²ã³ain¹nũ²-
la², Ā³n³tre²ah³la² a³ya³ti²xi²yha¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²yha¹nũ²la², ha¹lin¹jah¹lai²na²

sa²kxai³lu² ā³tī³xi²ya³nhū²la², Je³su²jah³la² ī³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, ī³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kwēn¹ta²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹lsa³tu¹wi¹. Hī¹na² ye³jen¹na² ya³lu²na¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²sxā³ oh³xan¹ko³xa² wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹hī¹na¹ wxi²kin³ti³to³ti³hit¹lsa²ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹, Txai²na² Txa²wā³sū³na² A¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo²su² te²sa¹ha²kxai³lu¹. 24 Jā¹nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ ī³ye³kxi¹nx²ta¹lī. Ha³lo²a², nxe³jut³sū³ju³ta²sa¹: Ka³yā³ki³a² kīh³nū³xa² ū³whī¹ki²kxai²nān²tu³, hau³hau³kon³sxā³ a²ki³ai²na² wa³lu³lon³sxā³ hxa³ka³tu³, a²nā³nxa² tah²nxā³nxa² ā³kwa³lxī²xi²sxā³ wi¹ka³lū³sxā³ ki³ka³lxā¹txi³ ā³ki³i²te²jai¹ti²ti¹. Nxe³yān¹ta¹, nxe³ki³ai²na² hxa³nxa³kxai²lē. Tah²nxā³ta³ ū³sai¹nxa³kxe³su² hāi¹nxe³sxā³ nūh¹ yxau³te²jai¹ti²ti¹. Jā¹nxe³jut³sū³nxe², Txai²na¹xai²na² ya³lu²na¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² ka³lxā¹tu³ka³txa² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ tah²lxī³ ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. 25 Jā¹nxa¹jau³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² ī³ye³kxi²nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³. “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹hī¹na² txa²wi¹la¹tāu³a¹ so¹lxī² a³lxī²sa³nhā¹.” Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²ā³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹. Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā³sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na² yxau³na¹hī¹na² txa²wi¹la¹tāu³la³ a³lxī²sa²nxa³nhā¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² su²lhā³sain¹kxan²ti³ yo²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² a²wi¹lxon³kxi²tāu³a¹ kan²txi³ yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. 26 Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² ī²li³te²su² te² ī³nxān²tu³: “Je³su²jah³la² a²sa³wit³so¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, sa²wai³wait³sxā³ ā³si³te³la³kxi²sah¹lxī³hē¹li¹. Sah²lxin¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a² ī²li³jut³sū³ju³ta² he¹a¹kxai²nān²tu³, txa²sa³wi³ha³lxī³ ī³nxai²na² whāi²na¹ ā³nho³yha³sah¹lxin¹tu¹wi¹. A³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, sa²yo²wet¹lsa²lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wi³na² wi¹lhin¹si¹nx²ti³jau³la³ ī³ye³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta³nū³a², ī³yau¹ū³jau³su²

27 Na¹ha²kxai³, txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ hxi²waun³ta³kxi²nhā²ha²kxai³, āin²ta³kxi²nhā²ha²kxai³ nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³, ih¹nxe² Txa²wi³na² e³kxi²te³la¹ji¹wi¹? “Wī³na² nxe³txi¹. Ha³lo²a² khāuh³lxa³ti³hit¹lsa²ju³ta³nū³a² nxe³sa²ju³ta²yān³ti³su² sa²so¹xi²sē¹li¹.” Nxe³te³la¹ji¹? Yxān¹ta¹, hxi²kan¹txi³jau¹xai²na² ī³ye³kxin²nxa³lho³li¹. Txai²li² khāuh³lxa³ti³hit¹lsa²ju³ta³nū³a² ai²na² ā³ne³khauh²kxi²si¹sa²jau³su² wxā³na¹hē³li¹. Nxe³sa²ju³ta³nū³a² ā³na¹ti³ten³sa²nxān³nhai¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². 28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, e³lē³na² A²wi³na² e³te³nah¹lxi¹:

—~Wī³na², nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nhat¹sxā³ ī³yī¹li²nhat¹je¹txai¹nhu¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹, oh³nāu³a¹ yxau³jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxi²kin³ti³to³nha²sxā³ ī³yī¹li²nha²yai²na¹li¹. Jā¹yxai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³jau³xai²na², a²nū²a² ān³yān³nū²kxain¹tū³ka³txa² a²ne³nxē³na² ain³kxain¹ka³tu³, ha³lo²a² a³la³kxai¹nxa³kxe³su² e³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ta²li¹na²li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ā³lxī³te² nū³ka³txa² e³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Oh³xan¹jah¹la² e³kxi²te²sin²ju²li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 30 Yxān¹ta¹, Je³su²-jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, a²nū²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

—~Txa²wā³na² wān³txi³na² i³ye³kxi²nē³jau³xi³na² ain³kxi²si¹nx2ti³jau³su² e³na³li¹. Hai³txi³, Txi²na² so¹lx³ ain³kxi²si¹sa²jau³su² e³xa³wi¹. 31 Kwēn¹tai²na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² a²yo³ha² ain³nha²ta³lu²nain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³nha¹ka³tu³ ko³nxe³te²lo³tain¹tu¹wi¹. Kwēn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, kwēn¹tai²na² yuh³xai²nān¹ko³xa² a²wa³kxēn³yah³la² Sa³ta³na²jah¹la² ū³nū³sa²tā³ain¹tu¹wi¹. 32 Ai¹nha²kxai³, Txi²na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹sa²sxā³ sa²ka²la¹hēt1sain¹sxā³ su²lhā³sain¹kxai²nān²tū³, a²nū²a² yxo²ha³kxai¹ i³kaix1sa²so¹ai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 33 Wān³txai²na² Je³su²jah³lai²na² i³ye³ka³tū³, ye³jen¹na² su²lhā³ain¹ju³ta²nū²a², hi³sa³ka³txa² ū³-hxi²ki¹la³kxi²sxā³ ya²lu¹kxi²nē³lain¹ju³ta²nū²a² i³yau¹ū³nha²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² ā³yān³ki³nū²kxi²xain¹tū³ka³txai²na² wān³-txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lx¹:

—~Txa²wā¹ha³teh³nxā²nxān¹jau³xa² kxā³nxi¹ta²na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³jau³xu¹-tai²na²sa¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah³lo²su² jah¹la² kxā¹nāu³a¹ ha¹tā³nxān²txi³, ka³te³na² so¹lx³ yxau²wa³to²hi²sa²tē³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹li¹. Yxān¹ta¹, wxa²wān³txi³kxai³lu¹: “Txi²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ka²la¹-hēt1sain¹sxā³ su²lhā³sain¹tu¹wi¹.” Nxe³nh¹lx¹. Nhīn¹kxai²nān²tū³, ka³ten³su² yxau²wa³to²hi²sa²tē³hī³nx2nxā³lx¹, Wxāi²li¹. Nhī¹nha²kxai³, Wxāi²na² Txa²wā¹-sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²su² nhīn¹ji¹ku¹, ih¹nxe³ju³tan¹nū³su² nhīn¹ji¹ku¹ nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Jū¹nxe² hī¹na²kxai³, ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na², Sū³na² yen³kxa²i³yau¹ū³-nx2ti³jah¹lo²na¹xai²na² yxau²xai³lyau³nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ka³tū³, yxau³ya³nx2ta¹hī¹na¹txa²wān³txa² ain³kxi²sah¹lx³hē¹li¹. A²ya³la³tū³ wān³txan²tū³ a³la³kxah¹lxin¹-txai²lā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²ha²te¹ju³ta² ā³nxai³ti³hū³nxe², a²ya³la³lyau³tū³wi¹la³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹jau³su², ka³nxah³ju³ta² ā³nxai³ki³kxai²nān²tū³: “Īh¹nū¹la³tā³ ā³nxai³lah¹lon³ku².” Nxe³hī³ki³tā³li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txi²-na¹xai²na², ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na² ā³nxī³sxā³ he¹ya³nx2ti³nxa³kxai²nān²tū³, na¹kxa²si³yo³na¹, ka³nxah³ju³ta² ai³yah³lxin¹jut3sū³nxe². “Īh¹nū¹la³tā³ ai³na¹lhon³-ku².” Nxe³yah³lxin¹jut3sū³nxe², yxau²xai³yah³lxī³nxa¹lx¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, hxi²kan¹txi³ txa²wān³txa² ain³kxi²sah²lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxe³su², a²ya³la³-lyau³tū³, a³la³kxi²yah³lxī³nx2nxā³lx¹. 36 Nxe³ha²kxai³, he¹ya³nx2ta¹hī¹na¹txa²wān³txai²na² ain³kxi², sa²yxo²we¹ti², nxe³sah¹lxī³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tū³ Txi²ai²yā¹xah¹lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²nū²a² ā³xa² a²ya³la³lyau³xan²-tū³ i³yau¹ū³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ sa²ha²te¹tain¹te²hū³nxe² yxau²xai³yain¹yah³lxī³nxa¹lx¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² e³ta³lum²te²ka³ka¹Je³su²jah³la² ā³na¹ain¹sxā³ ā³no¹wxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² nũ³ka³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²wē³ain¹jau³su²

37Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² ha³lo²ai²na² yxau²xai³lh¹na², wã³nxin¹sxã³ kã³ju³ta² ka³lxa¹ju³ta² kã³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Yain¹kxan²ti³, Ju³te²a² nũ³-ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² sa²yo²wē¹tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 38Ha³lo²a² sa²yo²wē¹tai¹nxa³ju³tai²na², yã³tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na², Txa²wã¹sũ³-na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² i³hen³txi³nē³jah¹lu¹tai²na² e³te³nah¹lxi¹:

—~Sũ³nã³. Txa²wã¹wãn³txain²txi³ i³hen³txain¹ki³jau³xain²txi³ sa²yo²wē¹tē³lai¹nxa³ha²kxai³, Sũ³nu² i³nxai²na² nũ³kxũ³-nĩ¹ju³txain²txi³ ye³kan¹ti³he¹nxai¹nxa³ha²kxai³, nxe²na³li¹. Kxã³nxãn¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

A²nxe³jau³xu¹ta²kxai³ nxe³je³na³kxa² ti¹ai²na² so¹lxi³, a²ya³la³tu³ nxe³-jau³xau³hxai²tēx¹ jã¹nxe³sxã³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² Je³su²jah³la² sa²yo²wē¹tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 39Jã¹nxain¹jut³su² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²wē¹tai¹nxa³ju³-ta² I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ wãn³txa² yau³ã³lxi³ yãn³tai²na² e³te²an¹jau³kxai³lu¹:

40 —~Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² i³ye³sxã³ a²nũ²a² i³lxi³thin¹ti³he¹nxa³-tũ³ka³txa² i³ye³te³nah¹lxi¹. “I³lxi³thin¹ti³hex¹lyah³lxi¹hxai²nxãn³tai¹ti²ti¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, ye³han³te²hũ³nxe² yxau², nex³kax³tũ³te²hũ³nxe² yxau², yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lē¹. Txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta¹la³ ye³-kan¹txi³ i²ti³hex¹sah¹lxa³nha²kxai³, Txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² nex³kan¹txi³ ã³ne³to³yhah²lxa³nha²kxai³, yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lē¹. Wxã³sxã³ wxa²kõ³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²txi³si¹sah¹lxin¹-jau³la³ wxã³yah²lxan³tho³li¹. Jã¹yxah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ya³nx²ta¹i¹. Wxã³sah¹lxin¹ju³ta² ten³ti³hex¹lsa²nxãn³nhai¹, kãin² i³lxi³thin¹ti³-hex¹lyah³lxa³nha²kxai³lu¹.” Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² na²hē³li¹.

I³sa³i²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hē¹la².

41Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹tã², I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³lu² kxã³nhxi¹nu¹ta²-kxai³, Je³su²jah³la² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² wxi²kin³ti³ton³khaix¹ljah¹lo²su² na³na¹. I³sa³i²ah³-lu¹tai²na² a²ē¹nãn¹jau³la³, ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxã³:

—~Je³su²jah³la², ha³lo²ai²na² wxã³ju³ta²nũ³a² i³ye³a¹tũ¹xã¹. Ain¹sxã³, wãn³txai²na², Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa², Je³su²jah³la² sa²-yo²wē¹tai¹nxa³jau³nũ³u¹tai²na² i³ye³kxũ¹nē³ta¹hxai²hē¹la².

42-43Nxe³kxa²ha³tã³nxãn²ti³, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹txi³ nũ³ka³txa² ha³tã³nxãn²txi³ wxa²hait¹so¹yhain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³-ka³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²wē¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxãn¹ta¹, hai³txi³ sa²yo²wē¹l¹si¹hain¹jau³la³ txa²wã¹ē¹nãu³a² i³sai¹sxã³ e³lē³na² i³ye³ain¹ta¹-hxai²nxa³hē¹la², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² yuh³li³yhu¹jau³su² ha²kxai³la².

—~Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²ki³thi³na² ũh³nũn³sa²tã³ha³lo²sai¹nē³-lain¹kxa²yan³ti³su², ki³nhai¹. Ki³sa²kxai³ kon³to³ni² yxau³ki³tũ¹xã¹. Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² i³wi¹lhin¹si¹nhē³jau³xa² so¹lxi³ kãin² yxo²kwain³ki³ta³nã¹, a²ē¹-

nãu³a²su¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹kxai²lē¹. A²nũ²a² wi¹lhini¹si¹hain¹jau³su² so¹lxi³, kãin² yxo²kwai³nain¹kxai²lē¹. Hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhini¹si¹hain¹jau³la³ yxo²kwai³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ain¹jau³su², hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yxowet¹lsi¹hain¹jau³la³ e³lẽ³na² i³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Je³su²jah³la² wãn³txa², kq³nxe³te²la² i³yĩ¹lain¹jau³su²

44 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, kãin² i³kaix¹te³nah¹lxi¹: —~A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, sa²yxowet¹sain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta¹na² sa²yxowet¹tain¹nũ³nhĩ³nx²na³li¹. Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ sa²yxowet¹sai¹nhĩ³nx²na³li¹. 45 Jã¹nxa¹jau³su², Txain²txi³ a²nũ²a² yxo²i²sain¹kxai²nãn²tu³ Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lain²txi³ yxo²i²ain¹nũ³nhĩ³nx²na³li¹. 46 Txai²li² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² wxã³na¹ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹te²hũ³nxe² wxã³na¹hē³li¹. Na¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² sa²yxowet¹sain¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³ kq³nxe³ti³ kãi³kxa² wah³yu³ta³la³ ka³nxa³jut³sũ³ju³ta³la³ yxau²xai³lai¹nx³tho³li¹. 47 Yxã¹ta¹, a²nũ²a² i²li³te²la³ txa²wãn³txai²na² a²ne³nxe³na² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹kxan²ti³, a²e²nãu³a¹ au³txi³ sa²yxowet¹sai¹nxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ kq³nxe³te²la³ ox³tain¹nxa³lho³li¹, Txai²li¹. Na¹jut³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²sut¹lsi¹hai¹na¹jau³su², ha³lo²ai²na² wxã³na¹hē³li¹. Hai³txi³ a²nũ²a² kq³nxe³te²la³ ox³tain¹te³lhxã³ nxe³jah¹lo²txã³li¹, Txai²li¹. 48 Yxã¹ta¹, a²nũ²a² en²sa³ha²kxai³, txa²wãn³txa² sa²yxowet¹ã³sa³ha²kxai³, a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, kq³nxe³te²la³ i³yĩ¹lain¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta³sa¹, txa²wãn³txai²nãn²tu³, hi¹na² i³ye³kxai¹na¹jau³xai²nãn²tu³, yxau²sa²te³xai³ka³tu³ hu³, yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² hxan³tãu³a¹, a²nxe³jah¹la² txa²wãn³txai²na² wi¹jau³xai²na² ain³kxi¹xain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nãn²tu³, “Je³su²jah³la² wãn³txa² wi¹jau³xa² kxã³nxa² sa²yxowet¹ã³a¹hē³li¹. Hi¹na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³lxi³sxã³ i³yĩ¹li²sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹tu¹wi¹.

49 Txa²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na², kwa² hxi²kan¹txi¹lo³nha²sxã³ e³nxa³li¹. Nxe³yã¹ta¹, Txa²wĩ³nu¹ta¹na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta¹na² i³kwa³na³sa³na²hē³li¹. Nxe³sa²jau³xa² i³wet¹lsa²so¹sxã³ e³a¹li¹. 50 Txa²wĩ³na² wãn³txa², i³kwa³na³nẽ³jau³xa², ka³te³na² wi¹tãu³a¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxau²xai³te³lhxã³ i³kwa³na³nẽ³na³li¹. Nxe³ju³ta³, a³la³kxi²na¹nhai¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² wãn³txa² i³wet¹lsa²so¹na¹jau³xa² so¹lxi³ e³ya³nx²ta¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wxa²yu³hin³ta³kxã¹jau³su²

13 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a³yã³ki³nũ²kxain¹sxã³ kãin² i³yain³ta¹ni² Txa²wa¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³ka³li³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxai¹ni², nxe³je³na³kxa² yau³son³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hi¹na², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whã¹na¹ sxi²ha² thi³nãu³xã¹ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxau³ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²e²nãn¹jau³kxai³lu¹: —~Txa²hxi²ki³la², Txa²wĩ³na² i³yĩ¹li²nũ¹sa²ju³ta² hau³kon³na³na¹. Yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² wa²li³sxã³ Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ i³na¹ju³ta³nũ³a² yau³son³kxi²na³na¹. Na¹ha²kxai³, txa²sa³wi³ha³lxi²na² yuh³xai²nãn¹ko³xa² a²sa³wi³ha³lxi³ye²te²nũ³ka³txai²na² kxãn³su² a³lxi²hxai²na¹hē³nã¹. Ka¹txi³

a³lxi²sa²tē³hxai²na¹hē³na¹. Na¹ha²kxai³, kāin² a³lxai¹na¹ju³ta² txa²sa³wi³-
ha³lxai²na² i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹. Ta¹hxai²hē¹la².

2Yxān¹ta¹, Ju³ta²sah³la² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ha³la³je¹nai³kxai³tā²
Sa³ta³na²jah¹la² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Ju³ta²sah³lāi³. Je³su²jah³la² i³koxlko¹son²kxi¹sē¹li¹. Sa³ta³na²jah¹la²
yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—~Hā³xā¹, na¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³la² yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²
i³koxlko¹son²kxi²si¹jau³nū³su², Ju³ta²sah³lai²na² ain³kxi²so¹sxā³ a²e¹nāu³a¹
wxa²sa²no¹kxin¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su², Ju³ta²sah³lai²na² a²sa³wi³ha³-
lxi³nāu³xai²na² wā³kon³te²nāu³xai²na² whāi²na¹, yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la².
3Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ti¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³-
xai²na² sa²kxai³lu¹ whāi²na¹ ā³yān³ki³nū²kxi¹xi²sxā³ i³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹, ha³lo²a² Je³su²jah³la² nūh¹ a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².

—~Txa²wi³na² hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hē³nā¹. Na¹ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²-
ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹nhā¹. Kxā³nxa², Txa²wi³na² ye³na¹ a³li³sxā³ wxā³na¹hē³na¹.
A¹hī¹na¹, Txa²wi³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹tū¹xā¹. Yxān¹ta¹, txa²sa³wi³ha³lxai²na²
kāin² a³lxi²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³, hī¹na² in²nxa³tā³lxai¹ txa²a³lxi²khaix1na¹ju³ta²
i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 4-5Nxe³ju³tan¹te²kxa³-
ya³tū³ti¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³yain³ta³lun³sā²nxa³kxe³tū³, nūh¹
i³sa²yxau³sxā³ a²wā²la² wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²sai¹kxi²nha²sxā³ ū³ha¹nū²la²,
to³a²ya³ka³lo³a² wā²la²ka³lo³a² ū³yhu³ya³na³kxi²nha²kī³ka³lo³nū³a² so¹sxā³
sa²si³wā³lāu²kxi²nha²ka³tū³, i³yau³xa² kwa³ta³lē³nāu³a¹ ā³nē¹so¹nū²la², a²sa³wi³-
ha³lxi³nāu³xai²na² a²yu³kxa² sa²kxai³lu¹ wxa²yu³hīn³ta³kxi², wā²la²ka³lo³ai²na²
sa²si³wā³lāu²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ū³yhu³ya³na³ta³lxi³kxi² ū³yhu³ya³na³ta³kxi²
nxe²xai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 6Nxe²xai³yain¹nū²la², Pe²jah³la² ā³wxā³nū²la²:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wxa²yu³hīn³ta³kxi²sa²-
te³lin¹ji¹? Pe²jah³lai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

7Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Kāi³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² kwēn¹tai²na² ā³ne³wxe²nxā³lxi¹. Yxān¹ta¹, a²-
yan¹nāu³a¹ wi¹lā³ne³wxe³nx2tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxāi²na² ā³sen³sai¹sa²sxā³ hxi²kan¹khaix1te²si¹lxi¹. Nī¹nha²kxai³
wxa²yu³hīn³ta³kxi²sa²txa³hē¹li¹. A²nū²a² hxi²kan¹te²su² te²a² a²sa³wi³-
ha³lxa² yu³kxa² wxa²yu³hīn³ta³kxi²kī³ju³ta² wai³nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³
yu³kex3nū³nxa²hxa³lho³li¹. Pe²jah³lai²na² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²yu³hī³la³kxi¹nxa²hxa³kxai²nān²tū³, txa²sa³wit3sa²hī³nx2nxa³-
lxi¹. Ā³nhē¹txa²hī³nxān²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

9Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wān³txa² te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²hxi²ka³na² whāi²na¹ wxa²hxi²hī³la³kxi², txa²yu³-
ka³na² whāi²na¹ wxa²yu³hīn³ta³kxi², txa²ne³ka³nai²na² whāi²na¹ wxa²ne³hī³la³kxi²,

nxe³se¹li¹. Txa²yu³kxa² so¹lxi³ wxa²yu³hin³ta³kxi²sa²txa³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²-
tū³, wxa²sa³wi³sxa³khai³sa³tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wā¹nū²a² whāi²na¹ ho³xi²han³kxi²te³nha², nxe³ki³kxai²nān²tu³,
hā²wxān³txa³, txa²wā¹yu³kxa² so¹lxi³ nā³ti³nē³lhī³nx2na³li¹. Nxe³kxai²-
nān²tu³, wxa²yu³hin³ta³kxi²nha²ki³kxai²nān²tu³, txa²wā¹nū²a² whāi²na¹
han³kxi²ta³lun²nē³lhī³nx2na³li¹. Jā¹nxa¹jau³xai²na², wxa²nū³ka³txi³
i³nxai²na² han³ta³lun²nx2ti³kxe³hū³nxe² wxa²ko³nxe³yah³lxin¹ju³ta²
wxa²wa²su¹txa²lxa¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³jah¹la²
so¹lxi³ ōn³yah³lxī¹lxī¹. A²nxe³jah¹la², ko³nxe³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³li¹.
Txa²wā¹nā³ta² han³kxi²nxa³te²hū³nxe² a²ko³nxe³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³-
li¹. 11 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² ha³lo²a² a³la³kxi²kxe³su²:

—~Ju³ta²sah³lai²na² ye³jen¹na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yū³sain¹tū¹xā¹.
Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², a³la³kxi²ta³lun²kxe³su², i³ye³sxā³:

—~Wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ ōn³yah³lxī¹lxī¹. A²nxe³jah¹la²
ko³nxe³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²yu³hin³ta³kxain¹ta³lun²nxa²ha¹te¹, wā²la²
ū³whi²kxi¹xi²nhā²nū²la², ā³wxe³xi²nū²la², Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²-
sa³wi³hā³lxī³nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

—~Wxa²yu³hin³ta³kxi¹nx2ta¹ju³txai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹-
wi¹. Ā³ne³wxe³nx2ti³xa³ta²lu¹li¹. 13 Nxe³tāu³a² sa²kxai³lu¹: “Txa²sū³nu²yah³lāi³,
Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³.” Nxe³sah¹lxī³to³hi¹lxī¹. Jau¹xai²na², wain³txi³ e³-
yah³lxī³to³hi¹lxī¹, wxa²sū³nū²sa¹ha²kxai³, wxa²hxi²kan¹txi³sa¹ha²kxai³,
nxe³na¹i¹. 14 Yxān¹ta¹, wxa²yu³hin³ta³kxi²nē³ju³ta² a²sa³wi³sxa² so¹lxi³
a²wa³ka³li³yu³ta¹la¹i¹. Hai³txi³ a²hxi²kan¹jah³la² a²sa³wi³hā³lxā² yu³kxa² wxa²-
yu³hin³ta³kxi²ju³ta³la² yū²nxa³i¹. Nxe³kxan²ti³, Txi²na¹xai²na² wxa²sū³nu²su²
na¹kxan²ti³, wxa²hxi²kan¹txi³su² na¹kxan²ti³, wxa²yu³hin³ta³kxi¹nx2ta¹-
te¹ni²ti¹. Jā¹nxe³nhat¹jah³lxī³hē¹li¹. 15 Kāi³kxi¹nx2ta¹ju³ta² i³ye³ū¹nx2ta¹i¹.
Nxe³nx2ta¹ju³txai²na² kāi³kxi¹nx2ta¹kxa²yāx¹nhat¹jah³lxī³hē¹li¹. 16 Jā¹nxa¹jau³-
su², a²sa³wi³sxa² hxi²ka¹nxa³i¹. Yxān¹ta¹ a²sū³na²yah³la² hxi²kan¹te²lā²na³li¹.
Jā¹nxe³sxā³, i³kwa³na³nx2ta¹te²su² te³na¹xai²na² hxi²kan¹te²sa¹i¹. Yxān¹-
ta¹ i³kwa³na³nx2ta¹kxe³su² te² i³nxai²na² hxi²kan¹nx2ti³hī³nx2nxa³i¹.

17 Nxe³na¹jau³xai²na², ā³ne³wxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, sa²yo²wet¹sa²sxā³
kāi³jah¹lxī³hē¹li¹. Yah¹lxin¹kxai²nān²tu³, wi¹lxon³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.

18 Yxān¹ta¹, txa²wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na², wxa²yu³ta¹na²
i²sxā³ ā³yū³so¹nx2ta¹kxe³su² te² i³nxai²na² so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹-
kxe³su² te² i³nxai²na² ye³kan¹txi³ i²nx2ta¹jah¹lo²sa¹i¹. Yxān¹ta¹, wxa²yu³ta¹na²
sa²yo²ā³san¹jah¹lo²nū³su² te² i³nxa² yū³ah³lxī¹lxī¹. A²nxe³jah¹lo²su², Sū³na²
hā³teh³nxā³nxān¹jau³xa² kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² e³te³nah¹lxī¹: “A²nū²a² yain³txi³nū³-
xa² i³yain³ya³sain¹jah¹lo²su² te²a² hā³ta³nxān²txi³ i³kox¹ko¹son²kxi²sain¹tu¹wi¹.”
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ ye³jen¹na² a²nū²a²
kāi³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³, hā³teh³nxā³nxān¹jau³xa² a²ya³la³tu³ ta³-

lun²tu¹wi¹. 19Yxã¹ta¹, Txai²na¹xai²na² ha³lo²a² ü³hü¹nx2ti³xa³ta³lxa² wãn³txai²na² i³tih³nxe³nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³, hã²wxã³txa³ ã³nha³ko³khai¹nxe³tãu³a¹ ha³lo²a² i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txai²na² yxo²i²sah³lxin¹tu¹wi¹. “Hai³yo¹. Je³su²jah³la² wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi²nẽ³ta¹i²ti¹. Sü³na² Si³yxa³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tãu³lo³kxah³lo²su² na³li¹.” Sah³lxin¹tu¹wi¹. 20A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a² i²li³te²su² kxai²nãn²tu³, txa²sa³wi³sa² i³sa²si¹-hã³a¹kxe³su² te²a² sa²yxo²we¹tũ³sain¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²yo²wet¹sain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹. Sain¹kxai²nãn²-tu³, Txa²wi³nu¹ta¹na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta¹na² sa²yxo²we¹tain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹.

—~Ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²

21Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³kãin² i³ãin²ta³kxi²nha²ha²kxai³, i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³tin¹-te² i³nxa² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² sa²kxai³lu² i³wã³-wã³ta³kxi²nha²sxã³ ã³nĩ²la³kxi² ta³lun²nhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ĩ¹nxe³te²la³ta³ i³yxaih²kxi²ki³te²la³ji¹? A²ẽ¹nãu³a¹ nhain¹ta¹hxai²-hẽ¹la². 23A²nxe³tãu³a² a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la² a³lxi²khai¹nxe³kxah³lo²su² te²a² Je³su²jah³la² a²wi³lẽ³nãu³a¹ sa²nẽn¹kxi²khaix¹nxe³je³nãu³a² ã³-wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³sxai²na² hã³a² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ya²ha³we¹. Je³su²jah³la² i³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. “Ĩ¹te²ta³ i³ye³kxin¹-te²la¹xã¹?” Nxe³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxai²na² Je³su²jah³la² sa²nẽn¹kxi²khaix¹nxe³-je³na² ã³wxe³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lã¹i³. Ĩ¹te²ta³te²la¹xã³? Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—~A²yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxã³ yain³txi³yau³xa² ü³hũ¹kxi²sa²sai¹sã²na¹ka³-tu³, i³ko¹lko¹son²kxi²sa²jah¹lo²nũ³ai²na² ü³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxã³ a²yau³xa² ü³hũ¹kxi²sa²sai¹sxã³ Ju³ta²sah³la² sa²kxai³lu², Ki³lo²ko³xa² ton¹jah¹-la² sa²kxai³lu², Si³mãu²ah³la² a²tah²yah³la² sa²kxai³lu², ü³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27Nxe³tũ³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na² sa²so¹sxã³ i³yai³nain¹tãu³ Sa³ta³na²jah¹la² sa²-kxai³lu² Ju³ta²sah³lai²na² a²nxũ²kwai³nãu³a¹ ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³ta²sah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ha³lo²a² kã³te³lhxã³ nĩn¹ju³ta² hxi²wa³su³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28Yxã¹ta¹, wãn³txai²na² hã³jau³xai²na² a²si³yxa³tãu³la³ hai³txi³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³wxe³yain¹tũ³ka³txai²na² a³la³kxain¹ta¹-hxai²nxa³hẽ¹la². 29A³la³kxai¹nxa³ju³ta²sa¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² i³ye³kxi²nha²jau³xa²sa¹:

—~Ju³ta²sah³lai²na², txa²wã¹yo³hi²ki³txã³nxũ³a² ü³hã¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na² Ju³ta²sah³la² i³ye³kxain¹-

jau³xai²na²sa¹: “Yain³txi³nũ³xa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² i³yain³ki³tũ³nxũ³a² ũ³yho³hi²so¹kxi²si¹hain¹jau³su² ta³nxa², a²nũ²a² a²yen³kxi³hxa³te²su² te²a² txa²wā¹yo³hi²ki³txã³nxũ³a² ũ³hũ¹si¹hain¹jau³su² ta³nxa², nxe³hĩ³nx2na³na¹ Je³-su²jah³la² wān³txa²su¹.” A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² a²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³ka³tu³, Ju³ta²sah³lai²na² a²yain³txi³nũ³xai²na² sa²so¹kxi²sxã³ i³-yain³ta³lun²ka³tu³, wa²li³ka³tu³ ka³nxah³ju³ta² wa²li³ta¹hxai²hē¹la².

Wān³txa² tah²yau³xa² i³kwa³na³jau³su²

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹, wa²li³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³-wi³ha³lxa² wā³kon³te²nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kwēn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² wxi²-kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹. Nxe³sa³ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²kāi³a¹ju³ta² i²sain¹kxai²nān²tu³: “Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³-kxa¹, sain¹tu¹wi¹. ³²Sain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²hxi²ka² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹, kwēn¹tai²nah¹lxi¹. Sa³kxai²nān²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹kxai²nān²tu³: “Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² wi²kin³ti³ton³-khai¹nx2na³li¹. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxi²kin³ti³ton³kxa² yā¹nx2na³li¹.” Sain¹tu¹wi¹. ³³Txa²wē³ha³lxāi³. Jũ¹nxe² kxān³su² yxau³ya³nx2ta¹ka³tu³ ā³-nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹tāu³a¹, ā³ten³sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹ta¹, i³te³lhxã³ na¹tāu³a¹ hxi²kan¹txi³ ān³si³tē³sah¹lxan¹tho³li¹. Nxe³na¹jau³xai²na², Ju³te²a² nũ³ka³txai³-tã² i³ye³kxai¹na¹ta¹ti²ti¹. Hĩ¹nai²na² jau³jau³xai²na² yā¹nxe³jau³xa² ya³nx2ta¹i¹. ³⁴Na¹ha²kxai³, wān³txa² tah²yau³xa² i³kwa³na³nx2ta¹i¹. Nxe³jau³xa²sa¹, a³lxi²-waun¹nhat1jah³lxi³hē¹li¹. A³lxi¹nx2ta¹kxa² yā¹nxe³nhat1jah³lxi³hē¹li¹.

³⁵Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³, txa²sa³wi³ha³lxi³lo³txa²lxa¹jau³xa² a²-nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²nx2tain¹tu¹wi¹. “Tũ¹ka³txai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³khai³nũ³ka³txai²la¹i¹.” Nxe³nyhain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yo²a³jau³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

³⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³māu² Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ĩh¹nũ¹la³ta³ i³te³lin¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹: —~Ĩ³te³lhxã³ na¹tāu³a¹ hxi²kan¹txi³ ān³si³tē³kxi²sa²nxān³tho³li¹, hĩ¹-nai²na²su¹. Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ ān³si³tē³kxi²san¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

³⁷Nxe³ta¹, Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hĩ¹na² ā³si³tē³nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix1sa³nhai¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ hĩ¹na² ā³si³tē³nxa²ha¹ju³ta³la³ yũ²nxa³te²la¹xã³? A³lxi²khai¹-nxa²ha¹nhai¹. Na¹ha²kxai³, su²lhã³sain¹kxan²ti³ ā³nā¹nxa²hxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~“A³lxi¹nxa²ha¹jau³su² su²lhã³sain¹kxan²ti³ ā³nā¹nxa²hxa³lho³-li¹.” Sah¹lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹, ko³nhxa²sxã³ e³xã³lxi¹. A²ya³la³tu³, wān³txi³tu³ e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ka³la³ka³la²a² i³yai²li²nxa³ta³lxa¹, wxã²na² ten³si¹sa²-

nxã³jau³nũ³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe² i³ye³xi²to³hin¹tu¹wi¹: “Je³su²jah³la² i²ti³hex¹l²te³txã³i¹.” Nxe³kxi²san¹tu¹wi¹. Jau³su² ya³nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹wĩ³na² i³la³kxi²si¹nhẽ³jau³su² i³yau¹ũ³jau³su²

14

¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³-nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hxi²waun³ta³kxi²yhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²i²jah³lxi³hẽ¹li¹. Jã¹nxe³sxã³ yxo²i²sah¹lxi³hẽ¹li¹. ²Txa²wĩ³na² sxi²nhãu³a¹ ka³lxa¹khai¹nxe³thĩ³na² yũ²na³li¹. Na¹ha²kxai³, nũ¹ka³nãu³a¹ wxa²ha³lo²su² ko³su² nũn³tãu³a¹ nũ¹ka³nãu³a¹ sa²hau³ko³kxi¹nx2ti³te³lhxã³ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Wxa²ha³lo²su² ko³su² nũ³ã¹ yũ²nxa³ke³la³te²kxai³ i³hen³txi³nx2ti³hĩ³na¹-i¹. “Yũ²nxa³i¹.” Nxe³nx2ti³hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹, yũ²na³li¹. ³Na¹kxai²nãn²tu³, i³na¹kxai²nãn²tu³, wxa²ha³lo²a² sa²hau³ko³ta³lun²kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²-tu³, ã³wã³li¹xi²na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, ã³sa²so¹nx2ta¹tu¹wi¹. Kan²txi³yxau³ya³sa²si¹nx2ta¹jau³su² nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² i²-li³ju³Sũ³ju³ta² he¹a¹tãu³a¹ yxau³ya³sah¹lxin¹tu¹wi¹. ⁴Nxe³ju³ta², tĩh³na² ã³nxĩ³na¹tĩh³na²nũ³a² wi¹la³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³, ha³lo²a² ã³nxĩ³te³lhxã³na¹tãu³a¹ wi¹la³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³, yah³lxi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, To³me²ah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe²nxa³i¹. Ha³lo²a², ã³nxĩ³nhĩn¹ko³nũ³a² ko³-nũ¹ti³he¹nxe³nxa³sĩn¹nxãn³nhai¹. Sĩn¹nxa³ha²kxai³, ih¹nxet³sxã³ tĩh³na² ã³nxĩ³nhĩn¹ti³nha²nũ³a² sa²kxai³lu² wi¹la³la³kxi²nha²hĩ³nha¹ji¹ku¹, nha¹nhai¹.

⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²li² tĩ³nhũ²sa¹ha²kxai³, Txai²li² a²ya³la³tu³ te²sa¹ha²kxai³, Txai²-li² ka³te³na² Si³yxau³tãu³sa¹ha²kxai³, te²sa¹i¹. A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, ã³si³te³sa³kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² a³ya³ti²tu¹wi¹. Yxã¹ta¹, ã³si³te³sa²nxa³-kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² a³ya³ti²sxi²ai¹nx3tho³li¹. ⁷Wxa²yu³ta¹na², kxã³su² Txa²wĩ³na² i²ain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹, Txai²li² ye³kan¹txi³ i²sah¹lxi³-nhxai²nxã³nha²kxai³lu¹. Wi¹li²sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, Txa²wĩ³na² ye³kan¹txi³ i²yah³lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxi¹. Yxã¹ta¹, nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ wi¹li²sah¹lxi¹lxi¹. Sah¹-lxi¹nha²kxai³ Txa²wĩ³nãn²txi³ ye³kan¹txi³ wi¹li²yah³lxi³nũ³nxa¹lxi¹.

⁸Yxã¹ta¹, Fi³li²pah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxa²wĩ³na² i³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju¹ta¹na² so¹lxi³ ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Fi³li²pah³lãi³. Kxã³su² yxau³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Ya³nx2ta¹kxan²ti³, txa²-hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³kan¹txi³ i²sah¹lxan³ji¹wi¹? A²nũ²a² i²sa²te²su² te²an²tu³, Txa²wĩ³na² i²nũn³te²su² hĩ³nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³: “Wxa²wĩ³na² i³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.” Nĩn¹ji¹wi¹? ¹⁰Ne³ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txain²-txi³, Txa²wĩ³na² nxũ²kwai³nãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³nãn²txi³ nxũ²kwai³yxau³sa³ha²kxai³, nha¹i¹. Nxe³na¹jau³xai²na² ã³ne³to³nxa²lxi³ta²lu¹i¹. Na²ha²kxai³, wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³jau¹xai²na², hai³txi³ txa²ẽ¹-

nãu³nũ¹aí²na² wãn³txa² ã³si³wx³e³jau³su² jau³sxa³wi¹. Yxã¹ta¹, Txa²wĩ³na²
 nxũ²kwai³yxau³sa³jah¹lai²na² i³wet¹sa²so¹sxã³, wãn³txa² wi¹jau³xain²txi³ i³ye³-
 i², ha³lo²a² nũ³kxũ³ju³txain²txi³ wxa²kã³i², ya³nx2ta¹i¹. 11 Txa²wãn³txai²na²
 yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. Txain²txi³, Txa²wĩ³na² nxũ²kwai³nãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³-
 na¹jau³xain²txi³ yxo²i²i², Txa²wĩ³nãin²txi³ nxũ²kwai³yxau³sa³jau³xain²txi³
 yxo²i²i² nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Yxã¹ta¹, jau¹xai²na² hxi²kan¹txi³ yxo²i²sah²lxan³-
 kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² nũ³kxũ³txi³ kã³a¹ju³ta² i²sah¹lxi³sxã³, yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹.
 12 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² yxau³tãu³-
 a¹ ã³nxi³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹, a²nũ²a² sa²yxo²wet¹sain¹te²su² te²an²tu³,
 hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² nũ³kxũ³txi³ kã³a¹-
 kxa² yã¹nxe³sxã³ kã³ain¹tu¹wi¹. ã³la² nũ³kxũ³khai¹nxe³te²su² sa²kã³ain¹tu¹wi¹.
 13 Jã¹nxa¹jau³su², a²yen³kxa² i²li³te²la³, Txa²wĩ³na² i³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 txa²i³lxa² i³yi¹li¹sa²sxã³ i³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te² yen³kxa² yxo²ha³-
 kxa¹ kã³i³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²kã³a¹ju³ta²
 i²sain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹: “Txa²wã¹wĩ³na²
 wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, nxe³ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³te³-
 lhxã³ kã³a¹tu¹wi¹. 14 Jã¹nxa¹jau³su², a²yen³kxa² i²li³te²lxi³, txa²i³lxa² i³yi¹li¹sa²sxã³,
 Txa²wĩ³na² i³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te² yen³kxa² kã³i³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² kan²txi³ yxau³ya³nhē³jau³nũ³su²

15 Ne³ka²sah¹lxi³hē¹li¹. “Txa²hxi²kan¹jah¹la² a³lxi²na¹nhã¹.” Nxe³sah¹lxin¹-
 kxai²nãn²tu³, Txa²wãn³txa² i³kwa³na³nx2ta¹jau³xa² sa²yxo²wet¹sah¹lxi³hē¹li¹.
 16 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² i³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. I³ye³kxai¹na¹-
 kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã³xa² Txa²i²yã¹nxe³jah¹la²
 i³sa²si¹hã³üh¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² ã³nhxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²nũ³su² na³li¹.
 Nxe³sxã³ kan²txi³ yxau²sa²te³ya³nx2ti³tu¹wi¹. ã³na¹nx2ti³xa³lho³li¹. 17 A²nxe³jah¹-
 la² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹lai²la¹i¹. A²ya³la³tu³khai³jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na²,
 hai³txi³ ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tu³ka³txi³la³ i²ain¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³,
 ã³ye³wx³e³ain¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³, nain¹na³li¹. Nai¹nha²kxai³, hai³txi³
 ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹ju³ta³la³ hxi²kan¹txi³hex¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Yxã¹ta¹,
 wxã¹na² i²yah³lxi³te²si¹lxi¹. Nxe³yah³lxi³te²sin¹jau³su², Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²-
 na² ka³lu³sa³wx³e³nha¹nx2ti³sxã³ yxau³ya³nx2ti³nha²kxai³, wxa²nxũ²kwai³nãu³a¹
 nxũ²kwai³yxau³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ i²ki²la²khai³yah³lxi³te²si¹lxi¹.

18 Txa²i²li² hai³txi³ kwa²hã¹nxe² ã³na¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Sai¹ki³hũ³sxã³
 yxau³yah²lxan³tho³li¹. Txa²i²ya¹nxe³jah¹la² wxa³ya³nx2ti³sxã³ yxau³ya³nx2ti³-
 tu¹wi¹. 19 Jũ¹nxe² ye³jen¹nũ³tãu³a¹ yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na² i²sai¹nx3tho³li¹.
 Yxã¹ta¹, wxã¹na² so¹lxi³ i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²i²na²
 ka³te³na² a²si³yxau³tãu³lo³khai³nxe³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³na¹ju³ta², wxã¹na² sa²-
 kxai³lu² txa²ka³ten³sa³ju³ta² yxau²xai³lya³sah¹lxin¹tu¹wi¹. 20 Yxan¹nãu³a¹,
 Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² yxau³ya³nx2ti³tãu³a¹, ha³lo²a² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.
 Nxe³yah³lxin¹ju³ta²sa¹: Txain²txi³, Txa²wĩ³na² nxũ²kwai³nãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³-

na¹ha²kxai³, wxâin²txi³ txa²nxũ²kwai³nãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³sah¹lxi¹nha²kxai³, txain²txi³ nxũ²kwai³yxau³nx2ta¹ha²kxai³, nxe³ki³ju³ta²a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.

21 A²nũ²a², txa²wãn³txa² i³kwa³na³a¹jau³xa² ã³ne³wi¹sxã³ sa²yo²wet1sa²jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, a³lxi²sa²jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. A³-lxi²sa²ju³ta² nxe² ã³wxe²xai³nx2ha¹te¹, Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “A²nũ²a², Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²nyhu¹sa³nha¹. Nxe³ha²kxai³, Txai²na² a³lxi²-yuh³na¹tũ¹xã¹.” Nxe³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, Txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² a³lxi²sa²jah¹lai²na² a³lxi²nũ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, i³yau¹ũ³nha²ye²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³nx2ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² ã³xa², Ki³lo²ko³xa² to¹nx2jah¹la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³, txa²nũ³ka³txai²na² so¹-lxi³ i³yau¹ũ³nha²sa²sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³nha²yain¹sĩn¹te³lxan³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

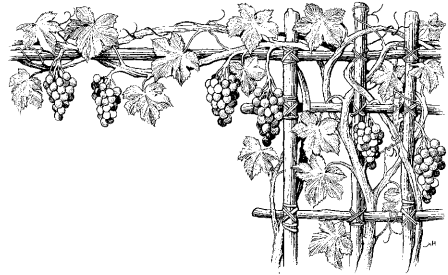
23 Nxe³nx2ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² i²li³te²hũ³te²an²tu³ a³lxi²sa²sxã³ yxau²xai³lain¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txa² sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³ Txa²-wĩ³na² hi²sen³kxai³lu² a³lxain¹tu¹wi¹. Ai¹nha¹kxai²nãn²tu³ ã³n³tũ³xain¹sxã³ yxau³yain¹nha¹tu¹wi¹. 24 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² a³lxi²sa²nx2sxã³ yxau²xai³jah¹-lo²su² kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txa² sa²yo²wet1sai¹nx3tho³li¹. Jã¹nx2jah³su² wãn³txai²na² ne³ka²ki²sah¹lxin¹jau³xai²na² hai³txi³ txa²wãn³txi³khai³sxa³-wi¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹la² a²wãn³txai²la¹i¹.

25 Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ yxau³kxi¹nx2ta¹kxa²yu³su² i³hen³txi³nx2ta¹-i¹. 26 Yxãn¹ta¹ ye³jen¹na² i³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹ ã³nhxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²nũ³a² A²yãu³ka³txa² wi¹lhin¹jah¹la² wxã³nx2ti³sxã³, kan²txi³ yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la², Txa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ sa²wet1sa²sxã³ i³sa²si¹hã³-ũh¹nx2ti³kxah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³nx2ti³ha²kxai³, txa²wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ti³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²ta²hot3si¹nx2ti³jau³su² i³ye³kxi¹nx2ti³ha²kxai³, Nxe³nx2ti³tu¹wi¹.

27 Txa²hãu²na¹ju³ta² ã³nhãu²no³txa²lxa¹i¹. Hĩ¹na² in²nx2ti³xa³ta³lxa¹ ã³-nxũ²kwai³lxũ¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na² hãu²non³sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txi³sxa³i¹. “Hãu²no³ta¹-xã¹.” Nain¹kxan²ti³, hãĩ¹nxe², hxi²waut3ta³lxain¹sxã³ yxau²xai³yai¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na² txa²hãu²na¹ju³ta² txa²wi¹lhin¹khai¹na¹ju³ta² ã³nxũ²-kwai³lxũ¹nx2lxa¹i¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, hãu²non³sxã³ yxau²xai³la¹kxa²yã¹nxe² yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hxi²waut3ta³lxĩ³nhyah¹lxa³nha²-kxai³, yuh³lxa³kxi²yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. 28 Txa²wãn³txai²na²: “i³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, ã³wa³la² i³xi²sxã³ yxau³ya³nx2ta¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹jau³-xai²na² ain³kxi²sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³na¹ju³ta³nũ³a², a³lxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ i³ka³li³kxi²sah¹lxi³hĩ³nx2lxi¹lxi¹. Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ i³na¹ju³ta³nũ³a² i³ka³li³-kxi²sah¹lxi³hĩ³nx2lxi¹lxi¹, Txa²wĩ³na² ã³sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khai¹jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. 29 Ha³lo²a² yan¹nãu³a¹ ai³ju³ta² i³yau¹ũ³nx2ta¹i¹. Hĩ¹na², ha³lo²a²

ũ³hũ¹nx2ti³xa³tã³lxa² i³yau¹ũ³nx2ta¹i¹.
 Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tũ³, hã²wxãn³txa³,
 ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nx2ti³kxai²nãn²tũ³,
 txa²wãn³txai²na² ain³kxi¹xi²sah¹-
 lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹ka³tũ³: “Hai³yo¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³
 e³kxi²nẽ³te³nai¹ti²ti¹.” Yan¹nãu³a¹ nxe³-
 sah¹lxin¹tu¹wi¹. ³⁰Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹
 so¹lxi³ ãh¹ i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ha³-
 lo²a² ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³ka³txa²
 a²wa³kxãn³yah³la² Sa³ta³na²jah¹la²
 yau³son³na³li¹. ã³sen³sai¹sa²te³lhxã³ yau³son³kxi²sa²na³li¹. Yxãn¹ta¹, jah¹la² kũ³-
 we²ki²la² hxi²ka¹nxa³i¹. Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹khai¹jah¹lo²sa¹i¹. ³¹Na¹kxan²ti³,
 Txa²wĩ³na² i³kwa³na³sa²jau³xa² so¹lxi³ sa²wai³wait3sxã³ kãi³a¹i¹. “Ya³lu²na¹tũ¹-
 xã¹.” Na¹kxan²ti³nũ¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a³lxi²na¹ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 wxa²ye³ka¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, i³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

(João 15.2)

Je³su²jah³la² yain³tẽ¹ha² wi¹khai¹nxe³tẽ¹ha² te²hũ³ye²jau³su²

15 ¹—Txai²li² yain³tẽ¹ha² u²vẽ¹nhu²khai³xa² wi¹khai¹nxe³tẽ¹ha²
 te²hũ³te²sa¹i¹. Txa²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu², hai³sxa² wa³kxãn³-
 yah³lo²hũ³te²la¹i¹. Wxãi²na² sa²kxai³lu², u²va²nxũ³ki³hũ³te²syah¹lxi¹lxi¹.
²Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ³kxan²tũ³ yain³txa³ki³a² ãn³ki³i²nxa³tũ³ka³txi³su²
 a²yxo²ha³kxan²tũ³, Txa²wĩ³nai²na² i³nũ³kxi²lho¹sxã³ ã³sxã³ ã³na¹te²ju²-
 hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ³kxa² yxo²ha³kxa¹ yain³txa³ki³a² ãn³ki³i²tũ³kxan²tũ³,
 hãi¹nxe³sxã³ ũ³nhũ³we²kxi²te²ju²hẽ³li¹, ã²la² ka³lxa¹txi³ ã³ki³i²si¹jau³su².
³Jã¹nxa¹jau³su², wãn³txa² i³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Nxe³nx2ta¹-
 jau³su², wxa²ko³nxe³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹txa²lxi³sxã³, hĩ¹na²
 wi¹lhin¹nxa²lxi³na³li¹. ⁴Yah³lxi¹nha²kxai³, nxũ²kwai³yxau³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, Txai²na² sa²kxai³lu² nxũ²kwai³yxau³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Yain³txa³nũ³kxa², wã²nxũ¹ ha³na³ka³lxi³ yxau³kxai²nãn²tũ³, hxi²kan¹txi³
 ã³ki³i²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ³kxa² au³txi³ nũ³yxau³kxai²nãn²-
 tũ³, wi¹ki³i²te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², wxa²nũ³ka³txai²nãn²tũ³,
 nxũ²kwai³yxau³sah¹lxan³kxai²nãn²tũ³, hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² wi¹te²la³
 kãi³yah²lxan³tho³li¹.

⁵Txai²na² yain³tẽ¹ha² hũ³te²sa¹ha²kxai³, wxãi²na² a²nũ³kxa³nãu³hũ³te²jah³-
 lxi¹nha²kxai³, ki³te²ju²hẽ³li¹. A²nũ²a² nxũ²kwai³yxau³sa³kxai²nãn²tũ³, Txai²na²
 nxũ²kwai³yxau³na¹kxai²nãn²tũ³, a²nxe³te²nãn²tũ³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² kãi³-
 hĩ³nx2na³li¹. Yain³txa³nũ³kxa², wi¹ki³i²te²nũ³kxe³hũ³nxe², ha³lo²a² wi¹ju³ta²
 kãi³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, ã³na¹sa²sxã³ ha³na³ka³lxi³ yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
 hxi²kan¹txi³he¹yah³lxan³tho³li¹. ⁶A²nũ²a² nxũ²kwai³yxau³sai¹nxa³kxai²nãn²tũ³,
 Txa²wĩ³na² hi²sen³kxai³lu² on³si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Wa³lu³-

la³nxū³kxa² o³nxa³tū³kxa² wxa²sa²ki³nū²ki²sxā³ ha³nxe²a² sa²ya³ki³te²ju²hē³li¹.
 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wī³na² on³si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxai¹nhū³nx2na³li¹.
 7 Yxān¹ta¹, txa²nxū²kwai³nāu³a¹ nxū²kwai³yxau³sah¹lxi¹nha²kxai³, txa²wān³-
 txa² au³txi³ wxa²e¹nāu³a¹ yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³, nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³,
 a²yen³kxa² a²ten³yah³lxin¹kxa² yxo²ha³kxa¹ i³wā³txi³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³,
 a²nxe³te²su² yen³kxi³ta³lun²yah³lxin¹tu¹wi¹. 8 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a² wi¹-
 ju³ta² so¹lxi³ kāi³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yain³tē¹ha² ki³ka³lxa¹txi³, ā³ki³i²tū³kxe³hū³nxe²
 wi¹kāi³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wi¹-
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² i²nx2tain¹kxai²nān²tu³, Txa²wī³na² i³sa²nēn¹kxain¹tu¹wi¹.
 “Txa²wā¹wi³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.” A²nū²a² yxo²ha³kxa¹, ain¹tu¹-
 wi¹. Ain¹kxai²nān²tu³, wxāi²nān²ta³, txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³syah¹lxin¹tu¹wi¹.
 9 A³lxi¹nx2ta¹i¹. Txa²wī³na² a³lxi²sa³kxa² yā¹nxe³sxā³ a³lxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹-
 ha²kxai³, a³lxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxi³sxā³ yxau²sa²tē³jah¹lxi³hē¹li¹.
 10 Txa²wān³txa², i³kwa³na³nx2ta¹jau³xai²na² sa²yxowet¹lsah²lxin¹kxai²nān²tu³,
 txa²a³lxi²nx2ta¹jau³xai²na² yxau³xai³yah³lxi³nhū³nxa¹lxi¹. Txai²na² Txa²wī³na²
 wān³txa² i³kwa³na³sa³jau³xa² sa²yxowet¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³, Txa²-
 wī³na² a³lxi²sa²jau³xai²na² yxau³sa²tē³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Jā¹nxe³sah¹lxi³hē¹li¹.
 11 Txa²wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. I³ka³li³si¹nx2ta¹jau³su²,
 nxe³nx2ta¹i¹. Txai²na² kāin²ka³lih³sxā³ yxau²xai³khai¹nxe³na¹kxa² yā¹nxe³-
 si¹nx2ta¹jau³su², nxe³nx2ta¹i¹. 12 Txa²wān³txa² i³kwa³na³nx2ta¹jau³xa²sa¹:
 “A³lxi²waun¹nhat¹jah³lxi³hē¹li¹. Txai²li² a³lxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxa²
 yā¹nxe³nhat¹ju³yah³lxi³hē¹li¹.” 13 A³lxi²khaix³yhu¹ju³ta²sa¹, txa²ka³te³-
 na² wi¹la¹tāu³a¹ ā³sxā³ txa²ya³lxa³nāu³ i³nxai²na² ya³lu²kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Ju¹tai²na², a³lxi²khaix³yhu¹ju³ta³la³ te²ju²hē³li¹. A³lxi²yhu¹ju³ta³la³, ā²la²
 wi¹ju³ta³la³ yū³te²sxa³yu²hē³li¹. 14 Jā¹nxa¹jau³su², i³kwa³na³nx2ta¹jau³xa²
 a²ha³kxa¹ sa²yxowet¹lsah¹lxin¹kxai²nān²tu³, txa²ya³lxah¹lxi³hū³nxa¹lxi¹.
 15 Hi¹na²: “Txa²ya³lxi³nāu³xa².” Nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Kxān³su²: “Kwa²wa³ka³-
 li³lo³kxi²sah²lxin¹te²nāu³xa².” Nxe³nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, hī¹na²
 nxe³nx2ti³nxa³lho³li¹. Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²kxai²nān²tu³, a²sū³na² ha³-
 lo²la³ a³la³kxi²nū¹ti³he¹xai¹nhū³nx2nxa³i¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² txa²ha³lo²a²
 a³la³kxah¹lxi¹lxi¹. 16 Hai³txi³ wxa²yu³tai²li² ka³na³ki² i²sxā³ ā³yū³so¹sah¹-
 lxn³tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, Txai²na¹xai²na² i²sxā³ ā³yū³so¹nxa²ta¹tai¹ti²ti¹.
 I²sxā³ ā³yū³so¹nxa²ta¹ka³tu³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² kāi³sa²tē³si¹nx2ta¹jau³su²
 i³ka²lat¹lso¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, a²yain³txa²ki³a² wi¹ki³i²txi³-
 hū³nxe² wi¹kāi³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ a²yain³txa²ki³a² wi¹te²ta³ki³a²
 ā³kho³txa³kxe³su² wi¹lxi³yxau³ki³ai²la¹wi¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², wxa²wi¹-
 kāi³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wi¹kāi³sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su²
 i³ka²lat¹lso¹nx2ta¹ka³tu³ hxi²kan¹txi³lo³txa²lxa¹tai¹ti²tu³wi¹. Yah³lxin¹kxai²-
 nān²tu³, a²yen³kxa² Txa²wī³na² i³wā³txain¹yah³lxin¹kxa² a²yxowet¹ha³kxa¹,
 txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³ i³wā³txain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹nx2tain¹tu¹-
 wi¹. Jā¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su² i³ka²lat¹lso¹nxa²lxa¹tai¹ti²ti¹. 17 Jā¹nxa¹jau³su²,
 a³lxi²waun¹nhat¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³na¹jau³xai²na² i³kwa³na³nx2ta¹i¹.

“Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² yxo²kwĩn¹-
kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²

18Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yuh³xan¹ta³ko³tan¹tũ³ka³txa² ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹-
tũ³ka³txa² yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹na³li¹. Nxe³ju³ta² hxi²waut3ta³kxah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nxe³tũ³ka³txa² kxãn³su² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹. Sai¹nha²kxai³,
jã¹nxe³nx2tain¹na³li¹. Yãn³tai²na², yxo²kwĩn¹kxi¹nx2txai¹nxa³ta³lxa² yxo²kwĩn¹-
kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹. 19Wxa²yu³ta²li²: “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sa¹xã¹.”
Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, a³lxi¹nx2tai¹nhĩ³nx2na³li¹. “Hã³xa¹, txa²wã¹nũ³ka³-
txi³sain¹na³li¹. A³lxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³nx2txai¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, wxã²na²
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sah¹lxa³lxi¹. Txai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³-
txa²ã³sa²hait1so¹nx2ta¹ha²kxai³ txa²nũ³ka³txi³sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
Nxe³ha²kxai³, yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹na³li¹. 20Txa²wãn³txa², i³ye³kxi¹nx2ta¹-
jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³na¹jau³xa²sa¹: Kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te²
i³nxai²na² kũ³we²ki²la² hxi²kan¹yah³lxa³lxi¹. Sũ³nu²na¹xai²na² so¹lxi³ã²la²
hxi²ka¹na¹wi¹. Yxãn¹ta¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² Sũ³nu²na¹xai²na²
ha³ta²nxãn²txi³ ko³nxe³ju³ta² so¹lxi³kã³kxi²sain¹to³tai¹ti²ti¹. Ai¹nha²kxai³ kwa²-
wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te² i³nxãn²txi³ jã¹nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Jã¹nxain¹kxai²nãn²tu³,
txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sain¹to³tai¹ti²ti¹. Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²wãn³txain²txi³
sa²yxo²ã³nx2tain¹tu¹wi¹. 21Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Txa²-
wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na² i²ain¹tũ³ka³txi³sxai¹nxa³wi¹. I²ai¹nxa³jau³su²
yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³, jã¹nxe³sxã³, Txai²li² sa²hẽ¹ta²lxa¹kxe³su²
yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹nũn³tu¹wi¹, txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹nha²kxai³lu¹. 22A²-
nxe³tũ³ka³txai²na², wãn³txa² wi¹jau³xa² i³ye³kxai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Na¹kxan²ti³
sa²yxo²ã³sa²sxã³ ko³nxe³ti³ kã³ai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹. Ain¹ka³tu³, Txa²wĩ³na²
ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² ã²la² kãin² ko³nxe³ti³
kã³ain¹tũ³ka³txai²la¹xã¹.” Ain¹na³li¹. A²nxe³tũ³ka³txai²na² wxã³sxã³ Txa²wãn³-
txa²i³ye³kxain¹nxa³ke³la³te²kxai³, sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³ yũ³ai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.
Ain¹ke³la³te²kxai³, hai³txi³ Txa²wĩ³nu²la³ ko³nxe³thin¹tũ³ka³txi³la³ i³yĩ¹lai¹nhĩ³-
nx2nxa³i¹. 23A²nũ²a² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³nãn²txi³
yxo²kwĩn¹kxain¹nũn³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. 24A²nxe³tũ³ka³txai²na², Txai²na²
yxau³yain¹sxã³ ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta² kã³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Ha³lo²a²
a²nũ²a² ã³xa² hxi²kan¹txi³ kã³ti³he¹nxa³kxa², Txai²na¹xai²na² kã³yain¹to³-
hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yai¹na¹ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² Txain²txi³
i²sai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nãn²txi³ i²yhai¹nha²kxai³ ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. Ya³sain¹-
kxan²ti³, ã³ne³to³ti³he¹xai¹nhxai²nxa³tai¹ti²ti¹. ã³ne³to³hxai¹nxa³kxe³su², hã¹sxã³
Txain²txi³ yxo²kwĩn¹kxi²sai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nãn²txi³ yxo²kwĩn¹kxi²yhai¹-
nha²kxai³, yuh³xan¹ko³xan¹tũ³ka³txai²na² ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. Ai¹nha²kxai³,
Txa²wĩ³nu²la³ ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa² i³yĩ¹lain¹tu¹wi¹. “Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txi³-
khaix1syah¹lxi¹lxi¹.” Ain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹khaix1jah¹lai²la¹li¹.
Ain¹jut3su², yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² wxã³sxã³, ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta²
kã³yain¹nxa³ke³la³te²kxai³, txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta² i³yau¹tũ³hain¹nxa³ke³la³te²kxai³,

tū¹ka³txai²na² i²sai¹nhi³nx2nxa³i¹. Sai¹nxa³ke³la³te²kxai³, sa²yo²ā³sain¹ju³ta³la³yū³hī³nx2nxa³i¹. Ai¹nha²kxai³, hai³txi³Txa²wī³nu²la³ko³nxe³thin¹khai¹nxe³tū³ka³txi³la³i³yi¹lai¹nhi³nx2nxa³i¹. “Tū¹ka³txai²na², hai³txi³txa²nu²kxū³na¹ju³ta³la³i³yau¹ū³hain¹nxa³hē³na¹. Nxe³ha²kxai³sa²yo²ā³sain¹ju³ta³la³yū²nxa³xā¹.” Txa²wī³na² ai¹nhi³nx2na³li¹. Yxā¹ta¹, nxe²nxa³i¹. Tū¹ka³txai²na² i²sain¹kxan²ti³yo²kwīn¹kxi²sain¹na³li¹. ²⁵Yxo²kwīn¹kxi²sain¹sīn¹ju³ta²na², kxā³nhi¹nu¹ta²na²yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na²a²ha³teh³nxā³nxān¹jau³xau³hxi²tēx1tā²e³te³nah¹lxī¹: “Txai²na¹xai²na², hāi¹nxe²wain³txi³kāi³yai¹nxi²na¹hē³li¹. Na¹kxan²ti³, kwa²hāi¹nxe²yo²kwīn¹kxi²sai¹nxi²na¹hē³li¹.” Kxā³nxān¹jau³su²ta¹hxi²ti³ai¹ti²ti¹. Yxā¹ta¹, kwēn¹ta²na²nxe³jau³xau³hxi²tēx1jā¹nxe³sxā³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na²yo²kwīn¹kxi²sain¹to³hxi²ta¹ti²ti¹, kwēn¹ta²na², kxā³nxān¹jau³xā¹a²ya³la³tu³ta³lu²nain¹na³li¹.

²⁶Yxā¹ta¹, i²ū¹nx2ti³jah¹la², A²ya³la³tu³jah¹la², A²yāu³ka³jxah¹la²i³sa²si¹hā³ūh¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la²a²si³yxau³kax3khai³xa², Txa²wī³nai²la¹i¹. Txa²wī³na²a²yen³nāu³a¹a³li³sxā³ai³sxā³tū³nx2tain¹tu¹wi¹. Ain¹ka³tu³, A²ya³la³tu³jah¹lai²na²sa²kxai³lu², Txai²na²a²nū²a²yo²ha³kxa¹i³yau¹ū³hain¹ya³sa³tu¹wi¹. ²⁷Ai¹nha²kxai³, wxāi²na²sa²kxai³lu²te²yā¹nxe³sxā³Txai²na², a²nū²a²yo²ha³kxa¹i³yau¹ū³hain¹ya³sah¹lxin¹tu¹wi¹, a²wi¹lhī¹na²kxān³su²ān³si³tē³kxi²sah¹lxī³to³hi¹nha²kxai³lu¹. Ta¹hxi²hē¹la².

16 1 — ~Ne³ka²ki²sah¹lxī³hē¹li¹. Ye³jen¹nāu³a¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na²ye³khāuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹, i³yxaih²kxi²sah¹lxī³sxā³yo²i²sah¹lxin¹ju³ta²na²ā³na¹sah¹lxin¹kxa²yan³ti³su²i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Kwēn¹ta²na², ha³lo²a²ū³hū¹nx2ti³xa³tā³lxa¹wān³txai²na²i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. ²Na¹ka³tu³, Ju³te²a²nū³ka³txa²ā³nū²kxain¹thī³na²ā³wih¹yah³lxin¹ju³ta²Ju³te²a²nū³ka³txa²ū³nhū³sa²tā³ha³lo²sai¹xi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Yxā¹ta¹, ha³na³ka³lxī³yxan¹nāu³a¹ha³lo²a²ā²la²ko³nxe³ju³ta²yū³tu¹wi¹. Nxe³hī¹nāu³u¹ta²na²a²nū²a²i³su²lhā³nx2tain¹kxai²nān²tu³, a²ē¹nāu³a¹i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxī¹: “Jah¹lai²na²ko³nxe³thin¹jah¹lai²la¹xā¹. Na¹ha²kxai³i³su²lhā³ai¹na¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³tāu³a¹a²wa³ka³li³yu³ta²kāi³si¹sa²jau³su²i³su²lhā³ai¹na¹xā¹, a²nū²ai²na²sā¹.” Nxe³nhain¹tu¹wi¹. ³Ko³nxe³ti³kāi³kxi¹nx2ti³ju³ta³nū³a², Txa²wī³nāin²txi³i²ai¹nxa³kxe³su², Txain¹txi³i²sai¹nxa³kxe³su², ko³nxe³ti³kāi³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. ⁴Yxā¹ta¹, hī¹na²ha³lo²a²ū³hū¹nx2ti³xa³tā³lxa¹wān³txai²na²i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a²hau³kon³na³na¹nxe³ye¹nx2ti³kxai²nān²tu³, txa²wān³txai²na²ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Ha³lo²ai²na²kxā³nxa²Je³su²jah³la²i³hen³txi³nē³na²hē³na¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Wān³txai²na²a²wi¹lhī¹nhi¹nai³tā²i³ye³kxi¹nx2ti³nxa³ta¹ti²ti¹, yxau³ya³nx2ta¹ha²kxai³lu¹.

Txa²wā¹sū³na²Yāu³ka³jxah¹la²a²wa³ka³li³yu³ta²i³yau¹ū³jau³su²

⁵Yxā¹ta¹hī¹na²i³te³la¹i¹. I³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta²na²yxau³tāu³a¹i³te³la¹i¹. Na¹jau³xai²na²: “Ih¹nū¹la³i³te³lin¹ji¹?” Nxe³sah¹lxa³lxī¹. ⁶Yxā¹ta¹wān³txai²-

na² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² wxa²e¹nāu³a¹ kāin² i³ain²txi³nx2ti³na³li¹.
 7Nxe³kxan²ti³, a²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹l¹. Txa²xī³na¹ju³ta³nū³a² wi¹lxon³kxi¹-
 nx2ti³si¹ha¹jau³su² i³te³la¹l¹. In²nxa³kxai²nān²tu³, hai³txi³ Hxi²nū¹nx2ti³jah¹lo²la³
 wxā³ye¹nx2ti³xa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ i³na¹kxai²nān²tu³ i³sa³si¹hā³ūh¹nx2ta¹tu¹-
 wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³ ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹. 8Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³,
 wxā³ye¹nx2ti³kxai²nān²tu³, Hxi²nū¹nx2ti³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wān³txa²
 yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² i³yū²kxain¹tu¹wi¹. Ha³-
 na³ka³lxi³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³tain²txi³ i³yū²kxai¹nha²kxai³, ha³na³ka³lxi³
 txa²wai³na¹ju³ta² i³yū²kxai¹nha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ a²nū²a²: “Sū³na² Si³yxau³-
 tāu³a¹ yxo²kwīn¹kxi²na¹nhā¹.” Nxe²yxau²xai³te²su² kxai²nān²tu³, yxan¹nāu³a¹
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ i³wai¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³-
 ta²nū³ain²txi³ i³yū²kxai¹nha²kxai³ ain¹tu¹wi¹. 9Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na²
 yxo²i³ti³hex1sa²tū³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Yxo²i³sai¹nxa³ju³tain²txi³sxā³ ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³ta²la²na³li¹. Nxe³jau³xai²na² Hxi²nū¹nx2ti³jah¹lai²na² i³yū²kxain¹tu¹wi¹.
 10Jā¹nxe³sxā³ ha³lo²ai²na² yxau³na¹hi¹na¹ txa²wai³na¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³-
 kxa¹ i³yau¹ū³hai¹nhxai²na¹he²li¹. Yxān¹ta¹, ye³jen¹na² Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹
 ā³nxī²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, wxāi²na² sa²kxai³lu¹ i²sah¹lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹, i³-
 na¹kxa²si³yo³na¹ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na² ā³wxā³sxā³
 wain³txi³ kāi³tu¹wi¹. Wain³txi³ kāi³a¹kxa² yā¹nxe³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³-
 xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² txa²wai³na¹ju³ta² i³yū²kxain¹tu¹wi¹. 11Jā¹nxe³sxā³,
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² ko³nxe³thin¹ko³xai²nān¹tū³ka³txai²na² a²wa³-
 kxēn³yah³la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 yxo²kwīn¹kxi²khaix1jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, yxan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³-
 son³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ i³wai¹tain¹tu¹wi¹,
 Sa³ta³na²jah¹lai²na²su². Jā¹nxe³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa²i²li³te²su² te²an²tu³:
 “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²kwīn¹kxi²na¹nhā¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su²
 kxai²lē¹. Yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ i³wai¹-
 tain¹nūn³tu¹wi¹. Jā¹nxe³ju³ta³nū³a² Hxi²nū¹nx2ti³jah¹lai²na² i³yū²kxain¹tu¹wi¹.

12Wān³txa² ka³lxa¹jau³xa² wā³kon³na³li¹. Yxān¹ta¹, hi¹na²
 i³ye³kxi¹nx2ti³nxa³lho³li¹. I³ye³kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³, wxāi²na² e³nxū¹-
 sah¹lxi³hī³nx2nxā³lxi¹. 13Yxān¹ta¹, A²yāu³ka³jxah¹la² A²ya³la³tu³jah¹la²
 wxā³ye¹nx2ti³kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³ta³lu²ni¹-
 nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² e³jau³xa² hai³txi³ a²e¹nāu³a¹ ān³si³wxe³jau³sxa³i¹.
 A²wān³txa² Txa²wī³na² ain³kxi²sa²so¹kxi²jau³xa² so¹lxi³ A²yāu³ka³jxah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² i³ye³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Ya³nx2ti³kxai²nān²tu³, ha³lo²a² yxan¹nāu³a¹
 ai³ju³ta² i³yau¹ū³nx2ti³tu¹wi¹. 14-15A²nxe³jah¹lai²na², txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹tu¹wi¹. Nxe³te³lhxā³, txa²e¹nān¹jau³xa² txa²-
 wi¹lhi¹na¹jau³xa² ain³kxi²sa²so¹sxā³ wxa²yu³ta² i³yau¹ū³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²,
 Txa²wī³na² a²e¹nān¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ txa²e¹nān¹jau³xai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³,
 txa²e¹nān¹jau³xai²na² ain³kxi²sa²so¹sxā³ i³yau¹ū³nx2ti³tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹l¹.

“Āin²ti³nx2ti³kxan²ti³ ā³yat1sxā³ ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²

16 Jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ i²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nān²tu³, hā²-wxān³txa³ ye³jen¹nūn³tāu³a¹ i²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nxaxa²ha¹te¹, i²li³te²a² a²sa³wi³ha³lxi³lo³kxa² wān³txi³kxai³lu¹, ha³-na³ka³lxi³ i³ye³kxi²lā³yhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³jau³ta³ i³ye³te²sin²ta²ku²: “Jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ i²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nān²tu³. Hā²wxān³txa³ ye³jen¹nū³tāu³a¹ i²-xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ko³ki³sxa³ha²kxai³, wān³txa² yau³xā³xa²: “Txa²wi³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ na¹i¹.” Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ko³nūn³ki³sxa³ha²kxai³, ki²nhai¹.

18 Jā¹nxe³sxā³, jah¹lai²na² wān³txa²: “Jū¹nxe³ ye³jen¹nāu³a¹.” Nxe³nē³lain¹-ten¹ti¹. Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ ih¹nxe³jau³tan³te²sin²ta²ku² ki²nhai¹. Je³su²jah³la² i³wā³txi³sain³ti³ten³ki³tā³li¹. Nxe² ha³na³ka³lxi³ yxau³sxā³ nxe² i³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹kxan²ti³, hāi¹nxe³sxā³ kon³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 Yxān¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³lain¹jau³xai²na²sa¹:

—~Wān³txa² ko³ki³sxa³nhai¹. I³wā³txi³sain³ti³ten³ki³nhai¹. Nxe³jau³-xai²na², Je³su²jah³la² a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³la² wān³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa¹lxi¹. Txa²wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³a² i³wā³txa³kxi²-nhyah¹lxin¹tai¹. Txa²wān³txai²na²: “Jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ i²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nān²tu³, hā²wxān³txa³ ye³jen¹nūn³tāu³a¹ i²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.” Nxe³nx2ta¹ten¹ti¹. Nxe³na¹jau³xai²na² i³wā³wā³ta³kxi²nhyah¹lxin¹tai¹. 20 A²-ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txi²li² ā³nx¹na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹, wxāi²na² hxi²yen³txi² nān³yah³lxin¹tu¹wi¹. Au³ti³ āin²ti³nx2ti³tu¹wi¹. Yah³lxin¹ta¹, yuh³-xan¹ta³ko³xan¹ti³ka³txa² i³ka³li³hain¹tu¹wi¹. Nain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nān³yah³lxin¹kxan²ti³, āin²ti³nx2ti³ju³ta² ha³na³ka³lxi³ ān³yāt1sxā³ i³ka³li³-yhad³lxin¹tu¹wi¹. 21 Wxa²ha³lo²a² nxe³jut3sū³ju³ta²sa¹: Txu¹ha² wē³nhi³sxā³ a³li³lah¹te³lhxā³ nx2na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³, ih³khaix1yain¹te²jai¹ti²ti¹.

Kxān³su² na³na¹, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, wē³sa² a³li³la¹ju³ta³nū³a²su¹, te²jai¹-ti²ti¹. Yxān¹ta¹ wē³sa² a³li³lah¹ta³lun²kxai²nān²tu³, ū³hū¹nē³kxai²nān²tu³, kāin²ka³lih³khaix1nxe²te²sē¹li¹. Nxe³ha²kxai³, āin²ti³ju³ta²kxai³ ne³wā²ne³te²sē¹li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² yxau²xai³lah³lxin¹tu¹wi¹. 22 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hi¹na²sa²kxai³ au³txi³ wxa²e¹nāu³a¹ āin²ti³khaix1yah³lxi¹lxi¹, txa²xī³na¹ju³ta³nū³a²su¹. Yxān¹ta¹, ā³wā³li² i³xi²sxā³ a³ti²xi²nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³, i²yhu¹ki³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹, i³ka³lih³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³lih³sa²te³yah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²-ka³lih³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² hxi²kan¹txi³ a²nū²a² ā³xa² so¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.

23 Nxe³tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹nx2ti³tāu³-nū³a¹ hai³txi³ wān³txi³la³ i³wā³txi³sah¹lxan³tho³li¹. “Wān³txai²na² ih¹nxe² a²si³yxau³tāu³su² ji¹ku¹.” Sah²lxan³tho³li¹. A²ya³la³tu³ i³ye³-kxi¹nx2ta¹i¹. A²yen³kxa² i²li³te²la³ Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³ Txa²wi³na² i³wā³txain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ū³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 24 A²si³-

ta³lo³nãu³hī¹nān²tu³, Txa²wī³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hai³txi³
Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³ a²yen³kxa² i³wā³txi³yah³lxī³to³hxai²nxā³nhē³li¹.
Yxān¹ta¹, hī¹na² Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³, Txa²wī³na² i³wā³txi³sxā³ i³ye³-
kxi¹txain¹yah³lxī³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ũ³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, kāin² ka³lih³khai¹lyah³lxin¹tu¹wi¹.

Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txai²na² ā³sen³sai¹ain¹sxā³ hxi²kan¹jah¹lo²su²

25 A²wi¹lhī¹nān²tu³, kxān³su² wān³txa² hāi³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx2ti³-
to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, ha³lo²a² hau³kon³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹, e³lē³na¹
i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, wān³txa² si³ka³kan³jau³xa² so¹lxi³
i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wī³na² wān³txa² si³ka³kan³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³-
kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wī³na² i³yau¹ū³nx2ti³te³lhxā³ i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
26 A²nxe³tāu³ai²nān²tu³, wxāi²nān²ta³ Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³ wi²ka¹ka¹nhe²
Txa²wī³na² i³wā³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wī³na²
hi²se³na² a³lxi¹nx2tain¹na³li¹. Nxe³nx2tain¹kxe³su² ain³kxi¹nx2tain¹ka³tu³,
sa²hau³ko³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, Txi²li² sa²hau³ko³kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹-
jau³la³ Txa²wī³na² i³ye³kxain¹nxa³kxan²ti³, sa²hau³ko³kxi¹nx2txai¹nhī³nx2na³li¹.
27 Jā¹nxa¹jau³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³ a³lxi², Txa²-
wān³txa²: “Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ a³li³sxā³ ha³lo²ai²na² wxā³na¹hē³li¹.”
Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²i²i² nxe³sah¹lxi³hxai¹nhē³li¹. Sah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²-
wī³na² a³lxi¹nx2tain¹na³li¹. 28 Jā¹nxa¹jau³su² a²ya³la³tu³ Txi²li², Txa²wī³na²
yxau³tāu³a¹ a³li³sxā³ ha³lo²ai²na² wxā³na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³, hī¹na² ha³lo²ai²na²
a³li³sxā³ Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Hā³xā¹. Kwēn¹tai²na² si³ka³ka³ni³ e³nhi¹lxi¹. Hai³txi³ hāi³jau³la²
e³sīn¹nxā³lxi¹. 30 Kwēn¹tai²na² ain³kxi¹nx2nha¹nhai¹. A²yen³kxa² yxo²ha³-
kxa¹ a³la³kxi², a²nū²a² ē¹nān¹jau³xa² ha³ta³nxān²txi³ a³la³kxi²ta³lu²ni²,
nxe³jah¹lo²su² nhi¹lxi¹, a²nū²a² ā³xa² i³ye³kxi¹nxa²hxa³kxan²ti³nū¹. Nha¹-
ha²kxai³, Wxa²si³yxau³te²khai³xa² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³ai²la¹xā¹.
Nxe³nhīn¹ju³ta² hī¹na² yxo²i²nx2nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹
i³wa²lū³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~“Hī¹na² yxo²i²nx2nha¹nhai¹.” Nxe³sah¹lxi¹lxi¹. 32 Yxān¹ta¹, txa²wān³txai²na²
ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Ha³lo²a² nxe²xai³tu¹wi¹. Hī¹na² ai²na³li¹. Wxa²nū³kā³txai²na²
ā³nih³sxā³ i³hax3te¹hax3ten¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Sxi²khai³xa² ān³kē³nā¹la³kxi²yah³-
lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txi²li²na² so¹lxi³ nūh¹ yxau³na¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹,
nūh¹ yxaun²nxa³lho³li¹. Txa²wī³na² whāi²na¹ yxau³kxi²sa³tu¹wi¹. 33 Txa²wān³-
txai²na² hāi¹nxe³ti³xa² i³yau¹ū³nx2ta¹li¹. Yxo²i²sa²sxā³, wxa²ē¹nāu³a¹ au³txi³
ā³nhāu²no³si¹nx2ta¹jau³su² e³kxi¹nx2ta¹li¹. Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txai²na²
yxo²kwīn¹kxi²sain¹tū³kā³txi³sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³, ha³lo²ai²na² yxau³yah³lxī³-
nhī¹na¹ ye³khāuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, Txi²li²na² ān³sen³sai¹ain¹sxā³ ā³la²

hxi²kan¹khai¹nxa¹i¹. Na¹ha²kxai³, wxāi²na² hxi²ka¹ka¹nhe² yxau²xai³jah¹lx¹i³hē¹li¹.
Je³su²jah³la² wān³txa², a²sa³wi¹ha³lx¹i³nāu³xa² i³ye³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² A²wī³na² i³ye³kxi²jau³su²

17 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ wān³txai²na² i³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²-
su² te²kxai³lu¹ o³sī³nāu³a¹ sa²yo²ka²la¹nha²sxā³ i³ye³te³nah¹lx¹i¹:

—~Wi³na², nxe³txi¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, wxa²wē³sa³na¹-
xai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sē¹li¹. Wxi²kin³ti³to³nīn¹kxa² yā¹nxe³ kái³ti³hit1sē¹li¹.
San¹kxai²nān²tu³, wxi²kin³ti³to³nīn¹kxa² yā¹nxe² kái³a¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²-
tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Wī³na² i³nxa²na² sa²nēn¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹. 2A²nū²a²
yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³ta³ ti³hit1san¹ta¹ti²ti¹. Sa¹nha²kxai³, a²nū²a² Wī³nu² i³-
nxa²na² ū³hū¹san¹kxa² yxo²ha³kxa² so¹lx¹i³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹.
Si¹san¹jau³su², ti³hit1san¹ta¹ti²ti¹. 3A²nxe³ju³ta²su¹: A²nū²a² wi¹li²nē³lhxā³ sa²-
yxo²we¹tē³te²su² kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³te²su² hī³nx2na³li¹.
Nxe³kxai²nān²tu³, wxāin²txi³ Sū³na² Si³yxau³kat3su² te² i³nxāin²txi³ hāi¹nxe²te²
i³nxāin²txi³ wi¹li²nxa²sxā³ sa²yo²we¹txai¹ni², Txai²na¹xain²txi³ Je³su²jah³lo²na¹-
xain²txi³ Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²sxā³ i³sa²si¹hā³san¹kxah³lo²na¹xain²txi³
wi¹li²sa²sxā³ sa²yo²wet1sai¹ni², nē³lain¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²-
xai³lai¹nhī³nx2na³li¹. 4Txai²na¹xai²na², wxa²wa³ka³li³yu³ta² ū³hū¹san¹ju³ta²
kāi³ta³lu²na¹te¹ni²ti¹. Na¹ha²kxai³ wxi²kin³ti³to³nīn¹ju³txai²na² a²nū²a² a²yo²-
ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹. 5Wī³na², nxe³ti¹. Jū¹nxe³ ye³jen¹nāu³a¹
wxa²yxau¹tāu³a¹ i³xi²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, wxa²yen³nāu³a¹ yxau³na¹tu¹wi¹.
Na¹ka³tu³ ne³hī¹na¹ wxi²kin³ti³to³ti³hit1sē¹li¹. Yuh³xai²nān¹ko³xai²na² yū³ti³he¹-
nxe²nxa³hī¹nāu³u¹ta¹na² wxi²kin³ti³ton³kī³kaix1 jā¹yxasē¹li¹.

6Txa²nū³ka³txi³su² ū³hū¹san¹ta¹ti²ti¹. A²nū²a² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³-
ka³txai²na² ā³yā³nhai¹tā³nū¹san¹ta¹ti²ti¹. A²nxe³tū³ka³txa² a²wi¹lhī¹na²
wxa²nū³ka³txi³sin¹ta¹ti²ti¹. Hā²wxān³txa³ ū³hū¹san¹ta¹ti²ti¹. Nxe³ha²-
kxai³, hī¹na² txa²nū³ka³txi³su² na³li¹. Wxa²yo²wān³txa² ain³kxi²so¹sxā³
sa²yo²we¹txain¹tū³ka³txi³su² ai¹nhxai²ta¹ti²ti¹. A²nxe³tū³ka³txa² so¹lx¹i³,
hxi²kan¹khai¹nxīn¹ju³ta² i³yau¹ū³hai¹na¹ta¹ti²ti¹. 7Wī³na², nxe³txi¹. A²-
yen³kxa² ū³yhen³kxi²san¹kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su² hxai²ta¹ti²ti¹.
Nxe³jau³xai²na² txa²nū³ka³txai²na² hī¹na² a³la³kxain¹na³li¹. 8Wxa²wān³-
txa² ū³hū¹san¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹. Ai¹na¹ha²kxai³,
a³la³kxain¹na³li¹. A²nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²sa²sxā³ a²ē¹nāu³a¹
sa²wi¹nhain¹to³ta¹ti²ti¹. Sai¹nha²kxai³, Wxāi²na² txa²si³yxau³kat3sin¹-
jau³su² ain³kxi²nha², Wxāi²na² i³sa²si¹hā³san¹jau³su² ain³kxi²nha²,
txa²nū³ka³txai²na², sain¹to³hxai²ta¹ti²ti¹.

9Txa²nū³ka³txai²na² so¹lx¹i³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³su² i³ye³kxi¹nxa²-
ha¹i¹. Hai³txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txi³la³ yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹.
Yxān¹ta¹ txa²nū³ka³txai²na² so¹lx¹i³ ū³hū¹san¹tū³ka³txai²na² so¹lx¹i³ i³ye³kxi¹-
nxa²ha¹i¹. Wxa²nū³ka³txi³su² nū³nha²kxai³ ya³nxa²ha¹i¹. 10Txa²nū³ka³txa²
wxa²nū³ka³txi³sah¹lx¹nha²kxai³, wxa²nū³ka³txa² sa²kxai³lu² txa²nū³ka³txi³su²

nha¹ha²kxai³, nxe³ki³te²jai¹ti²ti¹. A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², e³lē³na² yxau³-
 sxā³ wi¹kāi³yxau²xai¹lain¹na³li¹. Wi¹kāi³yxau²xai³la³kxa² yā¹xain¹na³li¹. Ain¹sxā³,
 txā²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹na³li¹. ¹¹Na¹ha²kxai³,
 Txai²na² i³xi²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tū³, yxau³ya³nxa²ha¹tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² yxaun²-
 nxa³lho³li¹. Na¹kxa²si³yo³na¹ txā²nū³ka³txai²na² ha³lo²ai²na² nūh¹ yxau³ain¹tu¹wi¹.
 Wi³nāi³, hāi¹nxe² wi¹lhin¹khaix¹jah¹lāi³. Nxe³txi¹. Wxāi²li² nū³kxūn³khaix¹lte²-
 sin¹jai¹ti²ti¹. Nxe³te²sin¹jau³su², a²nū²a² ū³hū¹san¹kxa² ha³lo²ai²na² nūh¹
 yxau³ain¹tū³ka³txi³nū³a², nū³kxūn³txi³ ā³non²ta³kxi¹tai¹nhē³li¹. ¹²Yxau³yai¹na¹hī¹-
 na², a²nū²a² ū³hū¹san¹tū³ka³txai²na² ā³non²ta³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Wxāi²li²
 nū³kxūn³khai¹nxi¹lxi¹. Nxi¹nhā²kxai³, nū³kxūn³ti³hit¹lsan¹kxe³su² ā³non²ta³kxain¹-
 to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Hai³txi³ a²ta³a² hxi²ka² sa²so¹kxi²nē³lhxā³ tū¹kxi²nē³te²la³
 yū²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ tū¹kxi²nē³na³li¹. A²nxe³jah¹la²,
 kxā²nxa³tā² Wi³na² i³nxa²na² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li²ti³hi¹tin¹te²nah¹-
 lxi¹: “Jah¹la² i³xan³ta³kxai¹nin¹ju³ta² yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai²ti²ti¹.
 A²nxe³jau³xau³hxai²tē³lta² jā¹nxe³sxā³, ye³jen¹na² ka³na³ka³na³jah¹lai²na² so¹-
 lxi³ i³xan³ta³kxai¹nin¹ju³ta² yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. ¹³Ye³jen¹na² yxaun¹tāu³a¹
 i³xi²na¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, hī¹na¹, yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² yxau³na¹hī¹na¹, txā²-
 nū³ka³txai²na² a²yen³nāu³a¹ yxau³sxā³ txā²wān³txai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹.
 Na¹kxai²nān²tū³, a²nxe³tū³ka³txai²na² ain³kxi²sain¹sxā³, wi¹lxon³kxi¹ta³lun²sa²kxa²
 yā¹nxe³si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹i¹. ¹⁴Txa²nū³ka³txai²na², Wi³na² i³nxa²na² wān³txa²
 i³yau¹ū³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Ai¹na¹ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na²
 hi²sen³su² yxo²kwīn¹kxain¹na³li¹. Yxo²kwīn¹kxi²sain¹kxa² yā¹nxain¹na³li¹. Nxe³ju³-
 ta², Txain²txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txi³sin²nxa³ha²kxai³, txā²nū³ka³txain²txi³
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³, ya³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² yxo²kwīn¹kxi²sain¹sin¹na³li¹. ¹⁵Ha³lo²ai²na²,
 txā²nū³ka³txai²na² sa²so¹sxā³ ū³ho¹ain¹si¹nxa²ha¹jau³su² i³ye³kxi¹nxa²hxa³lho³li¹.
 Yxān¹ta¹, i³lxi³thi¹nxa³jah¹la² a²si³yxau³ka³txa², Sa²ta³na³jah¹lai²na² txā²nū³ka³-
 txai²na² ā³non²ta³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ye¹nxa²ha¹i¹. ¹⁶Jā¹nxa¹jau³su², txā²nū³ka³txai²na²
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Txai²li² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³-
 txi³sin²nxa³kxa² yā¹nxe², ain¹nūn³na³li¹. ¹⁷Ai¹nhā²kxai³, txā²nū³ka³txai²na²
 sa²hait¹lso¹txain¹sxā³ a²e¹nāu³a¹, wxā²wān³txa² a²ya³la³tū³khaix¹jau³xa²
 ū³whi¹tai¹nhē³li¹. Wxāi²yā¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹ti³hit¹ltxai¹lxi¹. Wxā²wān³txa² a²ya³la³-
 tū³khaix¹jau³xai²la¹i¹. ¹⁸⁻¹⁹Wxāi²na² yuh³xan¹ta³ko³xai²na² i³sa²si¹hā³san¹tai¹ti²ti¹.
 Jā¹xai¹na¹i¹. Txā²nū³ka³txai²na²su¹ na¹i¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² wi¹lhi¹na¹i¹. Wxā²-
 wa³ka³li³yu³ta² wi¹kāi³te³lhxā³ wi¹lhi¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³, txā²nū³ka³txai²na²
 wi¹lhin¹si¹hai¹na¹jau³su² na¹i¹. Wxā²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kāi³ain¹txai²li¹.

²⁰Ain¹kxai²nān²tū³, txā²nū³ka³txai²na² ti¹ai²nān¹tū³ka³txai²na² wxā²wān³txa²
 wi¹jau³xa² tah²yau³xa² i³ye³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹jau³nū³a², a²nū²a² ā³xa² ain³-
 kxain¹kxai²nān²tū³, sa²yxo²wet¹lsain¹nūn³tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tū³ nxe³tāu³a¹
 Txai²li² sa²yxo²wet¹lsain¹tū³ka³txi³nū³ai²na² yxo²ha³kxa¹, hī¹na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹.
 Sa²hau³ko³tain¹si¹h¹nxa²ha¹jau³su², nxa²ha¹i¹. Hai³txi³ txā²nū³ka³txai²na² ti¹ai²-
 nān¹tū³ka³txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹si¹h¹nxa²ha¹jau³la³ i³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹.

21 Ī³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³xa²sa¹: Sa²yxo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na² yxo²ha³kxa¹
wi¹li³we¹yhu¹khai¹nxe³sxã³ yxau²xai³lain¹te³lhxã³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ju¹ta² ten³-
khai¹sa³nhai¹. Wĩ³nu² i³nxãin²txi³ nxũ²kwai³yxau³sa²sxã³ wi¹li³we¹sa¹nha²kxai³,
nxe²yxau²xai³ki³tã¹li¹. Nxe³ki³sa²kxai³ nxe³ki³kxa² yã¹nxe³sxã³ sa²yxo²wet¹sain¹-
tũ³ka³txi³nũ³ai²na² nxũ²kwai³yxau³nẽ³lain¹sxã³ wi¹li³we¹te³lai¹nha²kxai³
wi¹li³we¹yhai¹nha²kxai³, nxe²yxau²xai³la³nhẽ³lain¹ju¹ta²nũ³a² ten³sa³nhai¹.
Nxe³nẽ³lain¹ju¹ta²nũ³ai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³ tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³-
lu² i²nẽ³lain¹sxã³ i³ye³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹: “Hã³xã¹. Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³kxah³lo²khai³xai²la¹i¹.” Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²-
na² wãñ³txa², nẽ³lain¹tu¹wi¹. 22 Wxi²kin³ti³to³ti³hi¹san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³san¹kxa²
yã¹nxe³sxã³ txa²nũ³ka³txai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tai¹ti²ti¹. Nai¹na¹ha²-
kxai³, wi¹li³we¹yhu¹sxã³ yxau²xai³ki³kxa² yã¹xain¹tu¹wi¹. 23 Na¹kxai²nãñ²tũ³,
sa²yxo²wet¹sain¹tũ³ka³txain²txi³, wi¹li³we¹tain¹sxã³ yxau³kxai¹na¹ha²kxai³,
Wxãin²txi³ wi¹li³we¹san¹sxã³ yxau³kxi¹sa¹nha²kxai³, nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Nxe³nẽ³-
lain¹kxai²nãñ²tũ³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² wãñ³txi³kxai³lu¹, i²nẽ³lhxã³
i³ye³kxi¹nha²te³nah¹lx¹i¹: “Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²-
si¹hã³kxah³lai²la¹xã¹. A²ya³la³tũ³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Je³su²jah³lain²txi³, a³lx¹i²,
te²ya¹nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxain²txi³ a³lx¹i², ain¹na³na¹.” Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³-
txa² a²ẽ¹nãñ¹jau³su², sain¹tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹.

24 Wĩ³na², nxe³txi¹. Ū³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² kan²txi³ ãñ³si³tẽ³la³kxi²sain¹ju³-
ta² ten³sa²nũñ³nhai¹. Txai²nãñ²tũ³ wxa²ha³lo²a² oh³xan¹ko³nãu³a² ha³lo²lot³sxã³
he¹a¹kxai²nãñ²tũ³, ãñ³si³tẽ³la³kxi²sain¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nhai¹. Sain¹kxai²nãñ²-
tũ³, txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² ũ³hũ¹san¹kxa² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³ti³ten³sa³nhai¹.
Ha³lo²ai²na² yuh³xai²nãñ¹ko³xai²na² ã³si³wxe³ti³he¹nxa³hi¹nũ¹tai²nãñ²-
tũ³ a³lx¹i²sa²to³hxain¹tai¹ti²ti¹. San¹jau³su² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹san¹tai¹ti²ti¹.
Nxe³na¹ju³ta², txa²nũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹kxai²nãñ²tũ³, ka³lih³-
khai¹sa³tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹. 25 Wĩ³nãñ³. Wain³te²si³yxau³ka³txãñ³.
Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na², hai³txi³ i²nxa²tũ³ka³txi³sai¹nxa³i¹.
Nxain¹kxan²ti³, Txai²na² wi¹li²nxa²te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, txa²nũ³ka³txai²na²
ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² yxo²i²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³: “Je³su²jah³lai²na², Sũ³-
na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³kxah³lo²su² na³na¹.” Sain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na²,
txa²nũ³ka³txai²na² a³la³kxain¹na³li¹. 26 Txa²nũ³ka³txai²na², hxi²kan¹khai¹te²-
sin¹ju³ta² i³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Jã¹xai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nãñ²tũ³,
ha³lo²a² a³la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tũ³ a³lx¹i²san¹kxa² yã¹nxe²
a³lxai¹nĩñ¹ju³ta² yũ²na³li¹. Nxai¹n¹nha²kxai³ Txai²na² Wxa²tah²na¹xai²na²
nxũ²kwai³yxau³ai¹na¹ju³ta² yũ³nũñ³na³li¹. Je³su²jah³la² wãñ³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² i³sa²so¹ain¹jau³su²

18 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² wãñ³txai²na² i³ye³ta³lun²ka³tũ³,
a²sa³wi³ha³lx¹i³nãu³xa² whãñ¹na¹ ãñ³sa²si³wa³lu³lu²ne³kxi² ai³sxã³ tẽ³-
li³yhu¹sxã³, i³nũ³kxa² Se³trõ²yau³xa² ã³yxo²ha³ti³sa²sai¹ain¹ka³tũ³, sa³wxe³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 A²nxe³ko³xai²na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lx¹i³-

nãu³xai²na² a²kxã³nxa², ye³ka³lxa¹txi³ ã³nho³hain¹to³ta¹hxai²hê¹la². Nxain¹sxã³, wil²ain¹to³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa² Ju³ta²sah³la², sa³wxe³-nai²na² wil²nũ³to³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹lai²na², ye³jen¹na², Je³su²jah³la² a²ko¹ko¹xa² hxi²ka² ã³yã³yũ²kxi²jah¹lo²nũ³su², ta¹hxai²hê¹la². ³Nxe³ju³tan¹te²-kxa³ya³tu³ti¹, Ju³ta²sah³lo²su² te²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txain²txi³ i³wã³txi², wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txain²txi³ i³wã³txi², ain¹te³nah¹lxi¹, so³ta²to² nũ³ka³-txa² ã³nũ³so¹ain¹nũ²la² tẽ³sxã³ whã²na¹ ai³nũ²la², sa³wxe³nai²na² Je³su²jah³la² kwẽn¹tai²na² yxau³ko³xai²na², ã³yau³son³kxi² ai³lain¹ta¹hxai²hê¹la², yu³lxa² kã²te²a² ã³tẽ³i², lã³pi³ãu²tẽ³na² tũh³na² sa²kĩ³kxi²nẽ³tẽ³nũ³a² ã³tẽ³i², ya³wi³ta² ã³tẽ³i² nxe²xai³nũ²la², aun³ti² ã³yau³son³kxi² ai³lain¹ta¹hxai²hê¹la². ⁴Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² a²ẽ³nãu³a¹, ha³lo²a² yxan¹nãu³a¹ ü³hũ¹ain¹ju³ta³nũ³a², a³la³-kxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³kxe³su² a³ya³tain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Îh¹te²la³ta³ ten³yah³lxin¹ji¹? Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la².

⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na² ton¹jah¹la², ten³yah³lxa¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³hi¹na², Ju³ta²sah³la² hi²sen³su², Je³su²jah³la² kox¹ko¹xa² hxi²ka² ã³yũ³ain¹jah¹lo²nũ³su² jah¹la², he¹yain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hê¹la². ⁶Ain¹tãu³, nxe³jau³xai²na², Ju³ta²sah³-lai²na² nũ³ka³txai²na² ain³kxain¹tãu³, ã³si³tu³kxa² ai³sxã³, a²yu³hẽ³nãu³a¹ a³hain¹ta¹hxai²hê¹la². ⁷Ain¹ka³tu³, ãh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹nxe³te³ta³ ten³yah³lxin¹ji¹? Ya³nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³tu³:

—~Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na² ton¹jah¹la² ã³ten³si¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²li² Je³su²jah³lo²sa¹i¹. Ya³nx2ta¹ten¹ti¹. Txai²na² so¹lxi³ ten³sah¹-lxin¹kxai²nãn²tu³, tũ³ka³txai²na² ã³si³tẽ³kxi²sain¹tũ³ka³txai²na², hã¹nxe² ã³txain¹yah³lxi³sã²nhẽ³li¹. ã³wa²to¹tain¹txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la². ⁹Nxe³ju³ta², ha³la³je¹nai³kxai³ Je³su²jah³lai²na² i³ye³sxã³ A²wi³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

—~Wi³nã³. Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ü³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² tũ¹-kxi²sa³kxa², yũ²nxa³lho³li¹. Hai³txi³ ka³na³ka³na³te²a² ha³ta³nxãn²txi³ tũ¹kxi²sa²nxa³lho³li¹. A²yo²ha³kxa¹ he¹lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³jau³xait³ jã¹nxe³sxã³, a²ya³la³tu³ hi¹na², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wa²su¹-wa²su¹ yxau³xai³lain¹ta¹hxai²hê¹la². Hai³txi³ a²sa³wi³sxa² ka³na³ka³na³te²a² ha³ta³nxãn²txi³, so³ta²to² nũ³ka³txa² i³sa²so¹ain¹ju³ta³la³, yũ³ta¹hxai²nxa³hê¹la².

¹⁰Yxãn¹ta¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²i³lxi³ ã³xa² Si³mãu²ah³lo²su² te²kxai³lu¹, yu³la² kã²n²ta³wxi²a² sa²si³sai¹nha²sxã³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³-ka³khai³su² jah¹la² a²sa³wi³sxa², a²i³lxa² Mau²kah³lo²su² nxe³jah¹la², txa²wã¹wi¹nẽ³tãu³a¹ a²ne³nxẽ³nãu³a¹ i³ne³i²lã³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². ¹¹Nxe³-nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²yu³lai²na², ũ³si³wi²xi²nhat¹sa²nhē³li¹. Ā³nhe¹kxain¹txa³hē¹li¹. Txa²wi³-
na² i³kwa³na³sain¹jau³xa², ye³khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta³nū³a² i³kwa³na³sain¹na²hē³li¹.
Nxe³sain¹jau³xai²na¹ sa²yo²ā³ti³ten³sa²nxān³nhai¹. Nxe³ha²kxai³, so³ta²to² nū³-
ka³txai²na² i³sa²so¹sain¹ju³ta³nū³a², hāi¹nxe² ā³txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

A³na²sah³la² i³wā³txi³jau³su²

12-14 Ain¹ka³tu³, Ro³ma²no² nū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹jah³la² i³kwa³na³-
ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²so³ta²to² nū³ka³txai²na² nxe³ha²kxai³, Ju³te²a²
nū³ka³txa² a²so³ta²to² nū³ka³txa² nxe³ha²kxai³, ain¹sxā³, Je³su²jah³lai²-
na² sa²kxai³ i³sa²so¹sxā³ sa²tai³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, sxi²ha²
kāin²thi³na² tē³sxā³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, wā³nxīn¹te² si³-
yxau³ka³khai³su² jah¹la² a²i³lxa² Kai³fa²sah³la² a²kūx³ka³nai²na² a²i³lxa²
A³na²sah³la² a²sxi²ha² sa²kxai³lu², tē³sxā³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹-
sax³kūx¹, ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³lūx¹, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³su²
jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²i³lxa² Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu¹, e³te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³, Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ ya³lu²-
kxi²nē³ju³ta² wi¹na³li¹. Kai³fa²sah³lai²na² wān³txa² Ju³te²a² nū³ka³txa²
ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa², ye²yhai¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wān³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³su²

15 Nxe³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nū³ka³txai²na² Je³su²jah³la² tē³sxā³ ā³nxai³nxa²-
ha¹te¹, Pe²jah³lain²txi³ Je³su²jah³la² a²si³ti³nha² u²lxi³ ān³si³tē³kxi², a²sa³wi³sxa²
ā³xain²txi³ Je³su²jah³la² a²si³ti³nha² ā³si³tē³kxi², ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a²
sa³wi³sxa² ā³xai²na², wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wi¹l²ain¹kxah³lo²su² to³ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³ain¹kxe³su², a²sa³wi³sxa² ā³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na²
ān³si³tē³la³kxi², wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² sxi²ha² wai²ha² yo²tā³lxa²
ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 16 Yxān¹ta¹, Pe²jah³lai²na² ha³lo²a² sxih²yo²a² ā³yo²-
wa³ti³kxi²sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa² ā³xai²na²
sa²kxai³lu² wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wi¹l²kxah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxi²-
ha² a³li³ka³tu³, a²wāi²ta¹ka³lxa² sxih²yo²a² wxa²hau³ko³ta¹ka³lxa², a³ya³ti²sxā³
i³ye³kxain¹te³na¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹sxā³ tē³sxā³ whāi²na¹, sxi²-
ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 17 Ā³wi¹hain¹ka³tu³, wāi²ta¹ka³lxa²na² sxih²yo²a²
wxa²hau³ko³ta¹ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³sxan³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³nxa²ha¹te¹, ki³han³jau³su² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe²nxa³xi¹. Je³su²jah³la² a²sa³wit³sin²nxa³xi¹, txai²li¹. Pe²jah³la²
wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³hī¹na², ha³lo²a² a³lxi³khaix¹yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³,
wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ha²kxai³, so³ta²to² nū³-
ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² nxe³ha²kxai³, ain¹sxā³, ha³nxe²a² sa²ya³tain¹tāu³a²
i³wa³nēn³kxi²te³lhxā³ ā³nū²kxa² yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tho³xa², Pe²-
jah³lai²na² sxa³yain¹sxā³ i³wa³nēn³kxi²te³lhxā³ sxa³yain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Je³su²jah³la² i³wā³txain¹jau³su²

19Nxe³nxa²ha¹te¹, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wān³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ī²sa³wi¹. Wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ha³lo²a² o²la³-

kxain¹ju³tain²txi³ i³yau¹ū³hi², wxa²wān³txa², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹to³hin¹jau³xain²txi³ i³yau¹ū³hi² nxe³sē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² yxo²ha³kxa¹, e³lē³na² yxau³sxā³ i³ye³kxain¹to³hxai²na¹ta¹-

ti²ti¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxain¹thi³nāu³xain²txi³, kxān³su² yxau³sxā³ i³ye³kxai¹ni², Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sxi²khai³xa² yuh³xai²nān¹thīn³khai³xain²txi³ Ju³te²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ā³nū²kxa² he¹ain¹tāu³ain²txi³, kxān³su² yxau³sxā³ i³ye³kxai¹ni², ain³to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹.

Hai³txi³ hāi³a² yxau³sxā³ i³ye³kxain¹to³hxain²nxa³ta¹ti²ti¹. 21Īh¹nxe³kxa²yan³-

ti³ta³, Txai²na² i³wā³txi³san¹ji¹? A²nū²a² Txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹tū³ka³txa² ka³lxa¹khai³lxne³tū³ka³txai²la¹i¹. Ī³wā³txi³txai¹nhē³li¹. Tū¹ka³txai²na² ā³ne³-

wxe³ain¹te²la¹i¹, Txa²wān³txa² i³ye³kxai¹na¹jau³xai²na²su¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22Nxe³ka³tū³ta¹, so³ta²to² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² ka³-

na³ka³na³jah¹la² hi²sen³su², Je³su²jah³la² wxa²ne³su²lain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxa²ne³su²lain¹sxā³ i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² hxi²kan¹khai³lxai¹lai²la¹i¹. Yxān¹ta¹,

wxāi²lē¹. Ī³lxa³thi¹nxa³jau³xa² i³ye³kxai¹ni¹lxi¹. Jā¹nxe³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~On³sxā³ i³ye³nxa³ke³la³te²kxai³ i³yau¹ū³se¹li¹. Yxān¹ta¹, wi¹lī³ye³a¹-

kxai²nān²tū³ ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wxa²ne³su²lhan¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

24Nxe³ka³tū³, A³na²sah³lai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² sa²ta¹ki²-

ti³hi¹tain¹sxā³ i³sa²si¹hā³sxā³, Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³sa²nūn³jah¹la² sa²kxai³lu², i³sa²si¹hā³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ Je³su²jah³la² sa²yxō²ā³jau³su²

25Nxe³nxa²ha¹te¹, hau³hau³kon³sxā³ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², sax³nūn³sxā³ wā³nēn³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², a²nū²a²nāu³xa², ha³nxe²a² yxo²ki³sa³-

nāu³a² kwa² yxau³ain¹te²nāu³xa², wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na², Je³su²jah³la² sa³wit³su² nū³nhīn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

Yxān¹ta¹, Pe²jah³lai²na² wān³txa² ki³ha¹ki²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~Ti³hex¹te²txā³i¹. Hai³txi³ Je³su²jah³la² a²sa³wit³su² te²txa³i¹, txai²li¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

26Ain¹ka³tū³, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xai²na² a²sa³wi³sxa² wān³-

txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Sa³wxe³nai²na² he¹yai¹nīn¹te³nai¹ti²ti¹. Nxe³tāu³a¹, wxāin²txi³ i²i²,

Je³su²jah³lain²txi³ i²i², nxe³nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³-

xai²na² e³jah¹la² a²wã³tã³su² te²a², ha³la³je¹nhi¹nai³kxai³ Pe²jah³lai²na²
ĩ³ne³i²lã³kxi²kxah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

27Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, âh¹ i³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Hai³txi³ txai²li² Je³su²jah³la² a²sa³wit3sin²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ka³tu³ kwẽn¹ta²kxai³, ka³la³ka³la²a² i³yai²lxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² i³wã³txi³jau³su²

28Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² tẽ³sxã³,
whã²na¹ Kai³fa²sah³la² a²sxi²ha² a³li³ain¹ka³tu³, a²nũ²a² Ro³ma²no² nũ³ka³-
txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² sa²kxai³lu² ã³ti³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, hã¹l¹nxe³sxã³ sxih²yo²a² ã³yo²-
wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². ã³wi¹hai¹nxa³ju³ta²sa¹:

—~A²nũ²a² Ro³ma²no² nũ³ka³txa² sxi²ha² ã³wih¹ki³sxa³lho³na¹. ã³wih¹sxã³,

Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² ân³ka³li²wi²kxi²sxã³ he¹yain¹ki³kxai²nãn²tu³ ko³-
nxe³ti³hi¹te³kxa²yan²ti³su², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a²yain³txa² hxi²kan¹txi³
ĩ³yain³ki³sxa³kxa²yan²ti³su², ki²nha¹. Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ta¹hxai²hẽ¹la². 29ã³-
wi¹hai¹nxa³kxe³tu³, Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te² si³yxau³ka³txa² sa²kxai³lu²
a²i³lxa² Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu², wa²li³sxã³ i³ha¹txain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹nxe³ju³ta² on³sxã³ kã³ai¹nxa³lhai¹li¹, Je³su²jah³lai²na²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

30Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lai²la¹i¹. Ko³nxe³thin¹sxã³ kã³ito³hxa³-
ke³la³te²kxai³ ã³yũ³nxa²si¹nhi³nxa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

31Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Je³su²jah³lai²na², sa²so¹jah³lxi³sxã³
a³li³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Moi³se²ah³lu¹ta²na² ã³wha²-
li¹la³kxi¹nx²ti³jau³xu¹ta²na² i³we¹jah³lxi³sxã³ wã²nxũ¹hã³nha²sxã³,
jah¹lai²na² kã³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² i³ya²lu¹nha¹ju³ta² wain³si¹nhi³nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹

hxi²kan¹sa²si¹nxa³nhai¹. Wxa²nũ³ka³txai²na² i³kwa³na³sah¹lxi³nhi¹jau³-
xai²na² a²nũ²a² su²lhã³nha¹ju³ta², hã¹l¹nxe² ã³sah¹lxi³to³si¹nxãn³ta¹ti²ti¹.
Wxa²nũ³ka³txai²na² so¹lxi³, a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²a² hxi²kan¹txi³ su²-
lhã³ain¹si¹nhi³nxa¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, ye³jen¹nãu³a¹ Ro³ma²no²
nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³la² i³hxi²ki¹la³kxi²te³lhã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

32Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la², a²kxã³nxa² ha³lo²a² a³la³kxi²ta³lun²kxe³tu³,
i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sain¹sxã³ su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Je³su²-
jah³la² wãn³txa² a²kxã³nxa², ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai³ jã¹nxe³sxã³
kwẽn¹ta²na² Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² Je³su²jah³lai²na² i³hxi²ki¹la³kxi²-
sxã³ su²lhã³ain¹te³lhã³, ta¹hxai²hẽ¹la².

33Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sxi²hai²na² ã³wi²xi²-
ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² i³kaix¹tain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxâi²na² Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³khaix³jah¹-lo²sin¹ji¹wi¹? Pi³la²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la².

34Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu², i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxet³sã²lxi¹. I³ye³kxi²san¹jau³xai²na², wxa²wãn³txi³khai³su² ta³nxa², wa³ka³li³yau³su² ta³nxa², nxe³hĩ³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hê¹la².

35Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~I³sa³wi¹. Txai²li², hai³txi³ Ju³te²an¹jah¹lo²sin²nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, ih¹nxe³sxã³ wxa²nũ³kã³txa² kã³yah³lxin¹ju³ta² ã³ne³wxex³hĩ³na¹te²la¹ku², nxa²ha¹-nhai¹. Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³kã³txain²txi³, wxa²wã³nxin¹te² si³yxau³ka³ta²nã³xain²txi³ ain¹sxã³, txa²hxi²kai²na² ã³yũ³sya¹nxain¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³, ih¹nxe³ju³ta³ on³-sxã³ kã³xã³thai¹li¹? Nxa²ha¹nhai¹? Pi³la²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la².

36Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe²nxa³i¹. Txa²ha³lo²a² i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ yuh³xai²-nãn¹ta³ko³xai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sxa³i¹. Nxe³na¹ke³la³te²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxi³nã³xai²na² ã³nhe¹kxain¹ti³hit¹sĩ³na¹i¹. Ju³te²a² nũ³-kã³txa² hxi²ka² ã³yũ³sain¹kxa²yã³ti³su² nxe³hĩ³na¹i¹. Yxãn¹ta¹, Txai²li¹ yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² hxi²kan¹te²lot³sai¹nxa³i¹. Ta¹hxai²hê¹la².

37Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wxâi²na², hxi²kan¹txa² si³yxau³kã³khaix³sin¹tai¹? Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~“Hxi²kan¹txa² si³yxau³kã³khai³sin¹tai¹?” Sa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na¹-xai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ya³la³jau³tu³ i³yau¹ũ³hain¹si¹ha¹jau³su², yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² wxã³na¹hê³li¹. Já¹nxe³te³lhxã³, txa²hã³ka³na²

(João 18.40)

ẽ1nãu3a1 a3li3la1ha1hẽ3li1. Na1ha2kxai3. “A2ya3la3jau3tu3 ten3sa3nha1.” A2nũ2a2 i2-
 li3te2su2 nxe3kxai2nãn2tu3, Txa2wãn3txai2na2 ain3kxi2sain1na3li1. Ta1hxai2hẽ1la2.
 38-39Nxe3nxa2ha1te1, Pi3la2jah3la2 wãn3txi3kxai3lu1 i3ye3kxain1te3nah1lx1:
 —~A2ya3la3jau3tu3 a2si3yxau3jau3tu3, ih1nxe3te2la1xã3? Ta1hxai2hẽ1la2.

Pi3la2jah3la2 Je3su2jah3la2 su2lhã3si1hain1jau3su2 kwa3na3jau3su2

Nxe3jau3xai2na2 i3ye3kxi2ta3lun2ka3tu3, Pi3la2jah3lai2na2 sa2kxai3lu2 wa2-
 li3sxã3 Ju3te2a2 nũ3ka3txai2na2 i3ye3kxain1te3nah1lx1:

—~Je3su2jah3lai2na2 ko3nxe3ti3 kãi3ha2kxai3 su2lhã3si1ha1jau3nũ3su2 hxi2-
 ki3ye2nx2ti3xa3wi1. Yxãn1ta1, wxa2 Pas2kwa2nxe3je3na3kxa2 yaũ3son3na3li1.
 Nxe3ha2kxai3, a2nũ2a2 sxi2ha2 kan2thi3na2 ü3tũ1kxai1na1tũ3ka3txa2 yũ2na3li1.
 A2nxe3tũ3ka3txa2 sa2kxai3lu2, txai2na2 sa2kxai3lu2 Pas2kwa2nxe3je3na3kxai2na2
 ka3na3ka3na3jah1la2 so1lx1, than2kxi2sa2tã3sxã3 sa2nũ1xi1nx2ti3to3hxai2na1tai1ti2ti1.
 Hĩ1na2 jä1nxe3nx2ta1tu1wi1. Yã1jah1lo2ta3 than2kxi2sa2tã3sxã3 sa2nũ1xi1nx2ti3-
 te3la1ji1? Je3su2jah3lai2na2, Ju3te2a2 nũ3ka3txai2na2 a2si3yxau3ka3khai3xai2na2
 than2kxi2sa2tã3sxã3 sa2nũ1xi1nx2ta1ju3ta3nũ3a2 ten3nxa2lx1xa3ji1? Ta1hxai2hẽ1la2.

40Yxãn1ta1, Ju3te2a2 nũ3ka3txai2na2 wãn3txi3kxai3lu1, kãn2 i3wxan1te3nah1lx1:

—~Je3su2jah3lai2na2 ten3ti3hex1sa2sĩn1nxãn3nhai1. Yxãn1ta1, Ba3ra3ba2-
 sah3la2 so1lx1 ten3sa2sĩn1nhai1. Ta1hxai2hẽ1la2. Yxãn1ta1, Ba3ra3ba2sah3la2
 kãi3su2lhã3jah1lo2su2 ta1hxai2hẽ1la2.

19 1Nxe3nxa2ha1te1 Pi3la2jah3lai2na2 sa2kxai3lu2 i3kwa3na3ka3tu3, Je3-
 su2jah3la2 sa2so3sxã3 i3ta3lo3wai1ti3hi1tain1ta1hxai2hẽ1la2. 2Ain1ka3tu3,
 so3ta2to2 nũ3ka3txai2na2 sa2kxai3lu2 wai3lxa2 so1sxã3, wxa2xu3kxain1sxã3,
 Je3su2jah3lai2na2 a2ne3ka2 ü3nhe3hẽn1kxain1ta1hxai2hẽ1la2. Ain1ka3tu3, wã2la2
 sau1saun1ka3lo3a2 a2hxi2kan1ta2 si3yxau3ka3txa2 ü3whi2kxi2nha2ka3lo3hũ3-
 ka3lo3a2 ü3whi2kxain1ta1hxai2hẽ1la2. 3Ain1ka3tu3, ã3yaũ3son3kxain1ka3tu3,
 i3sa2nẽn1kxi2ki3lxot3sxã3 i3wai3ka3si3xain1te3nah1lx1:

—~Wi1lhin1te2si1lx1. Ju3te2a2 nũ3ka3txa2 a2hxi2kan1te2 si3yxau3ka3t3si1lx1.
 Ain1ta1hxai2hẽ1la2. Ain1ka3tu3, ye3ka3lxa1txi3 wxa2ne3su2lain1to3ta1hxai2hẽ1-
 la2. 4Nxe3nxa2ha1te1, Pi3la2jah3lai2na2 wãn3txi3kxai2lu1, a3li3xi2sxã3 Ju3te2a2
 nũ3ka3txai2na2 ãh1 i3ye3kxain1te3nah1lx1:

—~I3ne3ka2sah1lx1xi1. Je3su2jah3lai2na2 wxa2yen3nãu3a1 wã2na3-
 üh1xi1nx2ta1i1. Jah1lai2li2 ko3nxe3ti3 kãi3ju3ta2 hai3txi3 i2a1jah1lo2sxa3i1.
 Wi1lhin1jah1lo2sye1nx2ti3na3li1. Ta1hxai2hẽ1la2.

5Ain1ka3tu3, Je3su2jah3lai2na2 a3li3ye2ta1hxai2hẽ1la2. Wai3lxa3ka3lo3ai2na2
 ne3hẽ1nha2sxã3, wã2la2 sau1saun1ka3lo3a2 wi2kxi2nha2sxã3, a3li3ye2ta1-
 hxai2hẽ1la2. Nxe3te3nah1lx1, Pi3la2jah3lai2na2 wãn3txi3kxai3lu1, Ju3te2a2
 nũ3ka3txai2na2 i3ye3kxain1te3nah1lx1:

—~Nxe3jah3lx1hẽ1li1. Jah1lai2na2 wi1li2jah1lx1hẽ1li1. Ta1hxai2hẽ1la2.

6Yxãn1ta1, wã3nxĩn1ta2 si3yxau3ka3ti3nãu3xain2txi3, a2sa3wi3ha3lx1nãu3-
 xain2txi3, Je3su2jah3lai2na2 i2ain1tãu3 kãn2 i3wxan1te3nah1lx1:

—~Hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txa²si¹nhẽ³li¹. Hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txa²si¹nhẽ³li¹. Ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹-te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wxãi²na² so¹jah³lxi³sxã³ hi³sa³ka³txa² su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹, jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² hai³txi³ i²a¹jah¹lo²sxa³i¹. Wi¹lhini¹jah¹lo²syel¹-nx2ti³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

7Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² wãn³txi³-kxai³lu¹, i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² e³jau³xa² on³txi³hexl³jau³sxa³i¹. “Txai²na², Txa²wã¹-sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²sa¹i¹.” Ain¹si¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³jau³xai²na², on³jau³sa²si¹nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, su²lhã³tain¹si¹na¹ju³ta² wain³sĩn¹na³li¹. Su²lhã³tain¹si¹na¹ju³ta²nũ³a², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ha³teh³nxã³nxa² i³-kwa³na³sa²sĩn¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ³a² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ te²yã¹nxe³te²lox3nha²sxã³ i³ye³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, su²lhã³tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Sa²sĩn¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jãx1nha¹ju³ta² ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na² ain³-kxain¹ka³tu³, ã²la² kãin² yuh³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 9Ain¹ka³tu³, sxi²hai²na² ã³wi²xi²ka³tu³, i³ye³sxã³, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹nũ¹la³ta³ yxau³jah¹lo²sin¹ji¹? Ain¹ta¹, Je³su²jah³lo²kxai³ wãn³txi³la³ yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ hai³txi³ i³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 10Nxe³nxa²-ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i³wa²lũ³xi²sa²nxãn³te²la¹xã³? Txai²na² hxi²kan¹-te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tu³, su²lhã³nxa²si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹kxai²nãn²tu³, su²lhã³nxain¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹, sa²than²kxi²sa²tã³si¹-hai¹na¹jau³su² e³a¹kxai²nãn²tu³, sa²than²kxi²sa²tã³nxain¹tu¹wi¹. Txai²na² hxi²kan¹khai¹te²sa¹i¹. Nxe³na¹ju³ta²na² ã³ne³wxen¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

11Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxet3sã¹lxi¹. Wxa²hxi²ka¹nĩn¹ju³ta²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³-tãu³u¹ta²na² oh³nãu³a¹ yxau³jah¹lu¹ta²na² ã³hũ¹nxain¹ju³ta²na²na³li¹. Nxe²nxãn³ke³la³te²kxai³, hxi²ka¹nhĩ³nx2nxã³lxi¹. Nxe³ha²kxai³, wi¹-kãi³txa²hẽ³li¹. Nxe²nxãn³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³xan³ta³kxi¹nxa²kxa²yan³ti³su², nxe³nxa²hã¹nhai¹. Yxã¹ta¹, Kai³fa²sah³-lai²na² wã³nxĩn¹te² si³yxau³kax3khai³su² jah¹lai²na², wxa²hxi²ka³nãu³a¹ ã³yũ³syã¹nxain¹te¹ni²ti¹. A²nxe³jah¹la², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sa²yo²ã³sxã³ kãi³sxã³ ã³yũ³syã¹nxain¹te³nai¹ti²ti¹. Ain¹jau³su², ã²la² ko³-nxe³khai¹nxe³txi³ kãi³ain¹na³li¹. Jã¹nxain¹jau³su², ain¹na³li¹.

12Nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² sa²than²kxi²sa²tã³ti³ten³khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, Ju³-te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²sa²te¹txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹la² sa²than²kxi²sa²tã³sĩn¹txa³hẽ¹la². Sa²than²kxi²sa²tã³in¹kxai²-nãn²tu³, hai³txi³ txa²wã¹hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³xa² Se²sa³jah¹la², a²ya³lhxa³lxi¹. A²nũ²a² i²lu³te²a² i³ye³kxai²nãn²tu³: “Txai²na² hxi²kan¹txa²

si³yxau³ka³khai³sa¹li.” A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, Se²sa³jah¹la² i³kox¹ko¹-
son²kxi²jah¹lo²su² hī³nx²na³li¹. Jā¹nxe³jah¹lo²su² na³li¹, Je³su²jah³lo²su¹.
Nxe³ha²kxai³, sa²than²kxi²sa²tā³sīn¹txa³hē¹li¹. Ya³nxa²sī¹na¹li¹. Se²sa³jah¹la²
i³xan³ta³kxi¹nxa²kxa²yan³ti³su², nxa²sī¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

13 A²nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² tē³-
sxā³, ha³lo²a² a³li³ka³tu³, tah³lxa³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txa² wān³txa² a²i³lxa²
Ka³ba³ta²ka³txa², ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³txai²na², kxān³su² Pi³la²jah³-
lai²na² ā³wxe³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, a²nū²a² i³lxa³thi¹nxa³te²a², i²li³te²su²
te²a², so³ta²to² nū³ka³txa² ā³yū³ain¹kxe³nū³su² te²a², a²ha³lo²a² Pi³la²jah³lai²na²
wā²nxū¹hain³nha²sxā³ i³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². “Jah¹lai²na², su²lhā³-
txain¹yah³lxi³hē¹li.” Ta³nxa², “Sa²than²kxi²sa²tā³txain¹yah³lxi³hē¹li.” Ta³nxa²,
nxe³sxā³ Pi³la²jah³lai²na² wā²nxū¹hain³nha²sxā³ i³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²-
hē¹la². Hī¹na², jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² ha³lo²a² wā²nxū¹hain³nha²te³lhxā³
Pi³la²jah³lai²na² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³hī¹na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²
a³lan²ti³hī¹nai³tā² i³yū¹li²nxa³ta³lxa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³-
lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Jah¹la² ū³nhū³ha³lo²sa²tā³sxā³, hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³
su²lhā³txa²sī¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³
su²lhā³a¹ju³ta³nū³a² wain³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, wā³nxīn¹ta²
si³yxau³ka³ti³nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kwa²nhi¹lxi¹. Txa²nū³ka³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³txa² Se²sa³jah¹-
lo²so¹lxin³sīn¹na³li¹. Ā³xa² yū³sī¹nxa³i¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Ain¹ka³tu³, Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²so¹ti³-
hit¹sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yū³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a² ā³yū³yhain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nain¹ka³tu³, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² sa²so¹sxā³ tē³sxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxain¹jau³su²

17 Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa² sa²ka³la³ki³hēt¹so¹nha²sxā³
ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a²ko³xa² a²i³lxa² Txa²wā¹ne³ka³lo³a²je³na² Ju³te²-
a² nū³ka³txa² i³yī¹li²jau³xa² Ko²ko³ta³jen³su² nxe³je³na² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

18 Nū¹ā¹, hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²wi¹ne³-
tāu³a¹ a²nū²a² ā³xa² ka³na³ka³nat³Ssxā³ i³hxi²kī¹i², a²wā³tāu³a¹ a²nū²a² ā³xa²
ka³na³ka³nat³Ssxā³ i³hxi²kī¹i², nain¹ka³tu³, wi³wi³tot³Ssxā³ Je³su²jah³la² i³hxi²-
kī¹i², nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³ju³ta², Pi³la²jah³la² i³kwa³na³sxā³ wān³txa²
i³yī¹li²jau³xa² hi³a³ka³lo³a² ū³wha²li¹lhxā³ hi³sa³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ne³-
ka³lo³ka³nāu³a¹ i³yī¹ne³hē¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³wha²li¹lain¹jau³xai²na²sa¹:

—~Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thi³na² ton¹jah³lai²la¹i. Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³xai²la¹i. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 20Nxe³jau³xai²na², Ju³te²-a² nũ³ka³txa² wãn³txain²txi³ ũ³wha²li¹li², wãn³txa² yau³xã³xa² la³tũ²yau³xain²txi³ ũ³wha²li¹li², ã³xa² wãn³txa² yau³xã³xa² Kre²ka² nũ³ka³txa² wãn³txain²txi³ ũ³wha²-li¹li², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³na² ha³lo²a² Je³su²jah³la² i³hxi²ki¹la³kxain¹je³na² Je³ru³sa³lẽ²thi³na² sxi³ha² kãin³khai¹nxe³thi³na² un²ta³kxi²nxa³jen³su² ta¹hxai²-hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, ũ³wha²li¹lain¹jau³xai²na² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²nũ³ka³txa² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 21I²ain¹ka³tũ³, wã²nxin¹ta² si³-yxau³ka³txa³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹, Pi³la²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹i:

—~Wãn³txa² ũ³wha²li¹lin¹jau³xai²na² ũ³sa²ya¹txa²si¹nhẽ³li¹. Ũ³sa²ya¹-tin¹kxai²nãn²tũ³, wãn³txa² tah²yau³xa² ũ³wha²li¹txa²si¹nhẽ³li¹. “Txai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³sa¹i.’ Jau³xai²na² Je³-su²jah³lai²na² e³ain¹sin¹na²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xai²na² so¹lx³i, ũ³wha²li¹lhã³i³ yĩ¹li²nẽ³hêt¹ja³sain¹si¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22Yxãn¹ta¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wã²lũ³xain¹te³nah¹lx¹i:

—~Wãn³txa² ũ³wha²li¹la¹jau³xai²na², hã¹nxe² yxau³tu¹wi¹. Ũ³sa²ya¹-txã³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² i³hxi²ki¹la³kxi²sxã³ ũh³wxe³ta³lu²nain¹-ka³tũ³, so³ta²to² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹ jah¹la²nãu³xa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na² a²wã²la²ka³lo³a² wi²kxi²nha²ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tũ³ ai³ain¹-ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²ha³la³se³nãn¹ta³ka³lo³a² wã³kon³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³lo³ai³na² hã¹nxe³sxã³ wxa²xu³ka³lo³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ũh³yxã¹ka³lo³-su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 24Ain¹ka³tũ³, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² i³ye³lain¹te³nah¹lx¹i:

—~Ta³ka²lo¹ai²na² wã²la² wi¹khai¹nx²na³li¹. Sa²ten²txi³te²txai³-ya³sah¹lx³txa³hẽ¹li¹. Hã¹nxe³sxã³ tah³lxa² wẽ³sa² o²la³kxi²sxã³ wã²nxũ¹hain³nha²ki³tu¹wi¹. Ain³nha²ki³jah¹lo²nũ³a² ka³na³ka³na³jah¹lo²-nũ³a² a²wa³kxãn³yah³lo²nũ³su² tu¹wi¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yhain¹sxã³, jã¹nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² kxã³nhxi¹nu¹ta²-kxai³ ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tũ³wa². Nxe³te³nah¹lx¹i:

—~Txa²wã²la³ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tũ³ ai³li², txa²ha³la³sẽ³nãn¹ta³-ka³lo³a² sa²kxai³lu² tah³lxa² wẽ³sa² o²la³kxi²sxã³ a²wa³kxãn³yah³la² nũ¹hain³nha², sain¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tũ³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹ jã¹nxe³sxã³ hĩ¹na² so³ta²to² nũ³ka³txai²na² kã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25Yxãn¹ta¹, hi³sa³ka³txa² a²si³ka³lah³yu³ta² Je³su²jah³la² a²hã³ka³na² sax3nũ², a²hã³ka³na² ha³lĩn³ta³ka³lxa² sax3nũ², Ma³ri²a³ka³lxa² Klo²pah³la² sxe³xa³ka³lxa² sax3nũ², Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² sax3nũ² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 26Nxe³ka³-tũ³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ i²sxã³ a²hã³ka³na² i²ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³sxa² a³lx²i²khai¹nxe³kxah³lo²su² jah¹la² i²ai¹nha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lx¹i:

—~Hã³ka² nxe³nxi¹, jah¹lai²na² wxa²wẽt³sũ³na³li¹. I²txu¹ni¹. Je³su²jah³-la² wãn³txa², a²hã³ka³na², nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27Nxe³nũ²la² ha³na³ka³lx³i³ i³ye³te³nah¹lx¹i:

—~Nxe³txi¹. Ta¹ka³lxai²na² wxa²hã³ka³nu²hũ³na³li¹. Ĩ²txa²hẽ³li¹. Je³-su²jah³lai²na² wãn³txa², a²sa³wi³sxai²na², nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹sxã³kwẽ¹ta²kxai³ a²sa³wi³sxai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² a²hã³ka³nai²na²ã³tẽ³sxã³ sxi²ha²ã³wih¹sxã³ yxau³sxã³ sa²hau³kot3sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

²⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

—~Hĩ¹na², txa²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹xã¹. Nxe³ha²kxai³ a²yxõ²a² e³te³nah¹lxi¹:

—~Yã³lxu²sa²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta², kxã³nhxĩ¹nu¹taĩ²na²Txa²wã¹sũ³na² ha³tẽ³hxã³nxa² ũ³wha²li¹jau³xau³hxai²tẽ¹l jã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁹Nxe³ka³tũ³ta¹, yain³txa² yau³xa², u²va²yau³xa² khon³sxã³ ka³yha²jau³-xa² kwa³ta³lẽ³na² yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, a²nũ²a² kwa²yxau³te²su² te²a² ĩ³yi¹lho¹tũ³xa² sa²so¹sxã³ ka³yha²jau³xai²na² ũ³hũ¹-kxa²sai¹sxã³, hi³sa³ka³txa² wa²tãĩ¹tãĩ¹ka³txa² ũ³ki³wi²kxa²so¹sxã³ tẽ³sxã³Je³su²jah³la² a²yxõ²a² ũ³h³yo²tẽ³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁰Ain¹ka³tũ³, Je³-su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², ĩ³yi²la³kxi² ĩ³na²ta³lun²yain¹te²ka³ka¹:

—~Txa²wi³na² wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹i¹. Nxe³ka³tũ³, ĩ³ku³thu²nha²-sxã³, a²wi¹tãu³a¹ a³li³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ũ³txi²ta³nã³tau¹tain¹jau³su²

³¹Nxe³hĩ¹na², sa²ba³to³ nxe³ju³ta²ã²la² hxi²kan¹khai¹nxe³te² sa²ba³to³ nxe³ju³ta²a²sũ²ta³tĩ³kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³-nãu³xa² hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²waun³ta³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ka³nxa³ha²txai²na² Sa²ba³to³ nxe³kĩ³ju³tũ³a² a²hxi²kan¹khai¹nxe³kĩ³ju³-ta³nũ³a²ã³yõn³kĩ³tu¹wi¹. Kĩ³sa²kxai³, ya³lu²te²nãu³xa² nũ²a² hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³hi³sa³ka³txa² sa²ka²la¹hẽ¹lxsã³, Sa²ba³to³ nxe³ju³taĩ²na² e³lẽ³na² wxẽ³-kxi²nẽ³te³ji¹khi³. Ha³lo²a² yxõ²ha³kxai²na²ã³kho³kxi²nẽ³kxa²yãn³ti³su²nxe³nxa²ha¹nha²khi³. Kĩ³nhai¹. Ain¹jau³su², hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxain¹kxa²yãn³ti³su²,ã³wxã³sxã³, Pi³la²jah³la² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² ĩ³hxi²kĩ¹la³kã¹in¹kxah³lo²nãu³xa², txa²wã¹su³ya³ta³la³ka³txai²-na² whãĩ²na¹ ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ su²lhã³ti³hi¹txa²sxã³ ya²lu²te²nãu³xa²nũ²a²sa²so¹ti³hi¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² wãn³-txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, Pi³la²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Hai³yo¹. Jã¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². ³²Nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la² ĩ³kwa³-na³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa²ã³tĩ³xain¹tãu³, a²nũ²a²ã³xa² ha¹lin¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹kxah³lo²nãu³-xa² yxau³tãu³a¹ã³tĩ³xain¹tãu³, a²wi¹lhi¹nãn¹jah¹lain²txi³ ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ ĩ³ya²lu¹ti²,ã³ta³lo³hẽ²ti²jah¹lain²txi³ ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ ĩ³ya²lu¹ti², ain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². ³³Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² yxau³tãu³a¹ã³tĩ³xain¹tãu³:

—~Ya³lun²taĩ¹. Ain¹sxã³ ĩ³su³ãu²la³kxã¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². ³⁴Yxãn¹ta¹, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² ka³na³ka³na³jah¹la² yũ³la² a³lu²ta³wxi²a² tẽ³sxã³ Je³-

su²jah³lai²na² a²ti²ta³nã³yu³tai²na² ü³txi²ta³nã³ja³lxu³kxi²sxã³ ü³tau¹tain¹ka³tu³,
kwën¹ta²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ka³ni², i³yau³xa² ha³li³ka³ni² ye²ta¹hxai²hē¹la².

35 Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² i²sxã³ i³hen³txi³sa²sĩn¹na²hē³la².

Nxe³sa²sĩn¹jau³su², i³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxi³sĩn¹na²hē³la². Wãn³txi³tu³ yxo²-
i²si¹nx2ti³jau³nũ³su² i³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxi³sĩn¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²na²,
i³ye³kxi²sa²sĩn¹jah¹lai²na². Wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ e³jah¹lo²su² sĩn¹na³la².

—~Ha³lo²a² wi¹li²sxã³ wãn³txi³tu³ i³ye³kxi²nx2ta¹l¹. Nxe³sa²sĩn¹-
na²hē³la². 36 Kxã³nHXi¹nu¹ta²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³a¹
ha³teh³nxã³nxãn¹jau³kxai³lu¹:

—~Jah¹la², hai³txi³ txa²wã¹su³a²nãũ³xa² su³ka³na³ka³na³te²su³a²
ha³ta³nxãn²txi³ i³su³ãũ²la³kxai¹nxa³lho³li¹. Nxe³jau³xain²txi³ ha³teh³nxã³-
nxãn¹jau³su² ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³:

37 —~Ü³tau¹tain¹kxah³la² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xain²txi³ ha³teh³nxã³-
nxãn¹jau³su² ha²kxai³, ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹
jä¹nxe³sxã³, kwën¹tai²na² a²ya³la³tu³ kãĩ³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Je³su²jah³la² tah³lxa³kē¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a³thi³na² ton¹jah¹lo²su² ta¹hxai²-
hē¹la². Je³su²jah³la² a²sa³wit3sxu² ta¹hxai²hē¹la². Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãũ³xa² yuh³lxi³yhu¹jau³su² hãĩ¹sũ³ni²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-
jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Pi³la²jah³lai²na² wxã³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la²nũ²a² sa²ka³na³kxi²sah²lxun¹nhai¹. Hãĩ¹nxũ¹sē¹li¹. Jo³-
se²ah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³lu¹:

—~Hãĩ¹nxũ¹nxa²ha¹l¹. Jã¹nxe³sē¹li¹. Pi³la²jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxã³ Jo³se²ah³lai²na² sa²kxai³lu², hi³sa³ka³txa² ã³tĩ³sxã³, Je³su²jah³la² nũ²a²
sa²ta²la³kxi²sxã³ sa²ka³na³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 39-40 Nxe³ju³ta², Ni³ko³tē²yah³-
lo²su², kxã³nxai³kxai³ Je³su²jah³la² ka³nxah³ta² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²jah¹lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kwën¹tai²na² ã³wxã³sxã³, hi³ne³-
kxa² wi¹lũ³khai¹nxe³tē³kxa² ha³ti²a² kãĩn²tē³na² wxa²ne³ki¹sxã³ ah³sxã³ tē³sxã³,
Jo³se²ah³la² ã³tĩ³xi²yha¹te²lon³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, ha¹lin¹jah¹lo²nãũ³-
xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² nũ²a² sa²so², hi³ne³kxai²na² wi¹lũ³tē³kxain³txi³
sa²so² ya³sxã³, whãĩ¹na¹ wã²la² a³lu²khaix¹ka³lo³a² sa²wã³lãũ²kxi²ta³lun²ya³ta¹-
hxai²hē¹la². Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²nũ²a² ya³lu²te²a² sa²nĩ³kxi²kxa² ya¹nxe³te³lhxã³
kãĩ³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a² i³hxi¹ki¹la³kxain¹ko³xa² ya³nũ³-
ta³ko³xa² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³nãũ³a¹, tah³lxē¹na² ta²hē³na² wa³nũn³tēn³su²
tē³na² a²nũ²a² ã³xa² nũ²a² sa²wi¹sxã³ sa²nĩ³kxai¹nxa³tē³na² ta¹hxai²hē¹la². A²-
nxe³tē³na², Je³su²jah³la²kxai³ sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

42 —~Ka³nxa³ha²txai²na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² wa³kxē³nõn³kĩ³-
tu¹wi¹. Tē¹nai²na² u²lxa³tē³na² sa²wi¹yha³sē¹li¹. Ain¹sxã³, Je³su²jah³la²
sa²nĩ³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la².

Kwã³kxa² sxa³sxã³ yũ³nĩ¹yhe²nxa³jau³su²

20 1Nxe³nxa²ha¹te¹ to³mĩn²ko³ nxe³hi¹na² i³yũ¹li²nxa³ta¹lxa¹, Ma³ri²-a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² kwã³kxai²na² i²te²lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³ka³tu³ tah³lxa² ha³la³je¹nãu³a³kxai²tä² ä³yxo²tũ¹a²ne³ti¹xa² yũ³ye²ta¹hxai²-nxa³hẽ¹la². 2Nxe³ha²kxai³lu¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxu³kxai³lu¹ i²ã³nũ²la² ä³ni³hi² ä³wa²lhxã³ Si³mãu³ Pe²jah³la² i³ha¹txi², a²sa³wi³sxa² ä³xa² Je³su²jah³la² a³lxi²kxah³lo²su² jah¹la² i³ha¹txi², nxe³yhain¹ka³tu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹. —~Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai¹tä² o²kxi²sa²tä³kxi²nẽ³lain¹te²nũn³-sin²ju²li¹. I³h¹nũ¹la³tä³ sa²tä³kxi²nẽ³lain¹te²sin²ta²ku², na¹hẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 3-4Nũ²la², Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², a²sa³wi³sxa² ä³xai²na² sa²kxai³lu² ain¹sxã³ aun³ti² ä³ni³hi² kwã³kxa² yxau³täu³a¹ tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ä³ni³-hain¹nũ²la², a²sa³wi³sxa² ä³xa² sa²kxai³lu² ä³ne³ka²ta¹kxain¹ka³tu³, kwã³kxa² tĩ³xain¹nũ²la², 5Tah³lxẽ¹nãu³a¹, a²yxo²we³sxã³ ä³ni³si³ka³tä³wxẽ³ain¹sxã³ ä³ye³ka³tit³sxã³ i²ain¹täu³, wã²la² wxa²ki³wã³lãu²kxi²nha²ka³lo³a² so¹lxi³ sxa³nih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, a²ẽ¹nãu³a¹ ä³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 6-7Nũ²la², Si³mãu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³hi²ti² tĩ³yhain¹ka³tu³ ä³wi¹-sxi²khaix¹nũ²la², wã²la² wxa²ki³wã³lãu²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ha³na³ka³lxi³ a²yuh³nãu³a¹ sxa², ya³lu²te²a² ne³ka² wxa²ne³wã³lãu²kxi²nha²ta³ka³lo³ai²-na² ha³na³ka³lxi³ a²yuh³nãu³a¹ sxa², nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 8Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxa² ä³xa² sa²kxai³lu² ä³ne³ka²ta¹sxã³ kwã³kxai²na² tĩ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², tah³lxẽ¹nãu³a¹ ä³wi¹nũn³ka³tu³, ha³lo²a² kwẽ¹tai²na² i²ha²-kxai³, Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³xa² yxo²i²ta¹hxai²hẽ¹la². —~Hai³yo¹. Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xin²ju²na¹. Nxe²e³-kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 9Ain¹ka³tu³ ha¹lin¹jah¹la²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ain¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹kxain¹sxã³, i³ye³kxi²nhain¹te²an¹jau³kxai³lu¹. —~Hi¹na² so¹lxi³ Sũ³na² ha³teh³nxã³nxã¹jau³xau³hxai²tẽxlta² ä³ne³-wxe³na¹nhã¹. “Je³su²jah³la² ya³lu²kxan²ti³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hẽ¹na¹. Nxe³jau³xau³hxai²tẽxlta², kxã³su² ä³ne³wxe³-hxain²nxa³hẽ³na¹. Kwẽ¹tai²na² so¹lxi³ ä³ne³wxe³na¹nhã¹. A²ya³la³tu³ Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xin²ju²na¹. Pe²jah³lain²txi³, a²sa³wi³sxa² ä³xain²txi³ a²ẽ¹nã¹jau³la³ ta¹hxai²hẽ¹la². 10Ain¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³-nãu³xai²na² sxi²ha² ä³wã³la² wi³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² i²jau³su²

11Yxã¹ta¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² nũh¹ tah³lxẽ¹na² yxo²ka³teh³xa² yxau³sxã³ i³nãñ³ta¹hxai²hẽ¹la². I³nãñ³ka³tu³, tah³lxa³ka³txa² ẽ¹nãu³a¹ ä³ye³ka³tit³sxã³ i²täu³, a²nũ²a² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ha¹lin¹jah¹la²-nãu³xa² sa²kxai³lu², wã²la² hãñ³ta³ka³lo³a² wi²kxi²lã³nha²ya³jah¹la²nãu³xa² sa²kxai³lu² yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²nãu³xa² i²ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ Je³su²jah³la² nũ²a² yxau³ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 12Yxã¹ta¹, ka³na³ye²kxa² si³yo³na¹ yãñ³tai²na² a²ne³ka³nãu³a¹ a²wa³yã³ka² ka³na³ka³na³jah¹la² ä³wxe²,

ha³na³ka³lxi³ a²yu³kxa³nāu³a¹ a²wa³yā³ka² ka³na³ka³na³jah¹la² ā³xa² ā³wxe²
nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². 13 A²nxe³jah¹lo²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Īh¹nxe³kxa²yān³ti³tā³ ĩ³nā³nhĩ¹ji¹xī¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹-
te¹, ta¹ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³ai³tā² o²kxi²sa²no¹kxi²sain¹te²nũ³sin²ju²li¹. Īh¹-
nũ¹la³tā³ sa²no¹kxi²sain¹te²sin²ta²ku², ai¹na¹nhai¹. Kō³nxe²nx3nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

14 Yxān¹ta¹, hī¹na¹ Je³su²jah³la² sax3nũn³sxā³ yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹-
la². Nũ²la², ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³ta³lun²nũ²la², sa²wa³ti³nha²tāu³
Je³su²jah³la² ĩ²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ā³ye³wxe³xi²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txu¹hāi³. Nxe³Sā¹nxi¹. Īh¹nxe³kxa²yān³ti³tā³ nā³kxĩ¹ji¹xī¹? Īh¹te²ta³
ten³sxā³ nā³kĩ¹ji¹xī¹? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ta¹ka³lxai²na², hai³txi³ Je³-
su²jah³la² ān³ye³wxe³xi²nxa³kxe³su²:

—~Hai³sxa³ wē³sa³ko³xai²na² wa³kxēn³yah³lo²sin²tā¹. A²ē¹nāu³a¹ nxe²-
e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su², e³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³Sā¹lxi¹. O²kxi²sa²no¹kxi²san¹kxai²nān²tũ³, a²hxi²kĩ³lxa²
ĩ³yau¹ũ³sē¹li¹, sa²no¹in¹ju³ta²su¹. San¹kxai²nān²tũ³, ya³lu²te²nũ²a² sa²so¹-
xi²te³lhxā³ nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² e³te³nah¹lxi¹:

—~Ma³ri²a³ka³lxāi³. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tũ³, ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³-
lu² sa²wa³ti³nha¹xi²tāu³, e³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ī³sa²txa³hē¹ni¹. A¹hī¹na² Txa²wĩ³na² yxau³tāu³u¹ta¹na² ka³la³xi²sxā³ ā³wxe³-
ta³lun²nxa³xi¹. Na¹ha²kxai³, ĩ³sa²txa³hē¹ni¹. Ye¹nxa²ha¹xī¹. Na¹ha²kxai³, Ī³txu¹ni¹.
Nĩn¹kxai²nān²tũ³, txa²wā³tā³nāu³xa² a³ya³txi²sxā³ ĩ³ye³kxi¹txai¹nhē³ni¹. Ī³ye³kxai¹-
nĩn¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² wān³txa², nxe³te³nah¹lxi¹: Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
ka³la³xi²sxā³, Txa²wĩ³na² yxau³tāu³a¹ ā³nxĩ³na¹tũ¹wĩ¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³-
nu²su² ha²kxai³, Wxa²wĩ³nu²su² ha²kxai³, Txa²sũ³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³,
Wxa²sũ³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² yxau³tāu³a¹ ĩ³na¹tũ¹wĩ¹. ” Nxe³-
na¹jau³xai²na² txa²wā³tā³nāu³xa² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhē³ni¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxai²na² sa²kxai³lu², ā³nxĩ³-
nxa²ha¹te¹, a²sa³wĩ³ha³lxi³nāu³xā² ĩ³ha¹txi²sxā³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ĩ²a¹li¹. Ī³ye³kxi²sain¹-
na²li¹. Sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ka³la³xi²sxā³ Txa²wĩ³na²
yxau³tāu³a¹ ā³nxĩ³na¹tũ¹xī¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³nu²su² ha²kxai³,
Wxa²wĩ³nu²su² ha²kxai³, Txa²sũ³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³ Wxa²sũ³na²
Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² yxau³tāu³a¹ ĩ³na¹tũ¹xī¹. ” Nxe³na¹jau³-
xai²na², txa²wā³tā³xai³tā² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhē³ni¹. ” Je³su²jah³la² sain¹na²li¹.
Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² Je³su²jah³la² i²ain¹jau³su²

¹⁹Nxe³hī¹na¹, to³mīn²ko³ nxe³ju³ton³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³xai³kxa² ka³-
nxah³ti³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ka³tū³,
Ju³te²a² nū³ka³txa² yuh³lxi³yhu¹jau³su² sxih²yo²ai²na² yo²wi¹la³kxi²nha²-
ka³tū³, ā³yān³nū²ti²sxā³ yxau³ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹,
sxih²yo²a² yo²wi¹la³kxi²nha²kxan²ti³ ā³wi¹hū³ain¹ka³tū³, kax3nū³-
kax3nū³no³tē³na¹ sax3nūn³sxā³ ā³wxe³yain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Ā³nhāu²no³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Yain¹ka³tū³, a²hxi²kain²txi³ whāi²na¹ i³yau¹ū³nha², a²ta³nā³tī³nhāin²txi³
i³yau¹ū³nha², nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Yain¹te³na¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
sa²kxai³lu² A²hxi²kan¹jah³la² i²ain¹te³na¹ wi¹lxon³kxi²khai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
²¹Nxe³te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Ā³nhāu²no³jah¹lxi³hē¹li¹. Ī³sa²si¹hā³nx2ta¹i¹. Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³-
sa²kxa² yā¹nxe³nx2ta¹i¹. Yain¹ta¹hxai²hē¹la².

²²Ain¹ka³tū³, i³ye³i³tī³hā¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² ā³nxū²kwai³wi¹nx2ti³si¹hain¹jau³su² i³-
ka²la¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, ā³nxū²kwai³wi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²nxū²kwai³wxe³nx2ti³jah³lo²nū³ā² i³wet1sa²so¹-
txain¹yah³lxi³hē¹li¹. ²³Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²nū²a² i²li³te²su² te²an²tū³,
i³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³. “Hā³xā¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
wxa²ko³nxe³ti³ kái³in¹ju¹ta² wxa²wa²su¹txa²na³li¹.” Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²-
nān²tū³, a²nxe³jah³lo²su² kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²la²
wxa²wa²su¹tain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² i²li³te²su² te²ā³xān²tū³, i³ye³kxain¹-
yah³lxin¹kxai²nān²tū³: “Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxa²ko³nxe³ti³
kái³in¹ju¹ta³la³ wxa²wa²su¹txa²nxa³i¹.” Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²ko³-
nxe³ju³ta² so¹lxi³ yxau²xai³lai¹nhī³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² To³me²ah³la² nxe³nyha¹jau³su²

²⁴Yxān¹ta¹, nxe³hī¹na¹ Je³su²jah³la² ā³yān³te²tain¹sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
ā³yān³te²tai¹nhī¹na¹, a²sa³wi³sxa² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ he¹yain¹ta¹hxai²-
nxa³hē¹la². A²nxe³jah³la², a²tī³lxa² To³me²ah³lo²su² a²tī³lxi³ ā³xa² hau³hau³kon³sxā³
ton²txi³jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³khai³su² tū³ka³txi³su²
jah¹lo²su² ha²kxai³, hxi²ka² hxn³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txi³su² jah¹lo²-
su² ha²kxai³, nxe³te²a² so¹lxi³ he¹yai¹nxa³sxā³ Je³su²jah³la² i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
²⁵Nxe³kxan¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wā³kon³tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu², To³-
me²ah³lai²na² a³ya³ti²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² i²sī¹na¹hē³li¹. Ain¹ta¹:
—~Yxo²i²nx2ti³nxa³lho³li¹. A²hxi²ka² whāi²na¹ ū³hxi²kī¹la³kxain¹jē³na¹ i²i²,
txa²hxi²ka³wē³ha³lxa² wxa²hxi²ko³li², a²ta³nā³tī³nha² ū³txi²tau¹tain¹je³na² wxa²-
txi²xo¹i² nxe²nxa³tā³lxa¹ yxo²i²nxa³lho³li¹. To³me²ah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³ha²kxai³lu¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³ a³lan²nũn³-
tãu³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha²nãu³ai²na² ah¹
he¹ye²yhai¹nha²kxai³, To³me²ah³lai²na² sa²kxai³lu² he¹yain¹nũ³nha²kxai³,
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² sxih²yo²ai²na² yo²wi¹la³kxi²nha²kxan²ti³ Je³su²-
jah³la² ã³yã³te²txi²xain¹ka³tu³ yxau³yai¹nha²kxai³, i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:
—~Ã³nãu²no³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ye³sxã³ To³me²ah³la²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~To³me²ah³lãi³, wxa²hxi²ka³wẽ³ha³lxi²na² wxa²hxi²ko¹sain³sa¹nha²kxai³,
txa²hxi²kai²na² whai²na¹ i²sa¹nha²kxai³, ã³nxũ³sin²sxã³ wxa²hxi²ka²txa²ta³-
nã³ti³nhain²txi³ wxa²txi²xo¹sain³sa¹nha²kxai³, nxe³sẽ¹li¹. San¹kxai²nãn²tu³,
wã³txi³sa²txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sã³yo²i²sẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Ain¹ka³tu³, To³me²ah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²sũ³na² Si³yxau³ka³tãi³. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, To³me²ah³lai²na²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxãi²na², To³me²ah³la² i³nxa²kwẽ¹ta²na² so¹lxi³sa²yo²wet¹lsã¹lxi¹.
Kwẽ¹ta²na² wxa²ye³na² i²sa¹lxi¹. Nxe³san¹jau³su², sa²yo²wet¹lsa¹lxi¹. Sa¹nha²kxai³
ka³li³hi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, yãn³txai²na² a²nũ²a² ã³lxi³te²su² te²a² i²la³kxi²txa²ye³na² ye³-
i²lxi² sai¹nxa³kxan²ti³ sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²su² te²a²
ã³la² wi¹lxon³kxi²sxã³ ka³lih³khai¹xain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa²yo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³su²

30 Hĩ¹na² txa²wãn³txa² ta³lu²na¹wa². Ha³lo²a² Je³su²jah³la² kã³ain¹ju³-
ta² ã³wha²li¹ta³lu²na¹wa². Yxãn¹ta¹, a²yen³kxi³ ã³xa² nũ³kxũn³te² ã³xa²
ka³lxa¹te²a² kã³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²su² te²a² txã¹nxai²na² ã³-
wha²li¹nxa³hẽ³la². 31 Yxãn¹ta¹, jau¹xai²na² so¹lxi³ ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hẽ³la².
A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ sa²yo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su² ã³wha²li¹la³kxi¹-
nx2ta¹hẽ³la². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² na³na¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²tah²hah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xai²na², sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹si¹nx2ta¹-
jau³su² nxe³ya³nx2ta¹hẽ³la². Sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na²
wi¹tãu³a¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wa². Jã¹nxe³te³lhã³ ya³nx2ta¹wa².

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³su²jah³la² ã³yã³te²ti²jau³su²

21 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a³ya³txi²-
xain¹sã³ ah¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³yã³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
i³ye³na² Ti³be³ri²a³je³na² a²yo²ka³teh³nãu³a¹ ah¹ ã³yã³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxe³te³nah¹lxi¹, Si³mãu² Pe²jah³la² nxe³ha²kxai³, To³me²ah³la² hau³-
hau³kon³sxã³ ton¹jah¹la² nxe³ha²kxai³, Na³ta³na³e²lah³la² Ka²na³thĩ³na²
Ka³li³le²a²ko³xa² nxũ²kwã³ye³lan¹thĩ³na² ton¹jah¹la² nxe³ha²kxai³,
Se³be³te²ah³la² a²tah²nãu³xa² ha¹lin¹ya³te²nãu³xa² nxe³ha²kxai³,

a²sa³wi³ha³lxi³ ā³su² nūn³te²a² ha¹lin¹yah³nūn³te²a² nxe³ha²kxai³, ain¹ta¹-hxai²hē¹la². 3Nxe³sxā³ Si³māu² Pe²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ai³na² ā³na¹a¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxa² wā³kon³tū³kā³-txai²na² sa²kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹:

—~Ten³sa²nūn³sīn¹nhai¹. Ān³si³tē³la³kxi¹nxa²nha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, ka³nain¹ka³tu³, ka²no¹a² kāin²ta³ka³lo³a² kan³sxā³ ā³wi¹-hain¹ka³tu³, ai³na² o²la³kxa¹ a³la²nain¹ta¹, hai³txi³ ka³na³ki² te²he³la³ko³sai¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 4Nxe³nxa²ha¹te¹, āh¹ ka³nxa³ha²ta³-kxai³lu¹ u³je³na³kxa² jū¹nxe² ū³nhe³sai¹xi²nh²ti³kxai³lu¹, Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹ i³ye³nai²na² a²yo²ka³teh³nāu³a¹ yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 5Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³la² i³kaix¹sa²tā³yain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²ya³lxa³nāu³xāi³. Ai³na² sai¹yah¹lxin¹ta¹nxe³lhe¹? Je³su²jah³la²wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹:

—~Sa²to³kxi²txi³he¹nxe³sin¹nxa³nha²we¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wān³-txa², ta¹hxai²hē¹la².

6Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxa²wi¹nx²2ti³tāu³a¹ sa³we³la³ka³lo³ta²i²i² ā³na¹jxah¹-lxu¹le¹? Ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²a²wi¹tāu³a¹ ā³na¹ai¹nha²kxai³, ai³na² ka³lxa¹khaix¹sxā³ ā³ne³kih¹sxā³ā³wi¹hū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa³txe¹khai¹nxe³yai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²sai¹sxā³ ka²no¹a²ka³lo³a² a²ye³e¹nāu³a¹ so¹sxā³ ū³. whi¹so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 7Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la²a³lxi²kxah³lo²su² jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹ Pe²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³, Si³māu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nū² so¹lxi³ nha²kxai³, wā²la² ha³la³sēn³nān¹ta³ka³lo³a² so¹lxi³ ū³ha³la³wi²kxi²nha²ka³tu³, ka²-no¹a² a³li²sin³sxā³ wa²li³sxā³, i³yau³xa² ā³sa²yu³kū³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la²yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² ā³ti³xain¹ta¹hxai²hē¹la². i³ye³na² u²lxa³ha²kxai³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²wā³kon³tū³kā³txa² sa²kxai³lu² ka²no¹a² yxau³-sxā³ ha³lo²a² ai³yau³son³ta¹hxai²hē¹la². 8Ai¹nha²kxai³, sa³we³la³ka³lo³a²ai³na² ne³ki¹ta³ka³lo³a², ka²no¹a² sa²si³tai³kū¹nha²sxā³ sa²si³nxe² tē³sxā³ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² yxo²hā³na³to³nha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la².

9Nain¹ka³tu³, ha³lo²a² a³tain¹ka³tu³, ha³nxe²a² i³tho³xa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹-la². A²nxe³tho³xa² a²ne³ka³nah²nāu³a¹ ai³na² yxau², yain³txi³nū³xa² yxau², nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 10Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

—~Ai³na² sa²sai¹yah³lxin¹kxe³su² te²a² kwa² ha³ya³kxa² ha¹li¹ so¹sxā³ū³hū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

11Ain¹ka³tu³, Si³māu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka²no¹ai²na²wxa²kan³si²sxā³ ā³wih¹sxā³ sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² sa²ha³-lo²sa²tā³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na² ne³ki³khaix¹ne³ka³lo³a²nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³, ai³na² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³kā³txa² 153 nxe³tū³-

ka³txa² nxe³kxa²ha³tã³nxã²ti³, hai³txi³ a²ka³lo³ai²na² sa²ten²txi³sxã³
ã³kho³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 12Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxã³sxã³ ĩ³yain³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, a²sa³wi³-
ha³lxi³nãu³xai²na² hã¹nxe³sxã³ kɔn³to³nxe² yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³:

—~Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹xã¹. Nxe³jau³xai²na², a²ẽ¹nãu³a¹
ĩ³ye³kxi²nhai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxi²kan¹txi³ e³lẽ³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

—~Wxã²na², yã¹jah¹lo²tã³nhĩ¹te²sin²tã³? Nxe³ain¹jau³nũ³xai²na², a²-
sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na², Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
13Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³tĩ³xain¹sxã³, a²yain³-
txi³nũ³xai²na² sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹ai¹ni², ɔĩ³nai²na² sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹ai¹ni²,
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14Nain¹ju³ta², Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã³yã³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹sxã³, Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta²
ka³tẽ³su² ĩ³sa²yxau³xi²hi¹nãn¹te²tũ³, ãn³yã³ta³lo³hẽ²ti¹xi²nũn³sxã³, a²-
sa³wi³ha³lxa² ãn³yã³te²txi¹xi²ju³ta², ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Pe²jah³la² nxe³nha²jau³su²

15Ĩ³yain³ta³lun²nũ²la², Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Si³mãu² Pe²jah³la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Si³mãu²ah³lãĩ³. Jo³ãu²ah³la² ta²hãĩ³. Nxe³tsã¹lxi¹. A²ya³la³tũ³ a³-
lxi²khaix¹san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Txa²sa³wi³ha³lxa² wã³kɔn³tũ³ka³txai²na²
a³lxi²sain¹ju³ta² ãn³sen³sai¹khai¹xain¹sxã³ a³lxi²khaix¹sa²tu³nxã¹ji¹? Ta¹-
hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ā³ya³lxi¹nxa²ha¹nhai¹. Ā³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta²
a³la³kxi²sxã³ wi¹kɔ³nhã¹lxi¹. Pe²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²-
ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txa² te³nah¹lxi¹:

—~Hã³xã¹. Txa²nũ³ka³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Wi¹-
lhin¹te² wa³kxẽ³yah³la² a²ka³yxuh³xa² wẽ³ha³lxa² ũ³yhai¹tain¹jut³sũ³nxe²
txa²nũ³ka³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16Nxe³ka³tũ³ta¹. Ā³ta³lo³hẽ¹tsxã³ Je³su²jah³la² ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Si³mãu²ah³lãĩ³, Jo³ãu²ah³la² ta²hãĩ³. A³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹-
hxai²hẽ¹la². Ta¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ā³ya³lxi¹nxa²ha¹nhai¹. Ā³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta²
wi¹kɔ³nhã¹lxi¹. Pe²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³-
la² wãn³txa² te³nah¹lxi¹:

—~Txa²nũ³ka³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Wi¹lhin¹-
te² wa³kxẽ³yah³la² a²o³ve²a² wi¹lũ³yhai¹tain¹jut³sũ³nxe², txa²nũ³ka³txa²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17Nxe³ka³tũ³ta¹, ĩ³ye³ã³ta³lo³hẽ²ti²nũn³jau³xa² Je³su²jah³la² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Si³māu²ah³lāi³. Jo³āu²ah³la² ta²hāi³. Ā³ya³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², Pe²jah³lai²na² a²ē¹nāu³a² au³txi³ i³āin²txi³ta¹-hxai²hē¹la². Ī³āin²txi³te³nah¹lxi¹:

—~“A²ya³la³tu³ ā³ya³lxi²san¹ji¹wi¹?” Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² e³kxi²sa³na²na¹. Na¹ha²kxai³, āin²ti³sa³nhā¹. Pe²jah³la² nxe²e³kxi²nha²ta¹-hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ e³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²te²si¹lxi¹. Jā¹nxe³te²sin¹jau³su², ā³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² wi¹ko³nha² a³la³kxi¹lxi¹. Pe²jah³-lai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²nū³ka³txa² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. Wi¹-lhin¹te² wa³kxēn³yah³la² a²o³ve²a² wi¹lū³yhai¹tain¹jut³Sū³nxe², txa²nū³ka³txa² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. 18 Jā¹nxa¹jau³-su², a²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Sa³nxe³la³ku³nī¹nhīn¹nai³tā² sa²si³i¹nha²ta³ka³lo³a² ū³si³wi²kxi²nha²sxā³ ha³lo²a² a²te³nīn¹ko³xa² ā³nxai³to³hxai¹nhē³li¹. Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹: “Yah³lon¹sa³nhā¹.” Nīn¹tāu³-ān¹tu³ i³nū³hai¹la³kxi²nhā¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³su² te²su² te²a² kan²txi³ sa²tai³ta³lxi³kxi¹nxa²ka³tu³, ha³lo²a² ai³ti³ten³ti³he¹nxe²nxān³tāu³nū³ā¹ ā³te³nxa²sxā³ ā³nxai³nxain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

19 A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ nxe³te³nah¹lxi¹:

—~A²yan¹nāu³a¹ Pe²jah³la² i³nxai²na² a²ya²lun¹ju³ta³nū³a², hī¹na² ka³ten³su² yxau¹nhī¹na² i³yau¹ū³nxa²ha¹i¹. A²nū²a² ā³su² te²su² te²a² i³nū³hai¹la³kxi²nhā¹nha²kxai³ i³hxi²kī¹la³kxi¹nxa²ka³tu³, su²lhā³nxain¹-tu¹wi¹. Su²lhā³nxain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hai¹nīn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³a¹, ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ā³si³tē³la³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ā³xa² nxe³nha²jau³su²

20 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lain²txi³ ā³nxai³li², Pe²jah³lain²txi³ ān³si³tē³la³kxi², ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³ti³nhā²-sxā³ i²tāu³, a²sa³wi³sxa² ā³xa² Je³su²jah³la² a³lxi²khaix¹kxah³lo²su² jah¹la³, ā³si³tē³la³kxain¹ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² sa³wi³sxa² ā³xai²na² sa²kxai³lu², kxā³nhxi¹nai³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²-nēn¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ā³wxe³sxā³ i³yai³nain¹ti³wā³kxai²kxai³, Je³su²jah³la² a²wi³lē³nāu³a¹ sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ā³wxe³sxā³ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³te²khai³xan²tu³ i³kox¹ko¹son²kxi¹-nxain¹te³ji¹wi¹? Kxā³nhxi¹nai³kxai³, ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² a²sa³wi³sxa² kwēn¹tai²na² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Ain¹te³na¹, Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu², Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹lai²na² yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² yxau²xai³tāu³-a¹ ĩh¹nxe² sa²ko¹tai¹nhī³te²la¹ku¹, ka³ten³su² yxau²sa²tē³ai¹nhī³te²la¹ku², ai¹na¹nhai¹. Ī³ye³kxi¹sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxet3sã¹lxi¹. Jah¹lai²na² i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tu³: “Yxan¹nãu³a¹yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² i³xi²na¹tãu³nũ³ã¹wxã²na²ka³tẽn³su²yxau³sxã³wah³nxe³san¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹jau³su², Je³su²jah³lo²na¹xai²na²jah¹lai²na²i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tu³, nxe²a²hxi²kĩ³lxi³su²kxai²nãn²tu³, jah¹lai²na²a²hxi²kĩ³lxi³khai³su²hĩ³nx2na³li¹. Hai³txi³Pe²jah³lo²i³nxai²na²wxa²hxi²kĩ³lxi³syu¹nx2nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23A²nxe³jau³xai²na², a²nũ²a²Je³su²jah³la²ãn³si³tẽ³la³kxi²tũ³ka³txai²na²yxõ²ha³kxa¹i³ye³kxi²sa²nẽ³sai¹yhu¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, a²sa³wi³sxai²na²ya³lu²ai¹nx3tho³li¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, tũ¹kã³txai²na²ha³lo²a²a³la³kxi²nxa³kxe³tu³, wain³txi³i³ye³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yãn³ta²na², Je³su²jah³la²e³jau³xa²:

—~Jah¹lai²na²ya³lu²ai¹nx3tho³li¹. Nxe³jau³xa²hai³txi³Je³su²jah³la²e³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la²e³jau³xa²sa¹:

—~Jah¹lai²na²i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tu³: “Txa²i³xi²na¹tãu³nũ³ã¹, wxã²na²ka³tẽn³su²yxau³sxã³wah³nxe³san¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹kxai²nãn²tu³, nxe²a²hxi²kĩ³lxi³su²kxai²nãn²tu³, jah¹la²a²hxi²kĩ³lxi³khai³su²hĩ³nx2na³li¹. Jau¹xai²na²so¹lxi³Je³su²jah³la²e³ta¹hxai²hẽ¹la².

24A²nxe³te²a²a²sa³wi³sxai²na², Je³su²jah³la²a³lxi²khai¹kxah³lo²su²jah¹lai²na², a²hxi²kĩ³lxa²i³yau¹ũ³hi², wãn³txai²na²yxõ²ha³kxa¹ũ³ha²li¹la³kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la². Wãn³txi³tu³e³jah¹lo²su²sĩn¹na³la².

A²ne³ki³san¹jau³su²

25Jã¹nxa¹jau³su², ha³lo²a²yũ³tã³lxi³, Je³su²jah³la²ka³lxa¹txi³kã³sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³ta²yxõ²ha³kxa¹hxi²kan¹txi³ũ³wha²li¹ũ³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ³kĩ³sxa³wa².

—~Û³wha²li¹ta³lu²na¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, a²ha³tẽh³nxã³nxa²yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²nãn¹txã³nxa²na²yxõ²ha³kxa¹ũ³wha²li¹ãn³xyõ²ka³tũ³kxi²sa²so²wxa²nã¹la³kxi²nũ²nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, ha³tẽh³nxã³nxa²na²yxõ²ha³kxa¹hxan³khai¹nxe³tãu³a¹ha³ta³nxãn²txi³, hxi²kan¹txi³Je³su²jah³la²kã³ju³ta²ka³lxa¹ju³ta²ha³kxa¹ũ³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ³kĩ³sxa³wa². Tã³lu²na¹wa².